ڪا ٻاجهه ٻاڻيا ڪاڻ ڪاڻ ڪاڻ
ٻاڻ ڪاڻ ڪاڻ ڪاڻ ڪاڻ ڪاڻ ڪاڻ
ڪ

ՊՈՒՐԱԿ
ՃՈՇԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈՂՈՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻ.

ԿԱՆՈՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԿԻՐՕՆԱԿ ԻՄԱՍՏԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ՕՐՈՍՏԻՆՈՑԻ.

Յաղագս Նամահեռանքին քրիստոսի.

Ասացեալ ի Յովհաննիսէ ի սրբոյ աւետարանէն Ղուկասայ, ի ԻԲ գլուխ կան Ը համարէն մեր աղնեայց.

Ի՛նչ տալագրեցեալ, ի՛ւ ասացեալ ընտ. Ա՛րդեամբք և ջանիւք ոմանց փափաքողաց գրգռեալ այսորիկ. Ա՛րդ որք հաճիք սմա ընթեռնուլ կամ զբօսանալ յիշեսջիք առ մեզ զմատակարարն սորին. Ո՛չ որք յիշէք. յիշեալ լիջիք ի քէսէ ամէն ի Նայասպետութեանն Ղեառն ի, ահա պետն ի աթոռակոսն ամէն. Հայրց.

ի՛ւ ի՛ն ուշաբերութեան հայոց ՌՁՂ. եւ թ՛ին հոկտեմբերի ամսոյն.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՏԱՑՈՒԱԾՈՅ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

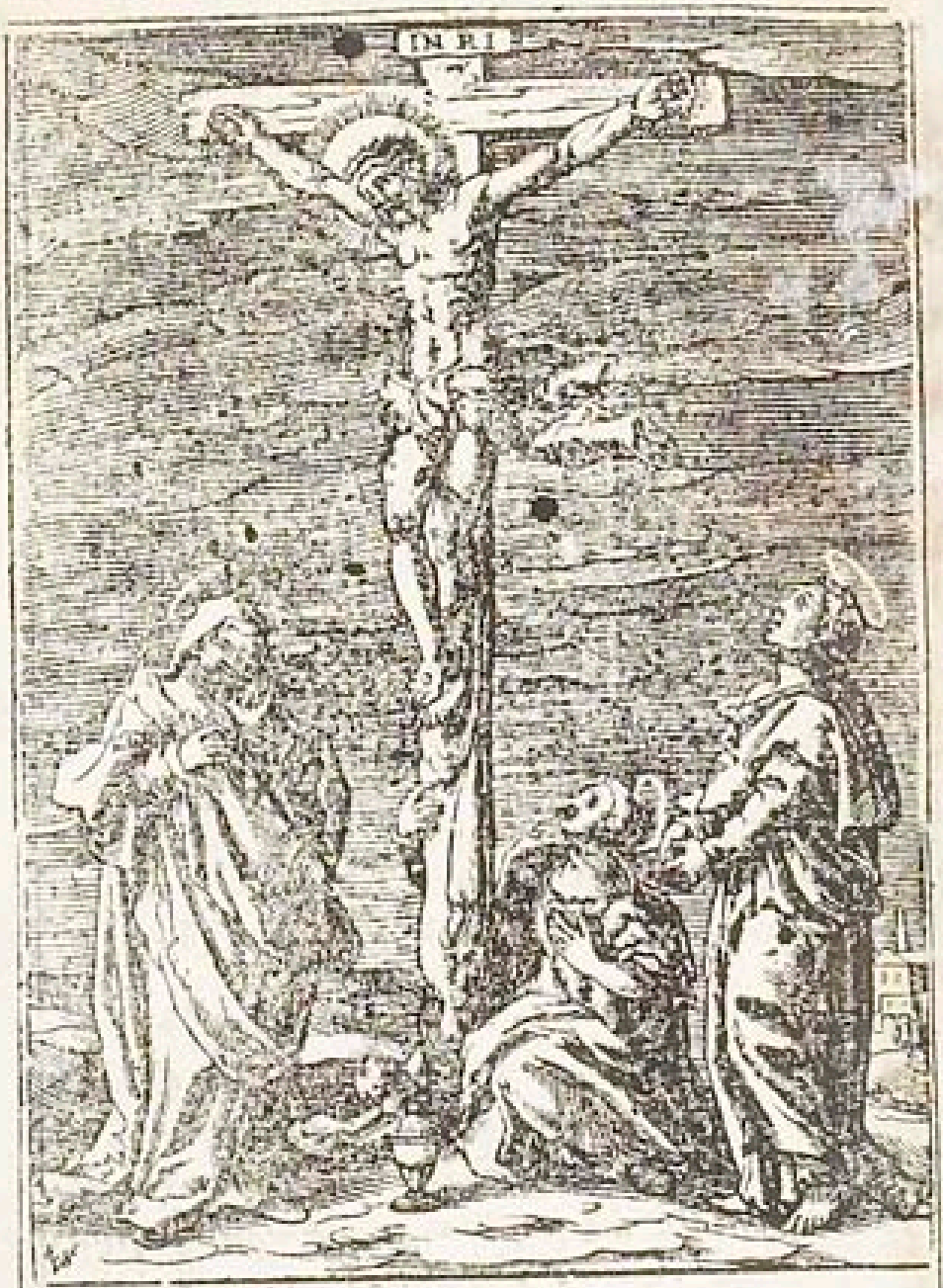

Եւ անձառելի իւր խոնարհութեամբ.
այսօր եկիր կամաւ ի խաչ վասն ապրելոյ
մարդկան։

ՕՐՕՄԱՆԻՈՅ ԳԻՐՔ ՄԻՆՉՅՈՒՆ

Յաղագս համահնտեսմանն քրիստոսի
ընդ Պետրոս։

Անկապզբցութիւնք առաքեանն Յովհէնա
նս ( ) գլուխքարք։

Յաղագս ընտրեալքանն Պետրոսի եւ առնաց
քեանն տիեզերատն Պետրոսի հայրապետի։
Գլուխ ի Պետրոս։

I ՈՒՐԱԽ ՈՒՆԱՁ ՈՐ Յ
քի Ի խաչարկ, ասէ տէրն։
Պետրիկեն քանք քրիստոսի ո

քոյ

րովք առ ազդիմք, որպէս զի կենաց նո
րին և վարուց համահեռևցիմք։ Ուանզի
եթէ կամիցիմք ճշմարտապէս՝ լուսաճո
րիլ, և յամենայնի կուրութենէ սրտի զեր
ծանիլ, Աւրեմն ծայրագոյն ջանն մեր լի
ցի, զի վարուցն յիւ քէ համահարհցիմք։
2. Ի արդապետութենն քրիստոսի, զզ
վարդապետութենս գնաւս սրբոց գերա
զանցէ։ Ոյր ոչն կոգի նորին, զման
նայն ծածկեցեալ ինմա գտանէ։ Ոայց
պատահի երբեմն, զի բազումք ինչ ի յաճախէ
լոյ աւետարանին զդոյն ինչ իղձ զգան,
վասն զի ոչ ունին զկոգին քրիստոսի։
Ուակ որ կամի լրումիս՝ և քաղցրապէ՝ իմա
նալ զբանս քրիստոսի, պարտի համակեր
պել նմին զկեանս իւրս գնաւս։
3. Օ ինչ օգուտ քեզ լսելն սպէս՝ վի
ճաբանելն զերկրորդութենէ, եթէ ոչ ու
նիցիս զհաւատարհութիւն, որով երկրորդու
թեանն անհաճոյ լինիս։ Օ՛ի իրաւի գանք
խորհինք ոչ առնեն զմարդ սբ, և ոչ արդար։
Ոյլ կեանք առաքինականք սիրելի առնեն
զմարդ այ։ Ի զձամբուրնմն մանաւանդ զզ
գալ զապաշաւութենէն, քան թէ գիտել
զսահման նորին։ Ութէ ունիկն զբոլոր
աճաշունչն առեալ ի բերան։ և զաստա
ճան հանուրս վինչաուկայից, թարց սի
րոյն այ, և չնորհաց նորին, զինչ օգտէին
քեզ

քեզ ընաւէքն։ ||Ենայնութիւն ունայնութեանց. ամ՛ինչ ընդունայնէ, զաց՝ ի սմրոյն այ, և՛ի ծառայութենէ նորին մի այնոյ։ |Այսէ ուրեմն ծայրագոյն իմաստութիւն, խոտել զաշխարհս, և փութալ առ արքայութիւնն երկնային։

4 ||Ենայնուհետ ուրեմն ընդրեն զփարթամ ունս կորըս տակինս, և յուսալ ինն։||Ենայնուհետ և ևս փորին զպատուոջ, և զինքն՝ իյաստիճան ևս վերհուպոյնս բարձրացուցանել։||Ենայնուհետ հետևին մարմնոյ ցանկութեան. և ըղձալ այնմ. որոյ աղագաւ կրկնի պատժիլ պարտե ծանրապես։||Ենայնութիւն և ևս հայցեն զկեանս երկարս, և զկենաց բարեաց զդոյն ինչ փոյթունեն։||Ենայնութիւն և միայն նշմարեն զկեանս ներկայս, և ոչ զայնս որք ապառնիքն են նախատանանել։||Ենայնութիւն և ևս սիրեն զայն, որ ամենևիմբ արագապես՝ անցանէ. և ոչ չեպրեն յայն, ուր միշտ ինական խնդութիւն մնայ։

5. ||Ի նշան յաձախապես՝ զառակն զայն. թէ ոչ յագին աչք՝ ի տեսութենէ, և ոչ լնանին լսելիք երբէք՝ ի լսոյ։ ||Ոչ անա ուրեմն զսկիզբ քո՝ ի սկզբոյն երևեցեաց արտասքարշել, և առաներևոյթս անդրադարձեր։ ||Դանդի հետևօդք զգայութեանց իւրեանց քծաւորին զխոշմաւանս իւրեանց և կորուսանեն զշնորհն այ։ ||աղագս

Բ Պաշտօն ընծայից խոնարհոց.

Գլուխ Ա. Երկրորդ.

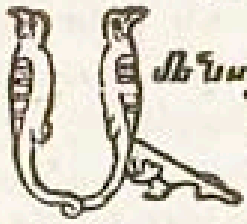

1. Մեծայն մարդ ընակականաբար ցան կայ գիտել, քայց գիտու թիւն թարց երկիւղին այ զինչ օգուտ: Արաբի ասեմ, բարեգոյնէ գառնհիկ խոնարհ, որ ծառայէ այ, քան վիրհնոսփոյ հպարտ, որ զինքէնէ անվոյթ եղեալ, զընթացս երկնից նկատէ: Որ բա րեպէս՝ ճանաչէ զինքն, խոտոր յինքէնէ, և ոչ հրճուի գովութեամբք մարդկայնօք: Ա՛ն գիտեմ զամենայն ինչ որ յաշխարհի են է և զսէր ոչ ունիցիմ, ընդ ինչ օգուտ է ինձ առաքին այ, որ արդէն գատերոց է զիս:

2. Յանգիր՝ իսաստկագունէ ըզձէ գիտելոյ, զի՝ ինամա գտանին ցնդումունք մեծամեծք և պատրանք: Պանզի որք գիտունք նոքա, յօժարութեամբ. կամին առնանիլ, և իմաստուն՝ անուանիլ: Այս զի բազումք ինչ գոն, որոց գիտութենէնքն կամ սակաւ ինչ. կամ ընաւին ոչ ինչ օգուտքեն հոգ ւոյն: Ասոր յոյժ անվիտ է այնպիսին, որ առաքել գիտէ այլ իրս, քան յայնս որք իւրում հոգւոյն օգտակարքեն:

3. Ասան զի բանից բազմութենէնք ոչ յագե ցուցանեն զհոգին: Ա՛յլ կեանք բարիք, զովացո

զովացուցանեն զմիտս, և խղճմտանք մա
քուրք, ոտն մեզ գոյոյս մեծ առ ած։
3 Որքան առաւել և քարեպէս՝ գիտես,
այնքան ծանրապէս՝ անտի գատաստանիս, և
թէ ոչ արբուրեւամբ կեցցես։ Որ վ քա
նար ուրեմն արհեստիւ կամ գիտութեամբ
այլ մանաւանդ երկիր սակս չնորհեցեալ
քեզ ծանօթութեանն։ Ոչ թէ թուեցի
քեզ թէ զբազում ինչ գիտեցես, և քարե
պէս՝ իմանայցես, սակայն գիտեա, զի գոն
ևս բազումք ինչք, զորս անգիտանաս։
Որ կամիր բարձրանալ, այլ մանաւանդ
զոլգիտութեն քո խոստովանեաց։ Որդիք
կամիս զքեզ յառաջ արկանել, որով հեռև
գտանին բազումք քան զքեզ գիտունք, և
հմտագոյնք յօրէնս։ Որ ան որոյ եթէ կա
միս օգտակարապէս՝ գիտել զիր ինչ և ու
սանիլ, սիրեա զոչ գիտելն, և զոչ ինչ հա
մարելն։
4 Ոչ այս՞ է բարձրագունեղ և օգտա
կարագունեղ ընթերցուածն այսինքն իւրոյ
անձին աշխարհիս ճանաչուածն, և արհամար
հուածն, քանզի իւրոյ ինքեան ոչ ինչ հաճա
թուեցուածն, և զայլոց միշտ բարւն ևվհճ
զգացուածն, մեծ խնամատուքիւնն է և կատա
րեալութիւն։ Ոչ թէ տեսանիցես զոչ յայտնա
պէս՝ իմեղս, կամ թէ անկեալ իծանրա
գոյն ինն վտրձուքիւնն, ոչ պարտիս զքո՞ղ

բարւոգոյ

բարեգոյն քան զնա վարկել, զի ոչ գիտես
թէ որքան ժամանակս տեւելոցիցես՝ ի բա
ղում թեան քումմէ։ Ա. Մենեքեան թերեւս
տրկարքեմք, բայց դու մի համարիցես զոք
տրկարագոյն քան զքեզ։

Ի ՔԱՓԱ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՒԼԵԱՆ ՃՇմարտութեան.

Ա. ԼՈՒԾԻՒ ՆԵՐՈՒՔ։

1· Բջանիկ նա, որում Հշմարտու
թիւնն ինքնին ուսուցանէ, ոչ
Հևակերպուածքով և Հայնիւք
անցաւորօք, այլ ըստ որում են։ Կարծիք
մերք և զգայութիւնք ցանկ զմեզ պատրեն
և դոյն ինչ՝ տեսանեն։ Ո՞ինչ օգուտ յա
Հախ խուզումն զիրաց խրթնեաց և զգաղտ
նեաց, եթէ յաղագս որոց ոչ յանդիմանի
գիմք՝ ի դատաստանի մեր տըգէտքիցեմք։
Ա՝նծ իմն ան խոհեմութիւն է, մինչ խա
տունկանեմք զիրօք օգտակարիւք և Հար
կաւորօք, և յօժարապէս՝ պարապիմք՝ իվայ
ելչական, և՝ ի չքնաղականս, քանզի որպէս
թէ զաչս ունիմք և ոչ տեսանեմք։

2· Ա՝րդ՝ զինչ փոյթ մեզ զսեռից և զը
տեսակաց, զի ընդ որում յաւիտենական
քանն խօսի, նա՝ ի բաղմաց տարակուսու
թեանց զերծանի, և կարէ լինել Հաստա
տուն սրտիւ, և առ այծ խաղաղարար յարա
մնալ։

Տեսլ։ Պանզի՝ իբանէ միոյ ընաւն, և միոյն խօսի զընաւն։ Ա. ե այսէ սկիզբն որ ևխօսի ընդ մեզ։ Ի՞չ ըզ Թարց նմա կարէ իմանալ, ևկամ ուղղապէս՝ գաւոել։ Ա. ուր ամենայնքը մի են, և զընաւն քարշէ առ մին, և զամենայն՝ ի միում տեսանէ։ Ի՞վ ձշմարտութիւն ա՞ծ, միաբորեա զիս ընդ քեզ սիրով մշտնջենաւորիւ։ Օ՛ի ձան ձրացուցանեն զիս զբազումս ընթեռնուլն և լսելն։ Պանզի՝ ի քեզ է ընաւն զոր ցան կամ և փափաքիմ։ Ա ռեցէն ուրծն վար գապեռք հանուրք, կարկեսցին միանգամայն առեղծուածք ընաւք, այլ գու միոյն խօսեաց ընդ հս։

3։ Ի՞ր քան զբ առաքել յառի յինքեան, և զոն ըստ ներքնոյ մարդոյն, այն քան զբազումս և զնրբագոյնս Թարց աշխատանաց իմանայ։ Պանզի՝ ի վերուստ առնու ըզ լոյս իմացողութեան։ Ի՞աքուբ և պարզ և հաստատուն հոգի, ի հոգս բազումս ոչ տարացնդի։ Պանզի առնէ զընաւն ի միաւոյ, և զանայ ներ յինքեան մերկանալ յամենեցուն որոնմանց յատկականաց։ Օ՛ի ով է որ զքեզ առաքել արգելու և տագնապէ, եթէ ոչ քոյոյ արտին ախտակ ըութիւն անմեռ։ Ա յր Թարի և երկիղած, զառնելիս իւրս նախ յինքեան կարգաւորէ, զորս արտաքս՝ ի կիրարկանել մարթի։

Ա եսոն

Աստի ուշ քարշեն զնա առնելիքն ի ցան
կութիւնս, և՛ իյօժարութիւնս մոլեկանս,
այլ ինքն սանցահարկ զնոսա ըստ հաճու
թեան ուղղի բանին։ Որոդ ինչ է որ քաշա
պէս պատերազմի, եթէ ուշ որ ջանայ զինքն
յաղթահարել։ Ան որոյ պիտոյ է, զի
այս լինիցի մեր ի գործ, այսինքն յաղթահա
րել զմեզ, և օր ըստօրէ զօրն ղազգայնք քան
զմեզ լինել, և առ բարեգոյն ինչ յառաջա
նալ։

4. Ի մէնայն կատարելութիւն այսորիկ
հնազանդեայ, զանկատարութիւն իմն ինքեան
առաւակեցեալ ունի. և ամենայն տեսողու
թիւն մեր, ի միգ կիմիքէ ուշ ղերծանին։
Աստի զինքենէ գիտասէրսըն ի թիւն խոս
նարհ, ապահովագոյն շաւիղէ առ ած
քան զխորին խուզումն գիտութեանց։
Ի՛չէ խաոնչի գիտութիւն, կամ իւրաքան
չիւրոյիկ զուտ ծանօթութիւն, որ բարե
է ըստ ինքեան նկատեցեալ, և յայլ կարգա
էրեցեալ։ Այլ նախամեծարելիքն միշտ
խղճմտանք բարիք, և կենանք առաքինականք
Ո՛չ քանզի բազումք առաւել ջանան ու
սանիլ, քան բարեպէս՝ կեալ՝ վասն որոյ
բազմիցս՝ մոլորին, և թերևս զուշ կամ
գգոյն ինչ պատուղաւանին։

5. Ո՛չ թէ զայնքանս զգուշութիւնս ի
կիրակականէ աք առ ի յաւտակել զմոլութիւն
և ի

և՝ ի տանկել զառաքինութիւնս, զորքանս՝ ի
կեր արկանեմք՝ ի հետազօտումն միոյ խնդ
րոյ փիլիսոփայականի, ուր լինէին այնքանք
ջաքութիւնք և գայ թակղութիւնք՝ ի ժո
ղովրդեան, և ուր տարաձայնութիւնք՝ ի
միաբանս։ Արաճն ասեմ, յաճուր դառաս
տանին ուր խնդրի՝ ի մէնջ թէ զինչ ընթեր
ցաք, այլ թէ զինչ արարաք. ուր թէ բարե
պէս՝ խօսեցաք, այլ թէ որ ոչինեաւ բարեկ
ըօնութեամբ կեցաք։ Այսմ ինձ այժմ,
ուրեմն նարդեանս տեարքն այնոքիկ և վար
դապետք, զորս ծանեար մինչ կինդանի
նէին, և ուսմամբք ծաղկեէին։ Որոց այժմ
զընձեռուածս այլք վայելեն, և ուր գի
տեմ թէ արդեօք խորհիցին զնոցունց։
Ահեանս իւրեանց գոլ ինչ համարեէին,
բայց այժմ լռութիւն է վասն նոցա։

6. Ոչ թէ սրպէ վաղվաղակի՝ անցանեն
փառք աշխարհի, երանի՛ թէ կեանն նոցին
համեմատեր գիտութեանց նոցին, քանզի
յայնժամ բարւոյս՝ ուսանէին և ընթեռ
նոյին։ Այլ քան անձինք կորընչին անտես
գիտութեամբ աշխարհիս այսորիկ, որք ու
նին զսակաւինչ՝ փոյթ զծառայութենէն
այլ։ Եւ սան զի առաւել ընտրեն զմեծու
թիւն, քան զխոնարհութիւն. ուստի նան
րանան՝ ի խորհուրդս իւրեանց։ Որդ՝
Աշմարտապէս մեծ է այն, որ ունի զմեծ

սէր

սէր առ ա՛ծ: Ա՛ս ձշմարտապէս՝ մեծ է այն, որ յինքեան փոքրէ: Ա՛յլ և ձշմարտապէս՝ խոհեմ է այն որ զամենայն ինչ կեն ցաղոյս՝ ի՛բրև զկղկղանս համարի, որպէս զի զքա՛ շահեցի: Ա՛սկ ձշմարիտ գիտուն է այն, որ առնէ զկամս ա՛ւ, և զկամս իւր ի՛ բաց թողու:

Ի՛ պաշտօն նոխազարտասարեան և խոհեմութեան իւրեանէ:

Գլուխ Ը՛ որ է:

1. Ի՛ ամենեցունց բանից հաճատալ պարտիմք, և ոչ ներ դէպ մանց քննա կանաց, այլ զգուշութեամբ և եր կայն մտութեամբ զամենայն ինչ լսոտ ա՛ւ կշռել: Ա՛այց ո՛չ ցաւ ոյս, զի բազմից գիւ րաւ ընդ ինչ քան թէ բարի ինչ զլռել: ասի և հաճատացեալ լինի: Ա՛հա այսպէս՝ տկարքեմք: Ա՛այց արդ կատարեալք ամենեցուն Հառոյց գիւրաւ ո՛չ հաճատան, քան զի գիտեն ըզ տկարութիւն մարդկայինն, զհակուածն նորին ի՛ չարն և զսահուածն նորին ի՛ բանս:

2. Ա՛ՆԾ խնաստութիւն է ո՛չ ըշտապիլն ի՛ խաւսելիս, և ո՛չ մնալն կամակորութեա՛ ի՛ կարծիս իւրոյ խաւսելս: Ա՛ւասյս և պատ ճառ է ո՛չ հաճատալն ասացելոց ամենեցուն

մարդկան

մարդկան. եւ ոչ ներհեղուկն փուքիով յա
կանչս այլոց, զայն զոր լուաւն, եւ զորհա
ճատացն։ Ինդ առն իմաստնոյ եւ երկիւ
ղած ի խորհրդակցիս, եւ ինդրեա մանա
նանդ ի բարեգուշից ներկրթիլ, քան թէ
հետեւիլ քոյոց հանճարոց։ Կեանք բարիք
առնեն զմարդ իմաստուն քստ այ. եւ խե
լամուտ ի կիրս զազրումս։ Որ քան զբ խո
նարհագոյնէ կինքեան եւ հնազանդագոյն
այ, այնքան յամենայն ուամ է իմաստնա
գոյն, եւ խաղաղագոյն։

Ի ոչինչ ընկնելոյն դիոց ոչխոց.
Վարդ. Ճինգ երորդ։

Ո. շմարտութիւնն է խնդրելի ի
գիրս այս, եւ ոչ գեղեցկութի
բանից։ Ինու հոգեւոյ ըն
թեռնանիլ պարտի ամենայն գիրդ սուրբ,
որով եւ արտագրիցեալ։ Նանաչանդ
խնդրել պարտիմբ զօգտութիւն ի գիրս
այս, քան թէ զնրբութիւն բանից։ Ասսի
այնու յօժարութեամբ ընթեռնուլ պար
տիմբ զգիրս հոգեւոր եւ պարզաբանս, որով
զնրբահայեացս եւ զխորինս։ Ի գայթակղ
ղեցուցանիցէ զքեզ հեղինակութիւն շա
րադրողին, թէ զշատ կամ զսակաւ տեղե
կութիւն գրոց ունիցի, այլ զուտ սէր ձըշ

մարտութեանն

մարտուԹեանն, առքարշիցե զՔեզ ՚ի յԼն ԹերցուԱն, մի՛ խնդրիցես ԹԷ յորմէ՞ից ես ստացեալ, այլ լուր ԹԷ զինչ ասիցե։

2. Ընդանեն ամբ կենաց մարդկան, իսկ ՋշմարտուԹիւն տեառն մնայ յաւիտեան։ Ըննական բազմոք, Թարց աչառուԹեաւ խօսի ընդ մեզ ամե։ Այլ հետախուզուԹիւն ԹԷն մեր արգելու զմեզ բազմից ՚ի յԼն Թերցմանն գրոց սրբոց։ Անգի կամիմ իմանալ և առաւարկել ուր անցանել պարտիմք պաթզապէս։ Ասե ԹԷ կամիս զշմհինչ գտանել, ընԹերցիր խոնարհաբար, պաթզաբար, և հաւատարմաբար։ Ընդ մի՛ կամիր ուներ զանուն գիտնոյ, այլ հարց հեզաբար, և ունկնդիր սրբոց լուԹեամբ։ Մի՛ անհաճոյ Թուիցին քեզ առակք ծերոց, զի Թարց պատճառե ՚ի են ասացեալք։

Գ. ՊՂՈՓ ՓՈՓԽՈՐՔԷՑ ԶՓՈՅՆՈՆՑ. Ա. ԼՈՒԼԻ. Ա. ԵՑ ԵՐՐՈՐԴ։

1. Ուր քանիցս ոք յիրինչ անկարգապէս առ ձկտի, այնքանիցս յինքեան անհանգիստ լինի։ Ասան որոյ գոռոզք և ագահք ՚ի ծրբեք հանգչին, իսկ ապաքաղք և խոնարհք հոգւովն նաւատուժ ՚ի ջրին խաղաղուԹեան։ Ուր որ ՚ի ես տա

կաւին

կաճէն մեռեալ յինքեան, դնելոյս փորձի
եւ յաղթի ի յիւրս փոքունս եւ յուշայնս. իսկ
տկարն հոգւով եւ կերպիւ իւիք գեռևս
մարմնասէրն, եւ առ զգալիս հակամիտողն,
դժուարաւ կարէ զինքն արուսքարշել ըս
լորովիմբ ի յերկրայնոց ըզ ձեզ. ուստի
ցանկ ի տրտմութեան կայ մինչ հրաժարի,
դնելոյս եւս տեղի տայ վշտագնութեան
եթէ ոք նմա ընդ դիմանայցէ։

2. Իսկ եթէ հասանիցի այնմ որուամ զան
կայ, իսկոյն յաղագս պարտաւորութեան
խղճին ծանրանայ։ Վանզի հետեւեցաւ
իւրոցն կրից, որք ոչ պատճառեն նմա
զհաւաղաղութիւնն զոյն զոր խնդրէր։
Ասան պատերազմելով ընդ իւրոցն կրից,
գտանէ զշնմարտիտ խաղաղութիւնն արտ,
այլ ոչ ծաւայելով նոցին։ Արեամն ոչ է
խաղաղութիւն ի արտն առն մարմնասիրի,
եւ ոչ առն զգալեաց հետեւողի, այլ միայն
ընտրեալ առն բարեպաշտի, եւ հոգեւորի։

Ի ազգս անասնոյ ետես եւ խորհելոյ փոյթս.
Ա. Կորնթ. Ժ. օրէն երրորդ։

1. Ընտի է այրն այն, որ զայս իւր
դնէ ի մարդիկ կամ ի ստեղծո
ճածս։ Ասան որոյ մի ամօթ թո
ճիցի քեզ ծառայելն այլոց ի սէրն յն քէ,
կամ

կամ երևին ի բերե զաղքատ նայումիկ աշ
խարհին։ Ա՛ի ապաշինիր յանձն քո, այլ
կայացո զյոյս քո առ ած։ Ա՛րա զոր ինչ
իքեզ է, և ած օգնական եղիցի քոում բա
րեհաճութեան։ Ա՛ի յոսեսար ի գիտութիս
քոյս, և մի՛ ի խորամանկութիւնս այլոց
կենդանեաց, այլ մանաւանդ յոսա՛ ի շը
նորհս ած, որ օգնական լինի հեզոց, և խո
նարհեցուսցանէ զամբարտաւանս։ Ա՛ի
պարծիր ի յինչս, եթէ ունիցիս, և մի՛ ի
բարեկամս, թէ հզօրք իցեն, այլ պար
ծիր յած, որ զբնաւն շնորհէ. և՛ի վերայ
ևս զինքն տալ կամի։ Ա՛ի փքանայցես
թէ մեծ իցես, կամ թէ զգեղեցկութիւն
մարմնոյ ունիցիս, որ դոյնիս իբիթ տկա
րութեամբ ապականի, և ժահահոտի։
Ա՛ի ատայցես զտեղի ինքնահաճանութեան
թէ ուշիմ ի՛ցես, կամ մտացի, մի գուցէ
լինիցիս անհաճոյ ած, որոյ է բնաւն զոր
ունիս, բնականաբար։

2. Ա՛ի կարծիցես զքեզ բարեգոյն քան
զայլս, մի գուցէ առաքի ած խոտան լինի
ցիս, որ գիտէ թէ զինչ գոյ ըն մարդուս,
Ա՛ի հպարտանայցես վասն բարեաց գոր
ծոց, զի այլ է գատաստանն ած, և այլ է
մարդկան. որում բազմիցս օրք հաճելիքն
են մարդկան, անհաճոյք լինին։ Ա՛թէ ու
նիս դու զբարի գործ ինչ, հաճատա՛ թէ

f 20

այլք զբարեգոյնս ուսնիցին. զի զխոնարհ
հուսթիւնն պատկեցեալ։ Եւ ինչ է պէտս, թէ
ամենեցուն գու զի ջանիցիս, բայց պէտ
ա՛ւ է թէ՝ ի վերայ միոյ հպարտանայցես։
Եւսեբ յոր խաղաղութիւնն մնայ՝ ի խոնար
հս, իսկ նախանձ, և վրդով յաճախ՝ ի
սիրտս հըպարտաց։

Եղպափա վիճաբանութեան ընդ անհաւատս.
Գլուխ ԺԹ երորդ։

1. Ի ամենայնի մարդոյ յայտ
ներ զանձն քո, այլ միայն
ընդ խմաստնոյ և երկիւղա
ծի՝ որ այս զբան քո։ Եւ՝ի
լինիր յաճախ ընդ մանկունս և ընդ օտա
րս, և մի՛ ընդ ազգս ամենաձևական շոշըփո
դակցիր, մի՛ ևս առաջի մեծամեծաց յա
ճախ երևիր, այլ միայն ընդ խոնարհաց և
ընդ միամտաց, ընդ առաքինեաց և ընդ քա
րեկրթեցից, լեր ընկերակից, և որք շինու
թեան առիթք են զայնցանէ յարաձեռնեա՛։
Եւ՝ի լինիր ընտանեկից ընդ ուժիք կնոջ,
այլ առ հաստատակ զբնաւն բարեաս կանայս
յանձնեա՛ այ։ Եղ անկա՛ զի լինիցիս ընտանե
կից միայնոցմ այ և հրեշտակաց նորին, և
զծանօթութիւն մարդկան՝ իքեն տարհեր
քեա։

ZUUՐ 58
ՀՅՈՒՍԻՍԻ ԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
4/400

2. Ինչպէս պարտէ մեզ զսէր ունել ա-
ռամնեսեան, բայց զընտանեկցութիւն
ունելն առ ամենեսեան ոչ վայելուչ է։
Պանդի պատահի երբեմն, զի անծանօթք
ոմանք Թէպէտ Համբաւաւոք քարիւք լու-
սաւորին, քայց ներկայութիւնք նոցին
զաչս դիտողաց մթացուցանեն։ Յամա-
րիմք երբեմն Թէ ընկերակցութեամբ մե-
րով Հաձոյանամք այլոց, քայց մանաւանդ
սկանիմք անհաձոյ լինիլ, յաղագս ան
կատարութեան քարեաց ’ի մեզ նկատեց
լոց։

Ցոպագ հնոցանգրութեան եւ գգաստութեան.

Լուսն ունն երորդ։

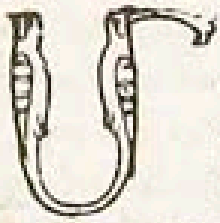

1. Ճշ է յոյժ կալն ’ի հնազանդ
դութեան, ապրիլն ’ի ներքոյ
հրամանաց առաջնորդին, և
ոչ գոլն ըստ Հաձոյից իւրոց։ Աւաբ առա
ձել յանդուգնագոյնք կալն ’ի հպատակու
Թեան, քան յառաջնորդութեան։ Այլ
քաղցրաբար մանաւանդ կան ’ի հարկէ ’ի հնա
զանդութեան քան Թէ ’ի սիրոյ, վասն ո
րոյ այնպիսիք ներգործին, և յարաժամ
տրտնջեն, և զգաստութիւնն մնաց ոչ գտա
նեն, մինչ և բոլորով արտիւ վասն այ հպա
տակիցին։ Ընթացքն այսր և անդր, ոչ ու
րեք

րիք գտանիցես զյանդուրդութիւն, եթէ ոչ ընկոնաբհուս հպատակութեան, որ է ինձրգոյ կառաւարութեան առաջնորդին։ ԱՀասուն զբազումս պատթաց խոկումն զտեղեաց զանազանից և զփոփոխմանէ։

2. ՀՈյգէ, Թերևս զի իւրաքանչիւրոք գիւրասցէ՝ հետևի իւրոցն կարծեաց, և առաւել միտէ առայնոսիկ որք նոյնպէս՝ կարծեն, բայց եթէ ա՛ծ է՝ իմիջի մերում, պարտիմք թողուլ երբեմն զմերս կարծիս վասն բարւոյ խաղաղութեան։ Ո՛ի ոչ որ է այնքան իմաստուն, որ յոտպէս՝ կարիցէ գիտել զամս, վասն որոյ մի յոյժ հաւանիր ցիս քոյոցն կարծեաց, այլ լուր և դիւրապէս՝ զկարծիս այլոց։ Իսկ եթէ բարւոքեն քոյք կարծիք, վասն ա՛յ՝ իբաց թող զնոսա, և հնտևիր այլոց, զի առաւել անտուստ շահեացիս։

3. ՀԱնգի լուծոյ բազմիցս՝ զի ապահովագոյնէ լսեն և հարցանեն զխորհուրդ քան յայլոց, քան զնոյնն տալն։ Ա՛ր եթէ պատահի երբեմն, զի իւրաքանչիւրոյ կարծիք բարւոքիցեն, բայց որով հետև և հանճար լեզան ուսուցանեն մեզ զի հաւանիլ միմք և այլոց, ոչ հաւանիլն ուրեմն է՛ ձշան հպարտութեան և խստասրտութեան։

Ի ոչումն ընդ-ունելոյ յոմեէրէ զոքիանոսքէ.
Ի լուսն Ձ յաներծորդ։

1. Գուշ լեր ի խայտմիկ մարդկան որքան և կարես, զի յոյժ արգե լուն զմեզ ընձեռուն թիւնք աշխարհայնոց իրակուն թեանց թէ և առակիւ դիտաւորուն թեամբ արտաքերիցին։ Քան զի գիւրաւ դէրիմք ուսայնուն թեամբք և վատթարանամք։ Առակ երանիմէ բաղ մից լուեալէք, և՛ի մէջ մարդկան ոչ երեւ լէ։ Լ.ըդ՝ ընդ-ինդ այնքանիւ յօժարուն թիւն խօսել կամիմք ընդ միմեանս, և առաւակաւանել, որով հետ և հապիւ երբէք թարց քո ծաւ-ուրելոյ զխղճմտանս դառնամք ի լուսն թիւն։ զի խօսակցելով ընդ միմեանս զմիմ թաւրուն թիւն ինչ ի միմեանց խնդրեմք, և զոխրատս զանազանութիւք խոկմամբք ձանձրա ցեալս սփոփել կամիմք։ Ո՛ւ այնքան յօժարուն թեամբ զայնցանէ իրաց խօսիլ կամիմք, որքան սիրովք զնոյնս ելդձամք, և կամ զայնցանէ իրաց խօսիմք և խորհիմք, զորս մեզ հոգատարակս վարկանիմք։

2. Ո՛ւայց վաշ ցաւոյս, զի քաղցից՝ ընդ վայր՝ և՛ իզուր՝ խօսիմք, քան զի արտաքին մխիթարուն թեան այս, նեղքնայնոյն և ա՛ծ այնոյն մխիթարուն թեան, ոչ զսակաւս առ թերէ տուժանս, ուստի հակիլ պարտիմք

միշտ

միշտ ևաղօթ. ել, զի մի ժամանակ մեր դա
տարկութեամբ անցանիցե։ Լ. թե պիտոյ
ցէ խօսիլ ինչ, խօսեաց զշինութենե։
Ողջոյնութիւնն ջար և զանցառութիւն մե
ղոյ օգտի, բազմից առիթք լինին անպատ
պանութեան բերանոյ մերոյ։ Ասաց իրաց
հոգևորաց յառաջ բերութիւնք առաքինա
կանք, ուր սակաւ օգնեն հոգևորականն
օգտի, մանաւանդ ուր հանգէտք հոգե
ոյ և մտօք ընդ միմեանս ոչ միաբանին։

Ոչ պարտ սփռանոցս չխոպաչաթել և չբռնել
խոնչ։

Կ. Լուսն Ողեւտական Կ. Ղոլոգ։

1. բազում խաղաղութիւն ստա
նալ մարթեսցէ, եթէ ուշ զբա
ղէսցէ ի բանս և ի գործս այ
լոց, այլ և յայնս, որք ուշ պատշաճին մեզ։
Վասն զի որպէս կարէ ոք ջժամանակ
ինչ տևել ի խաղաղութեան, եթէ ի հոգս
օտարաց զինքն ներմուծանիցէ, զպատշա
ռս արտաքինս խնդրելոյ է, և ներքսագոյ
գոյն ինչ կամ հազիւ երբէք զինքն ժո
ղովիցէ։ Ասեն երանեալ այնոցիկ որք միա
միտքնեն, զի ոչնչին զբազում խաղաղու
թիւն։

2. Ընդէր ոմանք ի սրբոց այնքան կատա
ղեալք

րեալք և այնքան ամբանկատք եղեն, վասն
զի քնաբին զինքեանս մեռուցանել ջանա
ցին 'ի համայնից երկրայնոց ըղձից, ուստի
ուղղիւ սրտիւ յած յենեալք 'ի հոգս եւ
րեանց կարացին պարապիլ։ Ասկ մեք զբա
ղինք յոյժ 'ի կերս յատուկս, և յաղագս
անցականաց աստենկ՝ վրդովիմք, հայիւ
ևս զախտ իմն կատարելապես՝ յաղթեմք,
և առ հանապազորդականն յառաջադիմու
թեան ոչ վուռթամք, վասն որոյ մնամք
ցրուացեալք և գաղջացեալք։

3. Ո՞թե ևաք կատարելապես մեռեալք,
և ոչ իբիք ներքսապես՝ աղմկեցեալք, կա
րեաք զաճապինս իմանալ, և երկնայնօք ի
սէք համակատմամբք ներկմտանալ։
Աստե առաւելագոյն և մեծագոյն արգե
լումն մեր այնէ, զի ոչ եմք 'ի կրից և 'ի
ցանկութեանց ազատք, և ոչ 'ի շաճեցոս սր
բոյ կամիմք մտանել։ Այն որոյ թէ և
սակաւ ինչ պատերազմ նանդիպիցի մեզ,
խակոյն սասրանկանիմք, և դառնամք 'ի մեր
թափուրթիւնս մորդկայինս։

4. Ան է ջանալոյք 'իբրև զարս հզօրս կալ
'ի պատերազմի, արդարև սեպատն զօգնու
թիւն 'իյերկնից 'ի վերոյ մեր սեպհականեաք։
Ո՞ն նա պատրաստէ օգնել այնոցիկ որք
պատերազմին, և որք յուսան 'ի շնորհս նր։
Ասստ զհնար պատերազմելոյ մեզ նախա

հոգւոյ

հոգայ, զի կարիցուք յայլեւթե լ, թէ միայն ի յարտասքինս զգուշութիւնս հիմ նեալք զառաքինադիմութիւն մերոյ կրօնասիրութեան, վաղուրեայն առաքինութիւն մեր առեալէր զվաղճան։ Այլ զոմանսն առ արմին դիցուք, զի մաքրեցեալք ի կրից զխաղաղականս ստանայցեմք միտս։

5. Ի, թէ յերկրաքանչիւրում ամէն զմինն ի մերոց վաստակուքեանց արուսեալէսք, դիւրաւ լինեսք արք կատարեալք։ Այլ այժմ զհակառակն մանաւանդ զգամք, քանզի զարեգոյնս և մաքրագոյնս զմեզ քեալս գոլ գտանեմք յառաջ քան զգործուելն մեր առ աճ, քանզի յետ ամաց բազմաց զկնի դարձմանն։ Ո՛վ ի քրմութեանդ թիւն մեր և յառաքինադիմութիւն, օրըստօրէ պարտէին յաճախել, իսկ այժմ մեծ համարիմք զայն, որոնն զմանն նախկնոյ քրմութեան։ Այլ՝ եթէ ի՞նչ քան դարձմանն մերոյ սակաւ ինչ քնութիւք աշխատեալք էաք, այժմ զամէն ինչ կարեսք առնել դիւրութեամբ և հանգութեամբ։

6. Մնէպէտ ծանրե ի՛նքեան ձգել զսուրբ գրութիւնս, սակայն ծանրագոյնք առնէր ընդ դէմ կամաց մերոց առանձնականացս։ Ասեմ եթէ ո՛չ յայլ ինչ հարիցես զփոքրագոյնս և զթեթեւագոյնս, որպէս՝ յայլ հարիցես

հարիցես զդժուարագոյնս։ Ա ասն որոյ
ընդ դէմ կաց՝ իյսկզբանն քոյոց յօժա
րութեանց, և խորշեաց՝ ի սովորութեանց
քոյոց, միգուցէ սակաւատակաւ՝ ի մե
ծագոյնս առաջիցէ զքեզ դժուարութիւն։
Ա մի թէ զգայիր թէ զորքան քեզ զինա
զարգութիւն, և այլոց զինդուիթիւն առ
նէր քոյոմէ կենաց բարեաց, կարծեմ
թէ դեբապէս՝ պատապէր՝ ի հոգեկանա
յառաջադիմութիւնս։

Գ ԱՊԱԿԱՆ ՕՓԵ ԸՆԴ ԳԻՄԱՓԱՍԱԼԷՈՆ։

Վ ՐԱԽԱ Ի ՐԿՈՏԱՍԱՆ ԵՐԱՆԴ։

արդ ե մեզ թէ ուրիցիմք երբեմն
զձանրութիւնս ոմանս, և զընդե
մամարտութիւնս, զի բազմիցս
նոքօք արիանամք, մինչ տեսա
նեմք զմեզ ի յաջողանս, և զոյն մեր
ոյժ գնեմք ի յիրս աշխարհականս։ Ա արդ
ե մեզ եթէ երբեմն կրկնեմք զպատերազ
մունս, և եթէ զջուր ինչ և զանկատարու
թիւն ինչ զգայցեն զմէնջ, թէ և զբարիս
գործեցեմք, և զբարիս խորհիցեմք, զի այ
ժոմիկ պատճառեն մեզ զինանարհուիթիւն,
և յոնայնից փառաց զմեզ զերծուցանեն։
Ա՝ անդի յայնժամ բարձրանք՝ խնդրեմք
զնոճ որ ե ներքինն մեր վիպայ։ յորժամ ար

տալոյ՝ մարդկիկ զմեզ առ ծէր ինչ հաճա
լին, և բարեպէս՝ ծէր հաճեսցին մեզ։
2. Ա՛ն որոյ այնպէս՝ մարդ պարտի յե
նուլ յայծ, զի մի հարկաւորիցի լնդրել
յաձախապէս՝ զմխիթարութիւնս մարդ
կայինս։ Ա՛սան յորժամ այր ոք բարձոյ
յօժարութեան վշտացն կամ փորձի, և
կամ վատիւք խոկմամբք նեղասրտի, յայն
ժամ զայծ ինքեան առաւել հարհաճօր ի
մանայ, և հաճասցայ թէ թարց նմա ծէր
ոք զործ բարի գոլ կարէ։ ¶ այնժամ և ա
տխրի հեծէ և աղօթէ սակս թշուառու
թեանցն զորս կրէ։ ¶ այնժամ և ձանձ
րանայ յերկարապէս՝ կեցոյ, և ըղձայ առ
նել զմահ, զի լուծեցեալ՝ ի մարմնոյն լիցի
ընդ քրի։ ¶ այնժամ և բարեպէս առ
զգայ թէ կատարեալ անեղկ և անուրթեանն,
և լրացեալ խաղաղութեանն յաշխարհի
ատա կայանալ ծէր կարէ։

¶ Պատճառ ընդ որում վերոյգրեցեալքն.
Ա՛ստ կայանալ ծէր կարէ։

1. Որքան կեանք յաշխարհի ատա,
թարց վշտի՝ և վտրձուրթեան գոլ
ծէր կարեմք։ Ա՛սան ասէ ¶ ոք,
թէ փորձուրթիւնն է կեանք մարդ
ոյ՝ ի վերայ երկրի։ Ա՛ն որոյ իբրա
քանչիւր

քանչիւր ոք ՚իմ՝ Չ Հոգալ պարտի սակս իւրոցն փորձուԹեանց, և Հակիլ յաղօԹս, զի մի գտանիցէ սատանայ զտեղի պատրելոյ, որ ոչ երբէք ննջէ, այլ շրջի խնդրելով Թե զո՞ կլանիցէ։ Վասն զի ոչ ոք է այնքան կատարեալ և այնքան սէր, որ ոչ ունիցի երբեմն զփորձուԹիւնս, զի բոլորովին ՚ի փորձուԹեացն զգուշանալ ոչ կարելիք։

2. Այլ եԹէ երբեմն փորձուԹիւնք յոյժ օգտակարքեն մարդկան, Թէ և վշտագնէք ՚իցեն և ծանուցանք, քան զի մարդ ՚ի փորձուԹիւնս խոնարհի, մաքրի և Հմտանայ։ Աստի ասէ ամենեքեան նեղուԹեամբք և փորձուԹեամբք կենցին և օգտեցան։ Իսկ որք ոչ կարացին տանիլ փորձուԹեց խոտեցան և նուաղեցան։ Օ՛ի ոչ ուրեք գտանի կրօն ինչ այնքան սէր, և ոչ տեղի ինչ այնքան առանձին, ուր ոչ ՚ի ցեն փորձուԹիւնք կամ պատերազմունք։

3. Ոչ կարէ մարդ ջնաւին Հանդարտիլ ՚ի փորձուԹեանց ՚ի կեանս իւրս, զի ՚ի մէջ է առիՒն որով փորձիմք, ուստի մինչ Հեռանայ մինն, ՚ի վերայ գայ միւսն, և միշտ ունիմք զփորձուԹիւն իմն առ ՚ի կրել, քան զի զաւարին երջանկուԹեան մերոյ կորուսաք։ Վազումք կամին փախչիլ ՚ի փորձուԹեանց, այլ առաւել անկանին ՚ինոսա։

'ինոսա։ ¶ ասն որոյ ոչ կարեմք յաղթել նոցին փաստեաւմբ միայնով, այլ համբե րութեամբ և խոնարհութեամբ քան զ քնաճա մերս թշնամիս լինիմք հզօրագոյնք։ 4. ¶ Ը արտաքսապես՝ միայն խոտորի 'ի փորձութեանց, և ոչ արտախէ զարմատս նոցին, սակաւ ինչ օգտի, զի փութանա կի դառնան առ նա փորձութիւնքն, և զգայ վնասա չարագոյնս քան զառաջինս։ ¶ Սատն սակաւ առ սակաւ համբերութ ե և օգնութեամբն այ դիւրագոյնապէս՝ յաղ թիցես, քան թէ խստութեամբ և փոքրա հոգութեամբ քոյով։ ¶ ասն որոյ ինդրեա զխորհուրդ 'ի փորձութեան քումմ, և ընդ փորձեցելոց մի վարիր խստութեամբ, այլ միխթարեա զնոսա, որպէս և դու կամիս, թէ այլք քեզ առնիցեն։

5. ¶ կիզբն ամենեցունց չարաց փորձու թեանց, է անկայունթիւն ժտաց, և պակա սութիւն յուսոյն առ ած, զի որպէս նաւ առանց ղեկի աստուստ և անտուստ 'ի հող մոց բախի, այսպէս այր անարի, և զնւրոց իրաց զփոյթ ոչ ունազն զանազանապէս՝ փորձի։ ¶ Ը որպէս հուր փորձէ զերկաթ այսպէս՝ և փորձութիւն զայր արդար։ ¶ Ա անգլի բազմից ոչ գիտեմք թէ զինչ կարեմք, բայց փորձութիւնն ցուցանէ մեզ թէ զինչ եմք մեք։ ¶ ակայն զդուշա

նալ

նալ պարտիմք, մանաւանդ ՚ի յսկզբան փորձուԹեան, զի յայնժամ դիւրապէս յաղԹի Թշնամին, յորժամ ոչ իւիք եղա նակաւ Թոյլտամբ նմա մտանել ընդ դուռն մտաց, այլ վաղ վաղակի ընդ դէմ ելանելիք նմա մինչ բախէ կալուլ արտաքոյ սեման։ Ասաց ոմն, ՚ի յսկզբանն ընդ դիմա մարտեաց, զի յերեկոյի սպեղանիք պատրաստին։ Վ՚ասն զի նախ հանդիպի մեզ սոսկ մտածուԹիւն, ապա սաստիկ երևա կայուԹիւն, յետոյ հեշտուԹիւն և մախիզ շարժումն, և հաճանուումն, և այսպէս՝ սակաւ առ սակաւ ներ մտանէ Թշնամին ինա սակաւ բոլորովիմբ, մինչ ոչ ընդ դիմա նամբ նմա ՚ի յսկզբանն։ Իւ որքան յուլանայ ոք ՚ի պատերազմելոյ, այն քան օրըս տօրէ յինքեան տրկարագոյն լինի, և Թշնամին հակառակող հզօրագոյն։

6։ Մանաւ ՚ի յսկզբան դարձմանն իւրեանց ՚ի տէր զծանրագոյնս կրեն փորձուԹիւնս և ոմանք ՚ի վաղճանի, ոմանք ՚ի կեանս իւրեանց բոլորս չարապէս՝ կեան, և ոմանք ԹեԹևապէս՝, և այս ըստ ամենայնոյն կար գաճորուԹեանն, իմաստուԹեանն, և արդարուԹեանն, որ զդերս և զարդիւնս մարդկան կշռէ, և զբնաւս ՚ի կեցուԹիւն ընտրեցելոց իւրոց նախայօրինեաց։

7։ Ա՚ան այնօրիկ ոչ պարտիմք յուսահատիլ

տիլ մինչ փորձիմք, այլ մանաւանդ ջերմեռանդապէս՝ աղերսել զնա, զի նա յամենայնի վշտի արժանի առնէ զմեզ օգնել մեզ, որ և որպէս՝ ասէ առաքեալն տայ ընդ փորձութեանն և զելս, զի կարեցուք տանիլ։ Այո՛ նարհեցուսցուք ուրեմն զմեր միտս 'ի ներքոյ ձեռին տեառն, յամենայնում փորձութեան և նեղութեան, զի նա զխոնարհս հոգւով կեցուցանէ և բարձրացուցանէ։

8. 'Ի փորձութիւնս և 'ի տառապանս երևի ոք թէ որքան օգտեցաւ, և անդ արդիւնք մերք մեծագոյնք արտակայանան, և առաքինութիւնք բացայայտին։ Վասն զի ո՛չ է մեծ ինչ, թէ ոք առաքինի իցէ և ջերմեռանդ, եթէ ո՛չ զգայցէ զնանրութիւն ինչ։ Այլ թէ 'ի ժամանակի փորձութեան համբերութեամբ տևիցէ, անդ յայն է՛ մեծի օգտութեան։ Այս թէպետ ամենք պահեն զինքեանս 'ի փորձութեց մեծաց, բայց 'ի փոքունց հանապազորդա կանաց բազմից յաղթին, զի խոնարհեցեալք, մի երբեք 'ի մեծամեծս փորձութիւնս ապաւինիցին յինքեանս, որք այնքան 'ի փոքրագոյնս տրկարանան։

ի՝ պատգս ևրկնելոյ զանգգոսչ գտռռանն.
Ա՝ լուսն ՚ ողբքռասանն երրոր։

1. Տարձռ զաչս քոյս ՚ի քեզ, և զգուշ լեր ՚ի գատելոյ զգործս այլոց, զի մինչ դատե ոք զայլ ոք, ՚ի գուբ աշխատի, բազմից սխալի և դիւրապէս՝ մեղանչէ։ Ա՝ակ եթե զինքն դատե և յանդիմանե, միշտ արդիւնաւորապէս՝ աշխատի։ Ա՝ւ զի որպէս իրք մերոց սրտից են, այնպէս յաճախ դատեմք, ուստի ըզ Հմարիտ դատուն, սակս պակասութեան սիրոյն դիւրապէս՝ կորուսանեմք։ Ա՝ՀանգԷ եթե ամ էր միշտ պարզ գիտուն մերոյ ըղձի, ւ՛չ այնքան դիւրաւ վրդվեաք ՚ի բյն դիմանալն զգայութեանց մերոց։

2. Ա՝այց բազմից ծանկի ինչ ՚ինքրքրոյ, և կամ երևի արտաքոյ, որ զմեզ ևս նմանապէս՝ առ պատրե։ Ո՝ի բազումք ծանկան պէս՝ զփառս իւրեանց ՚ինդրեն ՚ի յինէս զոր առնեն, և՛չ իմանան։ Ա՝ւ երևին կալ ՚ի բարւոյ խաղաղութեան, մինչ իրքն ըստ հաճոյից և ըստ զգայութեանց իւրեանց լինին, քայց եթե այլապէս՝ հանդիպիցին քան թե ըղձանն, իսկոյն այլագունին և աղմկին։ Ա՝ստի վասն զանազանութեանն դիտաւորութեանց և կարծեաց, յաճախապէս՝ ծնանին խռովութիւնք ՚ի մէջ սիրելեաց,

լեաց, և քաղաքակցաց, ՚ի մէջ կրօնաւորաց և առաքինեաց։

3. Սովորութիւն հնացեալ դժուարապէս՝ թողանի, և անդր քան զտեսութիւն սեր վուկան ոչ ոք յաժարապէս աճի։ Նայց եթէ յընտրութիւն քո և՚ի հանձար առաւ եր յենուցուս, քան թէ յառաքինութինն հնազանդական տեառն մերոյ յի քէ, հա զիւ և յամր լուսաւորիցես։ Քան զի կամի աճ, զի կատարեալապէս՝ ինքեան հընազան դիցիմք, և զբնաւս ընտրութիւն ջերմու թեամբ սիրոյն գերազանցիցեմք։

Ղ Ոդագա գործոց ի սիրոյ եղելոց։
Վ Ւրուխ Ընգետասան երորդ։

1. Յաղագս ուղղի՛ իրն աշխարհայնոյ, և յաղագս ոչ ուրուք մարդկայնոյ սիրոյ, զչար ինչ առնել պարտէ։ Նայց յաղագս օգտակարութեան կարօտելոյն, զգործ ինձ բարի երբեմն ա զատաբար գործելն, և կամ զբարին ՚ի բա րեգոյն ինչ փոխարկելն, վայելուչ է։ Քան զի զայս առնելով ոչ խանգարեմք զգործն բարի, այլ ՚ի բարեգոյնն գնա փո խարկեմք։ Նայց սակայն եթէ արտաքին գործն բարեխիղճ թարց սիրոյ, ոչ ինչ օգու տէ, զի ոչ ինչ ՚ի սիրոյ գործ է թէպետ և

և սակաւ

և սակաւ ինչ իցէ, կամ առ ոչ ինչ վարկա
նելի, ամենևիմբ արդիւնաւորէ։ ¶ Ասն
զի այծ առաւել համարի զերեսաց ի սերոյ,
քան զգործն եղեալ։

2։ ¶ Աստի զբազում ինչ գործէ որ յոյժ
սիրէ, զբազում ինչ գործէ, որ բարե
պէս՝ գործէ, և բարեպէս՝ գործէ որ ա
ռաւել հասարակութեան քան թէ կամաց
իւրոց ծառայէ։ Այս թէպետ բազմիցս
Թուի թէ գործն եղեալ է սիրելութիւն,
բայց մանաւանդ է մարմնասիրութիւն։
զի յոժարութիւն բնական, կամք սեփո
կանք, յոյս հասուցման, և իղձ հեշտութե
Հազիւ երբեմն ի բաց հեռանան։

3։ ¶ Ր զձմարտիտ և զկատարեալ սէր ունի,
ի յոչոքս իրս խնդրէ զիւրն, այլ ըղձայ մի
այն, զի ամ ինչ լինիցի ի փառս այ։ Այս
ոչ ուժեք նախանձի, զի զոչ իմն խնդու
թիւն առանձին սիրէ։ և խնդալ յանձն
իւր ոչ կամի, այլ ի վեր քան զամ բարու
թիւն, երանիլ ի տեր փափաքի։ ¶ Աստի
յոչ ուժեք է զբարութիւն ինչ լինիլ վար
կանի, այլ յայ միայնոյ, յորմէ աղբիւր ա
բար՝ բղխի ամ պարգև։ յորում և ա՛ր ա
մենեքեան, իբր ընվաշխանի, զմայլապես՝
յարահանգին, ո՛հ, եթէ ունէր ոք զկայծ
իմն ճշմարտի սիրոյ, համարէր թէ բնաւք
երկրայինք լինքն ունայնութեամբ։

Յորդոր ընթերման պատասխանեանց ոչլոյ. Գլուխ Ա. Եշխատասան երորդ.

1. Ը ոչ կարէ ուղղել զկիրս ան ձին կամ այլոց, համբերու թեամբ ընթերել պարտի. մինչև այլապէս՝ ձեզ տնօրինի ցեք: Ասուի խորհեաց, թէ գուցէ այնպէս՝ բարբոք իցէ վանն քոյոյ հաւատարմութեան և համբե րութեան, թարց որոց ոչ այնքան համա րելիք են արգելունք մերք. և աղաչեմ զձեզ վանն այն պիսեաց արգելմանց, զի զքեզ արժանն առնիցէ օգնել քեզ, և կարիցես դիւրապէս՝ տանիլ:

2. Եթէ ոք միանգամ և երկիցս խրատեցեալ՝ իքէն ոչ խնազանայ, մի խոտոր գնա, քայց զբնաւն յանձնեա՛ ձեզ, զի լինիցին կամք նորին և պատուի՛ իծառայս իւրս հանուրս, որ բարբոք գիտէ զչարս՝ ի բարիս փոխարկել, և զանազանել համբերութիւն ընթերել պակասութեանց այլոց, և իւրաքանչիւրոց տրկարութեանց, զի և դու ըզ բազումն ունիս, որոց այլք ընթերցին:

Ա ան որոյ եթէ ոչ կարես առնել զքեզ օրպէս և կամիս, քրպէս կարես առնել զայլս ըստ հաճոյից քոց: Ի խորհիմք թէ լիս, թէ այլք կատարեալք՝ իցեն, քայց

զմերս պահապանեսցեն ոչ կարգաւորեմք։
3. Ասեմք թէ այլք ամենևեքին ուղիղեն քաց զմեզ ուղել ոչ կամիմք։ Ընդհակառակ թուի մեզ այլոց ընդարձակութիւք, քայց ոչ կամիմք թէ արգելուցուն զմեզ այլք յայնմանէ, զոր ախորժիմք։ Ասեմք եւս թէ այլք ինեբըքոյ կանոնաց ինցեն, իսկ մեք ամենևեքին ոչ տանիմք, թէ այլք կանոնադիրք ինցեն մեզ։ Աստի յայտնի թէ հազիւ զմերս մերձաւորս համարիմք իբրև զմեզ։ Ուր՝ եթէ ամենեքեան էին կատարեալք, զի՞նչ իմիմեանց վասն ամէն ինչ։

4. Այլ այժմ ամէն այնպէս կարգաւորեցաք զի ուսանիցիմք միմեանց զբանն քանի զի ոչ ոք թարց պահապանէ, ոչ ոք թարց բերէ, ոչ ոք բաճկան ինքեան, ոչ ոք լրապէս վասն ինքեան գիտէ, վասն որոյ պարտիմք տանել միմեանց, մխիթարել զմիմեանս, այսպէս եւս օգնել միմեանց, հմուտացուցանել եւ խրատել զմիմեանս։ Ի բազմանշուլոյ թէ որքան ինչ առաքինութիւն, երևի ի ժամու պատրազմի, քանզի պատերազմունք ոչ առնեն զոք տկար, այլ թէ որպէս եւ ինչ յայտնեն։

Զ. Զգուշացուցանէ նենգաւորութենէն.
Առակ Ա. Օձինևատասան երկոցդ.

1. ԹԷ կամիս խաղաղութեամբ և միաբանութեամբ կեալ ընդ այլոց, ուսանիլ պարտիս զքեզ ի յիւրս բազումս խոնարհեցուցանել. Ո՛ի՞նչ է փոքր մի՛ ինչ ի միայնարարս և ի ժողովարանս գնալ, և թարց խառնուածեան կենցաղավարիլ, այլ և մինչ և ի մահ հաճատարիմ գտանիլ. Ասեն երանելին է որ կեայ անդ գարթպէս, և երբ ջանկաբար կատարէ զընթացս. Այն ո՛ր երբ թէթէ կամիս կեալ ըստ արժանոյն, վարկեա զքեզ ի բերև աքսորեցեալ, և պան դուխտ ի վերայ երկրի. լեր ի բերև գյն մարդ վասն քո, եթէ կամիս կեալ միակեցապէս.

2. Ո՛գեստուց վուխխուածն և հերձաց խուզումն սակաւ մի՛ ինչ օգնեն, բայց բարուց ուղղութիւն, և կատարեալ մահուցուածն կը րից առնեն զկրօնաւորն քարի. Ասեն որ զայլ ինչ խնդրէ և ոչ զայն և հոգւոյն իւր որ զփրկութիւնն միայն, նա ո՛չ այլ ինչ գտանէ եթէ ոչ զվիշտ և զցաւս. Եւս, որ ո՛չ ջանայ գոլ վուքրագոյն և հլու ամենեցուն, նա ո՛չ կարէ զժամանակ ինչ կեալ ի խաղաղութեան.

3. Վ՚ան զի կոչեցար ՚ի ծառայութիւն և ո՛չ յիշխանութիւն, հրաւիրեցար ՚ի համբերութիւն և յաշխատանս, և ո՛չ ՚ի յուսութիւն և ՚ի դաւառակաբանութիւն։ Ա՛հա ասա փորձին մարդիկ, որպէս՝ փորձի ստակն ՚ի հուր, աստ ո՛չ ոք կարէ կալ, եթէ ո՛չ զինքն կատիցէ բոլորով սրտիւ վասն այ խոնարհեցուցանել։

Ցաղագս օրինակաց պէտս հարց.
Գլուխ ԼԱ՛ւթևատասն երորդ։

1. Կատեա՛ յօրինակս կենդանարար քո սրբոց հարց, յորս ՚ճշմարիտ կատարե՛ լութիւն և հաճատո՛ պայծառացան. և տեսցես թէ որքան նուաղութիւնք, և դո՛նեա՛ ո՛չինչ ՚ի զորմէ՛ քեզ առնե՛ք։ Ա՛ՀՀ թէ զինչն կեանք մերք եթէ համեմատիցին նոցին կենաց. զի էին աշք և բարեկամք քո՛, և ծառայեցին ՚ն ըն սովո՛մ և ըն ծարաւո՛ւմ, ըն ցրտութեան և ըն մերկութեան, ՚ի յաշխատանս և ՚ի վաստակ, ընդքնութեան և ըն ծամո՛ւմ, ՚ի յաղօթս և ՚ի մատնմանս աչս, ՚ի հալածանս և ՚ինախատինս բազո՛ւմն։

2. Ա՛ՀՀ թէ որքան զբազո՛ւմս և զծանուցս ներքուստ կրեցին առաքեալք, մարտիրոսք, խոստովանողք, կոյսք, և այլք ա մենեքեան

մեռնեքեան, որք շաբաթացն քի կամեցան հե
տևիլ։ Քան զի ատեցին զանձինս յաչխա
հի այսմիկ, զի զկենսս յաբեհենականս ժա
ռանգեցեն, վասն զի որպես զխաոսակ ըօնս
կենաս հարք սրբք յանապատի վարեցին,
որպես երկարից և ծանուցից փորձուքեաց
ըմբերեցին, որպես յաշխարհ՝ ի քշնամուին
վշտագնեցեալք եղեն, որքան զբազումս
և զերմուանդս աղօթս առ Աստ մատու
ցին, զորքան պահս խիստ պահեցին, որ
պես զմեծ նախանձ և զբ ըմուքիւն ի յա
ռաջադիմուքիւնս հոգևկանս ունէին որ
պես արիաբար պատերազմեցան առ ի՛նքն
շէզ զկերս իւրեանց, որպես զմաքուր և զու
զիղ դիտաւորուքիւն ունէին, զոմն աշ
խատեին, և զգիշերս պարապեին յաղօթս
Աստուծային, այլ և մինչ աշխատեին, յաղօթս
լոյ մտաւորապես ոչ դադարեին։

3. Օ ամենայն ժամանակ օգտուքեամբ
ծախէին, և պահ ք ամենեքեան պարապե
լոյ յԱստուծոյնս կարճառօտք թուեկին։

Ի աղագս մեծի քաղցրուքեան համախոհ
ժանն, մտաւանային զհսկաւորուքիւն մար
մնականի զօրացուցման։ Ի զբնաւս փար
թամուքիւնս, զարժանաւորուրուքիւնս,
զպատիւս, զքաջերկամս, և զազգայինս ու
րանային։ Օ ոչ ինչ յաշխարհէ ունել ըղ
ձային, և հազիւ զկարկաւորն կենաց առ
նային։

նային։ ՚Ի ձառայել ի մարմնոյն, թէ և հարկաւորապէս՝ ցաւէին։ Երթեալ ի աղքատ ՚ի բօթ երկրայնօք, բայց վերջա ւ ի յոյժ շնորհիւ և առաքինութեամբ։ Ընտանեաց կարօտէին, բայց ՚ինքեանց շնորհիւ և սիրելութեամբ ամենայնով կարա նային։

4. Ոտքը էին յաշխարհէ, բայց սրբա ւորք և ընտանեկից բարեկամք ։ Ինքեանք ինքեան ոչ թուէին, և յաշխարհէ աստի էին խոստացեալք, բայց յաշխա տեսան ամենեքեան էին և սիրելիք։ Ընչմար տուամ խոնարհութեան կային, ընչ գտուամ հնազանդութեան ապրէին, ընչ սիրոյ և ընչ համբերութեան շրջէին։ Ի վանս այ նորիկ օրըստօրէ հոգւով արդիւնաւորե էին, և գշնորհս մեծ առաքի այ ընդունէ ին։ Ի նին սրինակք ամենեցուն կրօնաւո րաց։ Եատ առաւել պարտին զմեզ սրբա յորդորել ՚ի բարւոյ յառաջադիմութիւն, քան թէ թիւր յուսացելոց զմեզ ՚ի թուլու թիւն։

5. Ոչ թէ որքանէր ջերմութիւն կրօ նաւորաց ամենեցուն ՚ի յսկզբան սրբոյ կար գադրութեանն։ Թէ որքան իւրաքանչիւր, և որքան նախանձ առաքինութեանն։ Որքան մեծամեծք կրթութիւնք Հոխա ցան, և որքան պատկառանք և հնազանդու

թիւնք

թեանք կանոնաց վարդապետին, ի յիւրա քնաւս ծաղկեցան։ Ա կայեն մեզ դեռևս թողեցեալքն շաւիղք ինոցունց, թէ արք ութք և կատարեալք ի ցեն եղեալք։ Ա ըք այնքան քաջապես զինուեալք յաղթեցին աշ խարհի։ Ա ոկ այժմ մեծ հանարեն նա, որ ոչ ինչ օրինազանց։ և որ կրեացն եթէ հանդերձեալ ամք տանիլ կարիցէ։

6. Ա՚ն ժամանակի և զանցառութեան կա ցից մերոց, զի այնքան վաղ վաղակի խոստ ովեմք ինա՛ կնոյ ջերմութենէ, մինչ զի ձանձրանայցեմք կեալ սակս աշխատութե և լքման։ Ա՛ րանի թէ ոչ երբէք ննջէր ի քեզ յառաջադիմութիւն առաքինու թեան, որ բազմից տեսեր զօրինակս յո քոնէ առաքինեաց։

Ոտանաւոր ի նոյն։

Ա՛ ղաչեա՛ իմ Աստուած քաջութ իջանել։
Ա՛ ւրուխ Ա՛ն և առատ երկրդ։

1. Ա՛ ետանք քարեաց կրօնէութի ամեայնու առաքինութեամբ զարդարել պար տի, զի ինչ այնպես՝ ինքերքեաստ, որպէս երևեն մարդկան արտաքու ստ։ Ա՛ ւ իրաւի առաքել պարտի գոլ ի ներքուստ քան որ տեսանելոցն արտաքուստ։ Ո՛ ի զինուէ մեր ոճ է, յորմէ ըստ կարեաց պատկառել պարտիմք ուրևէցեմք, և իբրև զկրի շտակս

գՀրեշտակս մարդուըս առաջի նորա շրջիլ, եւ ամենայնում աշուըր նորոգել պարտիմք զառաքինութեան մեր, եւ ի չքեր մեռանդութեան զմեզ զարթուցանել. որպէս թէ այսօր ինչ առաքինի օր գարձմանն մերոյ ի տէր, եւասել, օգնեա ինձ տէր ամ ի մի, ընդ քարձոջ իմում յառաքինութեան, եւ ընդ քում սրբոյ պաշտամանն. եւ տուր ինձ կատարեալապէս սկսանիլ զի զոչ ինչ միանչ եւ ցայսվայր գործելոյ։

2 Ինթացք յառաքինութեան մերոյ, են ընտ յառաքինութեան մերում։

Ասան զգուշութիւնս բազում պարտի ունել, որ կամի յառաքինել։ Ան զի եթէ հասատատապէս յառաքինոյն բազմից նուաճի, զինչ լինիցի այնմ որ հազիւ երբեք կամանկայապէս յառաքինե զինչ։ Եւդ՝ զանազանութիւք կերպիւք հանդիպի չքուամն ի յառաքինութեանց մերոց. եւ թէ թէ ինչ ընտունկանուամն վարժման, թարց առաքանի ի միւք ոչ անցանի։

Այլ սրբոյն յառաքինութիւն մանաւանդ ի շնորհացն այ, քան թէ ի սեփական կանխ յիմաստութենէ իւրեանց կախի. յոր յառնան միշտ, մինչ սկսանինն զիւր ինչ առնել. զի մերդ յառաքինե, այլ այծ յօրինե, եւ շաւիղ նորին ոչ է ըն մարդուն։

3 Եթէ ի պատճառս առաքինութեան կամ

կամ ՚ի յօգուտ եղբօրն, թողանիցի երբեմն սովորեցեալ կինւառութիւնն, դիւրաւ յե տոյ կարելի է գտանելն։ Այլ եթէ վասն Հանձրուեթեան սրտի, կամ զանցառութե աղագաւ ընդ վայրաբար թողանիցի, յոյժ վշտապնեալ է, և պատասկար համարելի։

Ո՞նապատուք ուրեմն որքան կարեմք, զի ևս փոքրագունապէս՝ տայցեմք տեղի նո ւամման, և միշտ զիմն Ջգրիստ մեզ յառա ջադրեցուք, մանաւանդ ընդ դէմ այնա ցիկ, որք զմեզ առաւել նեղեն։ Ոներ քինս մեւս և զարտաքինս միանգամայն որո նել և կարգաւորել պարտիմք, վասն զի երկաքանչիւրն պատկանին յառաջադիմու թեան։

Ա. Ո՞եթէ ոչ կարես ժողովել զքեզ յարա ժամ, գոնեա ժողովեա զքեզ երբեմն, և թերևս յաւուրն միանգամ, այսինքն յա ռաւօտու կամ յերեկոյ։ Ի առաւօտու յառաջադրեա քեզ, և յերեկոյն քննեա զվարս քոյս, եթէ որպես զայն օր անցու ցեր, ՚ի բանս, ՚ի գործս, և ՚ի խորհուրդս, միգուցէ մեղուցեալ ՚ի ցես ընդ դէմ այ և ընկերին։ Պնդեա զքէջ քո արիութեամբ ընդ դէմ ներհակութեանց սատանայի, և սանձեա զորկորքո, զի զայմ յօժարութե մարմնական դիւրաւ ձնշել մարթիցես։

Ա՞ն սերեր զդատարկութիւն ամենևին, այլ

այլ կամ ընթերցիլը, կամ գրեա, կամ աղօ
թեա, կամ խորհեաց, և կամ յաղագս հա
սարակաց օգտութեան աշխատեաց, քան զ
վարձանականս, կիրառութենն ընտրել
պարտիմք, և ոչ զամենեսեան հաճասարա
պէս առնել։

5. Որք ոչ են հասարակաց մի ցուցաներ
արտաքոյ՝ քան զի իրքն յատուկք առանձնա
կի դիւրաւ գործին։ Նայց զգուշանալ
պարտիս մի գուցէ ծուլանայցես յիրաց
հասարակաց, և արիանայցես՝ի յիրս առան
նականս։ Իւրաքանչիւր ժամ կատարիցես ըստ
պէս՝ և հաճասարմարաւ զպարտս և զբա
ժինս, և թէ իցէ դեռևս պարապուղ
ժամանակ, արա և զքոյս ըստ ընձից քոց։
և զի ամենեքեան ոչ կարեմք ունել զմի և
զնոյն կիրառութիւն, այլ այլումն այսմիկ,
և այլումն այնմիկ առաքել պիտոյանայ։
Իւրաքանչիւր և ըստ պատշաճի ժամու կիրառու
թիւնք զանազանք հաձոյք թուին։ զի
գոն որք պատշաճին աւուրց տօնախմբու
թեանց, և գոն որք աւուրց լրոց։ Ումանք
պիտոյանան յաւուր փորձութեանց, և ու
մանք յաւուրս խաղաղութեան և յանդր
րութեան։ ումանք միոջ տրտմիմք, և ումանք
միոջ ուրախանամք ի տեր։

6. Ոչ աւուրս հանդիսաւորս նորոգել
պարտիմք կիրառութենն քարիս։ և զոգ
նութիւնս

ետուք ինձ արբոց ջեր մեռանդապէս՝ մաղ
թել. ի տօնէ ի տօն զնոր ինձ մեզ յառա
ջադրել, որպէս թէ յայնժամ յաչխարհ
աստ գուեղցք իցեմք, և ի տօնն միանգե
ղաւոր ժամանելոցք։ || ասն որոյ զգուշա
պէս՝ ղմեզ պատրաստել պարտիմք, ի ժա
մանակս շնորհաւորս, և առաքինապէս վա
րել, և զայժմ հետապօտութիւն բարեպէս՝
պահել, որպէս թէ զկնի սակաւուց զվար
ձս յոյժ առնելոցք ի ցեմք։

7. Ասէ եթէ այլապէս՝ դեպիցի, պար
տիմք հաճատալ թէ ոչ ի ցեմք զմեզ բա
րեպէս՝ պատրաստեալք. այլ և թէ ոչ ի
ցեմք արժանիք դեռևս այնքանեաց փա
ռաց, որք յայտնելիք են մեզ ի ժամանա
կի նախապատճառութեամբ, և զանաստուա
ծեղ բարեգուշակապէս՝ պատրաստել ի մահ
զի առ տէրն, երանի է ծառային այնմիկ
զոր եկեալ տէրն գտանիցէ արթուն, ա
մէն ասեմ ձեզ ի վերայ ամենեցուն ընդուց
իւրոց կացուսցէ զնա։

ՊՂՈՒԽ Ա. ԱՌԱՆՑՆԱԲԼԵԱՆ ԵՒ ԼՈՒԱԲԼԵԱՆ։

ՎԱՐԻՒՆ ՎԱՌԱՆ ԵՐՈՒՂԻ։

1. Ընդրեա զպատուական ճամանակ պա
տրաստանն, և խորհեաց յաշխատապէս
զբարերարութեանցն այլ. Քոզ

զանօգո

զանօգուտս, և ըն թերցիր զայնպիսիս որք յարուցանիցեն 'ի քեզ մանաւանդ զխղճմտանս, քան թե զաշխատանս։ Ա. Թե խոտորիցես յաճելորդաբանութենէ և 'ի դատարկաբանութենէ, այլ և 'ի լսելոյ զլուրս նորագոյնս, և զհամբաւս, գոցես զբաճկական և զպատշաճ ժամանակ պարապելոյ 'ի խոհմտնս բարիս։ Օ. Ի որք գերազանց քեն են 'ի մէջ սրբոց յընկերակցութենէ մարդկան որքան կարնէր հրաժարեին, և զանձնական պաշտօնն ընտրեին։

Ջ. Աստի ասաց ոմն, որքանիցս եղէ 'ի մէջ մարդկան գտայ մարդ փոքրագոյն։ Ա. զայս բազմից տեսանեմք, մինչ զժամ ինչ գատարկաբանեմք։ Ա. ան որոյ դիւրագոյն է ամենևին լռելն, քան զսփսաբանել՝ խօսիլն դիւրագոյնէ գաղիրն 'ի տան, քան արտաքոյ զինքն բաճկանալ՝ պահելն։ Ա. րեմն որ ըղձայ առ Ներքինս և առ Հոգևորս ժամանել, պարտի ընդ քի յամբոխէ խոստրիլ։ Օ. Ի ոչ ոք աներկևան զինքն ցուցանէ, եթէ ոչ այն որ յաժարապես թաքչի։ Ա. ոչ ոք աներկևանապես խօսի, եթէ ոչ այն որ յաժարապես լռէ։ Ա. ոչ ոք աներկևանապես աւաչ նորդէ, եթէ ոչ այն որ յաժարապես զինքն ստոր արկանէ. և ոչ ոք աներկևանապէս հրամայէ, եթէ ոչ այն որ յաժարապես հնազանդի։

Ա. ոչ ոք

3. Ի՛չ ոք աներկևանապէս խնդայ, եթէ
ոչ այն որ բարեաց խղճմտանաց զվկայու
թիւն յինքեան ունի։ Ի՛րդ՝ սրբոյն աներ
կևանութիւն միշտ լի երկիւղիւն ՚ի այսու
կայացաւ. և ոչ երբեք թուլացան յաշխա
տանաց, և կամ նուազեցան ՚ի խոնարհու
թենէ, վասն այնը զի առաքինութեամբք
բազմաք և շնորհօք պայծառացեալք էին։
Ի՛սկ վատիցն աներկևանութիւն ՚ի հպար
տութենէ և ՚ի անապարծութենէ ծնանի,
և ՚ի վախճանի պատրեցեալք զինքեանս
դատանեն։ Ի՛ստ ոչ երբեք խոստացիր
քեզ զաներկևանութիւն յայսմիկ աշխար
հի, թէ և իցես կրօնաւոր և միակեաց
առաքինի։

4. Ի՛ազմիցս ոմք բարեգործեալք կարծին ՚ի
մարդկանէ, անկանին ՚ի փորձութիւնս
ծանրագոյնս վասն ինքնահաճանութեան,
ուստի օգուտ բազմաց թէ ոչ իցե ամե
նևին թարց փորձութեանց, այլ թէ եր
բեմն զփորձութիւն կրիցե. և մի իցեն
քնաւին աներկևանք, զի մի գուցէ հպար
տանայցեն, և մի ՚ի միսիթարութիւնս ար
տաքինս ընդարձակապէս միտիցեն։ Ի՛չ է
թէ ոք ոչ խնդրեր զմխիթարութիւնս ան
ցաւորս երբեք, և ոչ զբաղեր ՚ի յերս աշ
խարհի, զորպիսիս բարիս ունելոցեր խղճ
մտանս։ Ի՛չ եթէ ոք զամ զբաղումն ու

նայն

նայն 'ի բաց հատանէը, և միայն զկենսական նաց և զնծայնոց խորհէը, այլ և զյոյս իւր ամ յանձ գնէը, որ քան զմեծ խաղաղութիւն և զյանդ որդութիւն ընդունելոցէը։ ֆ։ ԱՀ որ արժանի է երկնայնոյ միսիթարութեան, եթէ ոչ որ զգուշապես կրթի ցե զինքն սրբազանիւ ներքնայնեցմամբ սրտի։ Ասաւ եթէ կամիս փղձկիլ սրտիւ մատ 'ի սենեակ քո, և արտաքսեա զամ վրդովչ աշխարհայինն, որպէս և գրեցեալէ յանկոցինս ձեր զղջացարուք։ քանզի 'ի սենեկի քում գտանիս, զոր արտաքս կորուսեր։ Ասա զի եթէ ոք յարտասուիցէ 'ի սենեկի, զգայ զքաղցրութիւն, իսկ որ ոչ պահէ զսենեակ իւր, ծանանի նմա զձանձրութիւն։ Ասա որոյ եթէ 'ի սկզբան գարձման քոյ 'ի տէր պաշտեալ և պահեալ ես զսենեակ քո, լեալը քեզ յետայնորիկ սիրելի և բարեկամ և սփոփուանն քաղցրագունեղ։

6։ 'Ի լռութեան և յանդորրութեան, օգտի հոգի առաքինասէրը, և ուսանի զխորհուրդս գրոց, անդ գտանէ զհեղումն արտասուաց, որովք յիւրաքանչիւրում գիշերի լուանայ զինքն և մաքրէ։ քան զի ըստ ղծողին իւրում այնքան ընտիանայ, որքան հեռանայ յաշխարհայնոց վրդովմանց Ասաւ որ ոք հրաժանի 'ի ծանօթից և 'ի

բարեկա

բարեկամաց իւրոց, մերձենայ նմա ած
ընդ հրեշտակաց սրբոց։ Ա՛ն որոյ բարե
գոյն է թաքչիլն, և ունելն զփոյթ զինքե
նէ, քան թէ անփոյթելով զանձնէ, զկրա
շս գործել։ զի գովուԹիւն է կրօնաւորին
եԹէ հաչիւ երբեմն ելանիցէ արտաքս, և
եԹէ փախչիցի զի մի տեսանիցէ. այլ և է
Թէ ոչ կամիցի տեսանել զմարդիկ։

7. Ա՛նգԹը կամիս տեսանել զայն, զոր ոչ
է պարտ քեզ ստանալ, զի անցանէ աշխարհ
և ցանկուԹիւն նորին։ Ա՛յս Թէպետ քար
շէ զքեզ յօժարուԹիւնն զգայականուԹե
առ 'ի յապեցուցանել, բայց յորժամ է անց
ժամ ըղձին, զինչ, եԹէ ոչ զծանրուԹե
խղճմտանաց և զտարաչրուքն որոյ գտա
նես։ Օ՛ բաւմիցս խնդալից ելուքն 'իսե
նեկէ, զտխրալից գարձուքն ծնանի. և
զոճառն հակուքն երկոյն, զտրտմալից ա
ռաւօտ բերէ, այսպէս ամ խնդուԹիւն
մարմնական, համօրէնով Թէպետ մտանէ,
բայց 'ի վախճանի խայԹէ և սպանանէ։
Ա՛ստի զինչ կամիս այլ ուրէք տեսանել՝ որ
ոչ տեսանես 'իքումմ սենեկի. ահա երկինք
և երկիր, և ամենեքեան տարերք. քան զի
'իսոցանէ են հանուրքն եղեալք։

8. Օ՛ինչ կարես այլ ուրէք տեսանել, որ
տևել մարԹիցի 'ինեըքոյ արեգականն։
Տա՛ւատաս զքեզ յապեցուցանել, բայց ոչ
կարես

կարես այնմ առաժամանել։ Քան զի եթէ տեսանէիր և զբնաւն ներկայօրէն, զինչ էր, եթէ ոչ ունայն տեսութիւն։

Ա. Մբարձ ուրեմն զաչս քոյս ի բարձունս, և աղաչեա զնա վասն մեղաց քոց և յանցանաց ի ու զնոտիս անոտեաց, և ունկնդիր այնոցիկ ըղձս հրամայեաց քեզ նա։ Փակեա զդուռն քո առաջի երեսաց քոց, և հրաժէրեա առ քեզ զյիսուս զսիրելին քո, կաց ընդ նմա ի սենեկի քումմ, զի այլ ուրեք ոչ գտցես զայնքան խաղաղութիւն։ քան զի եթէ ոչ էիր երեալ ի սենեկի քումմ, ոչ էիր լուեալ զվրդովմն, և բարեգուն նապաստն ըն խաղաղութեան մնացեալ էիր։ զի յորմէ հաճիս լսել երբեմն զնոր ինչ համբաւս, յայնմանէ պարտ քեզ զշխո թումն սրտի կրել։

Ոչ ոգեպս հոմախոչըմոն սրտի։
Ուրեմն Ա. սանեամի երկրդ։

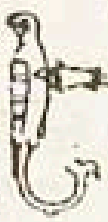

Ա. Թէ կերպիւ իմնք օգտել կամիս, պահեա ի քեզ զերկիւղն այ։ և մի լինիր այնքան ընդարձակ, այլ ի ներքոյ սանձահարութեան ձգեա զբաւս զգայութիւնս։ Ա՝ի մատնը զքեզ անհամեստից խնդութեանց, այլ տուր զքեզ ի խղճմտանս։ զի գտանի

ցես զառաջինութիւն. Օ ի խղճմտանք զբարիս քաջզուսն գտանեն, քայց տարաբաժանութիւն սովորեք վաղվաղակի զնոսա կորուսանել: Օ արմանք են թէ որպէս կարծեք երբեք կատարեալապէս յաշխարհի այսմիկ ինդալ, եթէ զաքսորանս իբրս, և զայնքանս կասկածանս հոգւոյ իբրոյ դիտիցէ և մտածիցէ:

2. Զաղաչս անհոգութեան սրտի մերոյ և զանցառութեան մերոց պակասութեց, ոչ զգամք զցաւս հոգւոյն մերոյ՝ զի քաջ միցս՝ ունայնաբար՝ ծիծաղիմք մինչ իրաւի լալ պարտիմք: Զան զի ոչ ուրեք գըտանի ձշմարիտ ազատութիւն և ձշմարիտ խնդութիւն, եթէ ոչ յերկիւղի այ հանդերձ խղճմտանօք բարեօք: Ասեն երանի որ կարէ իբաց ձգել զամ արգելութիւն զբաղականն, և ժողովէ զինքն ի միութի սրբազանին համախմբեմանն: Երանի որ յինքենե իբաց հերքէ զամ ինչ, որ կարէ զծաւալորել և ծանրացուցանել զխղճմտանն: Օ ինեա ուրեմն արիաբար՝ զի ստվորութիւն սովորութեամբ յաղթի. Լաւ պէս գու դիտես թողուլ զայլս, այսպէս՝ և այլք թողցեն զքեզ առնել զքոյս առնելիս:

3. Ա՛ի զատացուածս օտարաց իքեզ առքարշեր, և ևի իբանս մեծագունից զքեզ

ներխատանեը, այլ դարձո նախ զաչս քոյս
'ի քեզ, և առաւզդեա քեզ յատկապէս՝ մա
նաւանդ քան թէ ամէից քոյոց սիրելեաց։
Եւ եթէ անխնամ լցես դու 'ի մորդկա
նէ, մի տրտմիր ընդ այն, այլ տրտմիր ընդ
այն միայն, զի եթէ ոչ վարիցիս բարեպէս
և զգուշապէս՝ որպես վայելէ ծառայիցն
այ, և առաքինեաց կրօնաւորացն վարել։
Ասեն օգուտ յոյժ զի ոչ ունիցի ոք ըզ
միսիթարութիւնս բազում յաշխարհին այս
միկ, և մանաւանդ քան մարմնոյ, այլ եթէ
ոչ ունիցիմք զնծայինս միսիթարութիւնս,
պատժապարտք եմք, զի ոչ խնդրեմք ըզ
խղճմտանս, և զանուտիս և զարտաքինս իմն ի
ամենևիմք 'ի բաց ոչ տարհերքեմք։
4. Եւ արկեա զքեզ գոլ անարժան ամա
նոց միսիթարութեանց, և արժանի բազ
մաց նեղութեանց։ Զի որժամ ոք կատարե
լապէս՝ յինքեան ներփղձկի, յայնժամ
ծանր և գառն թուի նմա բոլոր աշ
խարհ։ Ասեն այր բարի գոանէ զբա
նակաւն նիւթ ցաւելոյ և լալոյ, եթէ յին
քըն նկատիցէ, և եթէ զմերձաւորսն խոր
հիցի։ զի գիտել կարէ թէ ոչ ոք է աստ
ուածոց նեղութեան։ Իւ ոքան բարեպէս
յինքն նկատէ, այնքան առաւել ցաւի։
Որդ նիւթք ձշմարտի ցաւոյ, և ներ
նայնոյ խղճահարութեան, են մեղք մերք
և յանցանքն

և յանցանք, որովք այնպես կամք պարու բեցեալք, մինչ զի հազիւ զերկնայնոց խոր հիլ մարթեցինք։

5. Լ,թէ առաւել խորհեիր զմահուանէ քումէ, քան թէ զերկարից քոյոց կենաց, ոչ էր երկեայիլ թէ ոչ զգաստացուցա նէիր զքեզ ջերմագունապէս։

Նակ եթէ զառանձնոյս ապառնիս դժոխոց և զվիշտս քաւարանին՝ ի միտ ածէիր, հա ճատամ թէ յօժարաբար տանէիր աշխա տանաց և ցաւոց, և յոչընչէ խստութիւնն երկնչէիր։ Նայց քան զի ոչ թափանցիս այսոքիկ՝ ի սիրտս մերս, և սիրեմք զեռւս կամազուխճիւն մարմնոյ, վա՛ որոյ մնամք ցրտացեալք և յօսլայեալք։

6. Նազում անգամ սխալիմք սակս աղ քատութեան մերոց մտաց, և դատապար տեմք զզղջմանէն մարմնոյն։ աղօթեա՛ ուրե՛ մն առ տէր խոնարհաբար, զի տայցէ քեզ զհոգի խղճմտանաց, և սուա ընդ մար գարէին, ջամբեա՛ ինձ տէր զհաց արտա սուաց, և արբո՛ ինձ տէր զարտասուս ջա փով։

Ք Ոտգիա Համանկոտուած մորգիոյնոց Ընտատոտա
ընէան.

Գլուխ Վ. Ասան և երկու երորդ։

1. Երևիցես յո՛ և գնայցես ողորմելի
ես եթէ ո՛չ առ ա՛ծ զքեզ դարձ
ձուցանիցես, ընդ-ի՛ր վերդուխս
մինչ ո՛չ յաջողի քեզ որպէս կամիս և ցան
կաս, զի ո՛վ ե որուենցն զամ մինչ քան Հա
Հոյից իւրոց։ Ա՛յս ես, ո՛չ դու, և ո՛չ այլ
ոք, ի՛ վերայ երկրի։ Վա՛ն զի ո՛չ ոք ե
յաշխարհի այսմիկ Թարց իմիք վշտի և
նեղութեան, ո՛չ Թագաւոր, և ո՛չ քահա
նայապետ։ Ա՛յսն որոյ ո՛վ ե նա որ բարե
պէս կեայ, եթէ ո՛չ այն որ վասն այ տա
նի փորձութեանց։

2. Ա՛ռաջումք ի՛ տրկարաց և ի՛ հիւանդաց
սանն մինչ տեսանեն զոք, սՀա այր ոմն,
որ ո՛րքան զկեանս բարիս ունի, ո՛րքան
փարթամ է, ո՛րքան մեծատուն է, որքան
կարող է, որքան գերապանց բայց նայ
եաց ի՛ բարութիւնս երկնայինս, և տեսա
նիցես Թէ այնքանիկ ամենեքեան ժամանա
կաւորք ո՛չ ինչ են. այլ յոյժ ան Հաւաս
տիք ևս առաւել ծանրացուցիչք. զի ո՛չ
երբէք ստանին Թարց վերդուման և երկիւ
ղի. Այս զի ո՛չ է առն երջանկութիւն ու
նելն առատապէս՝ զժամանակաւորս, այլ
բաւականն է

քաճականե թե ունիցի ոք ջանիաճորապես
Կ ասն որոյ իսկապես՝ թշուառութիւն
ե կեանն ի վերայ երկրի, զի որքան ոք
կամի գոլ հոգևորագոյն՝ այնքան կեանք
ներկայականք լինին նմա դառնագոյնք,
քան զի զգոյ բարեպես ևտեսանէ պար
զապես՝ զպակասութիւն մարդկայնոյ թշուա
ռութեան, ուստի ուտելն, քմպելն,
հագնելն, ննջելն, հանգչիլն, աշխատիլն,
և այլոց կարեաց ընութեան ի ներքոյ
գոլն, թշուառութիւն ե մեծ, և տառա
պանք առն առաքինւոյ, որ յօժարապես
կամի գոլ ընդարձակ, և ազատ յամենե
ցունց մեղաց։

3. Կան զի յոյժ ծանրանայ ներքինն
մեր մարդ կարիւք մարմնականօք յաշխար
հի այսմիկ, ուստի մարգարէն զի ի տոցա
նէ զերծանիցի ջերմեռանդապես աղօթէ
ասելով, ի վշտաց իմոց հան զիս տէր։
Կայց վայ ոչ ձանաչողաց զթշուառու
թիւնս խրեանց, և առաւել վայ այնոցիկ
որք սիրեն զկեանս ապականացուս, և զո
զորմելիս։ Կան զի ոմանք այնպես փա
ղին զսոքօք, թե և հոգիս մարթիցեն հո
գալ զՀարկաւորս աշխատանօք և ողորմու
թեամբ այլոց, միանչ զի երթե կարեն կեալ
աստ, զարքայութենէն ոչ զոչ ինչ վոյժ
ունեն։

4. Ո՛վ յիմարք և թերահաւատք, որք այն քան ախտաժակօք 'իյերկրի անկեալք կան մինչ զի ոչ ինչ զայլմէ, 'իմեք է, եթէ ոչ զմարմնականաց խորհիցին։ Այց են եղ կելիք զի 'իվախձանի զգալոցք են թէ զոր պիտի ունայն ինչ սերեցին։ Ահա ա՛ւգն այ որք ամենեքեան են առաքինիք և բա րեկամք քո, ոչ երբէք հեռևեցան այնոցիկ որք հաճելիք են մարմնոյ, և ոչ ծաղկե ցան ընկենցաղուամ այսմիկ։ Այց բոլոր յոյս նոցա և դիտաւորութիւն ձկտեր առ մշանջենաւոր բարութիւնն, և իղձ նոցա տարեալ առ յարմնացականս և յանտեսա նելիս, զի մի գուցէ սիրով երևելեացս տա րաքարշիցին 'ի ստորայինս։ Ասես դու եղբայր մի վհատիր 'իյառաջելոյ 'ի հոգևո րս, զի դեռևս ունիս ժամ և ժամանակ։ 5. Ինդեր ձգես 'իվաղիւն զառաջնդեան քո, աչքի և վաղվաղակի սկսեաց ասել, ահա ժամանակ առնելոյ, ահա ժամանակ ընդ դիմամարտելոյ, և ահա ժամանակ ընդու նակ զդաստանալոյ։ Ասէ եթէ 'ինեղուքեր լեցեա սա՛, ահա ժամանակ արդիւնանա լոյ, զի պարտէ քեզ անցանիլ ընդ հուր և ընդ ջուր յառաջքան թէ հասանիցես 'ի զովացումն քան զի եթէ ոչ աշխատիցիս, յաղթահարել զվաստիարութիւնս ոչ կա րացես, զի որքան ևմք ընդ տկարուամ այս

միկ

միկ մարմնի, թարց մեղաց գոլ ոչ կարեմք, եւ ոչ կեալ թարց ձանձրութեան եւ ցաւոյ։ Ա՛ւ թէպէտ յօժարութիւք ունիլ զյանդգնութիւն յամենից թշուառութեանց, բայց քան զի կորուսեալ մեղօք զանմեղութիւն մեր, եւ զերջանկութիւն մեր ձշմարիտ, վասն որոյ հաճեցեր սպրտիմք, եւ սպասել ողորմութեանն այլ, մինչեւ անցցէ այնօրէնութիւնս այս, եւ ընդհատցի մահկանացուութիւնս այս ի կենաց։

6. Ո՞վ թէ որ քան է տրկարութիւն մարդկային, զի ձկտի միշտ ի վատթարութիւն։ Ա՛. յօր խոստովանիս զմեզս քոյս, եւ ի վաղիւն վերստին գործես զխոստովանիցեալն Ա՛. յժմ յառաջադրես քեզ զգուշանալ, եւ զկնի միոյ ժամու դարձեալ գործես, ոչ թէ զոչ ինչ կերը յառաջեդեալ։ Ա՛ ան որոյ ըստ իրաւանց կարեմք զմեզ խոնարհեցուցանել, եւ ոչ կարծել զմեզ զմեծ ինչ, որով հետեւ այնքան տրկարք եւ անհաստատք եմք։ Ո՛ ի զանցառութեամբ մերով վաղ վաղ ելի կորուսանեմք, զոր աշխատանօք բազմօք ի ձեռն շնորհաց հագիւ երբեք ստացեալք եմք։

7. Ո՞վ ինչ դիպէլոցէ մեզ ի վախձանի, որք այնքան կանխապէս՝ թարշամիմք. վայ մեզ եթէ այսպէս՝ կամելեմք խոստովել ի յանդգնութիւն, որպէս թէ իցեմք ընխաղաղու

խաղաղութեան և յաներկևանութեան, որք և ոչ գշաճիղ սրբութեան ըն կենցա ղավարութեան մերում տեսաք։ Վ՚ան զի քարեգոյն էր թե թերևս կրթեսաք իբրև զնորավարժս վարուք քարեօք, զի գոնեա ունէաք զյոյս ապառնեոյ զգաստութեան և մեծագոռնի յառաջադիմութեան հոգև կանի։

Ց՚ պղտիս խոկման մտից,
Վ՚ւրուխ Վ՚ան և երեք երորդ։

1. Յոժ վաղվաղակի հասանէք քեզ որ մահու, տես թե զինչ առնեք լոցիցես, Վ՚անզի այսօր է որ և ՚ի վաղիւն ոչ երևի, և մինչ հեռա նայ որ յաչաց, քաւռնի ևս յիշատակ նորին ՚ի մտաց։ Ո՚չ թմրութեան և խստութեան սրտին մարդ կայնոյ, որ միայն զներկայից խորհի և զապառնիս առաւել ոչ նկատէ։ Օ՚ն պատուիրէ զքեզ յամ ուամ գործուամ և զն խոկման այնպէս ունել, որպէս թե այսօր մեռանելոցիդ ես, քան զի եթէ զգ քարիս ունեցեալ էիր խղճմտանս, ոչ այն քան ՚ի մահուանէ երկնչէիր, զի քարեգոյն էիր զգուշանալն ՚ի մեղաց քան զփախչիլն ՚ի մահուանէ, և եթէ այսօր ոչ ես զատրաստ ոյզ եղիցես ՚ի վաղիւն, զի վաղիւն է օր անհա

ճատե

Հաստի, եւ ոչ պէս թէ տեսանելոցիցես զվա
ղիւն։

2. Ո՛վ ինչ օգուտ մեզ կեալն երկարօրէն,
որով հետեւ հազիւ երբեք զդաստանամք։
Ո՛չ, զի կեանք երկարք ոչ միշտ զդաստա
ցուցանեն, այլ մանաւանդ յաճելուն զայն
ցանս։ Աստի երանելի գոնեա զմի օր
բարեպէս կրցեալք եսք յաշխարհին այս
միկ։ Ա՛ւ թերևս քազուժք թուէն զամն
դարձմանն իւրեանց առ տէր, քայց զսա
կաւս գտանեն ինձա պատուոյ զդաստու
թեան։ Ա՛ւ եթէ զարհուրելի է մահ, գու
ցէ ահաբեկագոյնից երկարատեսս կեանն։
Ոչ այն որոյ երանի այնմ որ զժամ մահուն
իւրոյ ոչն հանապազ առաջի աչաց իւրոց։
Ե՛ւ մահ հանապազորդ զինքն պատրաստէ։
Օ՛ն եթէ տեսեր երբեմն ուրուն զմահ
խորհեաց զի և գու ընդայն ձանապարհ
անցանելոցես։

3. Ո՞ր ժամ առաւօտ լինի, վարկեաց
թէ ոչ ես ժամանելոց յերեկոյ։ Եւ յերեկոյն
մի խոստանար քեզ զժամ առաւօտուն։
Ա՛ւ միշտ այսպէս պատրաստեա զքեզ, և
կենցաղավարեաց այնպէս, զի մի երբեք
անպատրաստ մահ զքեզ գտանիցէ։
Զի՞ան զի քազուժք վաղվաղակի և յան
կարծ մեռանին, վասն զի ի՛ժամուն յո
րում ոչ կարծ եմք գայ որդի մարդոյ, և
յայնժամ

յոյնժամ այլապէս զգալոցք եմք զկնեանս մեր զանցեալս բոլորս, եւ ցաւելոցք եմք, զի այնքան զանց արարաք եւ թուլացաք։

4. Որքան երկնանիկն նա եւ իմաստուն, որ զանայ այժմ այնպէս կեալ, ոյր ըղձայ գոյանել ի ժամու քահանան։ Օ՛ի տայ զմեծ համարձակութիւն երկնականս մեռանել, կատարեալ խոստումն կենցաղոյս, զի մեռանիդ սէր յառաջանալոյ յառաքինութիւն հոգւոյ կոծման անձին, աշխատանք ապաշխարութեան, յօժարութիւն հնազանդութեան, ուրացումն անձին, ըմբերումն փորձութեանց վասն սիրոյն Քրիստոսի։ Որ ինչ առողջիս զբազումս գործես բարիս, այլ մինչ տրկարես, ոչ գիտեմ զինչ առնելոցն ցես, զի սակաւք ի տրկարութեան բարեգործանան եւ հազիւ որք յաչախ՝ տրկարանանն, արդարանան։

5. Որ յուսայր ի բարեկամս եւ ի մեզ ձառս, եւ մի՛ ձգեր յապառնիս զբոյդ կեցութիւն, քան զի վաղվաղագոյն՝ մոռանալոցք են զքեզ մարդիկ, քան թէ կարծես Որ ասն ոյր՝ բարեգործնէ այժմ ի պատուհասուն ժամանակին նախայ տեսանել, եւ զբարի ինչ յառաջառաքել քան թէ յուսալ ի հոգնութիւնս այլոց, զի երթէ գուցէ ոչ հոգասցի այժմ վասն քոյ, ոյր ի վախճանի վասն քոյ հոգալոց է բարեգործն՝ քան զքեզ։

Ի այժմ յոյժ

Ի. յԺամ յոյժ ազնիւ է ժամանակ, այժմ ի
օր փրկութեան այժմ ի ժամ ընդունելի.
զայց ոչ ցսէոյս, զի օգտակարապէս ի
կիր ոչ այկանես զայն, նորուամ արդիւնա
ւորիլ կարես, որով և յաւիտենականապէս
կեցցես: Ի այց եկեսցէ ժամանակ, յորում
զմի օր կամ զմի ժամ զգաստանալոյ ցան
կասցես ունել, և ոչ գիտես թէ գոյանի
ցես:

6. Ի զի ուրեմն ոչ սիրելի, զի ի բազմաց
վտանգութեանց զքեզ ազատեցես, և ի մե
ծ յերկիւղէ զքեզ փրկեց ես, եթէ երկն
չիցես միշտ ի մահուընէ և զարհուրիցես:
Ո՞նպա այժմ այնպէս կիսալ, զի ի ժամու
մահուընէ մանաւանդ խնգայցես քան թէ
ուրմիցես, ուսկր այժմ մեռանիլ յաշխար
հի, զի ի քրիստոս կենդանանայցես, ուսկր
այժմ խոտել զնմա, զի յայնժամ ազատա
պէս կարիցես փուքաալ առ քս, Ա՛նշեա՛
այժմ զմարմին քո ապաշխարութեամբ,
զի յայնժամ ունիցես զոյս Ա՛չմարիտս:

7. Ա՛լ յիմար, ընդէր խորհիս զերկարից
կենաց, որով հետև և՛ոչ զօր մի ունիս հա
ւաստի: Ա՛լ քան զազգութիւն այդպէս պատ
րեցան և յուսահատեցեալք եղեն ի մարդ
մնոյ. ոչ քանիցս լուար յաստղաց, թէ ոմն
անկաւ ի խորոյ, և ոմն ի ծով ընկղմեցաւ,
միւն ի բազմանց քարափէժ եղեալ եհեղ
զգապաթիւր.

զգաստանալ, եւ մխիթարն մինչ ուսուցչն կար կամեցաւ. մինն մինչ զբօսնոյր վախճանեցաւ, եւ այլ ումն հրով կեզերցաւ, մինն սրով մեւնն մահուամբ, եւ այլ ումն աճապարկութեամբ կորեաւ, եւ այսպէս ամենեցունն վախճանի՛ մահ, եւ աւուրք նոցին որպէս հովանի անցանին:

8. Ո՞վ յիշեցեալ զքեզ զկնի մահուանն, եւ ո՞վ ե աղօթելոց վասն քոյ, արի այժմ արի սիրելի, եւ գործեա զոր մինչ գործելոց ես, զի ոչ գիտես թէ երբ ես մեռանելոց, այլ եւ ոչ գիտես թէ զինչ ե դիպելոց քեզ զկնի մահուան: Ասեն մինչ ժամանակ՝ ի՛ ձեռն քոյ ե, ժողովեա քեզ զգանձ ան մահական, եւ բաց ի՛ փրկու թենէ քումէ զոչ մինչ հոգայցես, այլ զայնմանէ միայն, որ ոչնչ զփոյթուննցիս: Ա՛ւ քեզ այժմ զբարեկամս պատուերով ցնծալ այ, եւ հեռեւելով նոցին շաւիղաց, զի մինչ նուաղելոյս նայցամիկ կենցաղումն, ընկալցին զքեզ ի յաւիտենական յարկան յաւիտենականս:

9. Պահեա զքեզ ի՛ բերև զպանդուխտ եւ օտար ի՛ վերոյ երկրի, որում ոչ մինչ կ՛ վոյթ զինուց աշխարհին, եւ զսիրտ քո ազատ եւս ա՛ծ վեր ուղղեցեալ, զի ոչ ունիս աստ քաղաք մնայուկան, առնու զաղօթս եւ զկառաչանս արտասուալիցս առ ուղղեա հանապազ, զի հոգի քո արդիւնաւորեցին

երեւիս

երևել երկանիկ առաջի տեառն զկնի մահ հոգւոյն։

Ի ՍԿԶԲԱ ԳՈՐԾԱՍՊԱՆԷ ԵՒ ՊՈՊԻՈՅ ՌԷՍԻՈՐ.
ԿՐԿՆԱ ՎԱՍԱՆ ԵՐԿՈՒՍ ԵՐԿՈՒՔ։

1.
ամենայնուամ իրն նկատեա զվախճանն, և թէ որպէս կալցին ես առաջի անաչառն դատաւորին, յորմէ ոչ ինչ ծածկի, որ ընծայիւք ոչ հաճոզի, և զպատճառանս ոչ ընդունի, այլ միայն ըստ իրաւանց դատէ։ ով յիմար և ողորմելի մեղաւոր, զինչ պատասխանի տալոց ես այնմիկ, որ գիտէ զբոլոր քննաւս քո թաքուածն, երկնչիս ակնարկել յերեսս առն քարկացելոյ, ընդէր ոչ պատրաստես զքեզ վասն աւուր դատաստանին, յորում ոչ ոք այլով միջնորդել կարէ, կամ ջատագովել, այլ իւրաքանչ իւրոք կ՚բեռն բաւական ինքեան։ Ո՞ւմ արդիւնաւորք են քոյք աշխատանք, ընդունելիք են քոյք արտասուք լսելիք են քոյ հեծութիւնք, հասիչք և մաքրիչք մեղաց են քոյքն ցաւք։

2. Ո՞վ մեծ և զառաջարար ապաշխարու թիւն ունի այն, որ համբերէ փորձու թեանց, և որ ընկալեալ զանիրաւութիւն, առաքէ ցաւն վասն չարութեան գործողին, քան վասն անիրաւութեանցն զորս ընկալաւ

կալաւ։ Ալ՛ր յաղագս ընդ դիմակաց իւրոց յօժարութեամբ ազօթէ, և՛ իքաղցրէ սրտէ նոցին ներէ, որ՝ի նմանդրելոյ զԹողութիւն յայլմէ ոչ յուսանայ, և որ դիւրապէս զբ Թայ քան Թէ բարկանայ. որ զանձն իւր յաձախապէս վշտացնէ, և զմարմինն հոգւոյն իւրում ջանայ հնազանդ առնել։

Նարեգոյնէ այժմ մատրել զմեռս մեղս, քան Թողուլ զնա մինչև՝ի վախճան, զի ձշմարտապէս պատրեմք զմեզ սակս անկար գե սիրոյն զոր ունիմք առ մարմինս մեր։

3. Ո՞ր նչ կլանելոցե հուրն այն, եԹէ ոչ զմեղս քոյս, ուստի ոչքան առաւէլ ան խայես այժմ՝ի քեզ, և հետևիս մարմնոյ քում, այնքան սաստկապէս յապա պատ ժեսցիս, զի զանձատոյն նիւԹ հրոյն կիզ մանժողովեսցես։ Ո՞ան կն որում ոք մեղանչէ, նովիմբ կարծրապէս տանջի, զի՝ի գժոխս ժառնաք, խայԹոցիւք հրացելովք կնզեսցին, և որ կրամոլք ծաւալով ահագնով և սոլով տագնապեսցին, անդ բղջախոնջք և հեշտուԹեանց սիրօղք, ընկալեալ սայս եռացուցեալս կպրով և ծծմբով գարշահոտիւ մաչեսցին, և նախանձոտք՝իբրև զշուն կատաղիս սակս ցաւոց իւրԹանց կոծեսցին։

4. Ալ՛ն են յանցանք որք զպատիժս իւրս յատուկս ոչ ունիցին, զի անդ գուռզք

ցնդ-մամբ

ցնդեմամբ մեծասքանչելին, և ազատիք
Հոգւոյ կարօտութեամբ վշտանկեցին
անդ ծանրագոյնք կային զժամ մի ընպատ
ժում, քան աստ զամս հարիւրս՝ ի մէջ ծա
նունց ապաշխարութեանց, անդ ոչ ոք ե
հանգիստ, և ոչ ոք մխիթարութիւն գա
տապարտեցելոց. թէ և աստ երբեմն հանգ
չիլ կարից ե ըստ յաշխատանաց, և կամ սփո
փիլ մխիթարութեամբ՝ ի բարեկամաց։
Վասն որոյ զգուշլիր աստ, և ցաւիր սակս
քոյոց մեղաց, զի յաւուր դատաստանի չի
նիցես աներկեւան ընդ արդարոց։ Վասն
զի յայնժամ կացցեն արդարքն մեծա
հաւատութեամբ յանդիման այնոցիկ
որք վշտացնեցին զնոսա, և տառապեցու
ցին, յայնժամ ոչ դատեսցին այնոքիկ, որք
աստ դատողութեանց մարդկան խոնար
հաբար զինքեանս ստորակեցին, յայնժամ
զմեծ հաւատարմութիւն ունիցի աղքատն
և խոնարհն, և ահաբեկ լինի յամենայնէ
կողմանէ հպարտն։

Ե. Յայնժամ համարիցի՛ս իմաստնապէս
կեցեալ յաշխարհի այսմիկ, որ ուսեալ չի
նիլ յինքը և խոստովի վասն ինի. յայնժամ
հաձոյ թուիցես աւ նեղութիւն համբե
րութեամբ կրեցեալ, և աւ անօրէն ինչ
գործեալ իւր յայնժամ խնդասցի աւ բա
րեպաշտ, և տխրեսցի աւ ամպարիշտ, յայն
ժամ

ժամ առաւէլ վրէպարձասցի մարմին վշտագ
նեցեալ, քան զմարմին յար հնշտութիք
անուցեալ· յայնժամ փայլեսցին հանդերձք
խոտեղիք, և խաւարեսցին հանդերձք ազ
նիւք· յայնժամ առաւէլ գովեսցի տուն
ինչ աղքատաշէն, քան զպալատ ինչ ոսկե
նկուր· յայնժամ առաւէլ օգնեսցէ հաստատ
համբերութիւն, քան զամ աշխարհի զօ
րութիւն, յայնժամ առաւէլ բարձրասցի
զուտ հնազանդութիւն, քան զամ աշխար
հի նրբահայեցութիւն։

6. Յայնժամ առաւէլ համարեսցին
խղճմտանք մաքուրք, քան զհմուտ փիլիսո
փայութիւն· յայնժամ առաւէլ վարկեսցի
խոտոտումն փարթամութեց, քան զզ բնաւս
դանձս երկրագնեայց· յայնժամ առաւէլ
սիրելիարեսցիս վասն քոյոց ջերմեռանդից
աղօթից, քան վասն քոյոց նրբից ուսեալ
կերութեանց· յայնժամ առաւէլ խնդաս
ցիս վասն քոյոց լռապահութեանց, քան
վասն քոյոց երկարից առաստպելաբանու
թեանց· յայնժամ առաւէլ արժեսցին
գործք սրբք, քան զբանս բազումս և գե
ղեցիկս· յայնժամ առաւէլ հաձոյ թուես
ցին խոստակրօնութիւն և կարծր ապաշխա
րութիւն, քան զամ հեշտութիւն երկայ
նի։ Ասիր ուրեմն կրել այժմ զդոյն ինչ
նեղութիւն, զի յայնժամ 'ի մեծագունից

կարիցես զերծիլ. ասա փորձեա զքեզ թէ
զինչ կարիցես յետոյ առնել. Եթէ այժմ
զսակաւ ինչ փորձուածիւն ոչ կարես կրել.
որպես մարթեացիս կրել զմշտնջենաւորս
պատիժս. Եթէ այժմ սակաւ ինչ կիր
զանհամբերութիւն բերէ, զինչ առ բերէ
լոյք են քեզ յայնժամ դժոխք. Երդարձ
ասեմ, ոչ կարես ունել միանգամայն
զերկուս խնդութիւնս, այսինքն, զգուշա
նանն յաշխարհին այսմիկ, և զհատաւե
րենն անդէն ընդ քեզ.

7. Եթէ մինչև ցայսօր միշտ պատուով
և հեշտութեամբք կեցեալ էիր, զինչ օ
գուտ լինէր քեզ այժմ, թէ հանգիպէր
քեզ մահ. ուստի ամ ինչ ունայնութիւն
է, քաց ի սիրոյն այ և ի ծառայութենէ
նորին. Զան զի որ զայծ յամէ սրտե իւր
մէ սիրէ, նա ոչ ի մահուընէ, ոչ ի տան
ջանաց, ոչ ի պատասխանէ, և ոչ ի դժո
խոց երկնչի. զի սէր կատարեալ զաներ
կևան մատչուածն առ աձ մէզ շնորհէ.
Ասէ որ դեռևս մեղօք հեշտանայ ոչ է
զարմանք թէ երկնչիցի ի մահուընէ և ի
դատաստանէ. Սակայն բարւոյ է, զի ե
թէ ոք սիրով ոչ հեռանայ ի չարէ, եր
կիւղիւ գոնեա դժոխոց չասիցի. Ո՞վ ասէ
որոյ ոք զերկիւղն այ ոչ այնքան համարէ,
ի բարիս տևել ոչ կարէ, այլ վաղվ սզակի

անկանի յորոգայթս սատանայի։

Ի ոգեպատ ընդհատանդիր առաքինի բնաւից ձերոց վարուց.

Ա. Լուսն Ա. Եսան ևհինգ երրորդ։

1.

Եր զգաստ ևզգուշ՝ ի պաշտամանն տեառն, և խորհեաց յաձախապէս՝ թէ առ ինչ կոչեցար, և թէ ընդ ինչ թողեր զաշխարհ, ուր ապրէին վասն այնր, զի ամէն կ՝ըցիես, և այլ հոգևոր լինիցիս։ Արթմն փութայ՝ ի քոյդ յառաջադիմութիւն զի զվարձս, աշխատանացդ քոց փութով ես ընդունել լոց։ և յայնժամ ուր եղիցի երկիւղ, և ուր ցաւ՝ ի սահմանս քոյս։ Որ թէպէտ փոքր ինչ յայնժամ, աշխատիս բայց յետոյ զմեծ հանգիստ և զմշտնջենաւոր խնդութիւն գտցես Ա. Եսանզի եթէ դու մնայցես հաւատարիմ և անվհատ՝ ի յառնելիս, թարց ումեք կործեաց եղիցի և այծ հաւատարիմ և ձոխ՝ ի հատուց մունս։ Ասան զոյս բարն ունիլ պարտիս թէ ընդ ունելոցիցես զվարձանակն, բայց զաներկևանութիւն ուր է պարտ ունել, մի գուցէ յոռևանայցես կամ փքանայցես։

2. Ինչ ումն ներգութեամբ՝ ի մէջ եր կիւղն և յոռւսոյ յաձախապէս ալէկոծիւր, և երբեմն տխրութեամբ խոնջեալ յեկեղե ցւոջն

ցաւոյն առաջի սրբոյ սեղանին ուրուք, ան
կեալ ի վերայ երեսաց իւրոց կայր յաղո
թս, և զայս ի մտի իւրում խորհէր ասելով,
վաշ թէ գիտէ ի թէ յարատևելոցիցեմ, յան
կարծակի լուաւ ձայնն ներ յինքեան
պատասխանի, որ ասէր, եթէ գիտէիր
զայդ զինչ կամէիր առնել, արդ այժմ,
զոր յայնժամ կամէիր առնել, և եղիցի
աներկևան։ Ասոն ամօթեցեալ և արհա
ցեալ յանձնեաց զինքն կամացն ոյ, և հան
գեաւ ի տառապչէ անտի ալէկոծմանէ։
Այս ի՞չ կամեցաւ հետաքրքրութեամբ
խուզել թէ զի՞նչ ինչ գիպելոց նմա ի
հանդերձելումն, այլ մանաւանդ զանաց
լինդրել թէ զի՛նչ ինչ կամն տեառն քա
րեհաճելին և կատարեալն, առ ի սկսանիլ
և կատարել զամ գործ քարին։

3. Ոչ ուսաւ ի տէր և արդ զքարին բնակեաց
յերկրին, և հովուեաւոխս ի մեծութենէ նր,
ասէ մարգարէն։ Ո՞ւր ինն է որ զքաղցումն
ի յառաջադիմութենէ, և ի կերամուռանդէ
զգաստութենէն առարաքարշէ, այսինքն, եր
կիւղ դժոխալրութեան, կամ աշխատանք
պատերազմաց։ Ո՞յր սակայն այնորիկ առա
ջելոյն զայլ ի յառաքինութիւնս յառա
ջանան, որք առաւելուն ծանուցք և հակա
ռակք թուին, վասն օգտութեան յոյղ
թել ջանան։ Ո՞ան զի անդ ոք առաւելուն

շահն

շահի և արդիւնաւորի ընորհիւ մեծաւ, ուր զինքն առաւել յաղթե և հոգևորա պես ձնշէ։

4։ Ի՞նչ թէպէտ ոչ ամենեքեան ունին զյաղթելիս հաւասարս և զձնշելիս, սակայն հեռագոյն նախանձաւորն ևս ի յառաջել, թէ և զբազումս ունիցի զիորձուածիւնս, քան զբարեկրօն որ ոչ ևս ի ներմեռանդ ի յառաքինութեան։ Աստի երկու են որք տեսակաբար օգնեն մեծի զգաստութեան, այսինքն, ստորա քարշել զինքն բռնամբ յայնմանէ, առ որ բնութիւնն վատթարապես հակի, և քան զսպես պատերազմիլ, սակս բարւոյն, ոչ ըուժ առաւել որ կարօտի։ Աստի յայնցանէ պարտիս զգուշանալ և զայնպիսիս յաղթել, որք քեզ անհաճելիք յանձնապես թուին։

5։ Ի՞մնայն ուրեք զօգտութիւնքս խնդրես, և ուր զօրինակս բարիս դիտիցես, կամ լսիցես, համահեռուիլ նոցին ջանայցես։ Այլ եթէ զպարսաւելին ինչ տեսանիցես զգուշ լեր, մի զնոյնն առնիցես։ Ասկ եթէ գործեալիցես երբեմն, վաղվաղակի ուղղել զքեզ ջանայցես։ Զան զի որպես տեսանես զայլս, այսպես ևս տեսանիս յայլոց։ Ա՞ն եթէ որպես վայելուչ է քաղցը տեսանել զջերմեռանդս և զառա

քինիս

քինիս եղբարս բարեկրօնս, և զկրթե
ցեալս, և որպէս տրտմալի է և ծանր տես
նել զշրջօղս անկարգապէս, որք զայնոսիկ
առաջս են կռչեցեալք, ՚ի կիր ոչ արկանեն,
զի միաստակար իմն է զանցառումն զառա
ջադրուեցեանէ կռչման իւրոյ, և առ յոչ
հրամայեցեալն զշգայուեցիւն իւր ձկտե
ցուցանել։

6. Եր յինշօղ առեցելոյն ՚ի քէն յառաջա
դրուեցեան, և դէր առաջի աչաց քոց զշ
խաչեցելոյն պատկեր, և յոյժ պատկառես
ցիս տեսանելով զվարս յի քէ, զի շնաև շշ
քեզ նմին հաւակիրպել ջանացեր, թէ և
շբաղումն ժամանակս շրջեցար ՚ի շաւիղս
այլ։ Ասն որո կրօնաւորը որ կրէ զինքն
զգուշապէս և ջերմապէս ՚ի վարս սրբա
զանս և ՚ի չարչարանս տեառն մերոյ յի քէ,
զամ ինչ օգտակար և զկարևոր ինքեան ա
ռատապէս՝ գտանէ. և ոչ է հարկ, թէ
խնդրեցէ զինչ բարեգոյն քաց ՚ի քէ։
Ա՛ն թէ խաչեցեալն յա՛ն բնակեր ՚ի սրտի
մերում, որքան փուքով և բաւականա
պես լինէաք հմուտք։

7. Կրօնաւորը ջերմեռանդ բարեպէս կրէ
և առնէ զամ ինչ պատուիրեցեալ նմա,
կրօնաւորը յոյզ և թոյլ, ունայն զվիշտս ՚ի
վերայ վշտաց, և յամէ կողմանէ կոչ զնե
ղութիւնս, զի ոչ ունի զնեղքին միսիթա
րութիւն

րութիւն, և՛ ի ինդրելոյ զարտասքինն ար
գելանի, կրօնաւորն որ կեայ արտասքոյ ներ
կրթուելեան, արտադրէ զինքն մեծի գը
լոման, զի որ զթուլացոյնս և զհեշտա
գոյնս ինդրէ, կայ միշտ՝ ինեղուելեան,
քան զի միանգամ միւսն անհաճոյ թուի
նմա։

8. Պարկեշ կարծեն տանիլ այլք կրօնա
ւորք, որք այնքան խստուելեամբ կան
՛ի ներքոյ վանականի կառավարուելեան,
զի հազիւ երբեք ելանեն ՛ի դուրս, ընա
զանցապէս՝ կեան, աղքատապէս՝ ուտեն,
խոշորապէս՝ զգենուն, շատ աշխատին,
սակաւ խօսին, երկարապէս՝ հսկեն, կան
խոպէս՝ յառնեն, զաղօթս երկարեն, յա
ճախապէս՝ ընթեռնուն, և զինքեանս ընա
ւելք ներկրթուելեամբք պահպանեն։
Այեւց ՛ի քարթուղիանոսս, և՛ ի չիսթեր
ցիանոսս, և յայլս միաբնացս և՛ ի կուսանս
զանազանեց կրսնից, թէ ընդէ յաճմուամ
գիշերի յառնեն ՛ի սաղմոսել տեառն, ուս
տի անպատեհ իմն է թէ դու ՛ի այնքան
արբաշանէ գործոյ ծուլանայցես, որով
հետև այնքան քաղմուելի կրօնաւորաց սկսա
նին առ այժ հրաժարիլ։

Ոչ, եթէ ոք քաղցրով սրտիւ և բերկանով
պարապիւր ՛ի գովութիւն տեառն այ, և
ոչ յայլմէնչ։ Ոչ թէ քոյչ երբեք կարօտեր
ուտել,

ուսուել, կամ ըմպել, և կամ ննջել, կարօ
ղէր միշտ գովել զաճ, և՛ իւիրա հոգևարու
միայն՝ պարապիլ։ Ա. Եւ յայնժամ առաքէլ,
երջանկագոյն լինէր քան այժմ, զի այժմ
սակս իւրայանչիւրոց կարեաց ծառայէ
մարմնոյ։ Ա. Եւստն երանի թէ ոչ էին այս
քիկ կարիք, այլ միայն անձին հոգևարու
կանքն սնուցմունք, զորս սակայն հազիւ
երբէք ձեռնակեմք։

10. Ոչ ժամ ոք առժամանէ յայն աստի
ճան, զի ոչ խնդրիցէ՛ի յաստեղծուածոյ
ումէք զմխիթարութիւն, յայնժամ նմա
ճաճ նախնապէս և կատարեալապէս սկսանի
քաղցրանալ։ յայնժամ ևես գոհունակ զա
ւնեցուցց գիպուածոց լինի, յայնժամ
ոչ յաղագս մեծի իրի ուրուք խնդայ, և
ոչ յաղագս փոքուս իրի ուրուք տրտմի,
այլ դնէ զոյս իւր բոլորովիմբ և հաճա
ատրմապէս՛ի յաճ, որ է ամ յամուսմ ո
րում ոչ ինչ կորնչի և ոչ ինչ մեռանի,
այլ ընաճքն՛ի նմա կեան, և՛ի նշմարելն
նորին, թարց ումէք ներհատուցութեան ծա
ռայեն նմին։

11. Ա եր միշտ յիշօղ քոյոյ վախճանի, և
այնորիկ, թէ ժամանակն կորուսանցեալ
անդրէն ոչ դառնայ, թարց ումէք հետա
զօտութեան և գգուշութեան ոչ երբէք
ստանին առաքինութիւնք։ Ա. եթէ

սկսանիցես

սկսանիցիս թուլանալ սկսանիս եւս շարա
կրատիս կեալ։ Նակ եթէ տայցես զքեզ
ի ջերմեռանդութիւն, գտանես զխաղա
ղութիւն սակս շնորհացն այլ եւ սիրոյն ա
ռաքինութիւն։ Վասն զի այր ջերմեռանդ
եւ զգուշ պատրաստէ առ ամս։ Ընծա
գոյն աշխատանք է ընդդիմամարտիլն վատ
թարութեանց եւ ախտից, քան մարմնակա
նօք աշխատութեամբ քրտնիլն։ Որ զպա
կասութիւնս միջոցաւս ոչ ի քաց ձգէ,
օրըստօրէ ի մեծագոյնս սահի։ Երախտա
ցիր յերեկոյի եթէ արդեամբք զտիւն ան
ցուցեր։ Ո գաստատացո զքեզ, զարթո զ
քեզ, առազդեաց քեզ, եւ զոր ինչ զայլոց
ասիցե։ Ընդ զանցառներ սակայն զբե.
զի այնքան յառաջադիմեսցես որքան չա
նայցես։

ԹՈՂԹԻ ԳՐԱԾՈՒ ՀԱՅՈՑ.

Յաղագս համահնչեալմանն քրիստոսի.

Գլուխ Ա. Երկրորդ.

Ա. առաքեցութիւնը քարոզիչ առնելոյ նայինս.

Յաղագս նէբռնաձոյ ֆէնգալովթուրէան.
Գլուխ Ա. Առաջին.

1. Ա ղքայութիւնն այ՝ ինեղբա՝ ի ձեզ զե, ասէ տէրն։ Վարձիր առ տէր՝ ի լսոլոլե սրտե քուէմ, և թող զաշխարհս ղղոլմէլի, և գտցե հոգի քո գՏնանգիստ։ Սարի՝ ի ներքնայինս, և տեսցես գաղ՝ ի բեզ զաղքայութիւնն այ, քանզի արքայութիւն այ է խաղաղութիւն և խնդութիւն ի Տոգին սրբոյ, որ ոչ շնորհեն երկեղեք ամաւարշ աւաղ։

տաց։ Լ կեսցէ ուրեմն առ քեզ ձի ցու ցանելով քեզ զիւրն մխիթարութիւն, է թէ զարժանաւնակն բնակութիւն նմին ներքսապէս պատրաստիցես։ Որին փառք և վայելչութիւնք են ներքինայինք, և անդ համահաճեն ինքեան, Որին յաճախ այ ցելութիւն ընդ մարդոյն ներքնոյ, քաղցր խօսակցութիւն, դիւրազգաց սփոփութիւն քաջութեամ խաղաղութիւն, և զարմանադոյն ընտրելութիւն։

2. Ոչ ուրեմն ով դու հոգի հաճատար լիմ, պատրաստեա այսմիկ փնասոյն զսիրտ քո, զի արժանացուցանիցէ զքեզ գալ և բնակիլ ի քեզ։ Զան զի ասէ, եթէ ոք սիրէ զիս, զբանն իմ պահեացէ, և առնաւ ճկեացուք, և օթևանս առ նմա արասցուք։ Ո՞ւր ուրեմն զտեղի քո, և այլոց ամենեցուն փակեա զմուտս, և մինչ զքեզ ունիցիս միայնամայ խոկեա, և բաւականէ քեզ, զի ինքն նախատեսուչ քո լինիցի, և հաճատար լիմ հոգաբարձու յամրուամ, և ոչ երբէք կարօտիցիս յուսալ ի մարդիկ։ Զան զի մարդիկ վաղվաղակի փոփոխին, և փուճ յոյսք նուաղին, իսկ քեզ մնայ ի յաւէտ տեառն, և կայ քեզ մերձ հաստատապէս միշտ և ի վախճան։

3. Ոչ է պարտ դնել զյոյս մեծ ընդարդումամ ուժիք բեկանելուամ և մահկանացու ճուամ,

Ըռւմ, թէ և օգտաբար և բարեկամիցէ, և ոչ է վայելուչ տխրիլ այնքան, թէ և դարձցի երթեմն և ընդդիմամար տիցի։ Վասն զի թէպէտ այսօր ընդ քեզէ, սա կայն վաղիւն կարէ դառնալ ի քէն, և Հա կադարձեալ, բազմից ի բբև զօդ կրկնա փոխիլ։ գիր ուրեմն զբոլոր յոյս քո ըն յաս տուածոմ, և նա եղիցի երկիւղ քո և սէր։ Ա, ա պատասխանեսցէ վասն քոյ, և արասցէ բարեպէս, զի բարեգոյն լիցի։ Վասն զի ոչ ունիս աստ զբաղաք մնացական, այլ ուր և իցես օտարեա և պանդուխտ, և ոչ երբէք գոցես զՀանգիստ, եթէ ոչ ընդ քին Հարստատապէս միաւորիցիս։

4. Ընդէր ակնարկես այսր և անդր, որ ով Հեռև ոչ է այս տեղի քոյոյ յանդոր րութեան, այլ իյերկինս է քոյդ բնակու թիւն, և իբր անցաւոր միայն պարտիս նկատել զբնաւս։ Ընցանեն բնաւք Հակք, և դու ընդ նոսին, զգուշ լեր մի առ յենուցուս ի նոսա, զի մի և դու ընդ նոսին ըմբռնիցիս և կորնչիցես։ Որք խորՀուրդք առ ամբ միշտ վերասցին, և աղերսանք առ Ըս անդադարապէս ուղղիցին, եթէ ոչ կարես նկատել զվեՀագոնս և զերկնայինս, Հանգիր ի քարչարանաքին, և ի խոցս նորին արբազանս յօժարու թեամբ բնակեաց, զի եթէ ի խոցս և ի

սպիս

ապիս ազնիւս յիսուսի զեր մեռանդապէս ապաշխնցիս, զմեծ մխիթարութիւն գտցես ի մէջ նեղութեան, եւ ոչ այնքան զփոյթ ունիցիս զարհամարհմանէ մարդկայնոյ, և դիւրապէս մոռնաս ասանիլ զբանս պարսաւականս։

5. Քրիստոս ևս մինչեր յաշխարհի, պարսաւիւր ի մարդկանէ, և ըն հարկաւորում ժամու ի ծանօթից և ի բարեկամաց իւրոց թողանիւր ի մէջ նախատանաց։ Քրիստոս կամեցաւ ջարչարիլ և խոտիլ, և դու վասն քոյ լինիս վրէժխնդիր։ Քրիստոս ունէր զհակառակս և զընդդիմամարտս, և դու կամիս զի բնաւ քնից քեզ բարեկամք և բարերարք։ Ոչ պէս ուրեմն կամիս արդիւնաւորիլ սակս քոյոյ համբերութեան, եթէ ոչ ինչ ընդիմամարտութիւն քեզ առնիցէ։ և որպէս լինիցիս բարեկամ քէն, եթէ ոչ կամիս տանիլ հակառակաց քոց։ Ոչ այն որոյ ըմբերեան ընդ քէն և վասն քէն, եթէ կամիս թագաւորել ընդ նմին։

6. Ա՛թէ միանգամ կատարելապէս մոռնալիր ի խորս քէն, և առնաս ինչ ի սիրոյ նորին իսկականէ Աստուածային էնր, ոչ ինչ զփոյթ ունէիր զնախատանաց, զյանդգնութեանց և զանյանդգնութեանց, այլ մանաւանդ խնդայիր սակս պարսաւանաց

քեզ առդիպեցելոց զի սէրն յի առնէ զմարդ քամահօղ ինքեան, և սէրն յի և ձշմարտութեանն առնէ զմարդ իսկապէս ներքին, և ազատ յամենեցուն կբից անկարգից, և որուն ինա, կարէ ազատապէս դառնալ առ ած, և վերանալ հոգւով 'ի վեր քան զինքն, և զմայլապէս՝ յարատեան գիլ։

7. Որ համարէ զբնաւս ըստ այնմ որ են և ոչ ըստ այնմ որ ասին, կամ վարկեցեալք լինին, նա է ձշմարիտ իմաստուն, և ուսուցեալ մանաւանդ յայ, քան 'ի մարդկանէ, և որ ներքսապէս գիտէ զբօնուլ, և զիրս արտաքինս իբր զդոյզն ինչ վարկանել, նոչ ինդրէ զտեղն, և ոչ ապատէ ժամանակաց, առ 'ի առնել զհոգևոր ներկրթութիւն, զի այր ներքին վաղվաղակի՝ զինքն ժողովէ, քան զի ոչ երբէք հեղանի բոլորապէս՝ առարտաքինս, և ոչ արգելուն զնաշխատանք կամ պարապմունք առժամանակ ինչ հարկաւորք, այլ ըստ իրաց եկելոց զինքն պատրաստէ, և որ ըստ ներքնոյն բարեպէս է յօրինեցեալ, և կարգադրեցեալ, ոչ հոգայ զզարմանալեացս առից մարդկայնոց, զի այ քան մարդ արգելանի և տապալացն դի, որքան զիրս արտաքինս առ ինքն քաշէ։

8. Այն ներքսապէս ուղղեցեալքն և բա

ընպէս մաքրեցեալ, ամ ինչ աղօղիւր քեզ
քարեպէս, և արդիւնաճոռապէս, ուստի
վասն այն քազում ինչ քեզ անհաճոյ լինի
զի դեռևս ոչ եա կատարելապէս ներ ի
քեզ մեռեալ, և ոչ որոշեցեալ յիրաց եր
կրայնոց։ Այս զի ոչ ինչ այնքան քծաւճո
րէ և վրդովէ զսիրտ մարդկան, որքան
սէր անմաքուր ստեղծուածոց, և եթէ
ոչ հրաժարիցես ի սիահիթարութենէ սր
տիքնոյ, ոչ կարես նկատել զիրս երկնայի
նս, և յաճախապէս հրձռւել ներքսապէս

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ԽՈՒՈՐՀՈՒՆԴ ՀԻՄՆԱՆ.
Գ. ԼՈՒԾ Ա. ԿԿՐՈՂԴ։

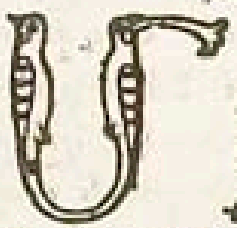

Ի Համարիցես մեծ ինչ, եթէ ունիցես զոք բարեկամ քեզ, և կամ ընդ դեմ քեզ, սակայն ջանա և հոգա զի ից ես ամենայն ընդ քեզ յամենայն զոր առնես, և ունիցես զչ խղճմտանս բարիս, և նա բարեպէս՝ ջատա գովեսցէ վասն քոյ։ Բայց զի որում ամենայն օգնել կամի, նմին ոչ ուրուք թիւրուածի ինատել կարէ։ Ասատ եթէ գիտիցես լռել և համբերել, տեսցես անկրկասելապէս տեառն զօգնութիւնն, զի նա գիտէ ժամանակ և ձեղանակ զքեզ ազատելոյ։ Այսպէս որոյ պարտիս զքեզ նմին տեառն

ապրել

ագրել, քան զի նորինք օգնեըն, և յամէ
չիոմանէ զմեզ ազատելն։ Նազիւտ՝ յոյժ
օգտակ՛ըէ մեզ առ՝ի պահել զմեծ խո
նարհութիւն, մինչ այլք իմանան զմեզ
պակասութիւնս և յանդիմանեն զմեզ։
2. Որժամ ոք վասն պակասութեանց
իւրոց խոնարհի, դիւրաւիկ զայլս հաճե
ցուցանէ, և թեթեւապէս՝ զիջուցանէ զցա
ւսումն նախատիցս իւրոց։ Ո՛վ զխոնարհս
պահէ՝ ած և ազատէ, զխոնարհս սիրէ և
վխիթարէ, առ խոնարհս միտէ, խոնար
հաց ընձեռէ զմեծամեծս շնորհս, և զկնի
նոճասստութեան քարձրացուցանէ զնոսա
՛ի փառս։ խոնարհաց յայտնէ զխորհուրդ
իւր, և առ ինքն քաղցրապէս քարկէ և
հրաւիրէ։ ուստի խոնարհն մինչ ընդունի
զվիշտս, ի՛ խաղաղութեան, զի կայ
յաստուածոմ և ո՛չ յաշխարհի։ ուրեմն մի
կարծիցես զքեզ յառաջադիմել կերպիւ
իւնք, եթէ ո՛չ ստորնագոյն գոլ քան զա
մենեսեան զքեզ զգայցես։

Զգուշացուցանէ զնոսա ամենայն բարեաց ևս խաղաղութեան։

Գլուխ Ժ.

1. աղաղացո՛ նախ դու զքեզ, եւապա կարասցես զայլ ս խաղաղացուցա նել։ քանզի օգտաւկարագոյն է այլ խաղաղարար քան զայր հմուտ, եւ որպէս այր ախտաւէր զբարին ՚ի չարն առ քարշէ, եւ դիւրապէս հաճատոյ չարին այսպէս այր բարի եւ խաղաղարար զայմ ինչ դարձուցանէ ՚ի բարին, ուստի որ բարե պէս կայ ՚ի խաղաղութեան, յոչ ումեք է ամբաստի, իսկ որ աշգոհունակն է եվ դիւ րացեալ, զանազանիւք բամբասանօք տա րաբերի, վասն որոյ ոչ ինքն հանգչի, եւ ոչ զայլս հանգուցանէ։ Անպիտան արուա բերէ զայն, զոր ոչ պարտի արտաբերել, եւ զանցառնէ զայնմանէ, որ առաւել նմա վայելէ։ Հնարէք թէ զինչ առնել պար տին այլք, եւ ըստուկանէ զայնմանէ, զոր ինքն պարտի առնել։ Ա ախանձեալց ուր եմն զբարի նախանձն վասն քոյ նախ, եւ ապա իրաւամբ նախանձիլ կարասցես սակս ուղղութեան վերձաւորին։

2. Արբո՛ք գիտես զարտարմունս քոյս զր առաբասրել եւ կերպաւորել, քայց ոչ կամիս ընդունիլ զպատճառանս այլոց։ Ասասի զր դիւնաւորագոյն լինէր, թէ ամբաստան

ի՛ր զանձնէ, և պատճառէ՛ր զարարմունս եղբօրն։ Կան զի եթէ կամիցիս թէ այլք ներիցեն քեզ, ներեա՛ և դու այլոց։ Կ՚ո՛ւ առնս թէ արդէս հնուի իցես ՚ի սիրոյ և՛ իխոնարհութենէ որ ոչ գիտէ երբեք ցասնուլ կամ զայրանալ, եթէ ոչ ինքեան ||| այն որոյ ոչ է մեծ ինչ ընդարս բարիս և ընդ հեզս կենցաղավարիլ, զի այսմիկ բնականաբար՝ ամենեքեան հաճ՚ին, և իւրա քանչիւրոք յօժարապէս կամի զխաղաղութիւն, և զհամաձայնօղս ինքեան սիրէ։ Կայց ընդ խստից և ընդ մոլորեցելոց, կամ ընդ բռնից և կամ ընդ հակառակաց մերոց, խաղաղութեամբ կեաց՚ն մեծ իմն ընծրհէ, և գործիմն գովելի և օգտակար։ 3. Կ՚ն ոմանք որքեան միշտ ՚ի խաղաղութեան, և ընդ այլս ունին զխաղաղութի՛ն, և են որք ոչ ինքեանք ունին զխաղաղութի՛ն և ոչ թողուն զայլս կալ ՚ի խաղաղութե՛։ և թէպէտ այլոց են ծանուցք, սակայն ինքեանց են ծանրագոյնք։ Կ՚ն և ոմանք որք զինքեանս ունին ՚ի խաղաղութեան, և չանան զայլս և առաջել անդր։ Կայց նայոմիկ աշխարհի ողորմելւոյ, զբոլոր խաղաղութիւնն մեր պարտիմք դնել ընդ խոնարհականութի՛ն համբերութե՛ն, քան թէ ընդ հակառակութի՛ն, ուստի որբա րեպէս գիտէ համբերել, ունի զմեծ խա

զաղուԹիւն, և ի յաղԹօղ ինքեան և տէր աշխարհն, բարեկամ Քրի, և ժառանգորդ երկնից։

Ի ոչափս խոտորաԹեան և պարզափեղուաԹեան. Գլուխ Ա երորդ։

1. Երկու են Թևք, որովք վերս նալ կարէ ոք յերկրայնոց, այս ինքն, պարզուԹիւն և մաքրուԹիւն. պարզուԹիւնն գոլ պարտի ընդհատաւորուԹեան, և մաքրուԹինն՝ ի յիղձս։ Ո՛ի պարզուԹիւնն նկատէ զաւծ, և մաքրուԹիւնն ըմբռնէ և Հաշակէ։ Ասեն ոչ ոք գործ բարի կարէ գործել առանց երկուց, եԹէ ի ցեղս ազատ ներքսապէս՝ ի յիղձից ապականչից։ Զան զի եԹէ զոչ այլ ինչ այլ միայն զՀաւծոյս այ և զօգտուԹիւն եղբօրն կամիցիս ևխնդրիցես, ներք նայնով ազատուԹեամբ զմայլիլ կարես։ Ա ան որոյ եԹէ ուղիղ կիր սրտիս, զայմ ստեղծուած իբրզՀայելի կենաց, և գիրք սրբազանն վարդապետուԹեան Համարէ իր, զի ոչ ոք է ստեղծուած այնքան խոտան, որ ոչ յարատեւութենից զբարուԹինն այ։

2. ԵԹէ կիր ներքսապէս բարի և մաքուր, զայմ ինչ Թարց արգելման տեսա նէ իր

նիւթը և իմանայիր, քան զի սիրտ մաքուր թափանցէ ի յերկինս և ի յանդունսս, և որպէս ոք ի ներքուստ, այնպէս գաւառ յարտաքուստ: Եւ եթէ գտանիցի ընդ դուխիւն ինչ յաշխարհին այսմիկ, վայե՛ զ զնա այր, որ ընդ ե՛ս սրտիւ. և ե՛թէ գոյ ուրիք վնաս և նեղութիւն ձանաչէ զնա քաջութեամբ՝ այր ան խղճմտանք: Եւ ո՛ր ոք ունի երկաթ արկեցեալ ի հուր, կորուսանէ զժանկահարութիւնն, և զոլորովիմբ ջուռացեալ լինի, այսպէս այր որ դարձուցանէ զինքն ամենևին առ ա՛ծ, ի թմրութիւնէ մերկանայ, և ի նորմարդ փոխարկի:

3. Ո՛րժամ ոք սկսանի դանդաղիլ, եր կնչի ի յաշխատանաց, և յօժարութեամբ ընդունի զարտասքին մխիթարութիւն:

Ա՛յց յորժամ ոք սկսանի կատարեալապէս յաղթահարել զինքն: և քաջապէս շրջիլ ի շաւիղս առաւն, յայնժամ առ ո՛չ լինչ վարկանի զայնոսիկ, զոր յառաջագոյն գոլ ծանուցանս հաւատացեալ:

ՀՅ ոչխ ինոփոն ոՀՅՀ.
Վ՚ևուխ ՚ինգ երուդ։

1. ՚Հ ապրտնմք Հաճատալ մեզ յոյժ զի բազմից նոճապնմք ՚ի հնոր Հաց ևյնմացողութենե։ Վ՚ան զի զդոյզն ինչ լոյս ուռնմք ՚ի մեզ, և զայն ևս ըստուհկանմամբ մերով կորուսանեմք. ուստի բազմից՝ սակս ներքնայնոյ կուրութեան ոչ զգուշանամք, և բազմից զՀաշիչ ինչ առնեմք, և չարագուռնապես պատՀասխանեմք։ Ո՚րբեմն շարժնմք յաղթից մերոց և կարծեմք թե ևս ՚ի բարձոյ նախանձէ ևսակս սակաւուց պակասութեանց յան դնմանեմք զայլս, իսկ զմերոսք մեծամեծք սնապանօք զանցառնեմք։ Ո՚յժ վաղ վաղակի զգամք, թե զի՞նչ կրեմք յայլոց Վ՚ասց թե ոչքան այլք կրնեն ՚ի մէնջ, ոչ մտածեմք. վասն որոյ ևթե ոք կշուէր զայն զոր ինքն առնէր, ոչ այնքան ծանրապես գատէր զայլս։

2. Վ՚ԱՐ ներքնի առաքել Համարի զԿոգս անձինն, քան զԿոգս բնաւս այլոց իրաց, և որ զգուշապես նկատէ զինքն, դիւրապես լուէ ՚զայլոց իրաց։ Վ՚ան զի ոչ եր էէք եղիցիս այր ներքնի և առաքինի, եթէ ոչ լուիցես զերաց օտարաց, և ՚ի քեզ տեսանելոյն՝ ակնարկիցես։ Ո՚ւ եթէ ՚ի

քեզ

քեզ և յայծ բոլորապես դնտնցես, վասն ը
նչ կարնցեն զքեզ շարժել նրքն զորս
արտաքուստ ըմբռնես։ Դայց ասա ինձ
ծերոս յայնժամ, մինչ ոչ ես ընդ քեզ, և
զինչ օգտես մինչ զանցառներով զքեն
խորհես զբնաւէից իրաց։ Դթէ պարտես
ուսնել զխաղաղութիւն և զմիաբանութիւն
ձշմարիտ, արժանի, զի զայր նչ սոցին
առորապրնցես, և զքեզ միայն առաքի ա
ջաց քոց ունիցես։

3. Ողորմելոն բազում ունիցես, եթէ
զքեզ ազատ ի բնաւէից ժամանակական
հոգոց պահնցես. և յոյժ նուաստնցես, ե
թէ վկնցատղականս իրնչ վարկանիցես։
Ասաս ոչ նչ քեզ մեծ, ոչ նչ բարձր,
ոչ նչ դիբատգաճ, և ոչ նչ ընդունելի
թուիցի, եթէ ոչ պարզ ասիճ կամ որ յաս
տուծոստե։ Դե թէ դնպիցի քեզ մի
թարութիւն յուսիքեն ստեղծուածոց,
զոմն ունայնութիւն վարկնցես զի հոգի,
որ սիրէ զայծ, արհամարհէ զամ նչ որ
է արտաքոյ այ. վասն զի նա միայնէ յա
էնտնական, անչափ, լցուցնչ զամ, մի
թարութիւն անձին, և ձշմարիտ խնդու
թիւն սրտի։

՚ի ոչափս խնգաւելեան քոքոյ խղճի մոաց.
Կ՚լուսե ԻԱ ՚ից երորդ։

1. Առք առն քարոյ, ի վկայութի՛ն քարոյ խղճի մոաց, վասն որոյ ստացիր զքարն խնդճ մոաց, զի ունիցիս միշտ զուրախութի՛ւն, քան զի քարն խնդճ մոաց տանի քաղմաց երաց, և յոյժ ուրախ լինի ՚ի մէջ ընդ դիմոութե՛ց, իսկ ջար խնդճ մոաց միշտ ի երկիւղալից և անյանդուգն։ Ասեն քաղցրապէս յարա՛ հանգիցես, եթէ սիրտ քո զքեզ ոչ ըստ գտանիցէ։ Կ՚ի ուրեմն խնդայցես, եթէ ոչ մինչ զքարիս գործես, զի ջարք ոչ երբեք ունին զչքնարիս խնդութի՛ւն, և ոչ զգան զուրախութի՛ւն ներքնական։ քան զի ոչ գոյ խաղաղութի՛ւն ամբարշտաց ասէ տէրն։ Կ՚ւ եթէ ասիցեն թէ երբ ՚ի խաղաղութեան, և ոչ եկեսցեն ՚ի վերայ մեր չարիք, և՞րպէ՞ որ մեղանչել կարիցեմ ես, զի հաճեսցես նոցին, վասն զի յան կարծակի յառնէ քարկութի՛ւնն այ, և չոչ ինչ փոխարկին նոցին ներգործու թի՛ւնքն և խորհուրդք նոցին կորնչին։

2. Կարծիլն ՚ի նեղութեան ոչ է ծանր առն չիրմեռանալ, քան զի այսպէս պարծիլն, է պարծիլ ՚ի նաչն տեառն։ Ասեն սուղքեն փառք որք ՚ի մարդկան

նէք ընձեռուին և առնանուին, զի աշխարհայ նոց փառաց միշտ ուղղեկցի տրտմութիւն, Ա ան որոյ պարծանք քարեաց են՝ իմոյ մտանս նոցին, և ո՛չ՝ ի քեզեան մարդկան, և խնդութիւն արդարոց ի յաստուածուստ և ներ յաստուածում. իսկ ուրախութիւն նոցին ի վան ձշմարտութեան, զի որ ցան կայ ձշմարտից և յարամնոյից փառաց, ըզ ժամանակաւորաց զիոյթ ո՛չ առնէ. և որ զժամանակաւորս խնդրէ փառս կամ՝ ի սրտէ զնոսա ո՛չ խոտէ, ցուցանէ, թէ զեր կնայինս սակաւ ինչ սիրէ: Ա ւստի որ ըզ գովութեանց և զպարծանաւմանց զիոյթ ո՛չ առնէ, ունի նա՝ ի սրտի իւրում վճռ յան դուրդութիւն:

3. Ա՛նբաւ՝ լինի ոք գոհունակ և խա ղաղ, եթէ խղճմտանք նորին ինքն մաքուր ք՝ ան զի ո՛չ լինիս սրբապոյն եթէ գովի ցիս, և ո՛չ խոտորի եթէ պարսաւիցիս, զի ես գու, զոր ինչ ես, և ո՛չ կարես ա սիլ մեծագոյն քան զայն, զոր ա՛ծ զքեն վկայէ: Ա՛թէ նկատուցես ներքսապէս թէ չինչ ինես գու՝ ի քեզ, ո՛չ հոգասցես թէ զինչ խօսին զքեն մարդիկ. զի մարդնկա ած յերեսս, իսկ ա՛ծ՝ ի սիրտս, մարդ հա մադիտէ զառաս, իսկ ա՛ծ նայի՝ ի դիտա ւորութիւնս: Ա՛իշտ՝ զբարիս գործելն և զգոյն ինչ զինքն կարծելն, է անձին հո

նարհի

նարհի դատողութիւն, իսկ ոչ կամիլն սիտ փիլ յումէք է ստեղծուածոյ, է նշան մեծի մաքրութեան և ներքնայնոյ համար ձակութեան։

4։ Որ զոչ ինչ վկայութիւն արտաքինն, վասն ինքեան խնդրէ, նշանէ թէ բոլոր վիմբ զինքն այ է յանձնեալ։ Վասն զի ոչ որ զանձն ընծայեցուցանէ նա է կատարեալ, այլ զոր ան ընտրէ։ Այսէ երանեալ կին Պօղոս։ Ասեն շրջիլն ընդ այ ներքս սապէս՝ և զգածմամբ իւիք ոչ պարտէանդիլն արտաքսապէս, է կացութիւն ներքնայնոյ մարդոյն։

Պաշտս սերոյն յիսուսէ ի վէր տան ջր. Ղուկ. Ա. օթն երորդ։

1։ Յանի որ իմանայ թէ զինչ ինչ սիրելն պիտուս, և խոստ զանձն վասն յիսուսի։ Պ արտ թողուլ զընձաղինն վասն ընձաղէոյ, քան զի կարելի այ միայն սիրել ի վեր քան զամ։ Որ ստեղծուածոյ սուտ և անկայ, իսկ սէրն յի հաւատարիմ է և յաւետ։ Ասեն որ առ յիսուս ի ստեղծուածս, փլուզեցեալ ընդ. սահմանոյ, իսկ որ միարն զյիսուսի հաստատեցեալ ի յաւիտեան։ Ընա սիրեա և կալ քեզ զարեկամ, որ ի հեռանալն

հեռանալն ամենեցուն ոչ թողու զքեզ,
և ոչ թողլասայ, զի կորնչիցիս ՚իվախճանի։
Պատրաստ քեզ յամենեցունց երբեմն բաժա
նել, եթէ կամիցիս, և եթէ ոչ կամիցիս։
2. Այլ զքեզ մերձ յն կեալով ինքն զմե
ռեալ, և հաճատարմութեան նորինն առ
յանձնեա զքեզ, որ ՚ի նուաղիլն ամենե
ցուն կարէ քեզ միայնակ օգնել, ՚ի ղձա
լիոյն քոյ այսպիսիք են բարք, որ ոչ հա
ճի եթէ ձգիցես առ այլ ինչ զսէր քո,
այլ կամի ինքն միայն ունել զսիրտ քո, և
որպէս արքայ ՚ի գահի իւրում սեփականի
բազմիլ ՚ինմին։ Եթէ կարէիր զքեզ գաւառ
կել բարեպէս առ ստեղծուածոյ, իրաւի
յոյժ արագապէս ընդ-քեզ գնայիր, և գտանէ
իր գիւրութեացն քո գնաւ, զոր արտաքոյ յն
՚ի մարդկան հզել ՚ի պահեստ։ Պ՚ի յուսայ
գ՚ս և մի յինուցուս ՚իվ ընդէղ-ան հոգմակո
ծի, զի ամ՚մարդին խոտ, և հաճոյնք նորին
փառք իբրև զծաղիկ խոտոյ անկանին։
2. Պրոանիով խոսվեսցիս, եթէ նկատիցես
միայն ՚ի յարատաքին երևոյթ մարդկանն ՚ան
զի եթէ խնդրես ՚ի յայլս զքոյդ միսիթարու
թիւն և չգտանէ, զգայցես բազմից զտուժանս,
և եթէ խնդրիցես նմանեմ զյն, գտցես ար
դարև զյն իսկ եթէ խնդրիցես զքեզ, գըտ
ցես և զքեզ, բայց ՚ի կորուստդ, զի առա
ւել մեղանչէ այր ինքեան որ ոչ խնդրէ
զյն

զյա՛ր, քան թէ զոլոր աշխարՀ, և զնաւք իւրքն Հակառակք։

ՔՀՈՂՈՎԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍԻՐԵԼՈՒԵՑՒՆ ՅԻՍՈՒՍ։

Ա. ԼՈՒԿԱՅ Ա. ԶԹ ԵՐԿՈՒՂ։

1. ինչ ՄԵԾՔ կա՛յ, ամ ինչ զարմ է, և ո՛չ ինչ դԺուարին Թուի։ իսկ յորԺամ ո՛չ է ՄԵՐՁ կա՛յ, ամ ինչ խիստ։ Ա՚ինչ կա՛յ ՚ի ննջեցեալսն ո՛չ խօսի, ՄԽԹարուԹինն է անուան։ իսկ եԹԷ կա՛յ զբան իմն և եԹԷ խօսիցի, ՄԵԾ իմն ՄխԹարուԹիւնն իմանի Ա՚ի ապաքէն Ա՚արիամ մագդաղենացի՝ յարեաւ վաղվաղակի ՚ի տեղոջէն ներսեմ էյր, մինչ ասաց նմա մարԹա Թէ վար գայեան եկեալ է և կոչէ զքեզ։ Ա՚ւստի երջանիկէ ԺամՆ յորում կա՛յ առ կոչէ զՁ ՄեզՁ յարուսաւոՑաց ՚ի հինգերուԹիւնն հոգեկան Ա՚այլ ԹԷ ոՀպէս ցամաքն և կարծրանայ ոչ ԹարՑ կիսուսի, և ո՛րքան կիմարին և ուն նայնանայ ոչ մինչ ըղձայ զիր ինչ ԹաՑ ՚ի կիսուսէ, ո՛չ ապաքէն առաՁել է այս տուԺան, քան ԹԷ կորուսանիցէ ոչ զՁ ԵՐԿՈՒՂ աշխարՀ։

2. Օ՛ ինչ կարէ քեզ շնորՀել աշխարՀ ԹարՑ կի՛ն, զի գոլն ԹարՑ կի՛ն, դԺուխէ դԺուարին, և գոլն ընդ կի՛ն, արՔայուԹի՛ն է ըղձալի։

է ըղձալի։ Զան զի եթէ ինչ ընդ քեզ
յա՛, ո՛չ ոք թշնամի կարէ քեզ մեղանչել,
ուստի որ գոհանէ զյիսուս, գոհանէ ըզ
գանձ բարւոյ. մանաւանդ զբարւն գերբքան
զբարւն. և որկորուսանէ զյա՛յոժ առաւել
կորուսանէ և գերբքան զբնաւ աչխարհ։
Ողբասացուն եղ է նա, որկեայ թարցյն.
և վարթամացուն եղէ նա որ բարւո՛ք է ընդ ին
3. Ա՛ն արդեաւք գիտեն ընդ յն զկնն
ցաղալարին, և գիտեն ուսնել զյիսուս մե
ծաւ խոհեմութեամբ։ Ասաւ լեր խո
նարհ և խաղաղարար, և եղիցի ընդ քեզ
յա՛. լեր ողորմած և յանդուրժ, և բնա
կեսցէ ընդ քեզ յա՛։ Ան եթէ կամիցես
միտել առաքինա, վտանգով փախուցա
նես զյա՛, և զընդրկս նորին կորուսանես,
և եթէ զնա փախուցանիցես և կորուսա
նիցես, առո՞ գնասցես, և զո՛ խնդրեսցես
քեզ սիրելի. զի թարց սիրելւոյ, ո՛չ
կարես կեալ բարեպէս, և եթէ յա՛ ո՛չ
եղիցի քեզ գեր քան զբնաւս սիրելիս, ե
ղիցիս յոյժ որորում և ան օգնական. ու
րեմն զյիմարութիւն գործես, եթէ ՚ի
յայլ ինչ յուսանայցես, կամ այլով իւով
խնդայցես. ընտրելի՛ է մանաւանդ զբոլոր
աչխարհս ունել ընդ դէմ քեզ, քան զյա՛ զայ
րացուցանել. ապա առաւել քան զբնաւսուռ
փալիս, եղիցի քեզ միայն սեփական սիրելի յա՛։

Ա երիցն

4. Երկնին այլք բնաւք յաղագս չէ, իսկ յիսուս միայն վասն ինքեան, զի միայն չէ քս, և եզականապէս սիրելի, և նա միայն գոհանի բարի և հաճատարիմ 'ի մէջ սիրելեաց։ Ասել վասն նորա և նովաւ թէ բարեկամք և թշնամիք լինին քեզ սիրելիք. և յաղագս նոցին բնաւին աղեր սել պարտիս չէ, զի ամենեքեան լինին արժանիք Հանապէտ զնա, և սիրել։ Ի ըղձայցես երբէք առանձնապէս սիրել, կամ գովիլ, զի այս է միայնոյ այ, որ ըզ նման ինքեան ոչ ունի։ Ի կամիցիս թէ որ 'ի սրտէքէ զմայլիցի. և մի ևս դու զգածիցիս այլ այնով սիրով. այլ միայն չէ իւր ընդ քեզ, և նա միանայնուամ անձին բարեաւ։

5. Ի չէ ներքսապէս մաքուր և ազատ, թարց ումէք ստեղծուածոյ ներշաղկապմանէ։ Վասն զի եթէ կամիս պարապիլ և տեսանել թէ որպէս քաղցր է տէր, պարտէ քեզ զմերկ և զզուտ սիրտ առ ած կրել։ և իրաւն ոչ մարթեացիս առայս ժամանել, եթէ ոչ շնորհօք նորին նպաստաւորեցիս և ներքաշեցիս։ զի յամենեցունց գաստար կացեալ և ազատեցեալ, միայնդ ընդ միոյն ոմ միաւորեցիս, վասն զի մինչ շնորհ տեսանն գայ առ մարդիկ, լինին կարօղք առ ամ ինչ, և մինչ հեռանայ 'ի նոցունց,

լինին

լինին աղբատք և ան զօրք, որպէս թէ թո
ղեցեալք իցեն ի պատիժս։ Սակայն յայն
պիսիս ոչ պարտի վհատիլ ոք, և յուսահա
տիլ, այլ խնդութեամբ կալ ըստ հաճու
թեան տեառն, և զբնաւս պատահմունս
կրել ի գովութիւնն յիւրեանց. քանզի զի զկնի
ձմեռան հետևի ամառն, և զկնի գիշերոյն
լինի վերստին օր, և զկնի ամպոց, լինի
մեծ պարզութիւն։

՚Ի ոչոգս նուճոմոն բնոտ ափոփոմն։
Առակ Սողոմոնի երորդ։

1. Դէպէտ ոչ է ծանր ինչ խոտել զափոխութիւն մարդկայինն, միանչ ոչ նի ոք ցաճախայինն, մեծ է սակայն յոյժ ոչ ուներն զմարդկայինն և ցաճախայինն միսիթարութիւն, և վասն փառացն այ տանիլն աչառմանն սրտի, այլ և ոչ խնդրելն զիւրն նիրուհմ ուժիք, և ոչ նկատելն ի յարդիւնս յաւուրս։ ՚Ի աշ թէ որպէս մեծ է գոլն զուարթ և ջերմեռանդ ի գալն շնորհաց, գի ըղձալի է այս ժամ քնաւից անձանց։ Սան որոյ՝ յոյժ դիւրապէս ձիաբերի, չոր շնորհն այ առեալ տանին, և ոչ է զարմանիք, թէ ոչ զգայեն զբերն ինչ այնպին սին, որ տարեալ լինին յամենակարողէ։ և ածէ ի վէրս առաջնորդէ։

2. ¶ Ծաղրաբար կամիմք ոնանել զիր ինչ վասն մերոյ միսիթարութեան, և դժուա րաւ մերկանայ մարդ 'իյինքենէ։ ¶ աղ թեաց նըմն ¶ օրէն ցնոս հանդերձ իւրով քահանայիւ, զի զամ ինչ որ հրաձեռնի տե սանիւր ընկենացաղուա՛ այսմիկ, արհամար հեաց, և զբարձումն 'իյինքենէ մեծի քա հանային ասյ։ ¶ նատոսն զոր յոյժ սիրէր, վասն սիրոյն ձի հեզաբար կրեաց։ ուրեմն սիրով ստեղծողին զեր մարդկային յաղ թահարեաց, և առաւել քան զմարդկային սփոփումն, զնծային բարեհաճութիւնն ընտրեաց։ ¶ սիր այսպէս և դու թողուլ զքոյս հարկաւորս և զըղձալիս բարեկամն վասն սիրոյն ասյ, և մի գժուարին թուիցի քեզ թողանիլն 'ի բարեկամաց, գիտե լով զայն, թէ պարտ մեզ ամենեցուն բաժանիլ երբեմն 'ի միմեանց։

3. ¶ ազմիցս՝ և երկարօրապէս՝ պարտ ոք ընդ ինքեան պատերազմիլ նախքան թէ գիտիցէ զինքն զոլորովիմբ յաղթահարել։ և զիղձս բնաւս առ ինձ ուղղել։ ¶ որժամ ոք ապաւինի 'իյինքն, դիւրաւ առ սահի 'ի սխալմունս մարդկայինս, իսկ Աչմարիտ սիրոյն ձի, և հոգւոնակ հեռւոյն առա քինութեանց, ոչ ձկտի 'ի մխիթարութիս, և ոչ ինդրէ զզգայականս քաղցրութիւնս այլ ինդրէ մանաւանդ զնեղկրթմունս ծա

նունս,

նուն, զաշխատանս խնամս վասն քրիստոսի կրել։

4. Որպէս չնորհն քեզ յաստուածուստ հոգեկան մխիթարութիւն ինչ ընկալ զնա մատուցմամբ գոհութեանց, և վարկեա զնա ձիր այլ, և ոչ պտուղ քոյոց արդեանց։ Ասեն մի փքանար, մի առաւել քան զղջալին խնդար, և մի ունայնաբար մեծաբաներ, այլ մանաւանդ լեր խոնարհագոյն ձրիեն սմանօ, զգուշագոյն և երկիւղածագոյն նառա քոյս ընաւս, զի անցանէ ժամն այն, և հեռանի փորձութիւն։ Որպէս ոմանք մինչ բառնին իքեանց մխիթարութիւնն, մի իսկոյն յուսահատիր, այլ խոնարհութեամբ և համբերութեամբ սպասեա երկնայնոյ այցելութեան, քան զի կարօղ ես ածք գառաքելագոյն մխիթարութիւն քեզ վերստին չնորհել, զի ոչ է այս նոր ինչ, և ոչ այլոյն դակ ինչ ձանաչողաց զձանապարհս ձոյ, վասն զի մեծամեծաց և արդաց և հնոց մարգարէից դիպեցաւ բազմից այսպիսի այլ այլութեան եղանակ։

5. Ասեն ոմանք մինչ ներկայեր չնորհ ասէր։ Այս ասացն 'ի բարեկենդանութեան իմում թէ ոչ սասանեցայց 'ի յաւիտեան, և մինչ էր 'ի բացեայ, թէ զինչ ինձ քեան զգացեալ, առատութեամբ, դարձուցեր զերես քո յինէն, և ես եղէ խռովեալ։

վեցեալ։ Այլ սակայն նայեսցիկ ոչ եր
բե.ք յուսահատի այլ արիաբար զտէր ա-
ղերսել սկսցուլ։ Ո՞ւր քեզ տէր կարդացի
առ ա՞ծ իմ աղաղակեցի, նյեռոյ զպտուղս
աղօթից իւրոց առբերէ, և զնոյնս ընկա
լեալս գոլ վկայէ ասելով, լուաւ ինձ ա՞ր
և ողորմեցաւ և տէր եղև ինձ օգնական,
քայց նորուամ արդեօք, դարձոյց ասէ տէր
զսուգիմ յուրախութիւն, եհերոյ յինէն զզ
գեստ, և շուրջ պատեաց զիս ուրախու
թեամբ։ Ո՞րդ եթէ այսպէս դնայիցի և
արդոյ մեծաց, ոչ պարտիմք յուսահատիլ
մեք տկարքս և աղքատքս, թէ և իցեմք
երբեմն ընկերմեռանգութեան և երբեմն
ընցրտութեան, զի հոգին շը մերձենայ
և տարամերձի ըստ բարեհաճութեան կա
մաց իւրոց։ Ասատ երանելին Դաւիթ ասէ,
ակնարկես ի՞նա յառաւօտու և իակոյն վոր
ձես զնա։

6. Ո՞ր ուրեմն յուսալ կարեմ, կամ ի՞ր
արդօք ապաւինիլ, եթէ ոչ միայն ի՛մեծ
ողորմութիւնն ա՞ր, և միայն ի յոյն շնոր
հին երկնայնոյ, քան զի թէ և ունիցիմ
զարս, կամ զեղբարս առաքինիս, զբա՛ր
կամս հաւատարիմս, կամ զգիտս սրբազա
նս, զընձեռուածս գերեցիկս, և զգանձս
կամ զերդս քաղցուն, սակայն ամենևքեան
այսոքիկ սակաւ ինչ օգնեն, և դոյն ինչ

համարին, եթէ ինձմէ զրկեցեալ ՚ի շնոր
հաց, և մնայցեմ տակաւին նիմուռ սերմա
կանուժ աղքատութեան։ Ասոնք յայն
ժամ ոչ է այլ ինչ դնել լաւագոյն քան
զհամբերութիւնն և զխոստումն անձին ըստ
հաձութեանն այ։

7. Ի՛չ գոն զոք երբեք այնքան առաքի
նի և ջերմեռանդ որ ոչ ինչ կրնայ երբ
եմն զամիսմուժն շնորհաց, և կամ ոչ ի
նչ զգայեալ գնուազուժն ջերմութենց։
Ի՛չ ոք ՚ի տրտմոց այնքան բարձրապէս յան
տակնցաւ և վհատացաւ, որ ՚ի յանկզբան կամ
՚ի վախճանն ոչ փորձնցաւ, քան զի որ ոչ
է կրեալ զփորձութիւնն ինչ վասն այ, նա
ոչ է արժանն համանմանմանն այ, զի փոր
ձութիւնն նախընթաց, է նշան հեռանելոյ
սփոփման, վասն որոյ փորձութեամբք
զննեցելոց, երկնայինն խոստանի միսիթա
րութիւն։ Ասոնք ասէ, որ յաղթէ, տաց
նեմս ուտել ՚ի փայտէն կենաց։

8. Ընդ ուրեմն ձեծայինն միսիթարութիւնն
մարդոյ, զի ինչ հզօրագոյն ՚ի կրելն զգ
աստերազմունս, հեռանի ևս փորձութիւնն,
զի մի ասկս բարւոյն հպարտանայցէ։
Քան զի ոչ ննջէ աստանայ, և ոչ մոռ
նինն գեռևս է մեռեալ, վասն որոյ մի՛
դադարիր ՚ի պատրաստելոյ զքէզ ՚ի պա
տերազմ, զի յաջմէ և յահեկէ ենշնամին

ոչ երբեք դադարին։

Ի ՍՂՈՓ ԵՐԻՒՍԱՓԷՍԱՑԻՑՆ ՈՉ ՎԱՆԻՆ ՀՆՈՑ
հաց ու.

Գլուխ Ա. Յանն երորդ։

1. Ընդհր ինդրես զՀանգստութիւն, որով հետև ծնիցեալ ես ի յաշխատութիւն, պատրաստեա՛ ու րեմն զքեզ մանաւանդ ի հանգերծ րութիւն, քան թէ ի մխիթարութիւն, ի բառնալ զհացն տեառն, քան թէ գտանել զինդութիւն։ Վասն զի ոմն ոչ յաշխարհայնոց յօժարաբար ոչ ընդունին զմխիթարութիւն և զինդութիւն հոգեկան, եթէ միւռ գտանել զնա մարթեցին, զի մխիթարութիւնք հոգեկանք գերազանցեն զՀեշտութիւնս աշխարհի բնաւս, և զփափկութիւնս մարմնոյ, վասն զի համայնք հեշտութիւնք աշխարհի կամ ունայնք են կամ տրգծոք, այլ հոգեկանք զուարճութիւնք, են միայնակք վայելուչք և հաստատք, նախածնեալք յառաքինութենէ, և յաստուածառատ ի միտս մաքուրս ներհնե զանեցեալք, զոյց սակայն այսոքիւք աճեայ նոքա միխիթարութեամբք ոչ ոք միւռ ըստ ըղձից իւրոց զմայլիլ կարէ, զի ժամանակ փորձութեան ոչ այնքան լռէ։

2. Ոյժ մարմնոյն ընդ վերնայնոյ այգ
լուծեան պատրաստական ազատութիւնն հո
գւոյն, և ապաւէնութիւնն անձին։ Քան
զի ասէ՝ մարդիկ ջուրս
ոչս՝ վարին, մինչ զբնաւն այլ ընդ հնոյ
հանգստութեան ոչ առ ընձեռանի։ Եթ ան
որոյ հեղանիլ ի ձեզ ոչ կարեն ձկունք հնոյ
հաց, քանզի ապերախտանամբ առաքին հե
ղինադիւն, և զբոլորն ոչ առ հեղուամբ ի
ծածկան աղբիւրական, զի այնմիկ պատուհաս
չի հնորհն, որ արժանապէս հնորհակալ
լինին, և լաւանին ի փքացելոյն, այն որ սրիչ
սովորե առն խոնարհ։

3. Ես ինդրեմ ես զայնպիսի միսիթարու
թիւն, որ բերէ ինձ զխղճմտանս, և ոչ
ըղձամ այնպիսւոյ համանկատումն, որ ածէ
զիս ի նստպարծութիւն։ Քան զի ոչ
ամ բարձրութիւնն է սրբասքան, և ոչ ամ
քաղցրութիւնն բարի, ոչ ամ խղճ է մա
քուր, և ոչ ամ ցանկութիւնն հաճելի ամ։
Եան որոյ յօժարապար ընդունիմ զայն
պիսի հնորհ, որով կարեցեմ խոնարհիլ և
երկիւղած լինել, և առ ի նմոտել զիս պատ
րաստ գտանիլ, զի հմուտն սակս ձրոյն
հնորհաց, և ներկրեթեցեալն ի պատճառս
պատժոյ ամփոփման, ոչ խշխէ զբարին ինչ
ինքեան առընձեռել այլ մանաւանդ ոյ

քատ

քատ և մերկ գոլ զինքն խոստովանի։
Ասե տուր զաստուածոյն այ, և կալ ըզ
քոյն 'ի քեզ, և այսպէս առ ընձեռնէն այ ըզ
շնորհս փրկանակ շնորհացդ, իսկ քեզ միայ
նուամ ապաշխարս և զարժանն պատիժս յա-
ղագս յանցանացդ, ըմբռն գոլ վարկեա։

4. Այլ զքեզ ընտեղւոջ խոնարհուամ, զի
շնորհիցն քեզ տեղի զարձրագոյն, քան զի
թարց սուրնոյն ոչ կայանայ վերինն, ուս
տի սբք որք վերհագոյնք են առաքի այ, են
նուաստագոյնք 'իյինքեանս, և ոչ քան անդ
վառաւորագոյնք, այն քան աստ խոնար
հագոյնք, լրացեալք Հզմարտութե և փա
ռօք երկնայնօք, անտեսաց վառաց ոչ եր
քեք ցանկան, հնազանդեալք յաձ և համա
հաստատեցեալք 'ինամին, քնաւ՝ ոչ կարեն
վքանալ, զոր ինչ լարն ընդունին առ այծ
վերաբերեն, զփառս 'ի միմեանց ոչ խնդ
րեն, այլ վփառս որ յաստուածուստ կամին
և ցանկան, զի այծ 'իյինքեանս, և'ի քնաւս
այս գովինցի, և այսպէս յար 'ի յայս փու
թան

5. Երր ուրեմն հաւատարիմ ըն փրքուամ,
զի արժանի լինիցիս ընդունել զմեծա
գոյնն, և փրքրագոյնն ձեր եղիցի քեզ երբ
մեծագոյն, և միշտ խոստեա զառաքելն,
սակս տեսակաւորի ուրուք շնորհի։ Քանն
զի երբ արժանաւորութե տուողին
նկատիցէ,

նկատից, ոչ ոք ձեր ի նուաճ և կամ խոտեւի, զի ոչ ե փոքր ինչ որ ի բարձրելոյն այ ընձեռի, ուստի թե և զպատիժս և կամ վնասուն տայցե, հաճելի թուիլ պատուի, վասն զի միշտ սակս կեցուցանելոյ ձերոյ առնե, մինչ նեղե, զի իբր ինչ մեզ առ դեպիցն ի ձերոյ՝ որ ըղձայ պահել զընորհն այ, լինի երախտագէտ շնորհացն այ ինքեան ընձեռեցելոյ, և համբերող վասն ի բաց բարձեցելոյն, և աղօթից, զի վերատուն տացի, զգուշ իսկ լինի և խոնարհ, զի մի կորուսանիցե զարեցեալն։

Պատգամ սակաւուլթեան սիրողաց խաչին յիսուսի։

Գլուխ Ի՝ետասաներորդ։

1. Ասէ Թերևս ոչ զգոնուս սիրօղս արքայուլթենե իւրոյ երկնայնոյ, բայց զսակաւս բարձողս խաչին իւրոյ. ոչնի զբազումս ցանկացօղս վիճակաւորուե, բայց զսակաւս կրօղս նեղուլթեան, գտանե զյոգնուս սեղանակից, բայց զսակաւս պահօղս. ամենեքեան ըզձան ընդ նմին խնդակից լինել, բայց սակաւք կամին վասն նորա կրել զդժուարուլթիւն ինչ. բազումք հետևին քեզ մինչև ի բնդունիս հացին բայց սակաւք մինչև ի յղմպտումն բաժակին չարչարանաց. յո գուանք

գոնէք զՏրայշ նորա պատուէն, քայց սա կաւք նախատանաց խաչին Հետևին, քա զուսք զյա սիրեն մինչ գեռ ընդ-գիմու Թիւն ինչ ոչ դիպի նոցին. քազուսք գո վին ինա և քարեքանեն, մինչ գեռ զսիո վուսն ինչ 'ինմանէ ընդունին, քայց Թէ յա զինքն Թաքուցանիցէ, և գոյն ինչ զնո ցունց անփոյթառնիցէ կամ անկանին 'ի տրանջմունս, և կամ 'ի վհատուԹիւնս մե ծամեծս։

2. Նակ որք զյա վանն յին և ոչ վանն իւ րայնոց սերմականաց միսիԹարուԹեանց սի րեն, զնա յամենայնուսմ գժուարուԹեան և նեղասրտուԹեան իբր ընմիսիԹարուԹե ան քարեքանեն, այլ Թէ և ոչ երբեք տայցէ զմիսիԹարուԹիւն ինչ նոցին, սա կայն զնա միշտ գովեն, և զնմանէ ընորհա կալ քինեն։

3. Ա այ Թէ որքան կարօղէ մաքուր սէրն ձե, մինչ ոչ է խառնեցեալ օգտուԹեամբ մարմնականաս կամ սիրով սերմականաս։ Ա՛ք ապաքէն վարձկանք են առ Ձայնելիք ամենեքեան այնոքիկ, որք միշտ խնդրեն զմիսիԹարուԹիւն։ Ա՛ք ապաքէն սիրօղք ինչ քեանց մանաւանդ՝ երևին այնոքիկ քան Թէ քէն, որք խորհին միշտ զօգտուԹենէ և զշահից իւրեանց։ Ա՛ւր գտանի այնպէս սի որք ոչ կամիցեն Ձրի ծառայել Աս։

Պատճ.

4. Չապիւռ երբեք գոսանի ոք այնքան հո գևոր, որ ինչ մերկացեալ յամենեցունց իրաց։ Քանզի զՀշմարիտ աղքատն հոգևոյ, և յայմ ստեղծուածոյ զմերկացեալն գոսանիցե, զի՛ ինչ հեռաստանէ և՛ իմիջ նոց սահմանայ է գինն նորա, եթէ տայցէ ոք զգոյս իւրա քնաւս վասն նորա, դեռևս ոչ ինչ է, և եթէ ունիցի զամ գիտութիւն, դեռևս երկարէ. և եթէ ունիցի զառաքինութիւնս մեծամեծս, և զՔրմեռանդութիւնս յոյժ բորբոքեցեալս, դեռևս քա զամ ինչ ինքեան պահպաս է. այսինքն մի ինչ, որ է հարկաւորս։ Ոչ ինչ արդեօք զի Թող լով զբնաւս Թողցէ և գինքն, և յինքնէ բոլորովիմբ մերկացի, զոչ նմն առանձնական ուր արգելցուս յինքեան, և մինչ առնէ զամ զոր առնելի է, գինքն նոր զոչ ինչ արարեալ խոստովանեցի։

5. Ա՛յլ զմեծ ինչ վարկանիցէ զայն, որ մեծ ինչ համարիլ կարէ, քայց Հշմարտա պէս գինքն ծառայ անպիտան խոստովա նիցի, որպէս Հշմարտութիւնն ասէ, մինչ առնէք զբնաւս որք Հնարեն պատուիրե ցեալք. ասացէք, Թէ ծառայք անպիտանք եմք, և յայնժամ գոլ կարէ Հշմարիտ աղ քատ և մերկ հոգւով, և մարթի ասել ընդ մարգարէին, զի մամօր և աղքատ եմ ես, քայց սահմանն ոչ ոք վարթամագոյն քան

քան զնա, ոչ ոք հզօրագոյն, ոչ ոք ազգատագոյն զի զնովքն և զայմ ինչ թողուլ և՛ ի սատանայ դիտեցեալ կարէ։

Հաշատս արքունեաց շաբաթի արեգ խաչին Ա։ տուեալ Ա։ ընկուզատանն երգոյ։

1. Խատ թուի բազմոց բանս այս։ Աւրացիր զանձն քո և բարձ ընդ խաչ քո և հետեւեաց յի։ քայց ազատել խոստագոյն եղիցի լսելն ընդ վերլինիսն զայն բարբառ, ՚ի բացիայտէք յինեն անիծեցեալք ՚ի հուրն յաւիտենական։ ՚ի ան որոյ ոչք այժմ յօժարագոյն լինին և հետեւին բանի խաչին, յայնժամ ոչ եր կիցեն ՚ի լերոյ յաւիտենականին գոռոզագոյն տուժեցեան։ Ա՚յս ինչ խաչն եղիցի ՚ի յեր կինս մինչ եկեսցէ առ ՚ի դատել, յայնժամ համոյնք ծառայք խաչին, որք խա չեցեալոյն զինքեանս համակերպեցին ՚ի կեա նս խաչին, մասիցին ՚ի դասուցն ՀԻՆ ՄԵԾԱՒ համարձակութեամբ։

2. Ո՞վ ոսկեայն երկնչիս, զարիշ զխաչն ան որով կարացեալ ժամանել յարքայութիւն։ Ո՞ւմն զի խաչիւն ՚ի վիրաւորիւն, խաչիւն կեանք, խաչիւն պահպանութիւն ՚ի թշնա մեաց, խաչիւն ներկչեղութիւն վերնայնոց քաղցրութեան, խաչիւն կարողութիւն մեռելոց

մտաց, խաչիւն խնդութիւն հոգւոյն, խաչիւն լրումն առաքինութեան, խաչիւն կատարումն սրբութեան։ Ասաւ ոչ գոյ փրկութիւն հոգւոյ, եւ ոչ յոյս յաւիտենական կենաց, եթէ ոչ ըն խաչին տեառն։ Ահաւադիկ ուրեմն գխաչն քո եւ հետեւեաց յի, եւ երթիցես ի կեանս յաւիտենական։ Ո՞ւ նա բարձեալ գխաչ իւր նախընթացաւ, եւ մեռաւ վասն քոյ ի խաչին, որպէս զի եւ դու բարձցես գխաչն քո եւ ըզհայցես մեռանիլ ի խաչին, վասն զի եթէ համամեռանիցիս ընդ նմա եւ համայնանիցես, զի եթէ լինիցիս ջարդարակից, եղիցես եւ փառակից։

3. Ահաւասիկ բոլորն կայանայ ի խաչին, եւ բոլորն պարտեռնակն ըն մահուան, եւ ոչ գոյ այլ ինն շաւիղ ի կեանս, եւ ի չշմարիտ խաղաղութիւնն յաւիտենական, քաց ի շաւղէ սրբոյ խաչին, եւ ի շաւղէ հանապատ ղողգաւանի մահացուցմանն։ Ասաւ շրջիցաց ուր եւ կամիս, խնդրեա զոր ինչ եւ հաճիս եւ ոչ գտանիցես զվեհագոյն ինչ ձանապարհ ի վերս, եւ ոչ զսպատհուկագոյն ինչ շաւիղ ի վայրս, քաց ի շաւղէ սրբոյ խաչին։ Ցրամադրեա եւ կարգադրեա ըստ հաճոյից քոց եւ առեստութեանց, եւ ոչ զայլ ինչ գտցես, եթէ ոչ զայն, թէ պարտեռ միշտ զիրինչ կրել, թէ կամիս, թէ ակամայ,

եւ այսպէս միշտ զհասչն գոցես։ Եթէ զի կամ ըն մարմնոյ զցաւ ինչ զգաս, եւ կամ ըն հոգւոյ զվիշտ ինչ կրես։

4. Ընդեմն թողանես յայ, եւ երդեմն ի մերձաւորաց վշտագնիս, եւ որ առաջեւքս գոյնն է, բազմից ըն քեզ ինքեան ծանրանաս, եւ ոչ իւիք ապերդանեօք կամ սխալանօք ազատիլ կամ թեթեւանալ մարթիս, ուստի որքան հաճեացն ամ համբերել պարտ տնտեսանզի կամի ամ։ զի ուսանիցիս թարց մխիթարուեթեան զվիշտս կրել, եւ նմին բո ղորովիմբ հպատակիցիս, եւ լինիցիս խոնար հազոյն ներդուեթեամբն այնու, եթէ ոչ որ ի սրտէ զգայ զչարչարանս քո, եւ թէ ոչ այնոր սովորե զայսպիսիս կրել փորձուեթիւնս ուրեմն հասչն միշտ պատրաստ է, եւ յամուսն ուրեք քեզ ապատե, ոչ կարասցես զերծանիլ ինմանէ ուր և ընթանայ ցես, զի յո՞ եւ գնասցես, զքեզ ընդ քեզ տարցես, եւ միշտ զքեզ գոցես, դարձիր զքեզ ի վեր, դարձիր զքեզ իվայր, դարձիր զքեզ յարեւոյքս, դարձիր զքեզ ի ներքս, եւ յայսոսիկ ամենեսեան գոցես զհասչն։ Եթէ որոյ ի հարկէ պարտիս ոչ ներել յամենայնուամ ուրեք զհամբերուեթիւն եթէ կամիցիս առնել զներքինն հաստատուեթիւն եւ արդիանաւորել զմշտնջենաւորն պատկ։

5. Եթէ յաժորդաբար բառնաս զխաչքո, թարձցէ և նա զքեզ, և ածցէ առվախճանն ցանկալի, ուր եղիցէ համբերութեան, թէ և աստ ոչ լցէ։ Իսկ եթէ կամիս ակամայ բառնալ, բեռն քեզ առնես, և զքեզ առաւել ծանրացուցանես քայց սակայն պարտ է զի առևցես, քանզի եթէ ի քաց ձգես զինն, զայլ ինն թարց կարծեաց գառանիցես, և թերևս չծանրանա գոյնն։

6. Համարիս զերծանիլ յայնմանէ, յորմէ ոչ ոք մահկանացուաց զերծաւ։ Քանզի զի՞նչ ոք ի սրբոց յաշխարհի այսմիկ եղև թարց խաչի և վշտակրութեան, զի և ոչ տեղն մեր յա՛ք զժամ մի առանց ցաւոց և չարչարանաց եկաց, որքան ապրեցաւ։ ‖ ան այնորիկ առաց պարտէր չարչարիլն Քի, և յառնելն ի մեռելոց, և այսպէս մտանել ի փառս իւրս։ և զի՞նչ դու զայլ ինն չաւելոյ կանդրես, թողլով զաթ քուն այս Քանապարհ, որ է Քանապարհ սրբոց խաչին։

7. Կողը կեանն Քի խաչէր և մարտիրոսութիւն, և դու խնդրես քեզ զյանդորդութիւն և զինդութիւն, խափիս խափիս թէ զայլ ինչ խնդրես քաց ի կրեցոյ զվշտանութիւնս։ Քանզի զի՞նչ ոք կարէ այս կեանն վախկանացու, լի՛ է թշուառութեամբ և

շրջակինքեր,

չէ ինքեցեալ խաչիւք։ Եւ որքան զբ
վսեմագունապէս մտաք յառաջէ, այնքան
զծանրագոյնս խաչս բազմից գտանէ, զի
պատիժ աքսորման նորին առաւել աճի ի
սիրոյ։

8. Եւայց սակայն այնպիսին որ բազմա
պատկաբար վշտանգնի, ոչ է թարց թե
Քեռւթեան ի միտ սիրտն կանչ, զի զգայ
առաւել զաճումն պտղոյ իւրոյ ի հոմբեր
մանէ խաչին իւրոյ։ Վասն զի մինչ կա
մաւ զինքն նմին առորանկէ, զբնաւ բեռն
վշտանգնութեան իւրոյ, վտխտարկէ ի յոյս
ածայնոյ միխիթարութեան։ Եւ որքան
առաւել մարմինն վշտակրութեամբ մաշի
այնքան հոգին առաւել ներքինայնով շնոր
հիւ կարողանայ։ Եւ երբեմն համագօրա
նայ կրիւք անձկութեանց և ընդդիմադ
րութեանց, վասն սիրոյ համակերպութե
խաչին Քի, և ոչ կամի գոլ թարց ցաւոյ
և վշտակրութեան։ Վասն զի այնքան
ընդունելի գոլ հաճատոյ զինքն ոյ, որ
քան զբաղումս և զծանուննս վասն նորա
կրել կարէ։ Վասն այս ոչ է մարդկայ
ին կարողութիւն։ այլ շնորհն Քի որքան
կարէ ևնեղգործէ ըն մարմնոյ բեկանել
ուամ, մինչ զի ջերմեռանդութեամբ հոգ
ւոյն վարի և սիրէ զայն, յորմէ բնաւկանա
բար զարհուրի և փախչի։

9. Ալ է մարդկային ինչ զհասչն բառնալ զհասչն սիրել, զմարմինն ձնշել, և՛ի ծառայութիւնն ներածել, ՛ի պատճառ փախչիլ, զնա խաւտնա յօժարութեամբ յանձն առնուլ, զանձն խոտել, և ըզձալն արհամարհել, զընդդիմադարձութիւնս ևս ընդտուժանայ կրել, և աջողութեան ոմն ՛ի կենցաղումս այսմիկ ոչ ցանկալ: Քան զի եթէ ՛ի քեզ նայիս, ոչ ինչ յայնցանէ քեզ կաբես, քայց եթէ յաճ յուսաս, որի քեզ արիութիւն յերկնից, և ստորանկանի Աստուածութեան քոմ՝ աշխարհ, և մարմին, այլ և ոչ երկիցես ՛ի թշնամին սատանայէ, երբեք իցես զինաւորեցեալ հաճատով և խաչ չիւն քեզ կնքեցեալ:

10. Որ ուրեմն զքեզ խրթև զբարի և հաւատարիմ ծառայ քի, առ ՛ի բառնալ արիաբար զհասչն տեառն քոյ, սիրով խաչեցելոյն վասն քոյ, պատրաստեա զքեզ առ ՛ի կրել զբազում ընդդիմադրութիւնս և զանազանս անյանդգնութիւնս յայսմիկ թշուառականում կենցաղումս: Քան զի այսպէս ընդ քեզ լինելոցէ ուր և երթիցես, և այս պէս իրաւի գտանիցես զնա ուր և թագչիցես: զի պարտէ այսպէս գոլ, և ոչ գոլ այլ ինչ ձար վերծանելոյ ՛ի նեղութենէ չարեաց և ցաւոց, եթէ ոչ այն, զի հաճ գերիցես: Հատն զբաժակ տեառն սիրով

ըմպեա

ըմպեա, եթէ կամիս գոլ բարեկամ, եւ մատ նակից նմին։ 10 Մխիթարութիւնս քոյս յաճ յանձնեա՛, եւնա հոգւոյդ այնպէս որպէս ինքեան հաճոյ թուեցի։ Նակ դու դիր զքեզ առ՛ինկրել զիորձուածիս, եւ համարեաց գնոսա մեծագունեղս միսի թարութիւնս։ Քանզի ոչ են համարժա նութք չարչարանաց այսորիկ ժամանակի, առ՛ի յապրդիւնաւորումն հանդերձելոցն վա ռաց, թէ եւ կարէիր միայնակ կրել զչիշտս քնաւս։

11. Յորժամ առայն հասանիցես, զի նե ղութիւնք քաղցունք քեզ թուիցին, և վարկիցին գոլ վասն չէն, յայնժամ համա րեա գոլ զքեզ բարւոք ընդ քեզ։ Քանզի զի զարքայութիւնն՛ի յերկրի գտեր։ Այ ոլքան համբերութիւն ծանր քեզ թուի և զիսախտաստ խնդրես, այնքան վ շտապնես ցես, և հեռանացն քեզ յամառ ուրբք վա խուստն՛ինեղութեաց։

12. Եթէ առ ոլ պարտիս, պատրաստի ցես զքեզ. այսինքն՛ի համբերութիւն և՛ի մահ, եղիցի քեզ իսկոյն բարի, և գոցես զխաղաղութիւն։ Քանզի թէ եւ յափշտա կիցիս ընդ Յօղոսի մինչև ցերկրորդ եր կինն, ոչ եղիցիս ապահով՛ի կրկնց պատե րազմաց, քանզի ասէ յն, ես ցուցից նմա թէ ոլքան պարտ նմա համբերել վասն

անուանն

Ա Ե Ն Ե Ս Ի Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ց Ի Ա Ց Ն Ե Ր Ա Ց Ն Ե Ր Ա Ց Ն Ե Ր

մեծս ՚ի ՚ի կրմունս փորձուածոցն։

15. Եւ թէ երբ այլ ինչ բարեգոյն, և օգտակարագոյն կերցուածոյն մարդկան, արգասիս բանիւ կամ օրինակաւ ցուցեալ էր մեզ Քս։ Քան զի զաշակերտս որք հետևէին ինքեան, և զայնոսիկ որք ցան կային հետևիլ նմին, յայտնապէս յորդորէ բառնալ զխաչ իւր, և ասէ. եթէ ոք կամիցի գալ զկնի իմ, ուրասցէ զանձն իւր, և բարձցէ զխաչ իւր, և եկեսցէ զկնի իմ։ ուրեմն համբերացեալք և զննեալք զայս ամ, դիցուք զայս վաղճանական պարփակումն։ Քան զի բազմօք նեղութեամբ պարտի մեզ մտանել յարքայութիւնն աստուծոյ։

ՎՕՍՊԻՒՅ ՎԱՐՈՒՆՅԻՒՅ.

Ի սաղմոս Համահեւսմանն քի.

Վերջ Ա. երգոյդ.

Ի սաղմոս Ներքինայնոց Մխիթարութեան.

Ի ողբս Ներբինոյնոց խօսակցութենն փրկչական ընդ Գողգոթայ գոռոզաբարբ.

Վերջ Ա. ձայնին.

1. ՈՒայց զինչ խօսի՞ր աստուածդ. Ա. երանի՛ անձին որ ծանկնդիր լի՛նի տեառն՝ ի յինքեան խօսելոյ, և՝ ի բերանոյ նորա, ընդունի զբան Մխիթարութեան, Ա. երանի՛ լսելեաց, որք զերակուռնս ածայնոց շշնջմանց ներբնդոնին, և զաշխարհայնոց զիւրն՝ ոչ առնեն. Ա. երգարուս երանի՛ ականջաց, որք ո՛չ ձայ

նի արուսաքուստ հնչողի, այլ ի ներքուստ զհշմարտութիւնն ուսուցանողի ընպատա
կին։ Որանի՞ աչաց, որք առ արտաքինա
ն խփեցեալք, քայց առ ներքինս զգաս
ուացեալք։ Որանի՞ այնոցիկ որք թափան
ցեն ի ներքինայինս, և առ իյիմանալ զխոր
հուրդս երկնայինս առաւել և առաւել
հանապազորդս կանաւ ներկրթութեամբ
ջանան զինքեանս պատրաստել։ Որանի՞
այնոցիկ որք պարապին ի պաշտօն տեառն
և ի բնաւէից արգելմանց կենցաղոյս այսո
րիկ զինքեանս ի բաց քարշեն։ Ոտադիր
լեր առաջս ով անձն իմ, և փակեա զդռ
ութեան քոյ զմուտս, զի կարիցես լսել
զինչ խօսի ի քեզ տէր աստ քո։

2. Այս ասէ ցանկալին քո։ Զրկութիւն
քո եսեմ, խաղաղութիւնն քո և կեանս քո,
պահեա զբեզ առիս և գոցես զհանգիստ
ող զբնաւս անցաւորս և ինդրեա զմշտն
ջինաւորս։ Վասն զի զի՞նչ են համայնք
այսոքիկ ժամանակաւորք, ոչ ապաքէն խա
փիւթիւնք, և զի՞նչ օգուտք են քեզ հա
մայնք ստեղծականք, եթէ ի ստեղծողէն
քումմէ զրկեցիս, հրաժարեալ ուրեմն ի
բնաւէից, և ըստեղծողին քումմ լեր հաճոյ և
հաճատարիմ, զի կարիցես վայելել զՀշմա
րիտն երջանկութիւն։

Եւ հրէշտակն ելանէ ի նմանէ եւ նստէ ի վերայ
բուոյն.

Գլուխ Լ. Խրատ.

1. Լսեա՛ ասեայ տէր զի լուիցէ ծառայ քո. Լսեա՛ քո եմ ես իմաստուն արա զիս և ծանեայց զկիր ուխտիւնս քոյս, խոնարհեցոյց զսիրտ իմ՝ի ճանս բերանոյ քոյ. ինձէն երբեմն որդիքն իսրայէլի ցմօլսէս, խօսեաց դու ընդ մեզ, և լուիցուք. և մի խօսիցի ընդ մեզ աստ, մի դուցէ մեռանիցեմք: Եւ այսպէս ասէ, ոչ այսպէս աղօթեմ ես: Այլ մանաւանդ ընդ սամուէլի մարգարէին խոնարհաբար և ըղձուն սիրտ աղերսեմ զքեզ ասելով. խօսեաց տէր զի լուիցէ ծառայ քո: Մի՞ խօսիցի ընդես մօլսէս, կամ այլ ոք՝ի մարգարէից, այլ դու միայն խօսեաց տէր իմ և ասէ իմ, որ ես ներկրթիչ և ըռաստաբիչ ամենեցուն մարգարէից: Զի՞ ասէ զի դու միայն թարգ ծոցին կարծեես զիս համատուցանել, իսկ ծուքս թարգ ըղձ ինչ արդեւն առնել կարեն:

2. Ասէ թերևս հնչել կարեն, քայց զչնորհ ոչ համատեղեն. զհոգեղիկսն ասեն, քայց թէ դու լուիցես, զսիրտս ոչ ջերմացուցանեն. զքեզ սէր ունկդեն,

քայց

բայց դու ղբխատաւորութենէն բացայայ
տես. զխորհուրդս արտաքերն, բայց
դու բանաս զիմացն՝ածս կնքեցիլոց. ըզ
պատուիրանս մեզ արտոգն, բայց դու
լինիս նպատատ առ՝ի կատարել. զձանա
պարհս ցուցանեն, բայց դու կազդեբրես
զգնաց, նորա արտաքուստ միայն գործեն
իսկ դու զսիրտս ներկրթես և լուսաւորես
նորա արտաքուստ առոգեն, իսկ դու ըզ
պարարտութիւն շնորհես, նորա հնչեն բա
նիւք, բայց դու լսելեաց զիմացուածս
շնորհես։

3. Պատարեմն մի խօսեցի ընդ ես մօմախս,
բայց դու որ իմ և ամէն իմ, որ ես Աշմար
տութիւն յաւիտենական, մի գուցէ մե
ռանիցեմ, և ան պտուղ լինիցիմ։ Վասն զի
եթէ ելէց միայն արտաքուստ զգաստա
ցեալ և ոչ՝ինեբրքուստ զորբոքեցեալ, մե
լիցի ինձ՝ի դատապարտութիւն, քանն
լուեալ և ոչ արարեալ, ճանաչեցեալ և ոչ
սիրեցեալ, հաւատացեալ և ոչ պահեցեալ։
խօսեաց ուրեմն որ, կի լուիցէ ծառայ
քո, զի զբանս կենաց յաւիտենականաց
ունիս, խօսեաց ընդես՝ի յիբրայքանչիւր
մխիթարութիւն անձին իմոյ, և առ՝ի զս
տութիւն բոլորից կենաց իմոց, իսկ և՝ի գո
վութիւն և՝ի փառս քոյս և՝ի պատիւս
մշտնջենաւորս։

մեծ բանից ամօթանալ խոնարհութիւնն սիրել պարտին.
եւ ընչից բազում գինաստ խնդութեն.

Գլուխ Ա. Բերեզ.

1. ուր որդեակ բանից համց, բանից քաղցրագունեղից, որք չիմ գիտ ոտնթեան փիլոսոփայից և իմաստնոց այսորիկ աշխարհի գերազանցեն: Ամք բանք հոգի և կեանք են, ոչ են մարդկայնով զգայութեամբ կշռելիք, և ոչ ի յոլնայն ինչ հաճութեան առքարկելիք, այլ են, ներ լուսոյ ճանաչութեան լինելիք, և ամենայնիւ խոնարհութեամբ, իսկ և ամենայնի ընդհանուր վկրընգունելիք:

2. Ես ասացի, երանի մարդոյ զոր լսես դու ինձ, և յօրինաց քոց ուսուցանես նմա: Ով ղցածուցանիցես նմա յաճուրդ ջրոց, և մի ապականիցի ի յերկրի:

3. Ես ասէ տէր, ուսուցի զմարգարէս յեսկզբանէ, և մինչև ցայժմ ոչ լռեմ ի հաստելոյ ընդ ամենեսեան: Նոցա բազումք են որք խլանան և խաստանան, առ ի յոչ լսել զձայն իմ, բազումք յօժարագունապէս լսեն աշխարհի, քան թէ ես, և դիւրագունապէս հնտանին մարմնոյ ցանկութեան քան թէ բարեհաճութեանն ես: Աստուածային աշխարհ զամանակաւորս և զսակաւս, և լղձիւ մեծաւ ծառայել նմա.

խոստա-

խոստանամ ես զվերհագոյս և զմշտնջենա
ւորս, և թէմըրին սերտք մահկանացուաց։
Ո՛վ այնքանիս հոգեաբարձութեամբ յամ
ուս ծառայէ ինձ և հնազանդի, որքանիւ
ծառայէ աշխարհին և սերոյանց նորին։
Գոյնն ասէ սիգոյնէ, ամաչեցէ, և թէ
զաւրէն խնդրեցես հարց թէ զմէ է։
Ջ Ճաշակս նոճիւն գոյնոյ երկար ձանապարհ
ընթանայի, իսկ յաղագս յաւիտենականացն
կենացդ հարցիս ՚ի բազմաց, յերկրէ քայլ ո
ւոչ բառնայ, և գոյն ինչ գին պահանջի։
վասն միոյ նամոսի երբեմն մախիզապէս վի
ճի, և սակս ունայնի իրի և փոքրոյ խոստ
վան ըզտիս և զգիներ առ ՚ի չունայն աներ
կապես գիմի։
Գ։ Նայց ոչ սմօթոյս, զի յուշանամբ ՚ի
սակաւուց աշխատանաց որք են ՚ի շնորհս
քառուցն անփոփոխելոյ, և ՚ի շնորհս վար
ձուն անվարկանելոյ, ՚ի շնորհս ծայրա
գոյնի պատուոյն, և ՚ի շնորհս փառաց ա
նեղերերեցաց։ յամօթ լեր ուրուք ծառայ
պղծոյ և վնասակ, զի արիքն ՚ի շուրս,
պատրաստագունեղք են ՚ի կորուստ, քան
զի գու ՚ի կեանս, նոքա առաւել խնդան
՚ի յաւիտենական թագն, քան զի գու ՚ի ձիմար
տութիւն, և զերծցես ՚ի յաւուրն իւրեանց
երեսից գատաստանին, քայց խոստուա՛ն
զի զոչ ոք պատրէ, և ոչ զապաւինեցեալս
՚ի քէն

'ի յիս արձակէ ունայնս։ Օ՜ի շնորհեմ զոր խոստացայ, և լնուսմ զոր ասացի։
Այլ սակայն եթէ ոք յարամարհէ 'ի սէրնիմ հաւատարիմ մինչև 'ի վաղձան, ես եմ վարձատրիչ ամենեցուն ըստ գործոց, և հզօր հաձեցօղ ամենից առաքինեաց։

ց. Արեա զիմս բանս 'ի սրտի քումմ, և առ ձեռնեա զնոսա ուշիմաբար, զի 'ի ժամանակի փորձութեան լինին յոյժ օգտակարք զոր ոչ իմանաս այժմ մինչ ընթեռնուս, իմասցես յաւուր այցելութեան։ Արկպատկառաբար՝ սովորեմ յայցելանել իմոց ընտրեցելոց, այսինքն փորձութեամբ, և սիրոյ փութեամբ. և զերկուս ընթերցուածս յամուսմ աւուր ընթեռնուսմ նոցին. միուին յանդիմանելով զվատթարութիւն նոցին, և միւսովին յորդորելով զնոսա յառաքինութիւն և 'ի յաձուսին։ Աստի որ ունի զիմս բանս և խոստե զնոսա, արդեն ունի զդասատաւուր, զի դատիցէ զնա յաւուրն վերջին։

Ընթերցուած վասն հայցելոյ 'ի տեսասուն եւ զշնորհս առաքինութեան։

6. Ես՝ իմ և աձ իմ, դու ես աստ իմ, և ուր եմ ես զի կարիցեմ խօսիլ ընդքեզ, ոչ ապաքէն ծառայ քո նուաստագունեղ և որդնուկ իմն 'ի քաց ընկիցեալ, ա-

ռաւել

առաքել սպիրատացուներ քան թէ Հանապ
ազեմ էս, և իշխեմ ասել։ Նայց յիշեա
ցուր իմ, զի ոչ ինչ եմ ես, ոչ ինչ ուսնիմ
և ոչ ինչ արժեմ այլ դու միայն քարի, մի
այն արդար, և միայն սբ. դու միայն ա
մենակարօղ, ամենաճիր, և ամենայիր. իսկ
ես միայն մեղաւոր ունայն թողեցեալ. ի
շեա ուրեմն զողորմութիւնս քոյս, և լից
զիս իմ քոյով շնորհիւ, որ ոչ կասկած թէ
քոյ ստեղծուածք լեզն թափուրք։

7. Ո՞ւ արդ կարեմ ես տեսել նայամիկ թը
շուառականն կենցաղում, եթէ ոչ քոյ
ողորմութիւն և շնորհ կարողացուցանիցէ
զիս։ Ո՞ւ ուրեմն դարձուցաներ զերեսս
քոյս մի զայցելութիւն քո՝ իւրաց առներ
և մի զմնութիւն քո՝ ի տարբերուածս
լինեն, զի մի լիցի անձն իմ իւրև զեր
կիր ծարաւուտ, այլ ուսո՛ ինձ ճար իմ
առնել զկամս քոյս, ուսո՛ ինձ վարիլ ար
ժանապէս և բանարհաճարար առաջի աչաց
քոց, զի դու ես իմաստութիւն իմ, որ
խոհեմեցուսդ ճանաչես զիս, և ծանեար
յառաջ քան զլինիլն աշխարհի, և յառաջ
քան թէ ծնեցեալքն յաշխարհի։

Ա. Ե պատմե ճշմարտութեամբ և խոնարհութեամբ առաքն ի կենդանավարութ.

Գլուխ Ը. Ողորմած.

1.
Ողեակ շրջեաց առաքն իմ Ճշմարտութեամբ, և պարզութեամբ սրտի քոյ միշտ խնդրեա զիս։

2. Ո՛ր շրջի առաքն իմ Ճշմարտութեամբ պահպանի ի դիպուածոց չարաց, և ազատե զնա Ճշմարտութիւնն ի պատրողաց և ի տարաբարշմանց անիրաւաց։ Ասեն եթէ Ճշմարտութիւնն ազատեցէ զքեզ, եղիցես արդարև ազատ և ոչ ոունիցիս զիւրեք զբանից սրանց սնոտեաց։

3. Ես իմ Ճշմարիտ զոր հրամայես, և խնդրեմ զի Ճշմարտութիւն քո եղիցի ընդ իս, և ուսուսցէ զիս. ինքն զիս պահպանիցէ, և միշտ ի փրկականն վաղճան պահիցէ. ինքն զիս ազատիցէ ի բնաւէից նեղութեանց չարաց, և յատակարգից գանկուածոց, զի շրջիցիմ ընդ քեզ մեծաւ ազատութեամբ սրտի։

3. Իբր ուսուցից քեզ ասէ Ճշմարտութիւնն զուշիկս, և գՃաճեալս առաքն իմ, և դու խորհեաց զմեզս քոյս մեծաւ ապաշաւմամբ և տխրութեամբ. մի վայր ինչ ինչ ոսկս քոյոց քան ընդգործութեանց։

ըստ գործոցդ։ Օ՛ի արդարև դու ես
մեղաւոր և ախտիւք բազմօք զգածեցեալ
և պարտաւանդեցեալ. ինքնին ձկտես ՚ի յու
նայնութիւն, և իսկոյն սահես յաղթես,
չվոթիս, և վհատիս։ Ո՛չ ունես թերևս
զիր ինչ, որով կարիցես պարծիլ. բայց
ունես զբաւումն, որով զքեզ պարտաճիւ
պարտիս, զի տկարագոյն ես առաքելքդ
զըր համարիլ մարթիս։

4. Ասատ ո՛չ ինչ թուիցի քեզ մեծ, ներ
յայմանէ զոր գործես. ո՛չ ինչ ահագին, ո՛չ
ինչ ազնիւ, ո՛չ ինչ զարմանալի, ո՛չ ինչ ար
ժանի պատուոյ, ո՛չ ինչ վեհագոյն, ո՛չ
ինչ իսկապէս գովելի կամ ցանկալի, եթե
ո՛չ այն որ ի յաւիտենական։ Ուրեմն ՚իմիր
քան զամ հաձոյասցի քեզ յաւիտենական
Հմարտութիւնն, և անհաձոյասցի քեզ
յար քոյդ մեծագունեղ նանրութիւն։
Օ՛ ո՛չ ոք իր այնքան խոտիցես, և յո՛չ ու
մեք ի նրի այնքան երկնչեցիս և փախչի
ցես, որքան ՚ի վատթարութենանց և ՚ի մե
ղաց քոց, որք առաւել ըղհաձոյ քո պար
տին թուիլ քեզ, քան զտուժանս իւրա
քանչիւրս նրոց։ Ո՛րգ են ոմանք որք ո՛չ
չըկին պարզութեամբ առաքի իմ, այլ հե
տազօտութեամբ և հոլանութեամբ իւիք
առաքինորդեցեալք զխորհուրդսիմ գիտել
կամին, և ըզ բարձունս այ իմանալ, իսկ
զվկութեամբն

զմիրկուԹեամբն իւրեանց իստուՆգանեն։ ¶ Ջան որոյ այնպէսիկք սակս հպարտուԹեան և հետազօտուԹեան իւրեանց, սա հին բազմիցս 'ի մեծամեծս փորձուԹիւնս և 'ի մեղս, մինչ ընդ նոսին ընդ դիմամարտ տիմ։

5. Իրկիր ուրեմն 'ի գաստաստանէն ձայ և ահաբեկիր 'ի բարկուԹենէ ամենակարողին, և մի զններ զգործս բարձրագունեղին, այլ որոնեա զքոյս անօրէնուԹիւնս, և տե՛ս Թէ որքան մեղաբ, և զորքանիւք քարեօք իստուՆգանեցեր։ ¶ Մանք զիրեն իւրեանց միայն եզերեն 'ի գիրս, ոմանք 'ի պատկերս, և ոմանք 'ինշանս և 'ի ձեւս արտաքինս։ ¶ Մանք ուՆին զիս 'ի շրթունս այլ ոչ ընդ սրտում, ոմանք լուսաւորեցեալք մտօք, և մաքրեցեալք ըղձիւ 'ի մշտնջենաւորս յար ձկտին, երկրայնոց ծանրապէս լսեն, և կարեաց ընուԹեան վշտաշնաբար ծառայ են. և այսոքիկ են, որք ըզգան Թէ զինչ Տոգին ԱջմարտուԹեան խօսի 'ինոսա։ Օ՛ ուստեղանէ նոցա խոստել զերկրայինս, և սիրել զերկնայինս, մոռանալ զաշխարհ, և ցանկալ երկնից ըզտիս և զգիշեր։

Ի) աշակ ցուցանելոյ ներքուծողական սէրոյն առաջնոյ.

Ղուկաս Ա. ընդ երրորդ.

1. արեքանեմ զքեզ Տայր երկնաւոր, Տայր տեառն իմոյ յն Քի, որ արժանի արարեր յիշել զնուաստացեալս, ոչ Տայր ողորմութեանց, և աճ ամենայնի մխիթարութեան գոհանամ զքէն: Ո՛ի զանարժանս Տամարէն մխիթարութեան, մեզք սփոփես քոյով մխիթարութեամբ: Արեքանեմ զքեզ միշտ և փառաւորեմ ընդ որդւոյ քումմ միածնին, և ընդ սրբոյ Հոգւոյն միանթարչի 'իյաւիտեանս յաւիտենից: Ղէ՛ ոչ իմ և աճ իմ, սիրօղ իմ սրբազան, յորժամ գայցես 'իսկոյտ իմ ցնծասցեն քնաւք ներքնագոյնք իմք: Ղու ես փառք իմ և ցնծութիւն սրտի իմոյ: Ղու ես յոյս իմ և ապաւէնն իմ յաւուր նեղութե իմոյ:

2. Արդ քան զի զերեալս թողել եմ 'ի սէր քո, և անկատար յառաջինութեան, վասն այնորիկ Տարկաւորէ ինձ, զի ես Տամարձ բանայցեմ և մխիթարեցից: Հասոյ արդ արդ ինձ ցանկ, և ներկմռացո զիս սրբազան դանութ կրթմամբք, ազատեա զիս 'իյախ թից չարաց, առողջացո զսիրտ իմ յամե

ներցունց

ներգուծից սպակաւորի յոյ զդատմանց, զի ներքս սապէս՝ առողջացեալ, և բարեպէս՝ մաքրեցեալ, լինիցի յարմար առ՝ի սիրել զքեզ, կարօղ առ՝ի համբերել, և հաստատուն առ՝ի տևել։

3. Ունձ է սէրն և բարի է յոյժ, զի թե թևացուցանէ զայմ ծանրութիւն, և կրէ հաճասարապէս՝ զայմ անհաճասար։ Զանն զի տանի զբեռն թարց բեռան, և զայմ դառնութիւն քաղցր և անուշ առնէ։

Զինւ է սէրն յեր, զի յորդոր է առ՝ի գործել զվեճամեծս, և զարթուցանէ միշտ՝ի ցանկութիւն իրաց կատարելագունից։

Ասող սէրն միշտ՝ի վեր ձկտի, և իրօք ստորնայնօք ոչ արդեանի. սէրն կամի գոլ միշտ ազատ, և ստար յամենեցունց ըղձից աշխարհականաց, զի մի գուցէ արգելանի ցի ներքնային նորին հայեցուածք, և մի հեշտութեամբ իւիք ժամանակականաւ կրից զդժուարութիս, կամ անհանգորութեամբ ստորանկանից։ Ունչ ի՞նչ է քաղցրագոյն քան զսէրն, ոչ ինչ հզօրագոյն, ոչ ինչ բարձրագոյն, ոչ ինչ լայնագոյն, ոչ ինչ գեղեցկագոյն, ոչ ինչ ջինագոյն, և ոչ ինչ բարեգոյն՝ի յերկինս և՝ի յերկրի։ Օ՛ի սէրն յայ է ծնեալ. վասն որոյ ոչ կարէ հանգչիլ եթէ ոչ յաստուածոմ, գեր քան՝ի բնաւս ստեղծականս։

Ար սիրէ

4. Ալ սիրէ սլանալ, ընթանալ, եւ ինդալ ազատ գոյ եւ ոչ ըմբռնի. տալ զնմ վանն ամենեցուն, եւ ուրն զնմ յամենայնումն։ Ալան զի ի միում ծայրագունումն գեր քան ի բնաւս Հանգչի, յորմէ ամ բարւոյ զերծանի եւ յատակալածին։ Ալան որոց ոչ Հայի ի ձիրն, այլ ի ձրօրն գեր քան ի բնաւս բարիս, սէրն ոչ գիտէ բազմիցս զերծանակ այլ իւիեր քան զնմ եղանակ բորբոքի։

Ալրն ոչ զգայ զբեռն, ոչ թուէ զաշխատանս, զանայ առաւէլ քան զկարն, զիոյթ ոչ առնէ զանկարելւոյ, զի զնմ ինչ կարելի եւ պատշաճ ինքեան վարկանի, կարօղ է ուրեմն առ ամ, եւ զբազում ինչ ընու։ Եներգործութեան Հպատակ առնէ անդուր պակասն ի սիրոյ նուազլի եւ անկանի։

5. Ալրն զուարթուն կայ, եւ ինքնին ոչ ննջէ, յաշխատին ոչ վաստակի, ներգործուցեալ ոչ տագնապի, զարհուրեցուցեալ ոչ ահաբեկի, այլ որպէս Հուր կենդանի, եւ ջահ վառեցեալ ի վեր ցոլանայ, եւ անեղ կեանօքն անդրանցանէ։ Ալսեան որ զբաւէ, գիտէ թէ զինչ ձայնս այս Հնչէ։

Ընդունն մեծ է յականջս տեառն իւրմէ անձին ջերմեռանդ որ ասէ, ամ իմ, սէր իմ, գու իմ ես զտրտրումիմբ, եւ ես քո եմ ամենեւեմբ։

6. Ո՞ւխտացո զիս սիրոյդ, զի կարիցեմ արտեղ

ներքնայ

ներքնայնով շրջամբ ձգտիլ եւ իմանալ
թէ որպէս քաղցր լցէ սէրն, եւ ինձմէն
ուղիղ եւ յարատեւել. ըմբռնեցայց ինմանէ
սակս կարծոյ ջերմեռանդութեան եւ ըղ
ձայլման, երգեցից վերգս սիրոյ, հետեւե
ցայց ըղձալոյն իմոմէ ի քաջձուն, նուա
զիցի անձն իմ ընդ գովութեան քումմ, հըր
ճուեալով ի սիրոյ, սիրեցից զքեզ առաքել
քան զիս, եւ զիս ոչ երբէք, եթէ ոչ վն֊քո եւ
զամենեսեան ի քեզ, որք ձշմարտապէս
սիրեն զքեզ, որպէս հրամայեն օրէնք սի
րոյ, որք ի քէն ձառագայթեն։

7. Սէրն է արագ, զուտ, հաճեստ, վայե
լուչ, հանդարտ, համբերօղ, հաւատոյ
լիմ, հանձարեղ, երկայնամիտ, արի, եւ
ոչ երբէք զանձն է խնդրօղ. զի որ զան
ձն է խնդրէ, ի սիրոյ անկանի։ Քան զի
սէրն է շրջահայեաց, խոնարհ, ուղիղ ոչ
թոյլ, ոչ թեթեւ, ոչ ընդ վայրաբար ներ
դեստօղ ի կեղծս, զգուշ, ողջախոհ, հաս
տատ, խաղաղ եւ քնաւեւք զգայութեամբք
պահպանեցեալ. է եւս հզօր եւ հնազանդ
առաքինութեացդ, խոտեղն, եւ պարսաւելի
չինքէն է. առաքինեն եւ հաճոյ ամ, ապաւէ
նօղ եւ յուսացօղ ի նա, եւս մինչ տրհաճոյ
քուեի նա նմա. զի թարց ցաւոյ ոչ կարէ
կալ ոք ըն սիրելութեան։

8. Որ ոչ է պատրաստ կրել զամ, եւ ոչ

կայ ըն

կայ ըն հաձելութեան իւրոյ սիրեցելոյն, նա ոչ է արժանի սիրօղ առ ձայնիլ, զի պարտէ սիրողին զայմ խստութիւն և ըզ դառնութիւն վասն ըղձալւոյն իւրոյ յան ձն առնուլ, և ոչ սակս ընդ դիմակայից պատահմանց դառնալ ի նմանէ։

Ղ ոգագա փոյթուիէաա ձչմոտե սիրոչէ։ Վուրս ի ե ե երորդ։

1. Ընդեակ գնուս ոչ ես կարօղ, և ոչ հանձարուն ակ սիրօղ։
2. Ո՛ի արդ տէր իմ։
3. Ո՛ի վասն սակաւոյ ընդ դէմ մութեան ի սկսեցելոյդ նուաղիս, և յոյժ անյագաբար զմիսիթարութիւն խնդրես, վ՛ան զի որ կարօղն է սիրօղ, կայ իփոր ձութիւնս, և ոչ խորամանկից թշնամէոյն հաճանի համարուեսնց։ Ասաե ոչ ոայ նաջորդութիւնս հաձոյ, այնպէս և ընհակառակս անհաձոյ թուի նմա։
4. Սիրօղն հանձարուն ակ, ոչ այնքան ըղ նուէրս սիրեցելոյն, որքան զնէրս տուո ղին նկատէ։ ի յինչէն մանաւանդ, քան թէ ի գնատարութիւնն գնտէ, և զայց ի յանցանացդ զբնաւ ինչ չնորհեցեալ վար կէ։ Սիրօղն ազնուական ոչ ի նուէրն, այլ ի յոգս ի վերս քան զայմ ինչ հանգչի։

Ալէ ք զոլըն ՚ի կորուստ, թէ երբեմն ո՛չ այնքան բարեպէս ողբան հաձիս, զի նէն և կամ զսրբոց իմոց զգայցես։ ❡ Ի իղձն քաղցը և անուշ զոր մերթ զգաս, ք ներգործուԹի ներկայականն շնորհի, և դեռևս առ հաճաւոյեաց գաճառին երկնայոյ, որոյ ՚ի վերայ ո՛չ այնքան յեռուզ պարտիս, զի գայ և գնայ։ Ալ երհագունէ առաքինուԹեան և մեծի արդիւնաճորուԹեան ք ընդիմամարտիչն ընդեմ շարժմանց չարաց անձին, և խոտելն զշողոքորդմուն սատանայի։

Ա՛ի ուրեմն վրդովեցուցանիցեն զքեզ այլայլունքն տրամադրուԹիւնք, յաղաջս ողոյ ուրուք և իցեն նիւԹոյ ներգործեցեալք, այլ հաստատապէս պահեա զառաքինուԹիւնդ, և զդիտաւորուԹիւնդ ուղիղ առ ած։ Ալէ երևոյԹ ինչ, որ երբեմն յանկարծակի արտացնդեալ յափշտակիս, և իսկոյն ՚ի տվրուԹիւնս անհամեստս քոյոց սրտի անդրէն վոխիս, զի այ կամայ կրես զայնպիսիս, քան Թէ առնես և ողբան անհաձոյք երևիլ զքեզ տապնապին, այնքան զարդիւն ունիս և ո՛չ զկորուստ։

6. Պատեաճ ևս զի հնացեալ Թշնամին ջանայ ամենևին զարգելուլ զիղձ քո ՚ի բարին, և ՚ի բնաւէից կրԹուԹեանց համեստից

զքեզ ունայնել, այսինքն 'ի պաշտամանց
սրբոց, 'ի յիշատակէ քաւուց իմոց չարչա
րանաց, 'ի յիշմանէ օգտակարիւ անցելոց
մեղաց, 'ի պահպանմանէ քոյոյ սրտի սեփա
կանի, և յամրոյ առաջնդրութենէ շահա
սուիրոյ նատաքինութենա։ ¶ Եւստի զխոհ
մունս քարս քեզ ներժողովէ, զի ձանձրա
ցուցանիցէ զքեզ և ահաբեկիցէ, յաղո
թից և յընթերցմանց սրբոց զքեզ զրկիցէ
և 'ի խոստովանութեանց խոնարհից, իսկ
և 'ի հաղորդութեանն, թէ գուցե հնար
դադարեցուցանիցէ։ ¶ ասն որոյ մի հա
ճատար նմա, և մի զփոյթ ինչ ունիցիս,
թէ և բազմից լարեալիցէ քեզ զորոգայ
թըս խափէութեան։ ¶ ւ թէպէտ քեզ
ներհամարէ, մինչ ըզ չարիս և զաղտեղու
թիւնս սերմանէ, քայց ասա ցնա. երթ
ոյ այդ պիղծ, պատկառեայց ոյ ողոր
մելոյդ, զի սաստիկ է գարշութիւն քո,
որ զայսպիսիս 'իլսելիս իմ ներբերես, 'ի
բայց կաց յինէն ոյ արբանեակդ չարագու
նեղ, զի ոչ ունիս մասն ընդիս, այլ միայն
յան իմ եղիցի ընդիս, իբրև հզօր պատե
րազմող, և դու մնայցես ամօթիւ պաշտ
րեցեալ։ ¶ ամիմ մանաւանդ մեռանիլ և
կրել զբնաւս պատիժս, քան հաճանիլ
քեզ, լռեայց ուրեմն և պապանձեայց զի
ոչ ևս եղէց քեզ ունկնդիր, թէ և զբա

զումն

զուսմս հնարիցես ինձ տուռասպանս։
Ձան զի որ լոյս իմ և կեցուցիչն իմ, ես
յուսամ եւ երկեայց, թէ յարիցե՛ իմ վերայ իմ
պատերազմ, ոչ երկիցե սիրտ իմ զի որ ե
օգնական իմ և փրկիչ իմ։

7. Ո՛նեա ուրեմն միշտ իբրև զբարի
դինուո՛ր, և թէ գուցե երբեմն սակս քոյոյ
բեկանելուցիդ սահիցիս, կալ քեզ վե
րստին, զչըքուցիչնս հաստատուագոյնս քան
զառաջինս, յուսալով ՛ի շնորհս իմ առա
տս, քայց զգուշ լեր ՛ի յուսայնէ սնասպար
ծուցենէ և ՛ի փիքացմանէ, զի բազում
վասն այսորիկ աճին ՛ի մոլորուցիչնս և
անկանին բազմից ՛ի կուրուցիչնս անբաժ
կելիս։ Ասաի եղիցի քեզ այն ՛ի պատրաս
տուցիչն, զխոնարհուցիչն միտնջենաւոր
պահեա, ՛ի քայց հեռիքեա զդիտաւորու
ցիչնս ամբարտաւանէն, յիմարապէս պար
ծողաց զանձնէ։

Ի ողջոյն պահելոյ շնորհից ինչ ոյժոյ տիրապետո
ղեան հեղինակն.
Գլուխ Լ օրինակ երորդ։

1. Ըդեակ օգտակարարացոյն է քեզ և
ապահովագոյն ծածկեալն շնոր
հն առաքինութեան քան զվքա
նալն այնու, խօսիլն բազմից զչ
նմանէ։

նմանէ, և մեծամտելն։ ¶ ասն որոյ գու
խոտեան միշտ զանձն քո, և վարկելով ըզ
քեզ անարժան այնմիկ հնորհի, երկեաց։
¶ Ե մի յենուր խստապէս՝ ի գործ մուն
այսպիսիս, որք գիբրաե կարեն փոխար
կիլ ի հակառակն։ ¶ Աստ մինչ ես ի հնոր
հս, խորհեաց թե ընդէս ողորմելի և աղ
քատիցս թարց հնորհաց։ Օ ի ոչ է այն
քան հոգևորաց կենաց յառաջադիմու
թիւն, մինչ ունիս զհնորհս մխիթարու
թեան, այլ մինչ խոնարհաբար՝ զանցառա
պէս, և համբերութեամբ տանիս նոցին
ի քաց բարձմանցն։ և այնպէս՝ մինչ զի
յայնժամ, ի հոգոց աղօթից ոչ յուշանայց
ես, և ոչ ներիցես խանգարիլ քոյոց գոր
ծոց սովորականաց, այլ որպէս կարես և
իմանաս ազատաբար՝ որ ի քեզ նէ առնի
ցես, և ոչ յաղագս հաճատարմութեան
և կամ առատապանաց մտաց զորս զգաս ըզ
քէն ամենևին ամբոյժ լինիցիս։

2. Ոմանք զի բազումք են, որոց մինչ ոչ
բարեպէս աչխոյն, իսկոյն անհամբերութիւն
վհատին։ Օ ի ոչ ի ձեռին մարդոյ է ձա
նապարհ իւր, այլ Աստ, որ տայ և մխիթարէ
մինչ կամի, որքան կամի, և որուամ կամի,
որքան հաճոյ Թուի նմա, և ոչ աւելի։
¶ Ասն որոյ ոմանք ան զգուշաբ գոլով,
սակս հնորհաց առաքինութեանն աւելցե

ցին

ցին զինքեանս, զի կամեցան առնել առա
ջելքան զկարս իւրեանց, ոչ Հանաչելով
զզօրս պակասութեան իւրեանց, այլ
Հեռևելով մանաւանդ ըղձից սրտի, քան
դատողութեան բանի։ Ա՛ւ քան զի զմե
ծամեծաց իրաց զբռնեն արկին, և ոչ
զայնցանէ որք Հաճելիքն էին այ, սակս
որոյ զշնորՀս իւրեանց փուճով կորուսին,
և եղեն չքաւորք և թողեցեալք իբր չն
չինք, որք վարկանէին գոլ զբնակութիս
իւրեանց յերկինս։ Ո՛ի խոնարՀեցեալք և
աղքատացեալք, ուսանիցին զԹուչին ոչ
Թևօք սեփականօք, այլ ընդ Հովանեա
Թևոց իմոց յուսացին։ Ասեն որք գեռ
ևս են նորադունք և անփորձք ՚ի շաւիղս
առաւն, եԹէ ոչ խորՀրդով կատարեցեք
զոց ուղղիցեն զինքեանս դիւրաւ պատրես
ցին և անկցին։

3. Ա՛ւ այնոցիկ, որք Հաճին մանաւանդ
Հեռևիլ ընտրութեան իւրեանց, քան ընտ
րութեան կրթիչիցն, եԹէ ոչ ՚ի բաց կայ
ցեն ՚ի դիտմանէ իւրեանց յաւուրն, վաղ
Ճանն է կասկածելի։ Ասկ որք յաչս իւ
րեանց ոչ երևին գիտուն, յանձն առնուն
խոնարՀաբար զուղղիչն յայլոց։ Ա՛ն զի
բարին է զսակաւ ինչ գիտել խոնարՀու
Թեամբ, և զուգնաբէ իմացողութեամբ
քան զՀանուրս գանձս գիտութեանց ան
տես

տեառ ՀաձուԹեամբ։ Ասուղք ե զդոյն ինչ գիտել, քան զբաղումս, յորոց ծնանի մարԹի փքացումն։ Իչ այնքան ուշի մաքառ գործե, որ առայ բոլորովիմբ զինքն ինդուԹեան, մոռանալով զչքաւորու Թիւնն առաջին, և զողջախոհ երկիւղ առեառն, որով զգուշանայր, զի մի զչնորհն առնէրեցեալ կորուսանիցե։ Իւ ոչ քաՀապէս՝ առաքինաբար վարի, որ ըն ժամանակում փորձուԹեան և իբրպքան չիւրոյ ծանրուԹեան, յոյժ յուսահատապէս՝ գործե, և նուաղագունիւ յուսով զինէն քան Թե պիտոյէ, խորհի և զգայ։ Ա՛ր ի ժամու խաղաղուԹեան ձշդ-ը առագունեղ գոլ կամի, ցանկ ի ժամու պատերազմի հեզագունեղ և երկիւղալից գտանիցի։ Ասե Թե գիտեր միշտ խոնարհ և վոգեղոգի ի քեզ ծնալ, և զքոյս բարս գերեցկապէս՝ կարգաւորել և կառավարել, ոչ անկանիր այնքան փուԹանակի ի վտանգս և ի յանցանս։ Որդ՝ եղիր քի քեզ այս բարւոք խորհուրդ, մինչ ընդունես զհոգի ջերմեռանդուԹեան, խորհեաց Թե զինչից քեզ հանդերձելոց, մինչ վերասցն ի քէն ընորհն և մինչ այս պատահիցի, խորհեաց Թե վերատին կարելի գառնալ ի լոյս, զոր քեզ ի զգուշուԹեն, և ինձ ի փառս զժամանակ

զի

ինչ ի բաց բարձի.

ՀՈ. () գտակարատորն է քեզ բազմից այս պես՝ փորձուԹիւն, քան զուներն միւտ զաչողուԹիւն ըստ քոյոց կամաց. Ա՛ան չի արդիւնք ոչ անդուստ են վարկանե լիք, եԹէ ոք զբազումս տեսուԹիւնս կամ ըզ մեԹիաբուԹիւնս ունիցի, կամ Թէ հմուտ իցէ գրոց սրբոց, և կամ զեռս ջինցն ըն վճռագոյնուս աստիճանն, այլ Թէ իցէ խոնարհուԹեամբ հիմնեցեալ, և ահ-այնով սիրով լցացեալ Ա՛ս Թէ զիա՜ս այ պարզապէս՝ և կատարելապէս՝ միշտ խըն դրեցէ, և զինքն ոչ ինչ վարկանեցի, և Հշմարուտապէս՝ խոտեցէ, այլ և յայլոց մա նաւանդ քամահիլ և նուաճիլ, քան Թէ պատուիլ կամիցի.

ՀՅ ոգեգ վուի նելոց չինն ան յոգ ոսոլ ոչոցն ան.

Գլուխ ԱՀԹ երորդ.

Ի. օսեցայց ընդ տեսանդ իմում, Թէ և իցեմ հոդ և մսեղին, քան զի եԹէ առաւել կարծիցեմ զիս, այն դու ընդհամամարտես ընդիս, և այ նօրէնուԹիւնք իմ զՀշմարիտ վկայուԹի առ բերեն ինձ, որում ոչ կարեմ ընդդիմա դանել: Ա՛ապա եԹէ խոտիցեմ զիս և ու

նայնացուցանիցեմ, և առուղինչ զիս վարկա
նիցեմ, և ընդ փոշւոյ հաճասարեցուցանի
ցեմ, որպէս և եմ իսկ։ Ա. զինչն ինձ այ
ցելուք քոյք ընդհէք, և լոյս քո մեռանա
կայ սրտի իմում, և ամ զինէն վարկուամ
թէ և դուքնագթայ ըն խորս ունայնութե
իմոյ ննթասուզեսցի, և կորիցէ՝ իյաւիտեան։
Ընդ ցուցցես ինձ զիս, թէ զինչ իցեմ թէ
զինչ եղէ, և յորմէ եղէ։ Ապա զի ոչ ինչ է
և ոչ գիտացեր։ Ասես եթէ թողցես զիս
՚իյիս, ահա ոչ ինչ եմ, և քնաւէն տկա
րութիւն, իսկ եթէ ակնարկեցես առիս,
իսկոյն կարողանամ, և նորով յարուցանիմ
ինդրութեամբ։ Ա. ա զի զարմանք են թէ
որպէս փութանակի քարձրամտիցեմ, և
որպէս անխոյակի ՚իքէն խրատիցիմ, զի
միշտ սեփականասւ իմով ծանրութեամբ,

առօրեայհակիմ։

2. Ասաց զայս առնէ ընդես սէր քո, զի
ներում ինձ ձրի նպաստ, և օգնեալ ինձ ՚ի
կարիս քաջութեա, պահեալ իսկ զիս ՚ի
վտանգից բազմաց։ և զի զձշմարիտն ասի
ցեմ, ՚իյանխոնջ ոչ ինչ ազատեալ զիս։ Ա.
քան զի ջերմեռանդ սիրելով զիս, կորուսեր
քեզրևս զանձն իմ, և զքեզ միայն ինդրե
լով և պարզապէս սիրելով, զիս և զքեզ
միահաղոյն զտի։ Ասես իսկականասւ սի
րով քոյով զանձն իմ ունայնացուցի, զի

զու

դու ոչ քաղցրիմ, առնես ընդես ի վեր քան զիս՝ քնաձես արդիւնս, և ի վեր քան զայն, զոր հաւատացակիմ յուսալ, կամ հայցել։

3. Նաբեքանեցեալ ես դու ամբ իմ, զի թէպէտ ես քնաձէց բարեաց եմ անարժան, սակայն քոյդ ազնուութիւն և անհուն բարութիւն, ոչ երբէք դադարի ղբարիս առնել ևս ապերախտից, և հեռա պէս՝ ի քէն դարձելոց։ Վասն որոյ դալ ձո զմեզ առ քեզ, զի կարիցեմք լինել քեզ հաճոյք, խոնարհք, և առաքինիք, քան զի դու ես փրկութիւն մեր, զօրութիւն և կարողութիւն մեր։

ՀԱՐԵ ԱՒ ԻՆՁ ՎԷՐԲԷՐԷԼԷ ԱՐ ԱՄԲ ՈՂՋՈ ԱՐ ՎԷՐԻՆ ՎՈՂՃԱՆԱՆ.

Վասն ինն երորդ։

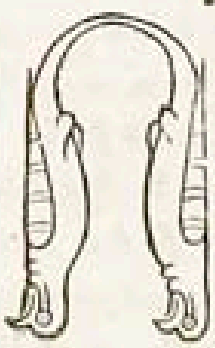

1. Ըդեակ՝ եթէ Հշմարտապէս՝ ըղձաս լինել երանելի, պարտիմ ես լինել քոյդ ծայրագոյն և վերջին վաղճան, զի այսուդեռտաձորութեամբ հղձիքո պարզիկ մարթի, որ բազմից զքեզ առ քեզ, և առ առնչաւածս հանկեցուցանէ։ Քանզի եթէ նիրուժ իմիք ինդրնեցես զքեզ, վաղվաղակի նուաղես

ցնա

ցիս ՚ի քեզ, և տոչ՚ընթացիս։ ՚Ա՚րեմն առիս զամ ինչ նախապատրաստեալ՝ վերաբերեցիս, զի ես եմ որ եռու զամ։ ՚Ասեն այնպէս վարկեա զիրս իւրաքանչ՚իւրս, որպէս թէ ՚ի վեհապոյնէ բարեաց իցեն յառաջածեալ ցեաղք, և վասն այնորիկ առիս, որպէս առ ակն իւրեանց, քնաւք են վերածելիք։

2. ՚Ի հինէն փոքունք և մեծամեծք, աղքատք և փարթամք որպէս յաղբերի կենդանի՚ոյ, յուզեն զոչ ջուր կենդանի։ և որք կամաւ և յօժարութեամբ ինձ ծառայեն, զշնորհս փոխանակ շնորհաց առնուն։ Ասկ որ բաց յինէն զայլ ինչ փառ խնդրէ, և կամ նայլուամ իմիք առանձնական նուամ բարեուամ կամն ներ հրաձգել, ո՚չ յարատևէ նիսկականաւամ խնդութեան, և ո՚չ գոանէ ՚ի սրտի իւրում զը՚դարձակութիւն, այլ յաճէտ արգելանի և նեղասրտի։ Ո՚ի ուրեմն զբարի ինչ քեզ առատրիցես և միայլուամ ուժք զառաքինութիւն առ վարկանիցես, այլ տուր զքնաւն ո՚ոյ, թարց որում ո՚չ ինչ է մարդոյ։ Ո՚ի ես եմ որ զբոլորն եռու, և կամիմ զքեզ բոլորապէս ունել, և մեծաւ յարատևմամբ զշնորհս կալութիւն ՚ի քէն պահանջիմ։

3. Ո՚հա այս է ճշմարտութիւն որով ՚ի քաց մերժե փառաց ունայնութիւն։

այս եթէ մտանիցէք ի սիրտ մեր շնորհն երկնային և սէր ձշմարիտ, ոչ գտանիւ անդ զչարութիւն և հակառակութիւն, և ոչ առանձնական զգաճուճն ինչ պաշարէ ըզնա։ Զան զի յաղթէ զամ սէրն ամենայնի, և առաստացուցանէ զկարողութիւնս բնաւս հոգւոյն։ Ասեմ եթէ ինձ ուղղապէս՝ խոհեմ, ի յիս միայն խնդասցես և ի յիս միայն յուսասցես, քանզի չինչ ոք բաց ի, բայց միայն ամենայնի, որ է ի վեր քան զհանուրս գովելի, և նամուսն բարեբանելի։

Գլուխ Գ. Ասէ

1. ըդ՝ վերստին խօսեցայց ընդ ձեզ, և ամէն լուեցից, ասացից յանկան ըս այ իմոյ, տեառն իմոյ, և թագաւորին իմոյ, որպէս ի բարձունս։ Ո՞ եթէ այնքան մեծ է բազմութիւն քաղցրութեան քոյ տէր, զոր պահեցեր երկիւղածից քոց, որպէս ուրեմն սիրողաց քոց, և որպէս բնութիւն, զոր տուր զքեզ պաշտողաց։ Զսուրբ անձառելի է քաղցրութիւն յարանկատման քոյ, զոր շնորհես սիրողաց քոց։ Ա, այսմիկ մանկանէ՛ անդ՝ ցուցեր ինձ զքաղցրութիւն

Թիւն քո, զի մինչ ոչ եկն արարեր զիս, և մինչ մոլորեցեալ էի՝ իբացեայ եղուլ՝ իքէն վերածեր զիս, զի ծառայի ցեմ քեզ, և պատուիրեցեր. զի սիրեցեմ զքեզ։

2. Ոչ աղբեր սերոյ մշտնջենաւորի, զինչ առատից զքէն, որպէս կարացից մոռանալ զքեզ, որ արժանի արարեր յիշել զիս։ Ո՞ւր զի ես մինչ թարշամեցայ և կորեայ, արարեր ընդիս զողորմութիւն՝ի վեր քան զբնաւ յոյս իմ, և՝ի վեր քան զաւմ արդիւն իմ, ցուցեր ինձ զշնորհս և զընտրութիւնս։ Ո՞ւր զինչ տաց արի տուր քեզ յաղագս այսորիկ շնորհի։ Ո՞ւր զի ոչ ամենեցուն տուեալ է այս, զի հրաժարեալ յամենից ուրանայցեն զկենցաղս, և զկեանս միակեցականս ընտրեցեն։ Ասասի ոչ արդիւն ունիմ զի ծառայեցեմ քեզ, որում առնչուածք բնաւք պարտին ծառայել։ Այլ ոչ թուի ինձ միթ էր այն զի ծառայեմ քեզ, այլ մանաւանդ միթ ինչ և զարմանալի ինձ տեսանի այն, զի զիս զայս քան ստրուկս և պանդիտանս հաճեցար ընդունել՝ի ծառայութիւն քո, և անբեկելոց քոց ծառայից առ միաբանել։

3. Ո՞հաւանիկ քոյքեն բնաւք զայս առնիմ, և որովք քեզ ծառայեմ, քայց առկայն անդրադարձապէս դու մանաւանդ ինձ ծառայես, քան թէ ես քեզ։ Ո՞ւր

զի

զի ահա երկինն և երկիրը զորս ՚ի ծառայու
թիւն մարդկան ստեղծեր, պատրաստքեն,
և առնեն յամառմ աճուր, զոր ինչ նոցին
պատուիրեցեր, և այս թերևս դոյն ինչ է
զի և զՀրեշտակս ՚ի պաշտօն մարդկան կար
գադրեցեր։ Ո՞ր որ գերազանցն է քան
զայմ. գու ինքն արժանի վարկեր մարդ
կան ծառայել, և տալ զքեզ ինքն նոցին
խոստացար։

4. Ո՞վ ինչ տայ տրիտուր քեզ յաղագս
այոցիկ բիուրուց բարեաց։ Որանի թէ
կարէի քեզ ծառայել, զայս աճուրս կե
նաց իմոց։ Որանի թէ և՚ի միւսմ աճուր
բաւականանայի զարժանի պաշտօն քեզ
մատուցանել։ Վասն զի ճշմարտապէս՝ ար
ժանի ես գու ամենայնի պաշտամանն, ամե
նայնի պատճոյ, և մշտնջենաճորի գովու
թեան իրաւի տէր ՚ի միւս գու, և ես ստո
ւկ քո ծառայ. որ քննաճիւ իմով կարող
չըլինեամբ պարտճանդեցեալ եմ քեզ ծա
ռայել, և ոչ երբէք ձանձրանալ ՚ի գովու
թենէ քումմէ։ Ո՞յսպէս՝ Հաճիմ, և այս
պէս՝ ըղձամ, և զոր ինչ ինձ պակասէ, ար
ժանի արա լցուցանել։

5. Ո՞ծծէ պատիւ և մեծ են փառք քեզ
ծառայելն, և զայմ ինչ խոտորն վասն քոյ։
Վասն զի զմեծամեծս չնորհս ընդուներ
լոցք են այնոքիկ, որք կամաւ զինքեանս
ստորարկեր

ստորակրկեցին քում սրբազանի պաշտամանն և զբաղցրագունեղ հոգւոյ քոյ սրբոյ գըստացեն զմխիթարութիւն, որք վասն սիրոյ քոյ զայմ վայելչութիւն մարմնական ի բաց ընկեցին, և հեռևապէս՝ զմեծ ազատութիւն մտաց, որք վասն անուանդ քոյ յանձուկ ճանապարհ կամեցան մտանել, և ես տունկանեցին զբնաւնհոգս աշխարհի։

6. Ո՞դիւրին և վայելուչ ծառայութիւն այդ. որով իրաւի լինի ոք սբ և ազատ։ Ո՞սրբազան կացութիւն կրօնաւորականի պաշտամանն, որ զմարդիկ առնէ հանգէտս հրեշտակաց. հաճելիս այդ, զարհուրելիս դիւաց, և հանրից հաւատացելոց գովաբանելիս։ Ո՞փարթի և յարտ ըղձալի ծառայութիւն այդ, որով վերաշահի ծայրագոյն բարին, և առաստանի խնդութեան յարց վաղճանի մնացական։

Ա. Ի վորձելիքեն իղձք սրտի և կարգադրելիք։

Պ՝րուխ Ո՞եռասան Նրորդ։

1. 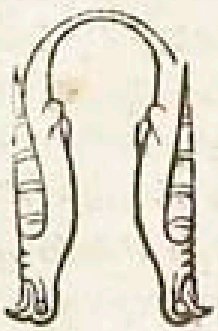

Ըդեակ պարտիս դեռ ևս ըզքաղաքումս գիտել, զորս շևևս բարեպէս՝ ուսեալ ես։

2. Ո՞րք են այնոքիկ որ իմ։

3. Ո՞ի զիղձ քո կարգադրեցես

լինցես բոլորովին ըստ հաճոյից իմոց, և մի լցես ինքնասէր այլ իմոց կամաց նախանձայոյզ։ Հազիւցս իրձէք զքեզ սաստկապէս վառեն, բայց զինեա թէ լցեն արդեօք վասն փառացս իմոց, կամ թէ լցես դրդեցեալ մանաւանդ սակս քոյոյ դիւրութեան. Եւ դարձեալ եթէ ես լցեմ առնել քարեպէս գոհունակիցես, որպէս և կարգադրեցեմ։ Սակ եթէ ՚ի սեփականէ քումմէ խնդրոյ գուցէ ինչ գաղտնի, ահա այն է որ զքեզ արդելու և ծանրացուցանէ։

4. Ո գուշ լեր ուրեմն, մի յոյժ նկրտիցես ՚ի քոյդ իրձ նախայ յղացեալ, և ոչ յիւեթէն տեղեկացեալ, մի գուցէ զկնի զգլաս նայցես, և կամ անհաճոյանայցէ քեզ. որ յառաջնումն հաճոյ թուեալը, որում և ի բրև բարւոյ նախանձէիր։ Եւան զի ոչ ամ իրձ որ տեսանի բարի, է վաղվաղակի հետևելն, և ոչ ամ որ տեսանի ընդեմ ՚ի նախնումն, է փախչելն։ Աստ ձահէ եր բեմն զանձահարումն ինչ ՚ի կիր արկանել, և ընկրթութիւնա և յիրձս բարիս, զի մի յստիպմանէ մեռաց քոց ներարշաւեցես ՚ի նմանմունս, և այլոց սակս քոյոց անվարժութեանց, զգայթակղութիւն ծնանիցիս, կամ սակս քոյոց ընդիմադարձու թեանց, իսկոյն աղմկիցիս, և համ ընկձեցես։

Սակայն

5. Ոսկայն երբեմն պարտէ ՚ի կիրարկա նել զբռնադատուումն, և արիաբար՝ յօժարութեանն զգայականի ընդ հմամատրին, և ուր ունելն զփոյթ թէ զի՞նչ կամիցն մարմինն, և զինչ ուր. այլ միայն զփոյթ ունել, զի ճնշարկիցէ հոգւոյն, թէ և ակամայ և այն քան նուաճիլ պարտի, մինչև ապատրաստիցն առ ամ, և ուսանիցն սակաւուք քաւականանալ, և զտիւք հրաժարիլ, և ուր զիր ինչ անպատեհ բարբանջել։

Յաղագս ներկերպաշտօրման համբերութեան, և հակապինման ընդդէմ ցանկութեանց։

Գլուխ Ա. Երկոտասան երդիք։

1. Ամ իմ և աճ իմ. յոյժ հարկաւոր է ինձ համբերութիւն որպէս առնամեմ, զի քաջ առմք ես փորձութիւնք, որք ընկեցուցեալ այսմիկ պատահին։ Զան զի որպէս և կարգադրեցեմ զխաղաղութիւն իմ, ուր կարէ գոլ թարց փորձութեան և ցաւոց կեանն իմ։

2. Ոչ այդպէս որդեակ, քայց կամիմ զի ամ զայնպիսի խաղաղութիւն ընդ երեսս, որ անմահն ինչ ՚ի փորձութենանց, կամ ուր զգայցէ զհակառակս, և յոյնժամ

ևս վարկեալ զքեզ թէ գտեալից ես զխաղաղութիւն, մինչ ինձս խոնջեցեալ զանազանութիւնք վշտակրութեամբք, և փորձեցեալ բազմօք ընդխմամարտութեամբք։ Ասէ և թէ ասիցես թէ ոչ կարեմ տանիլ զբազումս, ուրպէս ուրուքն տեսիցես հրոյն քաւարանին։ Երկուց չարութեացդ փոքրագոյնն ևս միշտ ընտրելի։ Եւ ասեմ զի կարիցես ի տանջանացդ ապագային մշտնջենաւորացդ փրծանիլ, քանզի սակս այ զչարիս կենցաղոյս բերկրութեամբ տանել։ Եւ թէ համարիցես, թէ մարդիկ աշխարհիս այսորիկ կամ զդոյզն ինչ, կամ զոչ ինչ կրնցեն. զայս ոչ երբէք գտցես, թէ և նազնոճականս խնդրիցես։

3. Այլ ասիցես թէ ունին նոքա զբազումս հրաման, և հեռևին սեփականացդ իւրոց հեշտութեանց, վասն որոյ դոյն ինչ թուին նոցին վշտակրութիւնք։

4. Իցուք թէ այդպէս իցէ, զի ունին զոր ինչ կամին, բայց զի՞նչ կարծես, թէ ընդքան տևեցողքեն, քանզի ահա իբրև ընդծուխս պակասեսցին Հոխացեալք ընկենցաղումս և ոչ եղիցի յիշատակ անցելոցն խընդութեանց։ Այլ և ինչ կեցան, ոչ առանց դառնութեան լքմանն և երկիւղի հանգչին ի նոսին։ Զան զի ի նոյնոյ իրէ, յորմէ զհեշտութիւն ինքեանց ընդունին, ընդա

նէ ևս յաձախապէս՝ զպատիժս ցաւոց կրեն։ Իսկ զի արդարապէս՝ լինի այս նոցին, զի ոչ որք անկարգապէս՝ զՀեշտութիւնս լինդրեն և հետևին նոցին, թարց վրդովման և դառնութեան վճարեցեն։ Ոչ թէ որպէս գիւրանց են, որպէս պատրիչք են, որպէս անկարգք են, և որպէս զգիրք են այնոքիկ ամենեքեան, քայց սակս յիմարութեան և կուրութեան իւրեանց ոչ իմանան, այլ որպէս յամբրք կեն գանիք սակս սակաւուց Հեշտութեանց ապականելոյ կենցաղոյս, 'իմաՀ անձին գինքեանս մատնեն։ Ոչ ուրեմն որդեակ մի՛ գնայցես զկնի քոյոց ցանկութեանց, այլ 'իբաց Հերքեա զնոսա 'ի կամաց քոց, Հրաժեշտ տուր 'ի տէր, և նա տացէ քեզ զխնդրուածս սրտի քոյ։

ՅԱՆ զի եթէ իրաւն կամիս Հրաժեշտ տալ, և առաւատուպէս՝ յինէն սփոփիլ, ահա 'ի յարհամարհման ամենից աշխարհական նաց իրաց, և 'ի բաց Հերքման քոնաբից ստորնայնոց Հեշտութեանց, կայասցի քոյդ օրհնութիւն, և Հոխապէս՝ Հաստուսցի քեզ մխիթարութիւն։ Իսկ որքան զքեզ յամենից ստեղծականաց սփոփմանց 'ի բաց քարշիցես, այնքան 'իյիս զքաղցրագոյնս, և զՀզօրագոյնս մխիթարութիւնս գտցես։ Այց 'իսկզբան ոչ երկնցես թարց ուժք

տրտմու-

տրտմութեան և աշխատանաց պատերազմի, զի առայս նախաժամանիցես։ ¶ ասն զի ընդհմանայցէ քեզ ներաձեցեալն սովորութենէն, քայց ՚ի բարեգործել սովորութենէ յաղթահարեացն, տրտնջեսցէ մարմին, քայց ջերմեռանդութեամբ հոգւոյն անձահարեացն. դրդեսցէ զքեզ և դառնացուսցէ զքեզ օձն հնագոյն, քայց աղօթիւք հալածեացի, և մանաւանդ աշխատանօք օգտակարիւք նմին անց քո մեծամեծք առեսցեացին։

¶ Ոչափս հնութեան ընծայեցեալ հպարտութեանէ հետէ. ընթերնուիէ յիսուսէ փրկչապատ. Ա. Լուսին Ի. օրեք տասան երորդ։

1. Երդեակ որ զինքն արտաքարշել ջանայ ՚ի հնազանդութենէ, արտաքարշէ զինքն ՚ի հնոցէն, և որ խնդրէ ունել զիրս յատուկս, կորուսանէ զհատարակս։ Որ ոչ յօժարութեամբ և հաճութեամբ հպատակի առաջնորդին, յայտնէ թէ դեռևս ամբարիշտ իւր կատարէ ըստ կամս՝ ինքեան ոչ հնազանդի, այլ բազում անգամ կրկնակցէ և տրտնջէ։ Ասէր ուրեմն փութով զքեզ առաջնորդին ոտրանկնէլ, եթէ կամիս զմարմին քո յատուկ առնուաճել։ Ոչ ես գիւրաւ ՚ի քէն

քէն արտաքին քո թշնամին յաղթահարի, եթէ ներքին մարդն քո ոչ ինչ կործանեցեալ։ ||Ը գոյ վշտանկողագոյն և չարագոյն անձինդ թշնամի քան զքեզ ինքդ, մինչ ոչ հոգւոյդ բարեպէս՝ համաձայնիս։ ||Աստի պարտիս ամենևին մեծատանալ զձշմարիտ արհամարհումն քոյոյ անձին, եթէ կամիս նախապօրանալ ընդէմ մարմնոյ քոյ և արեան։ ||Ման զի դեռևս յոյժ անկատարապէս՝ զքեզ սիրես, սակս որոյ և երկնչիս լիապէս՝ այլոց կամաց զքեզ յանձնելով։ 2. ||Այց զի՞նչէ մեծ, թէ դու որ ես մխիթար և ոչ ինչ, վասն այ զքեզ մարդկան հպատակիցես։ ||Որով հետև ես ամենակարօղս և բարձրագոնեղս որ զբնաւս ստեղծի յոչնչէ, զիս վասն քոյ մարդկան խոնարհաբար ստորարկի։ ||Ղէ ամենցուն իսոնարհագոնեղ և զցածոն զի զքոյդ հպարտութիւն իմով խոնարհութեամբս յաղթահարէի։ ||Ասիր՝ ուրեմն բարեխաւնել զքեզ ըմ մխիթր։ ||Ասիր՝ խոնարհեցուցանել զքեզ ըմ հող և տիղմ, և են թարկեա զքեզ ի՝ինեղբոյ ոտից ամենից։ ||Ասիր՝ նոճաձեղ զկամս քոյս, և զնաճէից նոճաստութեանց տալ զքեզ ինքնին։

3. ||Առեա զքեզ ընդէմ ինքեանդ, և մի՛ներելիցես փքացման զօրանալ ի՝քեզ, այլ այնպէս նոճաստ և փոքրոգի զքեզ զուտ դեա՛,

գեա՛, զի ամենեքեան կարիցեն ընդունել ի վերայ քոյ, եւ որպէս զկաւ գառնհաց կոխել զբեզ։ Քանզի զինչ ունիս ով մարդ նաանիր առ Ի վինճել, զինչ կարես ով զազ բաւիդ մեղաւոր ընդեմ ասել զբեզ նա խատողաց, որ այնքան հոս վշտացուցեր զաա՛ծ, եւ բազմիցս շահեցար զդժոխս։ Քայց անխայեաց Ի քեզ ոչ իմ, զի պատուական հոգի քո առաքի աչաց իմոց։ Քե զի ճանիցես զսէր իմ, եւ յարատեսցես զինեն շնորհակալ Ի վերայ բարերարու քեանց իմոյ։ Քայլ եւ տայցես յաճախ ընդ քեզ Աշմարտուն հնազանդութեան եւ խոնարհութեան, եւ տանիցես համբերութեամբ զարհամարհանս քոյոյ անձին։

Քաղա՛ նկատմանց փոքունէտց փատուսանոցն ա՛յ. զէ՛ ի փառոյցեա՛ ըն բոլո։

Քլուխ Ը. Որբերտասան երորդ։

Ի. Եար հուրեցուցանես զիս տէր քոյով դատաստանաւ, եւ ահիւ եւ երկիւղիւ քով դողացուցանես զսոսկերս իմս քնաւէս, եւ պակնուս հոգի իմ յոյժ։ Քստուն կամ զահիճարեցեալ եղնշմարեմ, զի եւ երկինք ոչ են սրբք յան դիման քոյոց երեսաց։ Քան զի եթէ Ի հրեշտակս անգամ գտեր զանօրէնութիւն եւ ոչ

և ոչ անխայեցեր, զինչ եղեցի ինձ, թո
թափեցան աստեղք յերկինից, և ես հող և
մոխիս զինչ վարկանեմ զիս։ Որոց գործք
գովելիք հայտարեէին, անկան յատոքինս,
և որք ուտէին զհաց հրեշտակաց, տեսի
զի հրաձէէին եղջերօքք խողից։

2. Ո՛չ օգ է ուսանել սրբութիւն առը,
եթէ զձեռն քո ՚ի բաց քարշեցես, ո՛չ օգ
իմաստութիւն օգուտ ինչ է, եթէ ՚ի կա
ռաւարելոյ դադարիցես։ Ո՛չ օգ արհու
թիւն օգնել ինչ կարէ, եթէ ՚ի պահպա
նելոյ լռիցես։ Ո՛չ օգ ողջախոհութիւն է
աներկևան, եթէ զնա ոչ նախախնամիցես։
Ո՛չ օգ սեփական պահպանութիւն շահա
ւոր է, եթէ ոչ իցէ մերձ քոյդ սրբացն
հսկողութիւն։ Վասն զի թողեցեալք ՚ի
քէն սուգինք, և զայցելութիւն քո գտեալք
կանգնիմք և զօրանամք։ Այլ զի թէպէտ
անհատատք եմք, բայց քեզ կարողանամք,
և թէպէտ ցրտանամք, բայց քեզ ջերմա
նամք։

3. Ո՞թէ ոչպէս խոնարհաբար և արհա
մարհօրէն պարտէ ինձ զինէն խոստով,
և ոչպէս առ յոչ ինչ վարկանել զբարին
զոր Թուի ինձ ունել։ Ո՞թէ ոչպէս հե
զաբար ենթարկիլ պարտիմ զիս, քոյոց
խորոց դատաստանաց, ուր զիս ոչ այլ
ինչ գոլ տեսանեմ, եթէ ոչ ոչ ինչ և առ
ոչ ինչ։

ոչ ինչ։ Ալ՝ բեռն անչափելի, ո՛ անդունդ անանդրանցպանելի, նորուամ զիս ոչ այլ ինչ տեսանեմ, եթէ ոչ զնաւն ոչ ինչ։ Ալ՝ երբ ուրեմն ծածկոյթ փառաց իմոց, ուրբ յոյսն յարատեալ յաւաքինութենանց, ընկալաւ զնաւ անափառութիւն իմ ունայն՝ ի խորութենէ քոյոց գաւառապետանաց, որք են՝ ի վերայ իմ։

4. Ո՞ւ ինչ է ամ մարմին առաջի երեսաց քոց տէր, մի թէ պարծիցի երբէք կաւն ընդէմ ձեռակերտողին իւրում։ Արդեօ կանգնիլ կարէ ունայնաբանութեամբ, որ զոյ սկզբն առուգապէս՝ ննջեալ կեցեալ է այ։ Գանդի և ոչ զօրդ աշխարհ կանգնել կարէ զայն, զոր ձգմարտութիւնն ինքեան ստորանկէ, և ոչ՝ ի բերանոյ քոմէ գովաբանողաց շարժի, որ զբոլոր յոյս իւր նաստուածոմ ի հիմնեալ։ Վասն զի և որք խօսինն ամէն ինչք են, և նուաղեսցին ընդ հնչման բանից, իսկ բան տէրունն մնասցէ յաւիտեան

Ա՛ն ոգիդ իւրոյ եւ ոչ ինչ բնաւ ընդ իւրս ունիս։

Ա՛ուսիս Հնգետասանն երորդ։

1. Ընդեակ այսպէս՝ ասեցես՝ ի կեր բնաւ։ Ո՛չ եր եթէ քեզ հաճոյ ցէ, եղիցի այս այսպէս։ Ո՛չ եր եթէ

թէ եղիցի պատիւ քո, եղիցի այս յանուն քո։ Որ թէ թուէիցի քեզ ինձ պատկան և դատէցես զնա գոլ ինձ օգտակար, յայն ժամ տուր ինձ զայս ի պատիւ քո ի կեր րարկանել, քայց եթէ գիտիցես զնա գոլ ինձ ընտանեկար, և հոգւոյ իմոյ վրկուս թեան ոչ գոլ շահաւէտ, քարձ յինէն զայնպիսի իղձ։ Վասն զի ոչ ամ իղձ է ի հոգւոյն սրբոյ, թէ և թուէիցի մարդկան բարւոյ ևուղիղ, զի դժուարինէ իսկապէս ննթադատելն, թէ իցէ հոգւոյ բարւոյ, կամ թէ օտար, որ զքեզ ներդրդէ իցանկուս այսորիկ, կամ այնորիկ և կամ թէ արդեօք չարժիցիս ի սեփականէ քումմէ հոգւոյ, վն զի բազում ըստ յսկզբան թուեբէին ա ռաքնորդիլ ի հոգւոյ բարւոյ, իվախճան նի գտան պատրեցեալք։

2. Աղուն միշտ երկիւղնէն այ, և խոնար հուԹեամբ արտ պարտէ ըղձալ և խընդրել, զոր ինչ ցանկալի տեսանի մտաց, և մանաւանդ յաստկականաւ վերակնքմամբ յանձն եղի է ինձ բոլորն, և ասելի։ Որ դու գիտես թէ ուրպէս բարւոյ է, եղիցի այս կամ այն, որպէս և հաճոյ թուեսցի քեզ։ Որ ինձ զոր կամիս, որքան և կամիս, և յորժամ կամիս։ Քրայ ընդես որպէս և գիտես, և որպէս քեզ առաւել հաճոյ թուի, և որպիսաբար պատիւ քո

առաւել

առաւ՛եր յայտնի։ Ա՛նկ զնա ուր և կամիս և հարազատօրէն՝ վարեաց ընդ նս ըստ նաւ՛ս։ Ա՛յս քան զի ես ես եմ՝ ի ձեռն քումդ պարագրեցայ զնս և վերստին գարձի՛ շրջանակօրէն, զի աչս ես ծառայ քո եմ պատրաստառ՛ամ, և՛ չ կամիմ զկեռլն իմ, եթէ ո՛չ՝ ի քեզ, և երանի թէ արժանապէս՝ և կատարելապէս։

Ա՛ն վասն կատարելոյ զգարեհաձու թիւնն Ա՛ստուծոյ։

3. Պարգևեա՛ ինձ ո՛վ բարեգործուա գութ յո՛ զշնորհ քո աբ, զի ինչ ընդ նս, և ներգործիցէ ընդ նս, և միանչև՛ ի վաղճան յարատևապէս ընդ նս։ Ո՛ւր ինձ միշտ ըղձալ և կամիլ զայն, որ քեզ առաւ՛եր է ընդ գունելի և բարեհաձելի. մինչ զի իմ կամ քում կամի միշտ հեռևիցի, և ինչ կամ քո՛ ի բրև զկամ իմ, և իմ կամ քում հետևիցի կամի, և ուղղապէս՝ նմին հաւասա ձայնիցի, ինչ և նս ինձ մի և նոյն կամիլ և ո՛չ կամիլ ընդ քեզ, և մի կարիցեմ կամիլ և ո՛չ կամիլ, եթէ ո՛չ դու կամիցես կամ ո՛չ կամիցես։

4. Ո՛ւր՛ ինձ մեռանիլ ընդ քնաւ՛ս որք են յաշխարհին, և վասն քոյ սիրել զարհամարհանս, և զո՛չ ձանձրանալն ընդ կենցաղումս այսմիկ։ Ո՛ւր՛ ինձ ի՛ վեր քան զնաս իրձս ի՛ քեզ

'ի քեզ Հանգչիլ, և զսիրտիմ 'ի քեզ խաղաղացուցանել։ ¶ Վասնզի գու ես Ճշմարիտ խաղաղութիւն սրտի, և միայն Հանդուրժողութիւն, իսկ որք են արտաքոյ քոյ, խնստք են բնաւէք և անՀանգիստք։ ¶ Ասել նայս միկ և 'ի սոյնուժ խաղաղութեան, այսինքն 'ի քեզ միայնուժ, վեՀադոյնուժ և միշտնքիե նաւէորուժ բարեաց ննջեցից և Հանգեայց, Ի. Մեն։

¶ Ե Ճշմարիտ միսիթարութիւնն ըն միայնուժ աստուծուժ խնդրելն է։

¶ Լուսա ¶ Ճշտասան երորդ։

I. Ըմուժք և ցանկալ կարեմ, զուժ ձեուժքե և խորհիլ կարեմ 'ի սիտիուժն իմ, ոչ այնմիկ սպասեմ, այլ ապատնոյն։ ¶ Ասել թե ունեի միայն զայմ միսիթարութիւն աշխարհի, և կարեի զմայլել քնաւէնք նորին Հրաճեշտնօք, իրաւէի ոչ կարեինն ինձ, զժամանակս բաղուժն յարամնալ։ ¶ ասն որոյ ոչ անձն իմ, ոչ ուստք լինալե՝ կարես միսիթարել, և ոչ կատարելապե՝ սիտիլ, եթե ոչ նաստուծուժ, որ ե միսիթարիչ աղքատաց և ընդունօղ խոնարՀաց։ ¶ Երեքն սակաւ ինչ Համքեր, ոչ անձն իմ, և սպասեա խոստմանն յածայնոյ, և ու

Ինիս

նիցես զառաւտուրեանն ամենից բարութեց
ի յերկինս։ Այսպա եթէ անկարգապէս
խնդրիցես զներկայս այսոսիկ, կորուս
ցես զմշտնջենաւորս և զերկնայինս։ Այն
քեզ ժամանակաւորք այսոքիկ միայն առ
ի պետս, իսկ մշտնջենաւորն առ ի տուե
ալն։ Այնզի ոչ կարես յաւգիլ ժամանա
կաւորօք յայսոքենէք զի ոչ ես ստեղծեցեալ
առ ի զմայլուածն նոցին։

2. Այլ և առնէիր զբնաւս ստեղծականս
բարիս, ոչ վասն այնոցիկ կարէիր լինել
երջանիկ և երանելի, զի ամ երանութիւն
և երջանկութիւն կայանայ յաստուածու
որ է ստեղծող բնաւից բարեաց։ Այլ այն
պիսի երանութիւն որ թուի և կամ գովի
ի յիմարաց սերոզաց կենցաղոյս, այլ այն
պիսի, որում սպասեն արք բարիք հաւա
տացեալք քեզ, և մերթ նախասաճաշակեն զգ
նա արք հոգևորք և ետէք, սրտիւք որոց կեն
ցաղավարութիւն յերկինս է։ Այնպէս և փոք
րոգի կ՚ամ միսիթարութիւնն մարդկային,
երանելի և աշխարհիս է միսիթարութիւնն
որ ի ներքս ի աշխարհութենէ վերըմբռա
նի։ Այլ առաքինին յամ ուրեք ընդ ինք
եան տանի զմխիթարինն իւր յս, և ասէ
ցնա, օգնեա ինձ ուր յս նամենայնում
տեղւոջ և ժամանակում։ Ա՛ւ եղիցի ինձ
այս ի միսիթարութիւն, զի յօժարութիւ
կամիցիմ

կամիցիմ զրկել ՚ի բնաւէից մխիթարուԹենց մարդկայնոց։ Իսկ եԹէ պակասիցի ՚իմ քոյդ մխիթարուԹիւնդ ինձ քոյդ հաճուԹէ, եւ արդար զննուԹէ ՚ի տեղի սիրելման ծայրագունեղին։ Վասնզի ոչ ՚ի յաւէտեան բարկանաս մեր, եւ ոչ ՚ի յաւէտեան պահես զոխս

(ա.ե ամենայնք հոգք ընկճելիք են յաճ։
Գլուխ Ի. օԹն եւ տասն երորդ։

1. Արդեաւք Թոյլ ինձ առնել ընդ քեզ զոր կամիմ։ Վասն զի գիտեմ ես ԹէԹե զինչ ինդ քեզ պիտոյ, զի դու խորհիս իբրեւ զմարդ, եւ կարծես զկրս բազումս ըստ այնմ, ըստ որում համոզէ քեզ իղձ մարդկային։

2. Տէր իմ իրաւիճ զոր հրամայես, զի առաւել է քոյդ հոգացողուԹիւն ՚ի վերայ իմ, քան զբնաւս հոգս զորս տանիլ կարեմ ես յաղագս իմ։ Վասնզի յոյժ ան հաստատապէս՝ կայ նա, որ ոչ ընկենու զհոգս իւրա բնաւս ՚ի քեզ։ Ասաւ տէր իմ, միայն ԹէԹե կամ իմ ուղղապէս՝ եւ հաստատապէս՝ ՚ի քեզ յարամիայցէ, արա ընդ դես զոր ինչ քեզ հաճոյ Թուիցի։

Ի քան զի զոր ինչ առնիցես ինձ բարիւք։ Ի ԹէԹե կամիցիս ԹէԹե իցեմ ընդ խաչարկեալ, եղիցի անուն քո բարեբանեցեալ։ Իսկ

եԹէ

եթէ հաճիս թէ ինեմ ըն լուսուամ, լինի
պարձեալ անուն քո բարեբանեցեալ։
Ի՛թէ արժանի համարիցես զիս միսիթա
րել, եղիցի անուն քո բարեբանեցեալ.
իսկ եթէ հաճիցիս թէ վշտացնիցեմ,
լինի նմանապէս անուն քո միշտ բարեբա
նեցեալ։

3. Արդեաք՝ եթէ ըղձաս ընդիս շրջիլ,
պարտէ քեզ զի այսպէս՝ կայցես. կրե՛
այնքան յօժար առ՛ի համբերել որքան յօ
ժար ես առ՛ի խնդալ։ Ընկալ այնքան
հաճոյապէս՝ զչքաւորութիւնն և զաղքա
տութիւնս, որքան հաճոյապէս՝ ընդունիս
զլիութիւնն և զփարթամութիւնս։

4. Ոչ ես իմ կամաւորապէս՝ կրեցից վասն
քոյ զոր ինչ և կամիցիս թէ գայցէ՛ ի վե
րայ իմ։ Ընդունի կամիմ զբարին և զչարն
զքաղցրն և զդառն, զինդալին և զտրտ
մալին, անզանազանապէս՛ ի ձեռաց քոց
առ ընդունել. և վասն բնաւից իմոց դի
պուածոց շնորհակալ լինիլ։ Արասո պա
հեա զիս յամենից մեղաց, զի մի՛ երկնչի
ցիմ՛ ի մահուանէ և՛ ի դժոխոց։ Ու մի
այն թէ զիս մի մերժիցես՛ ի յաւէտ
եան, և մի ջնջիցես զանուն իմ՛ ի
գրոյն կենաց, զոր ինչ վիշտ
և գայցէ՛ ի վերայ իմ,
ինձ ոչ ինչ ասես։

Ա. Ե Թշուառութիւնք կենցաղականքը ըստ օրինակին քո ըմբռնաւոր՝ են տանել ինք։

Գլուխ Ա. Եւ Թ. Եւ ասաց Երկրորդ։

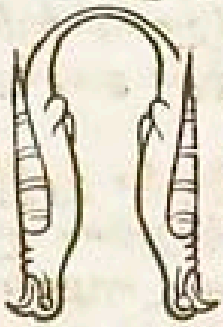

1. Ոդեակ, ինչ ես յերկնից վիրոյ կեցուածեան, ընկալայ զբոյս Թշուառութիւնս, ոչ ի հարկէ, այլ ի սիրոյ քոյոյ կէ, զի դու ուսանիցես զՀամբերութիւն, և ժամանակաւորաց Թշուառութեանց մի զայրանայր քան՝ ոչ ես, քան զի ի ժամէ ծննդեան իմոյ մինչև ցվախճանն իմ ի խաչին, ոչ պակասեցաւ ինձ կրումն ցաւոյ, զի ի բազում ժամանակաւորաց պակասութեանցն ըմբռնեցի զվիճակուն յոքունս յաշխարհ քան՝ զինչն լուայ. խռովութեանց ևնա խտութեանց հեզաբար՝ տարայ, վոխանակ բարերարութեանց զապերախտութիւն ընկալայ. վասն սքանչելեացս զՀայհոյութիւնս ևսակս վարդապետութեանս զարհամարհանս։

2. Ոչ էր իմ զի դու Համբերօղ եղեր ընկնի քում, յայսմիկ ժանաւանդ ընդով գայ տուիրան Հօր քոյ։ Ուրժանէ ուրեմն զի ես տրուպս և մեղաւորս ըստ Հաճոյից քոց Համբերարար զինս զսպիցեմ, և մինչև ցերբ

ցերբ կամիցին, ըզ բեռն ապականացուՀ կենիս բառնայցեմ։ Ա՛ն զի թէ ևՀան բազդն ըզայցն ներկայ կեանս, սակայն այժմ ընտրհիւ քով յոյժ արդիւնաՀօրէ, այլ և քոյով օրինակաւ, և քոյոց արբոց ջաՀիւ, տկարուց տանելագոյնէ. իսկ և յաՀէտ միսիթարականէ, քան՛ինանհնուՀին ըն Հնոջ օրհնուժ եղև, մինչ դուռն երկնից փակեցեալ յարաձնայր, և մ թագոյն և ա ՃանապարՀ երևիւր առ յերկինս, մինչ այնքան ապաՀաՀ զարքայութիւնն երկնից Հոգային խնդրել։ Ա՛յլ և ո՛չ որք յայնժամ արդարքն էին և կեցուցանելիք, յառաջ քան զքոյդ ջարչարան և արբառանի մա Հն՛ան քոյ պատկանաՀորութիւն յարքայ ութիւնն երկնից կարէին մտանել։

3. Ա՛Հ թէ զորքանս շնորՀակալութիւնս քեզ պարտ՛անդիմ վճռաբերել, զի զՃա նապարՀ ուղիղ և զբարի արժանի վար կար ինձ, և բնաւէից Հաճառացելոց առ յաւիտենական արքայութիւն քո ցուցա նել։ Ա՛ն զի կենցաղավարութիւն քո ՃանապարՀ մերէ, և արբառանիս Համբո րութեամբ ընթանամք առ քեզ, զի դուս ես պատկ մեր։ Ա՛յդ՛ եթէ դուս ո՛չ ա ռաքնորդեալ էիր և ո՛չ ուսուցեալ էիր զմեզ, ով արդեօք Հոգայր Հետևիլ քեզ։ Ա՛ն զի թէ որքանք ՛ի բացեայ և յետ մնայ

ին,

լին, եթէ ոչ ի քոյս գերապիայլս յարուցոյցս նկատէին։ Ո՛ւ ահաւասիկ դեռևս դանդաղիմք տեսանելով զքոյս նշանս և վարդապետութիւնս, զինչ լինելոցէր, եթէ զայսքան լոյս առ ի հեռևիլ քեզ ոչ ունէաք։

Ի հաղագս տանելութեան անիրաւութեց, և թէ ոք ձշմարիտ համբերօղ լիցէ, փոր Ձիցն։

Լուսին Ունն և տասն երորդ։

Ինչ է զոր խօսիս, որդեակ։ Ադաւրեմց ի տրտունջելոյ, նկատելով զիմս և սրբոց այլոց զչար չարեսն, զի ոչ տակաւին մինչև ցարիւն յարատևեցեր։ Ի՛չ ապաքէն դոյն ինչ է զորկրեսդ, ի բաղդատութեան այնոցիկ, որք զայնքան մեծաՁեծս կրեալք են, այնքան զօրեղապէս փորձեցեալք, այնքան ծանրապէս վաստգեցեալք, և այնքան բազմապատկապէս զննեցեալք, և վարժեցեալք։ Պարտ ուրեմն քեզ ըզ ծանրագոյնս այլոց ի միտս քոյս վերաբերել, զի զքոյս գիւրապէս տանիցես նոյնաստագուանեղս։ Ապա եթէ քեզ նոյնս տագուանեղք գոլ ոչ թուիցին, զգուշ լեր մի գուցէ և զայդ քոյդ առնիցէ անհամ

քերութիւն, վասն որոյ թէ մեծամեծք լինին թէ փոքրունք, հոգւոյ բնաւից համ բերապէս՝ ըմբռնել։

2. Ընդան բարեգուշապէս՝ ի համբերու թիւն զքեզ տրամադրեցես, այնքան իմաս ունագուշապէս՝ զքեզ կառավարեցես, և առաւել արդիւնաւորեսցես։ Արցես և թեթևագոյնապէս՝ յօժարու թեամբ ևս վրու թեամբ, առայս ոչ յուլապէս՝ պատրաստեցիւքդ։ Ո՞ւ ուրեմն ասիցես, թէ ոչ կարեմ զայսոսիկ, յառնէ այսպիսոյ կըրել, կամ թէ այսպիսիք չինէն ոչ են համբերելիք, զի ես ինձ զմեծ իմն տուժանս ևնախատանս զիս յայնպիսիս, զորս ոչ երբէք ածեալեմ ի միտ։ Ընկայն յայլմէ ըմբռնաբար կրեցից, ըստ որում տեսից կրելիս գոլ զնոսա։ Զի համարե այնպիսի մտածուԹիւնն, որ զգօրուԹիւն կրելոյ ոչ յարադիտե։ և ոչ կայն յորմէ պատակերե։ Ա.յլ մանաւանդ զանձինս, և զվիշտս ինքեան ներբերեցեալս վերակշռե։

3. Ոչ է հշմարիտ կրօղ, որ ոչ կամի կրել, եԹէ ոչ որքան բարեաւք Թուի ինքեան, և յորմէ հաճոյ Թուի ընդեան։ Ի հշմարիտ կրօղն ոչ նկատե Թէ յորմէ մարդոյ, արդեօք յառաջնորդե, կամ ի հանգիստ նմին, և կամ սատրնագոյնէ, արդեօք յառնէ սրբոյ և բարւոյ, և կամ ի

խեղաթիւրէ և յանարժանէ արուեստագործե
ցին։ Ա. Յէ անտարբերաբար յաՄէ ստեղ
ծուածոյ որ չափ և որքանիցս իր ինչ ըն
դՀՄ ինքեան պատահիցէ, զբոլորն իբր ՚ի
ձեռացն ՄՀ գոՀունակապէս ընդունի, և
զնոյնն շահ իմն մեծ վարկանի։ Ա. ան զի
ոչ ինչ առաջին ՄՀ որքան և իցէ փոքրա
գոյն, Մեայն թէ լինիցի վասն սիրոյ նորին
կրեցեալ, ոչ կարէ առանց արդինաւորու
թեանն անցանիլ։

4. Ա երբ ուրեմն պատրաստ ՚ի պատերազ
Մի, եթէ կամիցիս ունել զյաղթութիւն
Ա. ան զի առանց խազմի ոչ կարես ժամա
նել ՚ի պսակն Համբերութեան, իսկ եթէ
Համբերել ոչ կամիս, Հրաժարիս ՚ի պսակ
մանէ։ Ա. Յէ եթէ ըղձաս պսակիլ, մար
տիր՛ արիաբար, և ոչ՛ր Համբերաբար։
Ա ան զի առանց աշխատանացդ ոչ ոք կա
րէ գՀիլ առ Հանգիստն, և առանց մար
տի ոչ ոք ժամանէ ՚ի յաղթութիւն։

5. Ա. ղիցի ինձ կարելի տէր իմ ՚ի ձեռն
շնորՀացդ, որ տեսանի ինձ անկարելի
՚ի ձեռն բնութեան։ Ա. ան զի դու գի
տես որդոյն ինչ կարեմ Համբերել, և ՚ի
յառնելն ընդՀմութեանց փուխով ենթա
ձգիմ։ Ա. ոտագործեցի ինձ իւրաքանչիւր
կերպառութիւն վՀատակրութեան, որ վասն
անուան քոյ քաղցրէ լոյծ և բաղձալի։

Ա ան

Պասն զի սակս քոյ կրեըն և ջարչարին, և առողջութիւն հոգւոյ իմոյ:

Ես աղաչս խոստովանութեան սեփականի տկարութեան, և կենցաղոյս այսորիկ թէ շնաառութեան:

ՊՍԼՄԻ ՊԱՍԱՆ ԵՐՐՈՐԴ:

1. Խոստովանիմ ընդէմ ինձ զանիրաւութիւն իմ, խոստովանիմ քեզ զտէր զհակառութիւն իմ: Պատանզն բազմից գոյն ինչ, զիս ատորանկէ, և տխրեցուցանէ: Ես առաջադրեմ ինձ զի հզօրապէս գործիցեմ, բայց մինչ գայ սակաւ ինչ փորձութիւն, մեծ անձկութիւն ինձ տիրէ: Պասն զի երբեմն յոյժ անարգ է իրն, յորմէ յառաջանայ ծանր փորձութիւն: Ես մինչ համարիմ զիս կենդանի պիւրիւք յանդորր, մինչ զոչ ինչ զգամ, գտանեմ զիս տակաւին մերձ 'ի յաղթահարիլ 'ի փոքրոյ հոգւոյ կացութենէ:

2. Ես ուրեմն տէր, զխոնարհութիւն իմ, և զբեկանաւորութիւն իմ, որ յայտնի է քեզ յամենից կողմանց: Ես ողորմեայց և փրկեա զիս 'ի տղմոյ, զի մի ընկղմեցից, և մի յարամնայցեմ ատորանկեցեալ մինչև խափան: Պհա այսպէս որ յարուածոցէ զիս յաձախապէս՝ և առաջի քոյ յամօթանե

նէ

նէ զնս, քան զի եմ յոյժ սահմանի, եւ ոչ կարէ առնել ընդդիմանալ ընդդէմ փորձուածոց զի թէ եւ ամենեւին ոչ հաւանիցիմ, նոցին։ Սակայն նեղութիւն է ինձ եւ ծանր օրէնութիւն ներհեւուածութիւն նոցին եւ ձանձրանամ կեալ միշտ այսպէս՝ ի պատերազմի։ Եւ ասեն յայտնապէս՝ երեւի ինձ տկարութիւն իմ, զի առաջել դիւրապէս՝ յառնեն ի վերայ իմ ապականելիք երեւացութիւնք, քան թէ տարամերժին։

3. Երանի թէ յարանկատէր ծառայի քոյ զաշխատանս եւ զցաւս ոմն հզօրագոյն ներ տէր իսրայելի. եւ նախանձայոյզ հոգւոյ հաւատացելոց, եւ օգնէր նմա յամառամ, յո՛ եւ ընթանայր։ Սպդուրեա զնս երկնայնով կարողութեամբ, զի մի հինն մարդն, այսինքն մարմինն, դեռեւս հոգւոյն լիապէս՝ ոչ հպատակեցեալ յանգնի ցի տիրել, ընդէմ որում զինն պնտոյ երկի ցի պատերազմիլ, որքան ապրեսցուք յայսմիկ կենսում ողորմելագոյնեղի։ Քանզի թէ որպիսի է կեանս այս, նորում ոչ երբէք պակասին նեղութիւնք եւ թշուառութիւնք, եւ նորում լինէ ամ ինչ որոգայթիւք եւ թշնամեօք։ Զի՞ան զնի ի հեռանալ մերոյ անձկութեան եւ փորձութեան, մերձենալ միւսն եւ մինչ գեռ տակաւին տեւէ հարուածառաջինոյն։ Այլք բազումք յանկարծակի ի վերայ

ի վերայ յառնեն։

4. Եւ որպէս կարէ սիրել այսպիսի կեանս որ ունի զայսքան դառնութիւն, և ի սոր բանկիցեալ այսքանից թշուառութեանց և խղճութեանց, կամ որպէս կարէ յորջորջիլ կեանս, այն որ ծնանիլն զմահս և զժան տըս։ Եւ այլ սակայն տակաւին ի բազմաց սիրի, և յոյժ ընդունայն։ Զի ոչ ոք ի նմանդիմանին յաձախապէս՝ աշխարհ, իբր թէ ինչ սուտ և ընդունայն։ Եւ այլ սակայն ոչ դիւրապէս՝ թողանին ի բաց, զի յոյժ սիրեն ցանկութիւնք մարմնոյ։ Եւ զի այլք են որք առ քարշին ի սիրել զնա, և այլք, որք ի քամահել։ Եւ քարշեն ի սէր աշխարհի, ցանկութիւն մարմնոյ, ցանկութիւն աչաց, և հպարտութիւն կենցաղոյս, բայց պատուիք և թշուառութիւնք որք արդարապէս՝ հետևին նոցին, ծնանին զատելութիւն աշխարհի և զձանձրութիւն։

5. Եւ ոչ ցաւ ոյս, զի յաղթահարէ մխիթն զուարճութիւն զմիտս նոցին ցեալս աշխարհի, և համարին գոլ ի նեղ քոյ տառապանաց զզբօսանս։ Ո՛ի ոչ առին և ոչ ճաշակեցին երբեք զքաղցրութիւնն այ, և զնեղ քին ապահովութիւն զօրութեան։ Եւ սակ որք կատարելապէս՝ քամահեն զաշխարհ, և կեալ ըստ այ ի

ներ-քոյ

ներքոյ սրբազանիցն խրատու։ Կ՚ինդրեմք զքաղցրութիւնն ամ՚ ձկմարտից հրաժարողաց՝ ի բաց գոլ խոստացեալ ոչ ան գիտանան։ Կ՚ե թէ որքան ծանրապէս՝ սխալիցի աշխարհ, և զունազանապէս խաչիցն, յայտնապէս տեսանեն։

Ի աղաչս թէ յաստուածուամ՝ ի վերք.քան զամ բարի, և պարգև յարահանգչելի է։

Ա. Լուսաւորչեան եմ եղբորդ։

1. Ի վերք քան զամ ևյամուամ յարահան գեաց ոչ հոգի իմ՝ ի տէր։ Ոչ ան զի նա է հանգիստ յաւիտենական ամենից սրբոց։ Ոչ՚ ինձ ոչ՚ քաղցրագունեղ, և սիրելագունեղ ցն, ի վերք քան զամ ստեղծուածս՝ ի քէզ յարահանգչիլ, այս ինքն, ի վերք քան զամ կենցուքի և գեղեցկութիւն, ի վերք քան զամ փառս, և պատիւ, ի վերք քան զամ իշխանութի և արժանաւորութիւն, ի վերք քան զամ գիտութիւն, և ընդունութիւն, ի վերք քան զամ փառքութամութիւնս և արհեստս, ի վերք քան զամ խնդութիւն, ի վերք քան զամ համբաւ և գովութիւն, ի վերք քան զամ քաղցրութիւն և մխիթարութիւն, ի վերք քան զամ յոյս, և խոստումն, ի վերք քան զամ արդիւն և իրաւ, ի վերք քան զ

ամս

ամն պարգևս և զձիրս, զորս կարես տալ
և ներհնեղուլ, ի վեր քան զամ ուրախու
թիւն և զուարձութիւն, զոր կարէ ըմ
բռնել միտ և զգալ։ Ա. յլ և ի վեր քան
զՀրեշտակս և Հրեշտակապետս, և ի վեր
քան զամն զօրս երկնից, ի վեր քան զամս
երեսելիս և անտեսելեացս, և ի վեր քան զամ,
որ ոչ ես դու ամ իմ։

2. Կան զի դու տէր իմ և ամ իմ ի
վեր քան զբնաւս բարեգուներես դու
միայն բարձրագուներդ, դու միայն հզօրա
գուներդ, դու միայն բաւականագուներդ,
և լիագուներդ, դու միայն քաղցրագուներդ
և ախորժագուներդ, դու միայն գեղեցկա
գուներդ և սիրելագուներդ, դու միայն պա
տուականագուներդ և վսեռաւորագուներդ
ի վեր քան զամն։ Ո՞րովհետև բնաւք ի միա
սին և կատարելապէս գոն, և միշտ եղեն,
և եղիցին։ Ասոր փոքրինչ է և անբաւա
կան զոր ինչ բաց ի քէն շնորհես ինձ,
կամ զքէն բացայայտես, կամ խոստանաս,
սակս որոյ և թարց տեսանելոյ զքեզ լիա
պէս ոչ շահիմ, որով հետև ոչ կարեմ
սիրտ իմ իրաւապէս յարատևանգչիլ, և ոչ
բոլորապէս գոհունակիլ, եթէ ոչ ի քեզ
յարատևանգչիցեմ, և զբնաւս պարգևս, զոր
բնաւս իսկատեղծուածս գրաւականցիցէ։

3. Վ սիրելագուներդ փեսայդ իմ յի՛ս
սիրոյդ

սիրոյդ մաքրագունեղ, սիրոյդ հանրից
ստեղծուածոց։ ¶ տայր ինձ զԹևս ձըշ
մարտի ազատութեան առ ի թուլել, և
դադարել ի քեզ։ ¶ Թէ երբ տեսցի ինձ
լինալ՝ պարապիլ և տեսանել Թէ արդեօ
քաղցրես տէր իմ և ամէն իմ, կամ երբ լինա
լէ՝ ժողովեցից զիս ի քեզ, զի վասն սի
րոյ քոյ ոչ զգայեմ զիս, այլ զքեզ միայն
ի վեր քան զամ զգայութիւն և զեղանակ
եղանակաւ անծանօթիւ բազմաց։ Օ հ
այժմ յաձախապէս՝ հեծեմ, և զաներջան
կութիւն իմ ընդ ցաւոյ տանիմ։ Քանզի
յարիք բազումք նայեմիկ ձորոյ Թշուառ
ութեան հանդիպին, որք բազմիցս զիս
խռովին, տխրեցուցանեն, և աղմկեն,
բազմիցս արգելուն, տարակարշեն, շուր
քորթեն, և շփոթեն, զի մի զգաստ մատ
չումն ունիցիմ առ քեզ, և մի վայելչօք
զմայլիցիմ փառմամբք, միշտ ընդ հոգւոց
երանելեացդ։ Ո արժեացե զքեզ տեսանել
հառաչանն իմ, և որբութիւն իմ բազմա
պատիկ ի յիմբկրին։

Գ։ ¶ վ յո Հառաջայիք փառին յաճիտե
նականն, սփոփուիմ սանդխաին հոգւոյ,
առ քեզ ե բերան իմ Թարց բարբառոյ,
և լռութիւն իմ խօսի ընդ քեզ։ ¶ինչ
և ցՐրբ յամէ տէր իմ՝ ի գալ, ակնեացե առ
իս յաղքատիկ իւր, և ուրախացուսցե զնա։

Ձգեսցէ

Ձգեցէք զձեռն իւր, և փրկեցէք զիս զթշնաւս յամենեղուքէ։ Ե՛կ, եկ, զի առանց քեզ ոչ ոք է օր կամ ժամ ինդուքեան, քան զկ դու ես ինդուքիւն իմ, և թարց քեզ թափուրք սեղանն իմ։

Ո՛ան զի ես եմ ողորմելի և կեղտիս իւրք բանտարգելեցեալ ոսնակապօք ծանրբք, մինչև լուսով ներկայուքեան քոյ զիս սփռիցես, և ազատուքեան տայցես, զերես քս իսկ սիրական ինձ ցուցանիցես։

Յ. Ինդրիցեն այլք փոխանակ քեզ զր և կամիցեն, իսկ ինձ ոչ այլ ինչ հաճոյանայ և ոչ հաճոյասցի, եթէ ոչ դու ա՛ծ իմ, յոյս իմ, և կեցուքիւն յաւիտենական։

Ասաւ ոչ լռեցից և ոչ դադարեցայց ՚ի մաղթելոյ, մինչև շնորհ քո ա՛ծ դարձցեն առ իս, և խօսիցիս ընդ իս դու ՚ինեբուսա։

6. Ո՛հաճասիկ մերձեմ, ահաճասիկ առ քեզ եմ, վասն զի ներկոչեցեր զիս։ Ո՛ր տասուք քոյք, և ցանկուքիւն հոգւոյ քոյ խոնարհուքիւն քո, և զղջումն սրտի քոյ մերկեցին զիս, և ածին առ քեզ։

7. Ո՛ւ ասացի, տէր իմ կոչեցի զքեզ և ցանկացայ քեւ ըմբռնիլ, պատրաստեմ վասն քոյ արհամարհել զամ ինչ։ Ի՛ սան զի դու նախ զարթուցեր զիս առ ՚ինդրել զքեզ։ Ո՛ր զինչ անուն քո ուրբեմն օրհնեցեալ, որ արտարք զայսպիսի բարուքիւն ընդ ծա

ռայն

ռայի քոմ, ըստ բազմութեան քոյոյ գը
թուեթեան։ Օ՛ինչ ունի աւետն ծառայ
քոյ առ ՚ի ասել քեզ, եթէ ոչ զի խոնարհ
հեցուցանիցէ զինքն առաջի քոյ յոյժ, յի
շելով միշտ զանօրէնութիւնն իւր յաւուրս,
և զանարգութիւնն։ Քանզի ոչ ոք է նման
քեզ ըն քնաւս զարմանալիս երկինն և երկրի։
Օ՛ի գործք քոյք բարիք են յոյժ, զա
ոողութիւնք քոյք ճշմարիտք, և նախատե
սութիւն քո կառավարէ զհանուրս։
Փառք ուրեմն և գովութիւն քեզ, ո՛վ
իմաստութիւն հօր, գովիցէ զքեզ և բա
րեբանիցէ թերան իմ, և հոգի իմ, ՚ի միա
սին՝ ընդ հանուրց ստեղծուածոց։

Յաղագս յիշման բազմապատկաց բարե
րարութեանցն նոյ։

1. Քանզի Քանան և երկու երորդ
ազգ տէր զսիրտիմ յօրինեն քոմ,
և ուսոյ ինձ շրջիլ ՚ի պատուիր
անս քոյս։ Ոչ՝ ինձ իմանալ
զկամն քո, և մեծաւ պատկառա
նաւ, և հոգւոնական յարադիտամամբ թէ
ըստ սեռին, և թէ ըստ տեսակին յիշատա
կել զբարերարութիւն քո, զի արժանա
ոլէս՝ կարիցեմ այսուհետև զընդհակառա
թիւնս վերընծայել քեզ, թէպէտ գիտեմ
և խոստովանիմ, զի և ոչ վայն փոքր բազու
թեղի

նեղի ուրուք կիտէ, մարթիմ զարժանա
Հոր շնորհակալութեանց գովութիւնս
քեզ մատուցանել։ Քանզի միք զբազում
եմ ես քան զբնաւս բարիս ինձ պարգևե
ցեալս, և մինչ զքոյդ պատուճանակնու
թիւն նշմարեմ, նուաղի հոգի իմ՝ի խնդ
ութենէ։

2. Օ՛ի զայմ ինչ զորուն իմք ընդ հոգւոջ,
և ընդ մարմնոյմ, և զոր ինչ արտաքսապէս՝
և ներքսապէս՝, բնականաբար կամ գերբ
նաբար ստացեալ ունիմք, զոյք են բարե
րարութիւնք, և զքեզ բարի և գթած բա
նիցար գոլ հոգւոյկեն, յորմէ զՀանուրս
բարիս ընկալեալք եմք։ Ա՛յլ թէպէտ ո
մանք զբազումս, և այլք զսակաւս ընկա
լեալք են, սակայն քո է այն։ Քանզի որ
զմեծամեծս ընկալեալ է, ոչ կարէ պար
ծիլ յարդելն իւր, և ոչ գոռոզանալ՝ի վէրայ այլոց, այլ և ոչ յառնել՝ի վերայ
փոքրագոյնին։ Քանզի նա է մեծագոյն
և բարեգոյն, որ ինքեան զսակաւագոյնն
առատարկ և՛ի շնորհակալութիւնս խոնարհ
հագոյնէ և ջերմեռանդագոյն։ Ա՛յս որ
յայմուսի զինքն անարգագոյն համարէ, և
անարժանագոյն գոլ դատէ, յորմարդ
գոյնէ առ՝ի ընդունիլ զմեծագոյնս։

3. Ա՛սկ որ զսակաւագոյնս ընկալեալէ, ոչ
պարտի տրտմիլ, և ոչ զայրանալ։ Ա՛յլ և
ոչ զբա

ոչ զբարանալ ընդ եմ այնմ, որ Հարստա
գոյն է։ Եւ միայն զքեզ նշմարել, և զբ
քոյդ բարուքիւն մանաւանդ գովել,
որ այնքան առատապէս՝ այնքան ճրագ
և այնքան աղաւտապէս՝ առանց աչառու
թեան, շնորՀես զքոյս պարգեւս։ Որ զի
ընաւքն են ի քէն։ Ասեմ յամուսն ես
դու գովելի։ Ոչ գիտես, թէ ինչ իւ
րաքանչիւր ումք ըմբռնիցէ շնորՀել, և
թէ ընդ էր այս սակաւ, և այն առաւել
ունիցի, այս ամ ոչ մեզ այլ քեզ է գննե
լի, առ որ իւրաքանչիւրոց սաՀմանեցեալ
է արդիւնն։

4. Ասեն տէր իմ և աճ իմ, ևս զոչ ու
նելն զբազումն, մեծ իմն բարերարու
թիւն ակնկանիմ, յորմէ արուսաքսապէս՝ և
ըստ մարդկան գումարթիւն և փառք երևին
ինչ զի նկատելով իւրաքանչիւր ոք զաղ
քատութիւնն իւր, և զանարդութիւնն իւ
րոյ անձին, ոչ եթէ զձանրութիւնն, կամ
զտրտմութիւնն, և կամ զքամահումն տես
նիցէ, այլ զփութարութիւնն և զմեծ գոհ
արթութիւնն։ Զան զի դու տէր իմ
զաղքատս, և զխոնարհս, այլ և զստոնա
այսորիկ աշխարհին ընտրեցեր քեզ բար
կաման և ընտանիս։ Ի կայք են ինքեանք
խոկ քոյք առաքեալք, զորս իշխանս
երկրայ ամի երկրի Հաստատեցեր։ Որ
կենցաղավարք

ՀԼՆՑԱՂԱՎԱՐԵՑԱՆ ՆԱՅՍՄԻԿ ԱՇԽԱՐՀԻ ԹԱՐՑ
ՈՒՄՔ ԿԱՑԳ, ԳՈՂՈՎ ԽՈՆԱՐՀՔ ԵՒ ՄԻԱՄԻՏՔ
ԵՒ ԱՌԱՆՑ ՁԵՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԵՆԳՈՒԹԵԱՆ,
ՄԻՆՉ ԶԻ 'Ի ԿՐԵՔՆ ՁՆԱԽԱՏԻՆԱ ՎԱՆԱՆ ԱՆՈՒՆԱՆ
ՔՈՅ ԽՆԴԱՅԻՆ, ԵՒ ՎԱՐՔ ԻՆ ԸՂՁԻՒ ՄԵԾԱՒ
ԶԱՅՆՔՔԻՒՔ, ԶՈՐՈՑ ԽՈՐՉԻ ԱՇԽԱՐՀ։

5. Ա'Ջ ԻՆՉ ՈՒՐԵՄՆ ԱՅՆՔԱՆ ԶՍԻՐՕՂՍ ՔՈՅՍ,
ԵՒ ԶՁԱՆԱՉՕՂՍ ՔՈՅՈ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒ
ԲԱԽԱՑՈՒՑԱՆԵԼ ՊԱՐՏԻ, ՈՐՔԱՆ ԿԱՄՔՈ 'Ի
ՆՈՍԱ, ԵՒ ԲԱՐԵՀԱՃՈՒԹԻՒՆ ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱ
ՆԻ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅ, ԶՈՐ ՄՔ ՄԻԱՅՆ
ՊԱՐՏԻՆ ԳՈՀԱՆԱԼ, ԵՒ ՄԽԻԹԱՐԻԼ, ԵՒ ԱՅՆ
ՊԷՍ՝ ՅՕԺԱՐԱՔԱՐ ՊԱՐՏԻՆ ԳՈԼ ՓՈՔՐԱ
ԳՈՒՆԵՂՔ, ՈՐՊԷՍ ՈՂՔ ԸՂՁԱ ԼԻՆԻԼ ՄԵԾԱ
ԳՈՒՆԵՂ, ԱՅՆՊԷՍ՝ ԽԱՂԱՂԱՐԱՐՔ, ԵՒ ԳՈ
ՀՈՒՆԱԿՔ 'Ի ՅԵՏՆՈՂ, ՈՐՊԷՍ ԸՆ ՏԵՂԻՆՈՂ
ՆԱԽԿԻՆՈՒՄ։ ԶԱ ԱՅՆՊԷՍ՝ ՅՕԺԱՐԱՔԱՐ ՊԱՐ
ՏԻՆ ՀԱՃԻԼ ԳՈԼ ՊԱՐԱՍԱՀԼԻՔ, ԵՒ ԱՆԱՐԳԵ
ԼԻՔ, ԱՆԱՆՈՒՔ, ԵՒ ԱՆՀԱՄԲԱՒՔ, ՈՐՊԷՍ ՀԱ
ՍԱՐԱԿԱՊԷՍ՝ ՄԱՐԴԻՔ ՀԱՃԻՆ ԼԻՆԻԼ ՊԱ
ՏՃԱՒՈՐԱԳՆ ԵՒ ՄԵԾԱԳՈՆՔ ՅԱՇԽԱՐՀԻ։
Ա ԱՆ ԶԻ ԿԱՄՔՈ, ԵՒ ԱՏԸ ՊԱՏՃՈՅ ՔՈՅ,
ԶԱՅԺ ԻՆՉ ԳԵՐԱԶԱՆՑԵԼ ՊԱՐՏԻ, ԵՒ ԱՌԱ
ՀԵԼ ՄԽԻԹԱՐԵԼ ՊԱՐՏԻ ՁՆՈՍԱ, ԵՒ ՀԱ
ՀԱՅԱՆԱԼ ՆՈՑԱ, ՔԱՆ ԹԷ ԸՆԱՒՔ
ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՆՈՑԻՆ
ՏՐԵՑԵԱԼՔ ԵՒ ՏՐԵ
ԼԻՔ։

Ի ՅԱՂԱԳԱՍ Ո՞ՐԻՑ ՆԵՐԲԵՐՈՂԱՑ ԶՄԵԾ ԽԱ
ՂԱՂՈՒԹԻՒՆ։

Վ՚ՐՈՒԽ Վ՚ԱՍԱՆ ԵՒ ԵՐԵՔ ԵՐՈՐԴ։

1. ԸՂԵԱԿ՝ այժմ ուսուցից քեզ զձանապարհ խաղաղութեան, և զիմարտի աղաւթութեան։

2. Ո՚ՐԱ տէր զոր հրամայես, քան զի հաճոյ է ինձ լսել զայդ։

3. ՊԱՆԱ որդեակ, առնել ժանաւանդ զկամս այլոց քան զքոյն, ընտրեա միշտ ունել զսակաւն քո զբազումն։ Ունդրեա միշտ զետնագոյն տեղին, և ամենեցուն ներ հպատակ։ Ո՚ղձա միշտ և աղօթեա զի կամ տեառն ամբողջապէս՝ ի քեզ լինի։ Ո՚հա այսպէս սի մարդն հասանէ ի վախճան խաղաղութեան և յանդորրութեան։

4. ՅԻՆ իմ բան քո համառօտ, զկատարե լութիւնս քառզումս պարունակէ յինքեան, յասելն փոքրերևի, քայց լի է իմաց մամբք, և ձիւխէ պտղովք։ Վ՚ան զի եթէ կարէր հաճատարմաբար՝ յինէն պահել, ոչ պարտէր այնքան դիւրաբար՝ ծնանիլ ի յիս ամբոխումն։ Ո՚ի որքանիցս՝ անխա ղաղացեալ զիս զգամ և ծանրացեալ այն քանիցս՝ յայսմանէ վարդապետութենէ հեռացեալ զիս գտանեմ։ Ո՚այց դու որ զամ ինչ կարես, և հոգւոյ իմոյ գիատա

ջուն

ջուսն միշտ կամիս, յաճախ լինել զմեծապոյն
շնորհ, զի կարելցեմ ընուել զբան քո սբ, և
կատարել զփրկութիւն իմ։

Ա. ղօթ ընդեմ խորհրդոց չարաց։

5. Ձեր իմ և աճ իմ մի՛ հեռանար յինէն
Աստուած իմ յօգնել ինձ նայեաց։ Քան
զի յարեան ի վերայ իմ խորհուրդք զանա
զանք, և երկիւղք մեծամեծք, որք վշ
տանկեն զհոգի իմ։ Օ՜ի արդ կարացից
անցանել անվնաս, կամ զի արդ ներքեւ կե
ցից զնոսա։

6. Ա՛ս ասէ երիտասդ առաքի քոյ, և ըզ
փառաւորս երկրի խոնարհեցուցից։
Ա՛ացից զդրունս բանտից, և զծածուկս
խորհրդոց յայտնեցից քեզ։

7. Ա՛րա տէր իմ, որպէս և խօսիս, և փա
խիցեն յերեսաց քոց համայնք խոկմունք
անզգամք։ Օ՜ի այս է միակ յոյս իմ, և մխի
թարութիւն իմ, այսինքն, ըն բնաւս նե
զուիլնս դնել առ քեզ, ՚ի քեզ յու
սալ, զքեզ ՚ի խորոց սրտէ ներկոչել, և
համբերութեամբ զմխիթարութիւն իմ ՚ի
քէն սպասել։

Ա. ղօթ, վասն լուսաւորութեան մտի։

8. Պայծառացո՛ զիս ով բարի յա՛, պայ
ծառութեամբ

ծառուԹեամբ լուսոյն ներքինայիոյ, և ե-
լուզեա՛ ի օձնեկէ սրտի իմոյ զխաՀարս
Համայնս, Համարգել զցնդմունս բաղու-
մս, և ընկեա՛ ի բաց զբանաՀորս պատե
րազմունս։ Ա՛պրեաց զօրեղապէս՝ վասն
իմ, և Հակազինեաց ընդէմ գազանաց քա
րաց, այսինքն ընդէմ տոկուԹեանց անպա
տեհից, զի լինիցի խաղաղուԹիւն՝ ի զօրու
Թեան քումմ, և առաւուԹիւն գովուԹե
քոյ վերա Հնչիցի ընդ գաւխԹս սուրբս,
այսինքն՝ ի խղճմտանս մաքուրս։ Հրամեայ
Հողմոց. և մրրկաց, ասա՛ ծովու, դա
դարեաց, և հիւսիսոյ, մի՛ Հնչիցես. և եղի
ցի ՀանդարտուԹիւն մեծ։

9. Ա՛ռաքեա՛ զլոյս քո և զՃշմարտուԹի
քո, զի ծագիցեն՝ ի վերայ երկրի, քանզի
զի երկիր եմ ես ունայն և թափուր, մինչև
լուսաւորիցես զիս։ Ա՛րտահեղեա՛ զՀնորհ
քո՝ ի վերուստ, և զեղ՝ ի սիրտս իմ զցօղ եր
կնային, տեղեա՛ զջուրս քո բմբռանդու
ԹեանՀ, և ոռոգեա՛ զերեսս երկրի, առ՝ ի
յառաջածել զպտուղս բարիս, և զբարե
գործունեայս։ վերացո՛ զմիտս տագնապեցեալս
՝ի բազմուԹենէ մեղաց, և առ երկնայինս
զբոլոր իղձ իմ ուղղեա՛, զի Ճաշակելով
զքաղցրուԹիւնն վերնոյ երջանկուԹեան,
զզուիցեն՝ ի խորհելոյ զստորնայինս։

10։ Ա՛Հաւիժատակեա՛ զիս, և զերծո՛ ՝ի բնա

ընդ ստեղծուածոց անտեսել եւ սիրել մանաւանդ, քան զի ոչ ինչ ստեղծական զբաղ ձանս իմանալ՝ հանգուցանել, եւ լցուցանել կարէ։ Արասցես զիս ընդ քեզ անբաժանելեաւ սիրոյ կապանաւ։ Զան զի դու միայն բաւական ես քումմ սիրոյդ ընդ, եւ առանց քեզ ձերիք են հանուրքդ։

Ցնծալա խոստից հոգւոյնդ նէր խոշնեն վասն բազում ոյժից.

Գլուխ Ժ. Զան եւ ջորա երորդ։

2. Որդեակ՝ մի՛ լինիր հետաքրքիր, եւ մի սիրեր զգաղմունս դատ սրկա։ Ինչ փոյթ է քեզ զայսման է կամ զայնմանէ, դու միայն հետեւեաց ինձ։ Զան զի՞նչ փոյթ է քեզ թէ ոք այսպէս իցէ կամ այնպէս։ Զու թէ ոք լսա սիցի, կամ առնիցէ, այսպէս կամ այնպէս։ Զրով հետեւ ոչ է քեզ հարկ, զի վասն այլոց պատասխանեցես, այլ հարկէ քեզ վասն քոյ զհամարս տայցես, ընդէր ուրբ մն պատուիրս։ Զհաճասիկ ես զբնաւս ձայնաշարժ, եւ զհամայնս ոգւք լինին՝ ինձրքոյ արեգական տեսանեմ։ Զու գիտես թէ զի՞նչ իւրաքանչիւրոք իցէ, զի՞նչ խորհի ցի, զի՞նչ կամիցի, եւ առ որ վախճան գնասաւորութիւն նորին ձկտիցի, ինձ ու

բեամն յանձնելիք են Հանուրք, իսկ դուա պահեա զքեզ ըն բարւոյ խաղաղութեան, և թո՛ղ տուր շարժողին շարժել որքան և կամիցի։ Ա՛ւ եկեսցե՛ իվերայ նորա զոր ինչ և առնիցե՛ և ասիցե՛։ Քան զի ևս փնտռել զիս ո՛չ կարե՛։

2. Ա՛ի եղիցի քեզ փոյթ զշքոյ անուանն մեծ֊ի, մի՛ զընտերութենէ բազմացը, և մի՛ զյոռւոյ սիրելութենէ մարդկան։ Քան զի յայսցանէ ծնանին ցնդմունք, և մթութիւնք մեծամեծք ի խրատ։ Ո՛չ օժարա պէս՝ խօսէին ընդ քեզ զբանս իմս, և յայտնէին քեզ զգաղտնիս, եթէ իմոյմ գալստեան զգուշապէս սպասէիր, և ինձ ըզդուռն սրտի քոյոյ բանայիր։ Լիր ուրեմն հնախաւեսուչ, և հակեա յաղօթս, խոնարհեցո՛ իսկ զքեզ նամենայնուամ։

Ա՛ր արդեօք հոսոտոտան խոշոշութի՛ւն և ճշմարիտ շահվէտութի՛ւն ի՞նչ է։

Պ՛ատա՛ս Քրիստոս և ՀինգերորդԻ։

1.

Ըդեակ՛ ես խօսեցայ, թէ զխաղաղութիւն թողում ձեզ, զխաղաղութիւն իմ տամ ձեզ, ո՛չ որպէս աշխարհս տայ, տամ ես ձեզ, ամ ոք ցանկայ խաղաղութեան, քայց ո՛չ ամ ոք հոգայ զայն որ պատշաճի առ Ա՛ստ

ծուած

մարիտ խաղաղութիւն։ Խաղաղութիւն իմ կ՚ընդ խոնարհս և ընդ հեզս սրտիւ։ Խաղաղութիւն քո եղիցի ՚ի համբերութիւնս քոյզումն։ Ի՞թէ լուիցես ինձ, և հեռանիցես ձայնի իմոյմ, կարասցես զքաղաքս ինչ խաղաղութեամբ վայելել։

2. Ո՞ինչ արարից ուրեմն տէր։

3. Եկայամուսի զգուշ լեր՚ի քեզ, թէ զի՞նչ առնիցես, կամ զինչ ասիցես, և զբոլոր դիտաճարութիւն քո ուղղեա առ այն, զի ինձ միայնոյմ հաճոյանայցես, և թաց յինէն զոչ այլ ինչ ըղձայցես կամ խնդրիցես ՚ի յիս և զասացուածս կամ զառաս այլոց մի՛ անզգուշաբար՝ դատիցես, և ՚ի յիրս ոչ յանձնեցեալս քեզ մի պատահիցիս, և այս պէս՝ մարթի եղիցի քեզ, զի սակաւ ինչ կամ նուազագոյն՝ վրդովիցիս։ Քանզի զի ոչ զգաչն երբեք զվրդովումն ինչ, և ոչ կրեն զվշտանկութիւն ինչ սրտի կամ մարմնոյ, ոչ ե՞ նեղկայի կենցաղոյս, այլ կատարեալ յաճիտենականի յանդորրութեան։ Ո՞ւր ուրեմն վարկանիցես, թէ գտեալցիս զձեզ մարիտ խաղաղութիւն, և թէ ոչ զգայցես զնեղութիւն ինչ։ Ո՞ւր մի յայնժամ հաճարիցես զբոլորն գոլ քարի, միոյ զոչ ինձ կրես զընդիմանութիւն։ Ո՞ւր վարկանիցես զայն ինչ գոլ հնարագործ, եթէ բնաւքն չինիցեն ըստ

քոյոք

քոյոց ըղձից։ Եւ մի՛ յայնժամ կարծիցես գու զքեզ մեծ ումն, կամ սիրելի այ, եթէ ընդ մեծ ի լցես ջերմեռանդութեան և քաղցրութեան։ Զի նայսպիսիս ոչ ձանձրանայ ի ձշմարիտ սէր առաքինութեան, և ոչ կայանայ նայսպիսիս շահասիրութիւն և յաւելչութիւն մարդոյ։

4. Պորձ ուրեմն տէր։

5. Յանձնել զքեզ ի բոլորե սրտիք քումիք կամացն ածայնոց, ոչ խնդրելով գքոյն, ոչ ըն փոքրունս, և ոչ ըն մեծամեծս, ոչ ի ժամանակի, և ոչ ի յաւիտեանս կանութեան, մինչ զի միով և հանգիստիւ դիմաւ ի ընդհակառակութիւնս յարատեսցես ի մէջ աղաղութեանց և անաղաղութեանց զամ ինչ թաքիս հաճասարիս կշռելով, եւ եթէ լինիցիս այնքան հզօր և երկայնամիտ յուսով, մինչ զի ինուճազին ներքնայնոյ մխիթարութեան, առ ի ըմբռնել և կարծրագունից զսիրտ քո պատրաստիցես, և ոչ արդարացուցանիցես զքեզ, որպէս թէ զայսպիսիս և զայսքանս ոչ եր ըմբռն քեզ կրել, այլ զիս նաև նայնոյնս տրտմագրութիւնս արդարացուցանիցես, և զանուն իմ սուրբ գովիցես, յայնժամ ըն ձշմարտում և նուղրում ձանապարհող խաղաղութեան չըլիցես ցիս, և եղիցի քեզ յոյս անտարակուսելի, թէ վերատին հրձուանօք վերթիս իմ տեսա

նելոց

ՆԵԼԵՑ ԼՑԱՑ, ԻՍԿ ԵԹԷ ԱՌ ԿԱՏԱՐԵԱՑ ՔԱՄԱՀՈՒՄՆ ՔՈՅՈՅ ԱՆՁԻՆ ԺԱՄԱՆԻՑԵՑ, ԳԻ ՏԵՄ ԶԻ ՅՈՅՆԺԱՄ ԱՌԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅԼԵՑԱՑԻՑ, ԸՍՏ ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՈՅ ԱՊԱՆԴԻՍՏՈՒԹԵԱՆ։

ՀՅԱՊԱՂԱՑ ԳԵՐՈՒՆԴՈՒԼԵԱՆ ԱՂԱՔԱԿՆԻՒ ՅՈՓ. ՂԱՐ ՄՈՒՏՔՆ ԼԱԽԱՆՁՅԱԿԱՆ. ՓԱՆ ԼԵ ԸՆ ԼԵՐՑՈՒՔ ՈՐՊԵՍԶԻ.

ԿՈՒԽԱ ՎՃԱՍԱՆ ԵՒ ՎԻՃՑ ԵՐՈՐԴ։

1. ՏԻՄ, ԱՅՍ Է ԳՈՐԾ ԱՌՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՅ, ՈՉ ԵՐԲԵՔ Ի ԴԻՄԱՆԵՔ ԵՐԿՆԱՅՆՈՑ ԹՈՒԼԱՑՈՒՑԱՆԵԼ ԶՄԻՏԱ, ԵՒ Ի ՄԷՋ ԲԱԶՄԱՑ ՀՈԳՈՑ ԿԵՆՑԱՂԱՒ ՎԱՐԻԼ ԻԲՐ ԱՆՀՈԳ, ՈՉ ԸՍՏ ՍՈՎՈՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԱՌՄԱՑԵԼՈՅ, ԱՅԼ ՄԱՆԱՒԱՆԴԱԿԱՆՈՒԹԵԲ ԻՒՐՔ ԱԶԱՏԱԿԱՆԻՆ ՄՏԻ, ՈՉ ՈՒՄԵՔ ԱՏԵՂ ԾՈՒԱԾՈՑ ԱՍՊԱԿԱՐԳԻՒ ԶԳԱԾՄԱՄԲ ԱՌ ՅԵՆԼՈՎ։

2. Ի՞ՂԵՐԱԵՄ Ի՞ՔԷՆ ՈՎ ԱՄԵՆԱՔԱՐԵԳՈՒԹՏԸ ԻՄ, ՆԱԽԱՊԱՀԱՒ ԶԻՍ Ի ՀՈԳՈՑ ՅԱՏ ԸՆԿ ԿԵՆՑԱՂՈՑՍ, ԶԻ ՄԻ ՅԱՃԵՏ ԱՊԱՏԱՂԻ ՑԵՆ ԶԻՍ։ Ի ԲԱԶՄԱՑ ԿԱՐԵԱՑ ՄԱՐՄՆՈՑ, ԶԻ ՄԻ Ի ՎԱՏՎԿՈՒԹԵԱՆՑ, ԸՄԲՌՆԻՑԻՄ, ԵՒ Ի ԲՆԱՒԻՑ ԸՆԴԻՄԱԿԱՑԻՑ ՀՈԳՈՒՈՅՆ, ԶԻ ՄԻ Ի ՎՇԱՆԿՈՒԹԵԱՆՑ ՌԵԿԻՑԵԱԼ ԱՍՏՈՒԱՆԿԻՆ ՑԻՍ։ ԱՅՆ ԱՍԵՄ ՅԻՐԱՑ ԱՅՆՑԱՆԵ, ԶՈՐՈՎ ՊԱՐԶԵ

փարի բռլորով ըղձիս աշխարհական ու նայնութիւն։ Ա. Ազ յայնցանէ թշուառութեանց, որք զմիտ ծառայի քոյ հասարակ կաս անիծիս մահկանացուութեան պատժական կանապէս՝ ծանրացուցանեն և յամեցուցանեն, չի մի՛ ի յաղաստութիւն հոգւոյն որ քանիցս և ըմբռնիցէ մառանել կարողանայցէ։

3. Ալ ահ իմ և քաղցրութիւն անձառելի, փոխարկեա ինձ ի դառնութիւն, զի հանուր միսիթարութիւն մարմնոյ, որ ի սիրոյն մշտնջենականացդ զես ի բաց քարշե և նկատմամբ ուրուք ներկայի բարեաց բերկրանի, աւ ինքն չարապէս՝ համոզե։ Ա՛ստուած իմ մի յաղթահարեցե զիս մարմին և արիւն։ Ա՛լ պատրեցե զիս աշխարհ և փառն նորա հակիրճ, և մի տատրանկեցե զիս սատանայ և խորամանկութիւն նորին։ Ա՛ուր՛ ինձ զարհուրութիւն ընդհմատրելոյ, զհամբերութիւն տանելոյ, և զհաստատուն յարատեւելոյ։ Ա՛ուր՛ ինձ փոխանակ հանուցս աշխարհի սփոփմանց, զօծութիւն քաղցրապտուղ քոյոյ հոգւոյ, և փոխանակ մարմնականի սիրոյ, ներշնչել ի յիս զսէր քոյոյ անուանդ։

4. Ա՛հաւասիկ կերակուր, ըմպելի, հանդերձ, և այլք կիրարկանելք, որք պատշաճին ի պահպանութիւն մարմնոյն, են ի ծանրութիւն

ձանրաբեթեան հոգւոյն ջեռմեռանդե։
Ի նորհեա ուրնն զայսպիսի դարմանս
բանիբեսառնապէս՝ ի կիր արկանել, և ոչ
ի ինոսին կարօտութեամբ սասակագունիս
պատաղիլ։ Ա՛լսաց ձգել զայ ինչ անպա
տեհ իմնե քան զի բնութիւնն պահպա
նել պարտի, խոկ բաղձալն աւելորդաց
իրաց, և այնոցիկ որք առաւել բնական
ցանեն, յօրինաց սրբոց արգելանի, քան
զի այլապէս՝ մարմինն ընդեմ հոգւոյն
անզգամի։ Ասեն աղաչեմ, ի՛մէջ առցա
ձեռն քո զիս ուղղիցե, և ուսուցանիցե,
զի մի իր ինչ աւելորդագոյն լինիցի։

Ցի՛ն սէրն առանձնական յանձնառութեանէ յոյժ է ծոց
թափանէ էութ։

Ա՛ւետիս Ա՛ստան և ետ ձեռն երորդ։

1. Ընդեակ՝ պարտիս զքեզ ետուրս ի՛մբ
առաջ վտիանանակ ետուրսին, և՛ ի՛քեզ,
ինքեան ոչ ինչ գոյ։ Ա՛ւ գիտեա
զի սէր քոյոյ անձին առաւել պէտս քեզ,
քան թէ այլ իր ինչ աշխարհի։ Ա՛ստան զի
ըստ սիրոյ և ըստ ընձին զոր ի կերպարկա
նես, իբրաքանչիւր իր առաւել կամ նո
ւազ քեզ առ յենու։ Ա՛ւ եթէ եղիցի
սէր քո զուտ և պարզ, և բարեաց կարգա
ւորեցեալ, եղիցիս թարց գերութեան

իրաց

իրաց։ Ա.ըդ՝ մի՛ ցանկանայցես այնմ, զոր
ոչ ե պատեհ քեզ ունել, և մի՛ ունիցես
զայն, որ կարէ արգելուլ զքեզ, և զոր
կեալ յապատուԹենէ ներքինայնոյ։ () ար
ժանք են, որ ոչ ՚ի քո ըստ ՀնԹանէ սրտի
քոյ զքեզ լինել յանձնես Հանդերձ բնաւ
իւք որոց ցանկալ կարես կամ ունել։
2. Ա.ՆդԷր՛ մաշիս ունայնիւ տկրուԹԷ,
և ընդԷր՛ աշխատիս Հոգովք անօգտիւք։
Ա.այց ըստ բարեՀաճուԹեան իմում, և ոչ
կրեսցես երբէք զտուչանս։ Ա.Թէ ինդրե
ցես զայս ինչ կամ զայն, և կամիցիս գոլ
աստ կամ անդ, վասն քոյոյ Հանդուրժու
ԹեանԵ, և առ ՚ի գտանել մանաւանդապէս
զքոյդ առանձնական ՀաճուԹիւն, ոչ
երբէք Հանդիցիս, և ոչ ազատեսցիս ՚ի զբ
աղմանէ։ Ա.ՈՒն զի նմմուամ գտանիցի
ինձ պակասուԹիւն, և յայնմուամ տեղւոջ ե
զիցի ոք, որ ընդիմանայցէ։
3. () գնե ուրեմն ոչ իւրաքանչիւր ինչ
առաստացեալ, կամ բազմապատկեցեալ ար
տաքսաբար՝ այլ մանաւանդ քամահեցեալ
և Հատեցեալ ՚ի սրտե արմատաբար՝ զոր
ոչ միայն զՀաշուէ արծաԹոյ և զփարԹա
մուԹեանց, այլ և զփարամանէ պատուոյ,
և զըղձէ ունայնի գովուԹեան իմանայցես,
որք ամենեքեան անցանեն ընդ աշխարՀի
Ա.ոյն ինչ նպաստ գոլ կարէ տեղւոյն, եԹէ
Նուազիցէ

նուաճելոյ իւղ ջերմեռանդութեան, և ոչ
ի յարամնալոց խաղաղութիւն արուեստս
ներ խնդրեցեալ, եթէ թափուր էին ի
ձշմարտէ հնմանէ կացութենէն սրտի, այլ
ինքն եթէ ոչ էին հաստատեցեալ ի յիս։
Վասն որի թէպէտ փոփոխել զքեզ կարես
այլ ոչ բարեգոյնացուցանել, զի ի ծա
գելն և յառնանիլն առ ինն, գտանիցես
յորմէ փախեար, և մանաւանդ զառաջնե
լագոյնն։

Ա. Զօթ վասն մաքրութեան սրտի, և երկ
նայնոյ իմաստութեանն։

4. Հաստեա զիս առ իմ ընորհիւ հոգւոյն
սրբոյ, և առուր՝ ինձ զշնորհութիւնն քաջալե
րութեան ըստ ներքինն մարդոյն։ Ո՛վ ըզ
արտ իմ դառարկեցեմ՝ ի բնաւէից անօգ
ուից զբաղմանց և անձկութեանց, և մի՝
քարշեցեմ՝ ի զանազանից ըղձից իբրազան
չիւրոյ իրն, թէ խոտանի և թէ մեծագնի
այլ զբնաւեան նշմարեցեմ իբրև զանցաւորս
և զիս նմանապէս՝ ընդ նոսին գոլ անցա
ւոր։ Վասն զի ոչ ինչ յարամնայուն՝ ի
ներքոյ արեգական, ուր ամ ինչ ոչնայ
նութիւն է, և տառապումն մտաց, ըն
թէ որպէս իմաստուն է այն, որ զայսպի
սիս յարգանկատէ։

5. Ո՛ւր՝ ինձ տէր զիմաստութիւն երկ
նային, զի ուսանիցեմ զքեզ գեր քան զամ
ինչ ինձ խնդրել և գտանել, գեր քան զամ
ինձ իմանալ և սիրել, և զայլս ըստ կարգա
գրութեան քոյոյ իմաստութեան, ըստ ո
րում ճն, իմանալ։ Ո՛ւր՝ ինձ խոհեմապէս
խոյստալ յառնէ շողոքորթօղէ, և ըմբե՞րա
ջար՝ տանել ըն դիմամարտին։ Վ՚ան զի
այս է մեծ իմաստութիւն, ո՛չ շարժիլն
յամէ հոդմոյ քանից, և ո՛չ լինիլ ունկնդիր
քաջապէս՝ համոզողին սիրենայն, զի այս
պէս՝ սկսանելով զճանապարհ, ձեռնեմք
ապահովապէս։

Ի՚նչպէս լեզուաց բամբասողաց.
Վ՚րէն Վ՚ան և ուղիղ երկրդ։

1. Ընդեակ՝ մի զայրանայցես, եթէ
ոմանք զքեզն զգայցեն չարապէս՝
և ասիցեն, թէ ո՛չ լուիցես ազա
տաբար, զի դու զչարագոյնս ըզ
գալ պարտիս զքեզն, և զոչ ոք հաճատաւ
քան զքեզ տկարագոյն։ Եթէ շրջիցես
ներքսապէս՝ մի՛ այնքան կչռիցես զբանս
թռուցեալս։ Վ՚ան զի ո՛չ ե դոյն ինչ
իմաստութիւն լռելն՝ ի ժամանակին չարին,
և՝ ի ներքուստ դառնալն առ ես, և ո՛չ
մարդկայնով աղմկիլն դատողութեամբ։

Ա՚ղ

2. Ա՛ի լինելն խաղաղութիւն քո՛ի բեր
քանս մարգկան։ Ա՛ան զի թէ բարեսիրես
և թէ չարասիրես՝ մեկնիցեն զառաս քոյս,
ոչ վասն այնորիկ եղիցես այլ իմն մարդ։
Ա՛ր է ձշմարիտ խաղաղութիւնն, և ձշմա
րիտ փառ, ոչ ապաքէն ի լեռս։ Ա՛ստի որ
ոչ քաղձայ հաձոյանալ մարդկան, և որ
ոչ երկնչի յանհաձոյանալոյ, մեծաւ զմայ
լիսցի խաղաղութեամբ։ Օ՛ի ի՛սկզբոյ ան
կարգէ, և յերկիւղէ անուռոյ ծնանի ամ
անհանգստութիւն սրտի, և տարացնդու մն
զգայութեանց։

Ա՛ղաւաղեալ է ինչ վշտագնութեան խոկալ պա
տճառ ես առ ամ ևբնութեանէ.
Գ՛լուխ Ա՛ասան և թէն երկրորդ։

1. Ղիցի անուն քո տէր քաւրեալ ամե
նայնեան, որ թոյլ ե
տուր այսմիկ փորձուածան, և վշ
տագնութեան գալ ի վերայ իմ, ոչ ես ինձ
մարթ փախչիլ ի սմանէ, այլ հարկէ, զի
դիմիցեմ առ քեզ, որպէս զի օգնիցես ինձ
և ի քաւին զնոյնն գարձուցանիցես։ Ի՛ն
իմ նարդեանս եմ ի վշտագնութեան, և
ոչ ես ըստ սրտի իմոմէ։ Ա՛ան զի յոյժ
տագնապիմ ի՛ներկայէ յայսմանէ։ Օ՛ինչ
ասացից այժմ ոչ հայր իմ սիրելի, ընդ
ներցայ

ներցայ ՚ի մէջ նեղութեանց, կեցո զիս ՚ի ժամուս այսմիկ։ Եւ վասն այնորիկ ժամանեցի ՚ի ժամս այս զի դու փառաւորիցես, եւ մինչ յաւէտ խոնարհիցիմ, ՚ի ձեռն քո ազատիցիմ։ Յաչեաց ուրեմն տէր զերծուցանել զիս։ Վասն զի ես աղքատ գոլով զինչ կարեմ առնել, եւյն կարեմ ընթանալ առանց քեզ։ Ծուր ինձ տէր իմ եւ յայտ նուագն զհամբերութիւն, եւ օգնական ինձ ՚ի քէն իմ, զի որ քանիցս ծանրանայի նայեցեմ ՚ի երկինս ՚ի քեզ իմ։

2. Եւ այժմ ՚ի մէջ այսոցիկ զի՞նչ առցից, եթէ ոչ զայս տէր իմ, եղիցի կամք քո։ Վասն զի բարեպաշտ արդիւնաւորեցայ ես վշտանկիլ եւ ծանրանալ։ Պատուհ ուրեմն զի տանիցեմ, եւ երանի թէ հասցէ քեզ ուղութեամբ, մինչեւ անցանիցեմ ՚ի կնիկս այս, եւ բարեգոյն լինիցի։ Այց հզօրդ ամենակարող ձեռն քո, առ ՚ի բառնալ յինէն եւ զայս փորձութիւն, եւ առ ՚ի ՚ի վերուստ զթափս նորին, զի ՚ի քեզ ընաւ ՚ի յորսայսիցիմ, ըստ որում ՚ինձանէնուն բազ ոչնց արարեր ընդ իս։ Աստուած իմ եւ զօր թութիւն իմ։ Եւ ոչ քան է ինձ այս դժուարագոյն, այնքան է քեզ դիւրագոյն։ Վասն զի այս է նորոգութեան ձեռն բարձրելոյ։

Զաղաչս խնդրելոյ զօգնութիւնն ածելոյ ինն, և յուսոյ վերստացման շնորհինն։

Բ. Տուեալ Յրեան երորդ։

1. Ելբեակ, Յս եմ առեր քաջալեր օրդ յաճուր նեղութեան, Յկ առնս մինչ ուղ բարեպես՝ աջողեցն քեզ։ Վասն զի այն է որ մանաւանդ պէս՝ արգելու զմիխթարութիւնն երկնայինն, զի յամրապէս՝ դարձուցանես զքեզ առ աղօթս։ Յս յաւաջքան թէ զդուշանայ՝ աղերսից զիս, խնդրես ներ այն քանուամ զմխիթարութիւն, և ափոփես զքեզ երջանիկ արտաքնօք, վասն որոյ բնաւքն սակաւ մինչ օգնեն, մինչև խեղամսիցիս։ Վասն զի ես եմ որ վերկեմ զյուսացեալս իմս, և ուղ է արտաքոյ իմ հզօրագոյն օգնութիւն, ուղ օգտակար խորհուրդ, և ուղ դեղ հաստատուն։ Այլ այժմ առեցեալ զի հոգւովդ զկնի մերկին, զօրացիր ի մէջ յուսոյ աղօթից Յեսուի։ Վասն զի մեր չեմ ասէ տէր առ ի կազդուրել զբնաւս, ուղ միայն ամբողջապէս՝ այլ և առատապէս՝ և կուտակօրէն։

2. Ա՛ի թէ ինչ ինձ իր ինչ գժուարին կամ թէ նմանիցեմ ես ասողի, և ուղ առնողի, ուր է հաճատ քո, կամ հաստատապէս՝ և յարատևապէս՝ լիր երկայնամիտ, և այլ

և այլ զօրութեան։ Քան զի եկեսցէ քեզ վնասակարութիւն ի ժամանակի իւրում։ Պատահեա՛ ինձ, սպասեա՛, զի ես եկից և հոգացից զքեզ, փորձութիւն է որ զքեզ վշտանէ, և սնոտի երկիւղ, որ զքեզ ոչ հաբեկէ։ Օ՜ի՛նչ օգուտ է զբաղումն զի ըստ հանդերձելոց ներդիպականաց, եթէ զորամութիւն ի վերոյ տրամութեան ունիցես։ Ո՞ւմեք աւուրն չար իբր։ Ի՞նչ է և անօգուտ ինչ վասն ապառնեաց տրտմիլ կամ խոյտալ, որք գուցէ թէ ոչ երբեք ալիցին։

3. Պատճէն մարդկային ինչ է այդպէս սիրել խոկմամբք կատարել, և է նշան փոքր ըստ հոգութեան այդ քան թերևսեռաւոր քարշին ի համրմանց թշնամոյն։ Քան զի ոչ է նման փոյթ, թէ ա՞ր գործ հաճոյ սիրեք և կամ խափեութեամբք ծիծաղիցն զքեզ և պատրիցէ, արդեօք սիրով ներկայից կամ երկիւղիւ ապառնեաց ստորանկիցէ զքեզ։ Ո՞վ ուրուն խոտովիցն սիրտ քո, և մի՛ զանգիտիցէ։ Լայլ հաճոյ կիս, և յոյս աս յողորմութիւն իմ։ Քան զի մինչ վարկանիս զքեզ հեռացեալ լինել, մե՛ր ձեռ ես բազմիցս։ Լա՛ մինչ համարիս, թէ կորուսեալ իցես զբոլորն, յայնժամ մերձէ շահաւէտութիւնն մեծ ի սրտիւնա ետրման։ Օ՜ն ոչ է կորուսեցեալ բոլորն

մինչ հանդիպի ինչ ներհակութիւն։
Աւասի ոչ պարտիս դատել ըստ ներկայի
զգացման, և ոչ ներյենուլ և ընդունիլ
զծանրութիւն իմն յիւրաքանչիւրսն ուս
տեքէ առ եկեալ, եթէ թէ ի քաց զար
ձեցեալ ինչ բոլոր յոյս արտաքնծմանն։
4. Ո՞ի կարծեցես զքեզ քնաւին ի քաց
թողեցեալ, թէ և զժամանակ ինչ առա
քեցեմ առ քեզ զվշտագնութիւն, եկամ
ի քաց բառնայցեմ զցանկալին մխիթարու
թիւն։ Զանզի այսպէս՝ պարտէ ձեռնել
առաքելութիւնն երկնից։ Իբրև այս թարց
երկբայութեան յաճէտ վայելուչ է քեզ,
և այլոց իմոց ծառայից, զի զարհուրանի
ցիք յընդհամարձակութեանց, քան թէ
զայմ ինչ ըստ հաճոյից ձերոց ունիցիք։
Իս ծանեայ զխորհուրդս գաղտնիս, որ
յոյժ՝ հարկաւորն վասն կեցուցանելոյ
զի երբեմն թողանիցես առանց քաղցրու
թեան, մի գուցէ վիքանայցես յաշխուժն
բարիս, և քեզ ինքեան հաճոյանալ կամի
ցիս յայնմիկ որ ոչ է։ Զանզի զոր առ
էեալ եմ կարեմ ի քաց բառնալ, և զնոյն
վերստին շնորհել, մինչ հաճոյ թուիցի
ինձ։
5. Ո՞ինչ ասացեմ, եթէ և մինչ ի քաց բառ
նամ, ոչ զքոյդ բառնամ։ Զանզի իմ
այմ տուր բարւոյ, և այմ պարգև կատարեալ,
եթէ

Ի՞թէ յղիցեմ առ քեզ զծանրութիւն ինչ, կամ զընդիմամարտութիւն, մի՛ խռովիցես, և մի՛ բեկանիցի սիրտ քո, զի ես ուրախութով զնոյնն փարատել կարեմ, և փոխարկել զամ ծանրութիւն՝ ի խնդութի։ Ա՛յլ սակայն արդար եմ ես, և յոյժ գովալանելի մինչ այսպէս՝ առնեմ ընդ քեզ։

6. Ի՞թէ ուղղապէս՝ խմանայցես, և ձշմարտութեամբ նմշմարիցիցես, ո՛չ պարտիս երբեք սակս ընդիմադարձութեանց այդ քան վհատապէս՝ տխրել, այլ յաւէտ խնդալ և գոհանալ, և մանաւանդ զայն քեզ վերայնակ վարկանել խնդութիւն, որ՝ի վշտանկեցն զքեզ ցաւօք ո՛չ ան խայեցեալ քեզ։ Արդէս սիրեաց զնա Հայր, և ես սիրեմ զձեզ, ասացն սիրեցելոց իմոց աշակերտաց։ Որպ իրաւի ո՛չ առաքեցեալ առ խնդութիւն կենցաղականս, այլ առ վերամբարձս վենամարտութիւնս, ո՛չ առ պարտիս այլ առ քամահանս, ո՛չ առ դատարկութիս, այլ առ աշխատանս, ո՛չ առ հանգստութիւն, այլ՝ի յաւէտ պտղաբերութիւն ընդ համբերութեան, յիշեա՛ որդեակ զայսոսիկ բանս։

Հաղագս խստութեանցն քննաճից ստեղծուածոց, զի ստեղծօղն կարիցէ գտանել

Կ. ՅՈՒԲԱ Կ. ԸՆՏՈՒՆ ԵՒՄԿ ԵՐՈՐԳ։

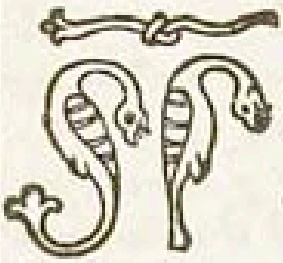

ՏԻՄ իրաճի կարօտիմ ես մեծա գուն ի շնորհն, եթէ պարտ ինձ ես այն ժամանել, ուր՝ ոչ ոք յստեղծուածոց կարասցէ զիս արգելուլ։ Կ՚ան զի որքա նիցս արգելանիմ յիրէ Հմեքէ, ոչ կարեմ ազատաբար առ քեզ սլանալ, քաղձայր ըն դարձակապէս՝ առ քեզ սլանալ այն որ ասէր։ Կ՚տացէ ինձ ղԹևս իբրև զաղաւնոյ, և Թռեայց, և յարտհանգեայց։

Ո՞ինչ է յանդորրագոյն քան զանկն մարդուս, եւ զինչ ազատագոյն քան զայն որ ոչ բաղձայ Հմիք Հիւրայ երկրի։ Կ՚արտէ ուրեմն գերազանցել զսեղծականս քնաւս և լքել զանձն իւր կատարելապէս՝ և յայն շուԹեան մտաց կալ և տեսանել զքեզ զի կերասցէ Համայնից զոչինչ նմանուԹի ունել ընդ ստեղծուածոց։ Կ՚ւ Թէ ոչ ոք ոչ ինչ Հիւրանէից ստեղծուածոց ապա զերծեցեալ, ոչ կարէ արձակապէս՝ նկատել առ ածայինս։ Կ՚ւ վասն այնորիկ սակաւք գտանին վերանկատիչք, զի սակաւք են որք գիտեն զինչ ևանս Հիկրստոսի կանացս, և ստեղծականաց գոլ չկարեն՝

ներգրաւեցեալս։

2. Ուստի խնդրեմ մեծ ինձ ընդդէմ, որ ամբաւանայցէ զիմս, և՝ի վերայ ինքեան յարիշտանկից։ Վասն զի եթէ ոք ոչ ինչ վերացեալ մտաք, և ազատեցեալ՝ի բնաւէից ստեղծուածոց, միաւորեցեալ իսկ ընդ այլ, զոր ինչ և գիտիցէ, զոր ինչ և ուսանիցի, ոչ է համարելի մեծ ինձ։ Ո՛ժամանակս քաջութիւն նուաստ եղիցի, և յորոյսեցեալ կայցէ այն, որ համարի գոլ զայլ ինչ մեծագոյն, քան զմի միայն զանչափն, և զյաւիտենական բարին։ Վասն զի որ ինչ ոչ է ամբ, է ոչ ինչ, և առ ոչ ինչ հաւասարելի է։ Ամբ է զանազանութիւն՝ի մէջ իմաստութեան առն լուսաւորեցելոյ և ջերմեռանդի, և՝ի մէջ գիտութեան եկեղեցականին գրոց աշակերտի, և ուսուցանողին։ Ո՛ի պատուականագոյնէ վարդապետութիւնն, որ՝ի վերուստ յամբոյն ոչ ներքնողմանէ տեղւոյն, քան զայն որ մարդկայնով ուշիմութեամբ աշխատասիրեալ առնուն։

3. Վասնիմ բաղումք, որք բաղձան վերանկատման, քայց զայնս որք պիտոյանան առայն, ոչ փութան իւիւր արկանել։ Ո՛ւ գոյ արգելումն մեծ, զի՝ինչպես և յիրս զգալիս զկայ առնումք, և զկատարելոյ մանկացուցանեմք ախտից սակաւ ինչ

հոգալք։

հոգւամբ։ Ալ գնահատեք թէ զի՞նչ էին, կամ յորմէ հոգւոյ առաքինութիւնքն, և թէ առ ինչ դիմելովքն մեք, որք հոգեւորք գոլ առասին, զի զայնքանս աշխատանս, և զառատապոյս հոգւաբարձութիւնս սակս անցաւորաց և խոտելեաց՝ ի կիրարկանեմք, և զնոքունայնոց մերոց հազիւ երբեք լինապես՝ ժողովեցեալով զգայութեանն երևելւոյն։

4. Ո՞վ ցաւոյս, վաղվաղակի զկնի փոքու վերաժողովմանն արտաքս պայթուցանիմք, և զառս մերս նորաւ արտաքինութեամբ բնաւ ոչ կշռեմք։ Այնչափ սրտաբեր ձգիցին մերքն զգաճճունք, ոչ տեղեկանամք, և թէ որպիսի տգեղք իցեն, ոչ երբեք ողբամք։ Վասն զի ամէն մտերմի ապականեալը զձանապարհըս, և վասն այնորիկ հետևիւր հեղեղն ջուրց մեծ։ Լաւ որով հետև իղձն մեր նորքին ապականեցեալ է, համրկե, զի և ներգործութիւնն հետևեցեալ, որե նշան չքաւորութեան նորքնայնոց կարողութեանն ապականիցի։ զի ՚ի սրտե մաքրոյ յառաջ ծի պտուղ բարւոյ կենի։

5. Որքան ոք արարեալիցե, խնդրի։ Այց թէ որքանիւ առաքինութեամբ առնիցե ոչ այնքան՝ հոգւաբարձապես՝ մտածի։ Այլ թէ ոք իցե զօրեղ փարթամ, գեղիցկու

գեղեցիկ, ուշիմ, բարի գրիչ, և բարի երգիչ հետաքրքրասէր, բայց թէ որքան աղքատ իցէ հոգւովք, որքան համբերող, և հեզ, և որքան առաքինի և ներքնատիտակ 'ի բազմայ լռի։ Ընդհանուրն առ արուեստ քինս մարդոյն վերանկատէ, իսկ շնորհն առ ներքինս զինքն դարձուցանէ։ Ա, այս ձախասէս՝ պատրի, իսկ ստ յուսայ յաջ զի մի խաւիցի։

Հաղագս բացուրացման անձին, և բոց հրաժարման 'ի բնաւէից տուփութեանց։

Վերակ Երեսուն և երկու երորդ։

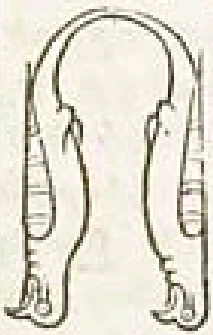

ըդեակ ոչ կարես ըստանալ զկատարեալ ազատութիւն եթէ ոչ բոլորովիւրն ուրանայցես զքեզ։ Ի կապանաւորեցեալք են քնաւք ինքնահաճք, և անձնասէրք, տուփուք, հետաքրքիրք վատարանդիք ընդ ըսղք միտ փափկութեանց և ոչ այնը որ ըստ յի էն է, որք թէ և բազմից զնոյն կեղծիցեն և շարադրիցեն, սակայն ոչ կայցէ հաստատուն։ Ընդ զի կոր եցէ բնաւն ոլ ոչ յոյ ծնանէն։ Ընդհանուր քեզ զայս հանիրաւ և զհամառօտեցեալսն, թուղ զնայն, և գտցես զհամայն քեզ զտուփումն, և գտցես զյարատեան

գուռն,

գումն, զայս մտօք քովք առէեռնեա՛, և մինչ լցուցանիցես, զբնաւն իմանայցես։
2. Ոչ եր իմ այդ ուչ ե գործ միոյ աւուր և ուչ կատակ վոք ըկանց։ Վասն զի նայդ միկ համառօտութեան նե ըպատրուհանակ ի ամ կատարելութիւն կրծնաւորացս։
3. Որեանկ՝ ուչ պարտիս ընդոստնուլ, և ուչ վհատիլ, լսելով զշաւղե կատարելոց, այլ առ վանմիդոյնս առաջիլ, և տակաւ տակաւ ըստ ըզձից քոց առայնոսիկ վուելաւ։ Գիշ թե քո զ լեալը այս, և առ այս երր ժամանեայ, մինչ զի ուչ գոյիր անձնասէր, այլ ըստ հնշմարման իմում զտապէս՝ կծնցաղավարե իր, և ըստ ակնարկութե հօր իմոյ, զոր քեզ յառաջադրեցի, յայնժամ ինձ յոյժ հաձոյանայիր, և զուլոր կեանն քո ըն խնդութեան և ըն խաղաղութեան անցանէր։
Վնե և ես զբազում ինչ ունիս առ ի քեզ ցողուլ, զոր եթե ուչ ամբողջապես՝ ինձ վերնշանիցես, ուչ ստանայցես, որում քազձաս։ Համոզեմ քեզ գնել յինէն զոս կի հրացեալ, զի ձոխանայցես, այսինքն, զերկնային իմաստութիւն, որ զբնաւս ստորնայինս առ ոտս արկանէ, յեռադրեա՛ զերկրային իմաստութիւն, և զբնաւս մարդկայինս և զառնձնականս հաձոյութիւնս։
4. Ցասցի կարեւոր գոլ քեզ գնել զկրս խոստանս,

խոտանս, փոխանակ աչունէից և գերազան ցից՝ իյիրս մարդկայինս։ Ոչ ան զի յոյժ քամահեցեալ, և նուաստ, մոռացման խակ աճանդեցեալ տեսանի, ձշմարիտ իմաստու թիւնն երկնային։ Ալ է իմաստուն, որ զվեհագոյնս խորհի զինքենէ, և ոչ արժանի մեծայարգութեան որ ընոյն իմաստու թիւնն խնդրէ՝ իյիրկէրի։ Ազուամբ են որ զնոյնն գերանալ քարոզեն, քայց վարդուք հեռապէս՝ տարաձայնին։ Ասկ ինքն իմաստութիւնն է մեծագոյն իմն մարգարէս թաքուցեալ՝ ի քաղմաց։

Պաղատս անհաստատութեան սրտի, և դիտաւորութեան վախճանականէ ոչնե լոյ առ Աստուած։

Ցուսս Արեսուն և երեք երորդ։

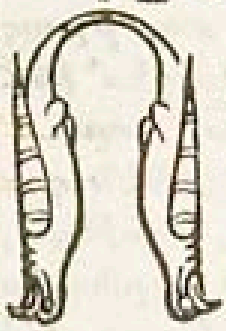

րդեակ՝ մի հաճասայցես քումմ ներգործութեան ներկայական նի, զի վաղվաղակի՝ փոխարկիլ կարէ՝ իյայլ։ Ոչ ան զի որ քան և ապրեցես, թէ ևյակամայ՝ ենթակայ ես փոփոխու թեանց, մինչ զի երբեմն ուրախ, երբեմն տրտում, երբեմն խաղաղ, և երբեմն վըր դովեցեալ, մերթ առաքինի, մերթ վատթար, մերթ ուսուցնասէր, մերթ աղմկեցեալ։

ցեալ, մերթ ծանր, մերթ թեթեւ գտա նելցես. քայց հաստատուն միայ ի վերայ այսոցիկ իմաստուն, և բարեպէս՝ Հմուտն հոգւով, ոչ դիտելով թէ զի՞նչ զգայցէ յինքեան, կամ թէ յորմէ կողմանէ ընդի ցէ հոլմն անհաստատութեան, այլ թէ քոլոր դիտաւորութեանն նորին մտաց առ պարտաւորն, և առ ըղձալին ժամանիցէ վախճան։ Զի այսպէս՝ կարասցէ ոք միապէս՝ և նոյնապէս՝ անդրդուելի իսկ յարամնալ զըտիւ ակամբ դիտաւորութե։ ի մէջ այսքանեաց զանազանից դիպուած ծոց առանց լքանելոյ ունելով զնոյնն առ իս ուղղեցեալ։

2. Քայց որքան զտագոյնէ ակն դիտաւորութեան, այնքան անդրդոլապէս՝ ընթանի ի մէջ աղջամղջից։ Վակայն ընդ քազումն մթանայ և ակն զըտի դիտաւորութեան առդիտելով իսկոյն՝ կիրս զըտարձալիս հանդիպեցեալս։ Զի՞ն զի հա զիւ գտանի ոք բոլորովիմբ՝ ազատ, սակս քի առանձնականի արտախուզման։ Այսպէս հրեայք երբեմն եկեալքեն ի քեթանիայ, ոչ միայն վասն յիսուսի, այլ զի և զղազար տեսանիցեն։ Վաքրելէ ու րեմն ակն դիտաւորութեան, զի իցէ պարզ և ուղիղ, և քաց յայլոց քնաւելից զանազանից միջնորդաց, առիս ուղղելի։

Ա. 4

Ա. Ե սիրօդն զնա ձանձրէ զնա գոլ ի վեր քան զնոմս, և նամենեսեան։

Ա. Լուսն Ն. ըեսուն և ջուրս երկրպ։

Հաճախիկ ես ի մէ, և ես մէ ինչ. զի՞նչ առաջի կամիմ, և զի՞նչ երջանկագոյնապէս՝ բաղձալ կարեմ։ Ո՞հաւեղ, և քաղցը բանք բայց սիրոյն զբան այլ ոչ զաշխարհ, և ոչ զայնս որք յաշխարհին են։ Հաճախիկ ես ի մէ և ես մէ ինչ, իմացողին բաճականապէս՝ ասացեալ է, և վայելուչ է սիրոյն ստէպ՝ կրկնել զնոյնն։ Ն. ե Լուսն մինչ ներկայ ես դու, վայելուչ են ամք, բայց մինչ ի բացեայ ես, զգուշելիք են համանքք։ Դու առաս սրտի զհանդարտութիւն, և զխաղաղութիւն մեծ, զիմնդութիւն իսկ թերկրպալական։ Դու առնես զի զդայմունք բարւոք զհամոյնից, և գովաբանիցեմք ըզ քեզ ըստ ասելւոյ։ Ո՞չ ինչ է որ կարիցէ ըզ ժամանակ ինչ թ-արց քեզ հաճոյանալ. բայց թէ պիտոյանայցէ, զի իր ինչ նոցէ ախորժելի, և բարեհամ, պարտէ զի քոյդ շնորհս առ գոյցէ, և համեմիւ քոյդ իմաստութեան համեմիցի։

Բ. Ո՞ր զքեզ ձանձրէ, զինչ է, զոր ոչ ձանձրիցէ ուշադրապէս։ Ն. ե որ զքեզ ոչ ձանձրէ, զինչ է որ նմա վայելուչ գոլ կարիցէ։

կարեցէ։ Նայց նուաղին յիմաստութեանէ քումմ իմաստունք այսորիկ աշխարհին, և որք ըստ մարմնոյ իմանան։ Զի ան զի անդունայնութիւն բազում, իսկ աստ մահ գտանի։ Նայց որ քեզ քաղաքմամբ կեն ցաղկանաց, և մահացուցմամբ մարմնոյ հետևեն իրաւէ իմաստունք գոլ ձանաչին։ Զան զի յոնայնութենէ առ Աշմարտութիւնն, ի մարմնականութենէ առ հոգեկանութիւնն անդրադարձեր։ Ա. յսորիկ են որք ձանաչեն զաճ, և որ ինչ բարւոյ ի ստեղծուածս գտանի, զբոլորն վերագրեն ի գովութիւն կերտողին զնոյնս։ Ննման է սակայն, և յոյժ աննման հաճելութիւն ստեղծողին, և ստեղծականաց, յաւիտենականութեանն, և ժամանակականն, լուսոյն անլոյսին, և լուսոյն լուսաւորելոյ։

3. Ալ լոյս մշտնջենաւորդ, գերազանցող ընաւէից ստեղծականաց լուսոց, վայելեա զվայելուչսն քոյս ի վերուստ, զի ա վանցողս ընդ քնաւէս խորս սրտի իմոյ։ Ա՛նդ երեա, ուրախացո՛, պայծառացո՛ և կեն դանացո զհոգի իմ, զօրութեամբ նոցին, առ ի՛ներ յնուել քեզ ի հրաշալիսն ան չութիւնս։ Ալ ե՛թէ յոյժ ամ եկեսցէ ժամ մեռ այս երանելի, և տենչալի։ զի քոյով յագեցուցանիցես զնս ներկայութեամբ, և լիցի

և լիցես ինձ ամ յաճախնայնութ։ Քան զի մինչ տակաւին այս ոչ է տրծցեալ, խըն դութիւն իմ ոչ է լինացեալ։ Ո՛չ ցաւոյս, զի դեռ ևս հին մարդն կենդանի է ներ կիս, և ոչ է բոլորն խաչեցեալ, ոչ ևս կա տարեալապէս՝ մեռեալ, զի դեռ ևս ցան կայ ուժգնապէս՝ ընդէմ հոգւոյս, շար ժելով զպատերազմ անդադարական. և ոչ է հանդարտութիւնն յիշխանութեան հոգ ւոյ իմոյ։

4. Քայց դու որ տնրես զօրութեան Ձո վու, և զշարժուածն ալեաց նորա ցածու ցանես։ Ո՛վ և օգնեա՛ ինձ, ցրուե՛ա զզ հեթանոսս որք կամին զպատերազմ, և խոր տակեա զնոսա զօրութեամբ քով։ Ո՛չ ոչ ինձ, մաղթեմ՝ իքէն զմեծամեծս քոյս, և վատաբարեսցի աջ քո։ Քան զի ոչ է ինձ այլ քեզ յոյս, և ոչ տեղիապաճինն ըզաց՝ ի քէն, տէր իմ և աստ իմ։

Եւ է ոչ իցէ ապահովութիւն՝ ի փորձու թեանց ըն կենցաղումս այսմիկ։

Գլուխ Ժ. ընտուն և հինգ երորդ։

1. Ողեակ, ոչ երբէք գտցես զապա հովութիւնն նայսմիկ կենցաղում, այլ որքան՝ ապրեսցիս, զչհնս հոգևորս ունել ապատես. զի շրջիս՝ ի մէջ թշնամեաց

թշնամեաց, որք յաջմէ և յահեկէ մարտն
չին ընդ քեզ։ Ոչ՝ եթէ ոչ ի կնի ար
կանիցես յամենից կողմանց զվահանն հաւ
քութեան, ոչ մնայցես ընդերկար ժա
մանակ թարց ուժոք վիրի։ Ոչ և եթէ
ոչ գնիցես զսերտ քո սևեռապէս՝ ի յիս,
զըտիւ իւիք հաճոյութեամբ, կրելով
զբնաւս յաղագս իմ, ոչ կարասցես ըմբռ
նել, խորշակն այսմիկ, և ոչ ժամանեսցես
ի սպասս երանեցելոց։ Պարտ է ուրեմն
քեզ անցանել քաջապէս՝ ընդ ամ ինչ, և
հզօրիւ ձեռամբ զինել հակառակ՝ ընդ ի
մամարտից։ Զան զի յաղթողին շնորհի
մանանայ, և թմբեցելոյն թողանի թշուա
ռութիւն մեծ։

2. Ոչ եթէ խնդրես նայսմիկ կենցաղու
զնձանգստութիւն, որպէս՝ ժամանեսցես
յայնժամ առ մշտնջենաւորն յարքայանգս
տութիւն։ Ի՝ գնիցես զքեզ ուրեմն առ
առաքել հանգստութիւն, քայց առ առա
քել հաւքերութիւն։ Ընդրեա զձշմարիտ
խաղաղութիւն, ոչ ի երկրի, այլ ի երե
կինս, ոչ ի մարդիկ, կամ նայս ստեղծո
ւածս, այլ ընդ միայնում աստուածում։

Աստի վասն սիրոյն այ պարտիս զքեզ
բնաւից յօժարապէս՝ ենթարկանել, այս
ինքն աշխատանաց, և ցաւոց։ փորձու
թեանց, և վշտակրութեանց, նեղութեց
կարևորութեց,

կարևորութեանց, և հիւանդութեանց զբպարտութեանց, ընդ իմախոսութեանց, և յանդիմանութեանց. խոնարհութեանց, և պատկառութեանց, նախատանացդ, և քա
մահանացդ. Ո՛ի այսոքիկ են որք օգնեն առ առաքինութիւնն. այսոքիկ են որք զդեռավարժս փորձեն ծառայս քի. և այ
սոքիկ են որք յօրինեն զերկնային պսակն
Ի՞ւ ես հատուցից զվարձս յաՀեհոնական
ս փոխանակ կարճատև աշխատանն, և
զանգրաձս փառս, փոխանակ անցաՀոցդ
պատկառանացդ։

3. Պարծես դու թէ ունիս միշտ ըստ
քոյդ Հաճոյութեան զմխիթարութիւնս
Հոգեկանս, քայց ծառայքն իմ ոչ գտին
զայսպիսիս, այլ զբազում ծանրութիւնս
և զգանազանս փորձութիւս, զմեծամեծս
իսկ անմխիթարութիւնս։ Ո՛ մարեր
ներքուկ զինքեանս նամբնայնուս, և
առաՀել յուսացան յաՀ, քան թէ յինք
եանս, գիտելով, զի ոչ են Համարժանիք
քարքարանք այսորիկ ժամանակի, առ ի
յարդիւնաՀորութիւն Հանդերձելոցն փա
ռաց։ Պամիս փութանալի ունել զայն, զոր
բազումք զկնի բազմաց արտասուաց, և մե
ծամեծաց աշխատանաց, Հազիւ առա
ցան։ Ո՛ մարեր տեառն, քաջալերեցաց, և
զօրացիր։ Պ՛ի յուսահատիր, և մի լքանիր

Ա. յլ զՀոգի և զմարմին քո արատադրեա յա
ւանմնաբար՝ վասն փառացն այ. Ա. և ես
հատուցից քեզ ևիապես, և եղէց ընդքեզ
ըն համայնս ներողութեանս։

Ընդէմ ուսայնից դատողութեանց մարդ
կան։

Գլուխ Ե. Բեսուն եվէց երորդ։

1 Ա Ղդեակ՝, ընկեա զսիրտ քո հաս
տատապէս՝ ի տէր, և ի մարդ
կայնոյ դատողութենէ մի զանգի
տիցես ուր՝ խիղճ մտաց քոց վկրատրէ
քեզ զբարեկրօնութիւն և զանմեղութի։
Ո ի բարձոք է և երանաւէտ լսատ այսմ
կենցաղավարիլ։ Ա. այս ոչ եղիցի ծանր
այնմիկ, որ խոնարհէնէ սրտիւ, և ոչ այնմ,
որ մանաւանդ այ, քան թէ ինքեան
յուսայ։ Ա աղուամք զբազում ինչ խօսին,
ուստի դոյն ինձ նոցին հաւասար պար
տիս։ այլ և բնաւից բաւական գոլն, ոչ
է կարծիս։ Ա. թէպէտ ամեն Պօղոս ջա
նաց ամենեցուն հաճոյանալ ի տէր, և գոլ
ամ ընդ ամենեսեան, սակայն ևս վոքրա
գունեղ ինչ վարկաւ, թէ դատիւր յօրէ
մարդկայնոյ։

2 Ա. Հաստեցաւ բաւականապէս՝ սակա
յելոց հնութեան, և կեցուածեան, որ
նէր

նէր յինքեան, եւ որքան կարէր։ Նայց ՈՒՀ կարաց արգելուլ, զի մի յայլոց երբեմն դատիւր, եւ կամ արհամարհիւր։ ՈՒստի յանձնեաց յած զբոլորն, որ Ճանաչեալ էր զբոլորն։ Ի համբերութեամբ, խոնարհութեամբ իսկ, ընդ դէմ բերանոց խաղաղաց զան զգամութիւն, եւ ընդ դէմ խորհողաց զունայնութիւն, եւ զխարդախութիւն, ընդէմ իսկ այնոցիկ, որք ըստ Հաճութեան իւրեանց ամրուրք անապարդ թէին, զինքն ջատագովեաց։ ՈՒսկայն երբեմն եւս զպատասխանի, զի մի՛ տկարաց լռութեամբն իւրով ծնանէր զգայթակղութիւն։

3։ ՈՒՀ դու, հիմ երկնչիս 'ի մարդոյ մահկանացուէ որ այսօր է, և'ի վաղիւն ոչ երևի։ Երկեր դու յայ, և'ի մարդկայնոց զարհուրանաց մի՛ ահաբեկիր։ Օ՞ր ինչ կայցէ որք առնելքեզ բանիւք, կամ զրպարտութեամբք, ոչ ապաքէն ինքեան մանանէանդ, քան թէ քեզ վնասէ։ զի ով որք և իցէ նա՛, ոչ կարասցէ զերծանիլ 'ի դատաստանէն այ։ Վասն դու միշտ առաջի աչաց քոց զայծ, և մի՛ կամիր խոստանալ բանիւք վինճականօք։ Նսկ եթէ տեսանիցես զքեզ ներկայսիս՝ ընկճեցեալ, և վրդովեցեալ յայնս, նորա ոչ արդիւնաւորէսիր, մի՛ զայրանայցես, և մի՛ անհամբերութեամբ

քոյ

քով նոյնազեղուցանիցես զպատկեր քո։
Ա. Յլ մանաւանդ ակնարկեա՛ յիս ՚ի յերկիր
նս, որ կարօղ եմ զերծուցանել զքեզ ՚ի
քնաւեից խառնիճաճանց և զրպարտուԹեց
և հաստուցանել իւրաքանչիւրում ումեք
ըստ գործոց նոցա։

Պաղատս զտի և ամբողջի յանձնառու
Թեան անձին առ աՅծ, վասն ստանալոյ
զազատուԹիւն սրտի։

Ա. Լուսա Ա՛րեսուն և եօԹն երորդ։

1. 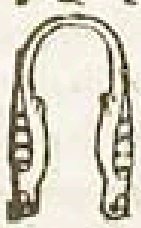
բդեաք՛, Թող զքեզ, և գտանից
ես զիս։ կաց առանց ընտրուԹե
և Թարց քնաւից յատկուԹեց, և
շահեցիս զիս։ Ա՚ան զի յաՃեցի
քեզ իսկոյն առատագոյն շնորհ, մինչ յան
ձնեցես զքեզ առ աՅծ, առանց ատելանա
լոյ։

2. Ն՚՚ի՛մ, որքանիցս յանձնեցից զիս քեզ,
և նորս Թողից զիս։

3. ՚՚Ինչ, և յայտուած ժամու։ որքան ըն
փոքունս, այնքան ըն մեծ-ամեծս։ ՚՚Չ ինչ
առնուամ ՚ի քոց, այլ ըն քնաՃս զքեզ ևս
կացեալ կամիմ գտանել։ Ա՚պա Թե ոչ,
որպէս՝ կարասցես գալ իմ, և ես քո, զի
եԹե ՚ի քնաՃից առանձնականաց քոյոց
հաձուԹեց ՚ինձ քուստ, և յարտաքուստ
ոչ ևս։

ոչ մերկանայցես։ Եղե՝ որքան վաղվաղապէս՝ զայս առնիցես, այնքան բարւոքապէս առնիցես զքեզ։ Եւ որքան լիապէս՝ եւ պարզապէս՝ այնքան ինձ հաճոյասցիս, եւ առաւել շահեսցիս։

4. Իմանք զինքեանս յանձնեն առ Ձեզ, քան զհանդերձ իւիք բացառութեամբ։ Վասն զի ոչ լիապէս՝ յուսան յԱստուծ, վասն որոյ զինքեանս ինքեանց նախատեսանելոյ բաւականս կարծեն։ Իսկ ամանք թէպէտ ի սկզբան բոլորովիմբ զինքեանս վերըն ծայեն ասէ։ Իակայն յետոյ բախեցեալք ի փորձուածեանց, դառնան վերստին առ առաքինան, վասն որոյ հազիւ երբեք յառաքինան ի կատարեծեան։ Ա. յապահով սրտի մաքրոյ զՀոգւոյն սրբոյ ազատուածեան, եւ վայելչի ընտանեկցուածեան իմոյ զինորհն, ոչ երբեք վերադառնամն, եթէ ոչ նախ ամբողջապէս՝ յանձնիցեն ինձ վինքեանս, եւ հանապատրաստապէս՝ վերըն ծայիցեն։ Զի թարց սմա, ոչ կայ նոյ, եւ ոչ կայացի զմայրոցական միաձորուածեանն։

5. Ազմիցս ասացի քեզ, եւ այժմ զնոյնն կրկնեմ։ Ամոլ ինձ զքեզ, եւ յանձնեա ինձ զքեզ, եւ զմայրեսցիս մեծաւ խաղաղուածեամբ ներքինոյնով։ Ոչ ոք բոլոր ըզքեզ, փոխանակ բոլորին։ Ա՛ի ինչ ար

տապահանջիցես, եմի՛ ինչ վերակրկնիցես
Ալաց մարգարեսն՝ եւ թարց յողդողջութե-
՚ւյես, եւ գոցես զնա. եւ երկիցես ազատ ար-
տիս, եւ խաւարք ոչ պաշարեսցեն զքեզ։
Ո՛չ անդա տակաւին առ այն, մարդեծնա՛, եւ
բաղձա՛, զի կարիցես մերկանալ ի զգեստից
յաստուածեանց, եւ մերկապես՝ հեռանել
յնստուսն մերմին։ Պ՚եռանիլ քեզ, եւ ինձ
մշանջենապես՝ կենդանանալ։ Ո՛չ այն
ժամ նուաղեսցին քնաւք ցնորմունք ընդ-
ունայնք, վրդովմունք անիրաւք, եւ հոգք
աշխարհականք։ Այնժամ ևս հեռասցին
՚ի քէն երկիւղն անքաւելեաւն, եւ մեռցի
՚ի քեզ սէրն անկարգաւորն։

Ի ազգս քոյրիդ կառավարութեան ՚ի
յինս արտաքինս, եւ վերադեման առ ան-
՚ի կատարածեանս։

Գլուխ Ի. Բնութեան եւ ուսման երկոցունց։

1.
ոդեակ, առանց սէր ունակապես
ձկտիլ պարտիս, զի յամենայնում
տեղւոջ ևներգործութեան, և
յամենայնում արտաքսականում պարապ
մանն ՚ի ցես ներքսապես՝ ազատ, և ՚ի քէն
ինքեան կարօղ։ Ո՛չ զկոյն բնաւք ՚ինքերքոյ
քոյ, և գու ոչ ՚ինքերքոյ նոցա. որպես զի
ինչես առնից քոց տէր, և ուղղէ։ Ի՛ն ա-

ռայ,

ռայ, և ոչ գնոճածոյ, այլ յաճէտ ազատ, և Հշմարիտ երկրպագի. Ժառանգորդ վի Հակի և ազատութեանն որդւոցն այ. որք կան ՚ի վերայ ներկայականաց, և նշմարեն զիշանջենաւորս. որք առ անցաւորս Հա խիւ ակամբ, և առ երկնայինս սիրով նկա տեն. զորս կենցաղականք ոչ քարշեն յին քեանս առ ՚ի ներ յենուլ, այլ մանաւանդ ինքեանք քարշեն զնոսա առ ՚ի թարեպէս ՚ի կիրարկանել. ըստ որում կարգաւորեց եալք են յայ, և սահմանեցեալք ՚ի վեհա գունէ Հարստարապետէ, որ զոչ ինչ ե լոզ անկարգաւոր ՚ի ստեղծուածս իւրս 2. Իսկ եթէ ևս ըն Համայնս գիպուածս կայցես Հաստատուն, և ոչ արտաքնով ա ռերևոյթիւ կամ ակամբ մարմնականաց նշմարիցես զտեսեցեալս կամ զլսեցեալս, այլ յաղագս իւրքանչիւրոյ ուրուք պատ Հառի մտանիցես առաժամայն ընդ Աօվ սէսի ՚ի տապալարն առ ՚ի խրատիլ ՚ի նո՛ ի լուիցես մերթ զձայնն պատասխանին, և դարձցես ներկրթեցեալ զիրաց բազմաց գներկայից և զապառնեաց. Վ՚ան զի միշտ Աօվսէս ունեաց զվերադիտումն առ տա ղավարն, սակս տարակուսութեանց և ին դրոց լուծանելոցս. Փութացաւ և ս ՚ի յօգնութիւնս աղօթից, սակս կասկածա նաց, և ամբարշտութեանց մարդկան ՚ի

բաց

քաց բառնալեաց։ Լ՚յապէս՝ և դու ձե
պէլ պարտիս առ ամենայն խորհրդածուն
քոյոյ սրտի, ատէպ՝ մաղթելով ՚ինմանէ
զօժանդակութիւն։ Ո՚ի վասն այնորիկ
Դաւիթ, և որդիքն իսրայէլի խաբեցան՚ի
Պաբաւնացւոցն։ Պատ զի նախապէս՝
ոչ կամեցան զբերան տէառն հարցանել։
Լ՚յլ կարէպէս՝ հաճատուելով քաղցրոյ նո
ցին բանից, պատրողականաս առաքինու
թեամբ նոցին, եղեն նշաւակեցեալք։

Ոչ ոչ ինչ պարտ առն գալ վաղվաղակի
՚ի յառնելիս։
Պէտք է զբօսանք և լինի երկրի։

1. Ա՚ղբեակ՝ յանձնեա՛ քինձ միշտ զպատ
ճառ քո, և ես բարեպէս՝ տրամադ
րեցից զնա ՚ի ժամանակի իւրում։
Պատեա՛ կարգաւորութեան իմում, և ըզ
գայցես անսուտս զայրուքիւն։
2. Ո՚ւր իմ յոյժ կամաւորապէս՝ յանձն
իմ քեզ զբնաւս, զի դոյն ինչ պատշաճ
րիկ կարեն խորհուրդք իմք։ Ո՚չ վայէ թէ
ոչ այնքան առ յենուն դիպուածոց հան
գերձելոց, այլ զիս քում բարեհաճութե
թարց ոչնման վերընծայեի։
3. Ա՚ղբեակ՝ քաղցիցս ոչ գիր իմն ուժգ
նապէս՝ շարժէ, քան թէ քաղձայ, և մինչ

առ

առ այն ժամանէ, սկսանի զնմանէ այլա պէս՝ զգալ։ Վասն զի լուծք նորին շուրջ զնովաւ իջ են մնայունք, այլ մանաւանդ նուըդրդօղք ի միոյն առ միուսն։ Ույէ Տուն բեմն փոքրագունեղ իմն, եթէ ոք զինքն ևս ըն փոքրագունեղս թողուցու։

4. Ընշմարիա արդեւնաւորութիւն առ նէ, ուրացումն իւրոյ անձին։ Վասն զի որ ուրանայ զինքն, է ազատ յոյժ ևասպա հով։ Այց վասն զի հնացեալ թշնամին, հակառակն բնաւէից զարթուց, ոչ գադա րի, այլ ի տուընջեան և ի գիշերի հնար է զծանուննս գաւաճանութիւնս, զի փար թառ ի յորոգայթս խաւիսութեան զա հավիժել կարիցէ զանզգուշս։ Ույսուն ա սէ տէրն մեր, հսկեցէք և աղօթեցէ, զի մի մտանիցէք ի փորձութիւն։

Ոչ է մարդ կինքէնէ զոչ ինչ բարւոյ ուս նի, եթէ առ ոչ ինչ պարծիլ կարիցէ։ Ույուն Պաւեան երդոյ։

1. Տիմ զինչ է մարդ, զի յիշիցես զնա, կամ որդի մարդոյ, զի այց առնիցես նմա։ Վասն զի զինչ արդեւնաւորեցաւ մարդ, զի տայ նմա գործոյդ ընորհ։ Ըհաւասիկ ես առ իմ, զուսմն կարեմ գանկատել, եթէ զիս ի բաց

ի քաց ընկեցես, կամ առ ինչ ըստ իրա
ճանց նկրտիլ, եթե զոր խնդրեմն ոչ
առնիցես։ Արեմն համաստատապէս խոր
հիլ կարեմ, ևասել, տէր իմ, ոչ ինչ եմ,
զոչ ինչ կարեմ, և զոչ ինչ բարւոյ ունիմ
ես յինէն, այլ յամենայնումն նուաղիմ,
և ձկտիմ միշտ առ ոչ ինչ։ Այս եթէ ոչ ի
քէն նպաստաւորիցիմ, և ներքսապէս
ներ հմտանայցեմ, լինելոց եմ զոլորսիմբ
գաղջ, և քանելոց։

2. Ասկ զառ տէր իմ միշտ նոյն ինքնես,
և միշտ բարի, արդար, և սէր, յարամնաս
ի յաւիտեան։ Արդարապէս, արդարարապէս,
և սրբապէս ներգործել եւոլ և տրամադ-
րել զամ ըստ քում իմաստութեան։ Այդ
ես որ ինուճզումն մանաւանդ քան թէ
ի յառաջադիմութենն հակամիտեմ։
Ինչ եմ միշտ ընդ միում կացուցեալ եան յարա
մնայուն։ Զան զի ծոցին ժամանակք փո
խելին ի վերայ իմ։ Ապայն եթէ քեզ
հաճոյ թուիցի, զի կատարեցես առ
չարազուկ քո հզօր, խնդրեմ բարեգոյնասցի
զի զառ միայն թարց ուժէք մարդկայնոյ
օժանդակութեան կարես ինձ օգնել։
Ես այնքան կազդուրել զիս, մինչ զի ե
լես իմ ոչ գործոյն միուանդամ յկնա առ
ջերս, այլ առ քեզ միայն վերափոխիցիմ
սիրեմ, և ի քեզ յարատևանգիցեմ։

Ասան

3. Ասաւ Թէ բարեպէս՝ գիտէ ի վայ
ելիքաւորութիւն մարդկան՝ ի բացհերքել,
յաղագս առաստանալոյ ներմուծանութե,
կամ յաղագս հարկաւորութեան, զի տուն
պիտ խնդրել զքո, և զի ոչ ոք՝ ի մարդ
կանէ կարէ փոփոխել զիս։ ¶ Այնժամ մեր
Թէր ինձ ըստ իրաւանց յուսալ՝ ի ընտրհա
քոյս, և հրաժարիլ սակս պարգևեն նորոյ միսի
թարութեան։

4. Ո՞րդ՝ գոհանամ զքեն, յորմէ յառա
ջանայ բոլոյն, որքանիցս՝ բարեպէս ինձ
յայտդի։ Ասկ ես եմ ուսանութիւն, և
ոչ ինչ առաջի քոյ, այլ անկայուն, և ան
հաստատ։ Ո՞ւ ինչ ուրեմն պարծիլ կա
րեմ, կամ զմէ բաղձամ վերահամբաւիլ։
Ո՞չ ապաքէն յոչնչէ եմ որ է ուսանողա
նեղ իմն։ Ո՞ւր իրաւի քննաւն է ինանիր
փառամոլութիւն, և մանիզ ժանտաւո
րութիւն և մեծագոռնեղ ընդունայնութի
զի զրկէ զիս՝ ի ձշմարտէ փառաւորմանէ
և մերկացուցանէ յերկնայնոյ շնորհէ։
Քանզի մինչ ոք հաճոյանայ ինքեան, ան
հաճոյանայ քեզ, և մինչ բաղձայ գոհու
թեանց մարդկայնոց, զրկի՝ ի զօրութեց
ձշմարտանց։

5. Ո՛ուրեմն ձշմարիտ փառ, և ցնծու
թիւն սրտից, փառաւորին՝ ի քեզ, և ոչ՝ ի մեզ
եան։ Այնպէս յանուն քո, և ոչ՝ ի զօրու

թիւնս

թիւնս յաստուած։ Ա՛յլ և ոչ թերկրիչն ընդ
առեղծուածոյդ ումեք, եթէ ոչ վասն
քոյ։ Աստի գովեցից քոյդ անուն, և ոչ
իմ։ Պատառիցից քոյդ գործ, և ոչ իմ։
Երկնեցից անուն քո սուրբ, և ինձ ոչ
ինչ առ ընձեռեցից՝ ի գովուածոյդ մարդ
կայնոց։ Վասն զի դու ես փառն իմ, դու
ես ցնծութիւն սրտի իմոյ։ Ի քեզ պար
ծեցայց զօր ամ, իսկ վասն իմ ոչ ինչ,
եթէ ոչ՝ ի տկարութիւնս իմս պարծեցայց
6. Այնդրեացն հրէայք զփառս՝ իմմեանց,
իսկ ես խնդրեցից զայն, որ ի միայ
նոյ այ է։ Զի սան զի ամ փառ մարդկան
ամ պատիւ կենդանականաց, և ամ վասն
թիւն աշխարհական, բազդատեցեալ յա
էիտնականաց քոյոց փառաց, ի ընդու
նայնութիւն և յիմարութիւն։ Զի ճշմա
տութիւն իմ՝ ով ողորմութիւն իմ, և ամ
իմ։ Զի երկրպագութիւն սուրբ, քեզ գո
վութիւն, պատիւ, զօրութիւն, և փառք,
ընդ անհուրս յաէիտեանից յաէիտեանս։

Ղ՝ աղագս քամահչման բնաւից պատուո
ժամանակաւորաց։

Ղուխս Վ՝ առաւաւն և մեկ երկրդ։

1.
րդեամ՝, մի՛ քեզ առ քարշիցես,
եթէ տեսանիցես զայլս պատուե
լիս և

իլ և զարձրանալ, և զքեզ քամահիլ. և խոնարհիլ։ Յլ ուղեա առես զսիրտ քո յերկինս, և ոչ սխրեցուսցե զքեզ քամահ

Հոգին մարդկան իմերկրի։

2. ՆՈՐ իմ ընկուզութեան կամք, և յղի դուռնայնութեանց փութով պատրիմք։ Օ՜ն եթէ ուղղապէս՝ իմիս անկարկինեմ, ոչ երբէք գառանեմ զանիրաւութիւն ինչ յուսիք և սուղձոնածոյ առես եղեալ գոլ։ Ասմ ոչ ըստ իրաւանց տրունջամ ընդեմ քեզ։ Այլ քան զի յաձախապէս՝ և ծանրապէս մեղայ քեզ, վասն որոյ ար ժանապէս՝ զինի ընդեմ ինձ համային սուղձոնածոյ։ Ինձուրեմն արդարապէս՝ վայելէ ամօթ և պարսաւանս։ իսկ քեզ, գովութիւն, պատիւ, և փառք։ Ո՛չ եթէ ոչ առայն զիս նախապատրաստիցեմ, զի յօժարիցեմ հաճոյանալ ի բնաւէից ընսուղձոնածոյ քամահիլ, և ծաղանիլ, և իբր ոչ ինչ խորտակ սեսանիլ, ոչ կարեմ ինքնապէս՝ խաղաղանալ, և հանգչիլ, ոչ հոգևարապէս՝ լուսաւորիլ, և ոչ կիսապէս՝ ընդ քեզ միաւորիլ։

ՅԱՆԿ ԽԱՉԱՂՈՒԹԻՒՆՆ ՈՉ ԻՆՉ ԴՆԵԼԻ Ի ՄԱՐԴԻԿ։

ՀՈՎԻԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԱՒԵՐԿՈՒ ԵՐԻՑԴ։

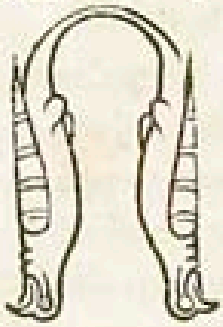

1. ԵՐԴԵԱԿ՝ ԵԹԷ ԴՆԻՑԷս ՁԽԱ ՂԱԹՈՒԹԻՒՆ ՔՈ ԸՆԴ ՈՒՄԵՔ ԱՆՁԻՆ, ՎԱՆ ՔՈՅ ՂԳԱՑՄԱՆ ԵՒ ԿԵՆՑԱՂԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ՂԻՆԻՍ ԱՆԿԱՅՈՒՆ, ԱՊԱՐՈՒԲԵՑԵԱԼ Ի՞ՍՏ ԹԷ ՈՒՆԻՑԻՍ ԸՂՎԵՐԱԴԻՄՈՒՄՆ ԱՌՄՇՏԱԿԵԱՅ, ԵՒ ՅԱՐԱՄՆԱՅ ՁՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆ, ՈՉ ՏԻՐԵՑՈՒՍՑԷ ԶՔԵԶ ՔՈՅԴ ԲԱՐԵԿԱՄ, ՀՆԱՉԱՑԵԱԼ Ի ՔԷՆ ԿԱՄ ՄԵՌԵԱԼ. ՔԱՆ ԶԻ Ի ԻՆԻՍ ՊԱՐՏԱՒՆ ԿԱՅԱՆԱՅ ԱՅՔ ԲԱՐԵԿԱՄԻՆ, ԵՒ ՎԱՏՆ ԻՄ ՍԻՐԵԼԻ Է ԱՅՆ ՈՐ ՔԵԶ ԲԱՐԻՔՈՔ ԹՈՒՆԵՑԵԱԼԷ, ԵՒ ՅԱՒԷՏ ՆԱՓԵԼԻՆ ՆԱԽԱՄԻԿ ԿԵՆՑԱՂԱՒՄ։ ԱՍԱՒ ՈՉ ԻՆՉ ԱՐԺԷ, ԵՒ ՈՉ ՄՆԱՑՑԷ ԹԱՐՑ ԻՆՁ ՍԻՐԵ ԼՈՒԹԻՒՆ ԻՆՉ։ Ի՞ՍՏ ԵՒ ՈՉ Է ՁՇՄԱՐԻՒՏ ԵՒ ՂՈՒԱՐ ՍԻՐԵԼՈՒԹԻՒՆ, ՂՈՐ ՈՉ ՇԱՐՈՒԱԶԵՄ ԵԱ։ Ա ԱՒԱՆ ՈՂՈՅ ԱՅՆԱՊԷՍ՝ ՄԵՌԱՆԵԼ ԱՊԱՐ ՈՒԻՑ ՆՄԱՆԵԼՔ ՂԳԱԾՄԱՄԲՔ ՍԻՐԵԼԵԱՑ ՄԱՐԴԿԱՆ, ՎԱՅՔ ԶԻ ՈՂՔԱՆ Ի ՔԵԶ Է, ԲԱՂՁԱՅՑԵՒ Ղ ՈՂ ԱՌԱՆՑ ՄԱՐԴԿԱՅՆՈՅ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵՒ։ Ա՞ՒԱՆ ԶԻ ԱՅՆՔԱՆ ՅԱՒԷՏ ՄԵՐՁԵՆԱՅ ՄԱՐԴԱՍ ՁԾ, ՈՐՔԱՆ ՅԱՄԲԱՆՑ ԵՐԿՐՕՅՆՈՑ ԱՓՈՓՄԱՆՑ Ի ԲԱՑ ՀԵՌԱՆԱՅ։ Ն՚Ե ԱՅՆՔԱՆ ԲԱՐ ՁՐԱԳՈՒՆԱՊԷՍ՝ ԱՌ ՁԾ ՍՐՍՆԱՅ, ՈՐՔԱՆ

ԽՈՐԱԳՈՒՆԱ

խորագոնապէս՝ ի յինքեան զինչ, և առաքելագոնապէս՝ յինքենէ խոտոր։

2. Ասկ որ ինքեան զբարութիւն ինչ առընձեռէ, զգալատաստ շնորհացն այսու ինքն արգելու։ Վասն զի շնորհ հոգւոյն սրբոյ, միշտ խնդրէ զիրստ խոնարհ։ Ասոր եթէ գիտեիր զքեզ կատարելապէս՝ ու նայնացուցանել, և յոմէ ստեղծականէ սիրոյ դատարկել, յայնժամ Աստուած ինձ հան դերձմեծաւ շնորհիւ ի քեզ արտաքղխել։ Ի մինչ ակնարկես առ ստեղծուածս, նուազեցուցանես ի քեզ զակնարկութիւն ստեղծողին։ ուսկր ուրեմն յամուսն յաղթել զքեզ սակս ստեղծողին, և յայնժամ կարասցես ժամանել առ Աստուած ամենայն ածայինն։ Ան զի եթէ և դոյն ինչ իրն սիրես ցեալ եթէ անկարգապէս՝ սիրեցի, և սակ նարկեցի, յամեցուցանէ ի ծայրագոյնէ բարւոյն, և բծաւորէ։

Ընդէմ ընդունայնի գիտութեան կենցաղականի։

Վրան Աստուած և երկեր երորդ։

1. ոդեակ, մի շարժեցեն զքեզ գեղեցկութիւնք և նրբութիւնք այսացուածոց մարդկան։ Վասն զի այրքայութիւնն իմ ոչ կայանայ ի քանս

ի բանս, այլ ի զօրութիւնս։ Անկն դեր բանից իմոց, որք զսիրտս բորբոքեն, և զիիս լուսաւորեն, ներգործեն զխայթս հարուածիւնս, և զանազանս ներգեներն սխեթարուածիւնս։ Ասն որոյ մի երբեք ընթերնուցուս զնոսա, զի հմտագոյն և իմաստնագոյն գոլ տեսանիցես, այլ զանա՛ զի մահացուցանիցես զմարուածիւնս։ Օ՛ք քեզ առաւել եղիցի այս օգտակար, քան թէ ծանօթուածիւն բազմաց դժուարին մացից խնդրոց։

2. Ինչ զբազումս ընթերնուցուս և ճանաչիցես, պարտ քեզ միշտ առ մի սակն զբն վերադրել։ Զան զի ես եմ որուստուցանեմ մարդկան զգիտուածիւն, և ընդհեմ փոքրկանց զպարզագոյն իմացողուածիւն զոր ոչ ոք ի մարդկանէ կարէ ուստուցանել, զի ընդորում խօսիմ ես, իսկոյն իմանան, և հոգւով պատրաբերին։ Այ այնոցիկ որք զբազումս վայելչապուրս խնդիրս ի մարդկանէ պահանջեն, և զճանապարհէ ծառայելոյ ինձ դոյն ինչ հոգան։ Լիւեցէ ժամանակ, յորում երևեցայց վարդապետս վարդապետաց քոց, և տեր հրեշտակաց, առ ի լսել զհամարս, այս ինքն առ ի ճշմարիտ իւրաքանչիւրոց զխղճմտանս, և յայնժա՛մ հանդերձ ջահիւք որոնեցից զերուսաղէմ, և յայտնեացին գաղտնի

նիք

ինք խաւարին, լուսոյն իսկ առարկու
թիւնք լծզուեցաւ։

3. Այս եմ որ զմիտս խոնարհս ընկեռում
բարձրացուցանեմ, զի զբազմագոյնս յաճ
առնականն Հմարտութեան իմանայցէ ըզ
քանս, քանզայն որ ամօք տասամբ կրթի
՝ի վարժարանս։ Այս եմ որ ուսուցանեմ
առանց շինչման բառից. առանց չփոթ
ման կարծեաց, առանց քամահման պատո
ճոյ, և թարց ընդ իմամարտութեան առար
կութեանց։ Այս եմ որ ուսուցանեմ խո
տել զերկրայինս զդրնել ՝ինքնակայականաց
ինդրել զմշտնջենաւորս, իմանալ զաճիտե
նականս, փախչիլ ՝ի պատուոյ, ըմբեռնել
գայթակղութեանց, դնել ՝ի յիս զյոյս
ըստոր, քաց յինէն ոչ ՝ի մէջ բաղձալ, և
սիրել զիս եռանդագոյն ՝իւրեր քան զա
մենայն։

4. Ոչ ան զի ոմն սիրելով զիս ՝ի սրտե,
ուսուս զածոյինս, և խօսիլ զարմանալիս։
Այլ ան զի առաւելել շահի ոք թողլով
զիս, քան թէ ուսանելով զիս ընդառիայ
եացս։ Այլ ընդ ոմանց խօսիմ զիրաց հա
ստատակաց, և ընդ ոմանց զիրաց տեսանե
լորաց։ Ոմանց նշանիւք և ձեռվք քաղց
րագար երևիմ, և ոմանց մեծաւ լուսով
յայտնեմ զկարիսըդս։ Այլ թէպէտ մի
կ ձայն գլոց, բայց ոչ զամենեսեան հան
գիստապէս՝

ջ իսապէս՝ ներակերպէ։ Օ՛ն ես եմ՝ ի մէջ նոցա, վարդապետս աշմարտութեան, քննօղս սրտից, խոհացօղս խորհրդոց, յա ռաջացուցիչս գործոց, և բաշխօղս իւրա քանչիւրոց, ըստ որում արժան գոլ ենթա դատեմ։

Յաղագս ոչ քարշելոյ առ ինքն զիրս ար տաքինս։

ԿՂուկաս Կ՚առաստաւն և ջորս երորդ։

1. Ըդեակ՝ պարտէ քեզ գոլ ընդ քա զումն իբր տգէտ, և համարիլ զքեզ իբր մեռեալ՝ ի վերայ երկ րի, որում որպէս թէ բոլոր աշխարհ խա չեցեալ լիցէ։ Կ՚ան զի պիտոյ քեզ ըզ բազմաք խրիա ուսնկամբ զանցառնել, և խորհիլ մանաւանդ զայնցանէ, որք խա զաղութեան քում պատկանին։ Օ՛ն օգտա կարապոյնէ դարձուցանել զաչս յիրաց ան հաճոյից, և թողուլ իւրաքանչիւրում ու մեք զիւրն զգացողութեան, քան թէ ըզ խօսս վհատողականս՝ ի կիր արկանել։ Կ՚թէ կացցես բարւոք ընդ այլ, և՝ ի դատաստա նս նորին առ նկատիցես, դիւրապէս՝ յաղ թահարեցեալ զքեզ գտանիցես։

2. ԿՎ տէր իմ, մինչև ցո՛ ժամանեցաք։ Կ՚հաւասիկ՝ ողբացեալ լինին ընտան կեն ցաղականս։

ցաշկան։ Ով վան փոքու օգտի աշ
խատիմք, և ընթանամք, և զտուժուն Հո
գեկան ի խոռացումն արկանեմք, և Հազիւ
երբեք ի միտ ածեմք։ Ո՞ւրն որ դոյն
ինչ, կամ ուչ ինչ օգուտ զգուշանամք,
և զայնու որ ծայրագունապէս՝ Հարկաւո
րէ, զանց առնեմք ի ստուգկանաբար։
Վան զի ամ մարդ առ արտաքինս տարա
կիտէ, և եթէ ուչ վաղ վաղակի ապաշաւի
ցէ, կամաւորապէս՝ ի յարտաքինս ան
կեալ կացէ։

Ան է ուչ է Հաւաստալի ամենեցուն։ Ի
յաղագս դիւրնոյ սահելման բանից։
Կուրախ Վառաստան և Հինգ երորդ։

1. Ոչ ուր ինձ զօգնութիւն տէր իմ՝ ի
նեղութեան, զի ընդունայն է կե
ցութիւն մարդոյ։ Վան զի որ
քանիցս ուչ գտի յայնմիկ զՀաւաստատմու
թիւն, նորուամ զնոյնն ունել զիս վարկա
նէի։ Ի ուրքանիցս գտի յայնմիկ զնոյնն,
նորուամ սակաւագունապէս՝ նախատիտեցի
Ընդունայն է ուրեմն դնել զյոյս իւր ի
մարդս։ Ասէ կեցուցիչն արդարոց ի
քեզ է ածէ իմ։ լիր բարեբանեցեալ տէր
իմ և ածէ իմ նամենայնուամ որ պատահի
ձեզ։ Ի տկարք եմք, և անկայունք, և
վաղ վա

վաղվաղակի պատրիմք և փոփոխիմք։

2. Ահվ ի մարդ, որ այնքան զգուշապէս և շրջահայեցաբար յամենայնում զինքն պահպանել մարթիցի, զի երբեմն ի նա փիւռթիւն իմն կամ ի պատրոյճակ ինչ ոչ անկանիցի։ Այլ որ ի քեզ ապաւինի տէր իմ, և մաքրութեամբ սրտի ինդրէ զքեզ, ոչ այնքան դիւրապէս սահի։ Այս եթէ անկանիցի ինեղութիւն ինչ, նորում իւիւնք և ինչ պարուրեցեալ, վաղվաղակի քև զնդանի, և քև սփոփի։ Ով դու ոչ թողուս զյուսացեալս ի քեզ միջև իսպառ։ Այս թէպէտ հազիւ գտանի բարեկամ ոք, զի ըն բնաւս տառապանս իւրոյ բարեկամակցին յարատևիցէ, բայց դու տէր իմ, դու միայն ես հաւատարմագոյն ընդ ըն բնաւս։ և բաց ի քէն, ոչ գոյ այլ ոք քեզ հանգոյն։

3. Ահ եթէ ուրպէս իմաստնացաւ հոգին այն տուրբ, որ ասաց։ Հաստատեցայ ի վէտ իմ, և ի քէն հինմնեցեալ։ Ահդ՝ եթէ և ինձ այսպէս՝ հանդերձիւր, ոչ այնքան դիւրակի վրդովէր զիս երկիւղ մարդկայինն, և ոչ շարժէին զիս սլաք մունք բանից։ Այս ով է որ զձմ նախատեսանիցէ, կամ ով է որ յամենից ապատնեաց չարեաց նախազգուշանալ բաւիցէ, եթէ ևս ըզ նախատեսեցեալս բազմից եղծիցեն։ Այս

զինչիցն

զինչ ինչ ոչ նախատեսեցեալք, եթէ ոչ այնք որք ծանրագոյս՝ զմեզ հարուածեն։ Ա. յլ արդ՝ ընդէր ինձ ողորմելոյս քարէ պէս՝ ոչ նախատեսի, և զմիջ այնքան դիւ րաբար հաճատացի այլոց։ Բ. քան զի ես ինքս մարդիկ, և ոչ այլ ինչ, եթէ ոչ քե կանելիք մարդիկ. թէ և՛ քաղմաց հա մարիցիմք հրեշտակք և առաքեցիք։ Ա. րդ՝ ուստի հաճատացից տէր իմ, եթէ ոչ քեզ Ո՛վ ի չիմարտուԹիւն ես, որ ոչ խաբես, և ոչ խաբել կարես, և հանգարձեալ։ Ա. նկ ամ մարդ է սուտ, անհաստատ, ան կայուն, և սահկան, մանաւանդ՛ իբանս մինչ զի հայիս երբեք հաճատալ պարտի ցե այնմիկ, որ առ երեսս ուղիղ տեսանի։ Գ. Ա՛Թէ որպէս խոհեմաբար՝ նախազդե ցեր մեզ, զգուշանալ՛ի մարդկանէ, բայց քան զի Քրիստոս աւն ընտանիք իւր, վասն որոյ ոչ է հաճատալի եթէ ոք ասէ ցէ։ Ա. հաճասիկ է, կամ ահաճանեկ։ Ա. մուացեալ եմ ինեստու իմում, և երանի լինէր ինձ այս Թէ՛ իմ ծագոյն զգուշու Թիւն, և ոչ՛ իյիմարուԹիւն։ Ա. սաց ինձ ոմն զգուշ լեր, զգուշ լեր, և պահեա ըզ քանն Թագուցեալ, ինքն ոչ կարաց լը ռել զայն, զոր յինէն լուիլ ինդրեաց, այլ վաղվաղակի՝ մատնեաց զնա և զինքն, և գնաց։ Ա. րդ՝ յայսպիսեաց առասպելեաց,

և ան զգուշից պաշտպանեա զիս տէր, զի մի՛ երբեք այսպիսեաք անցաւորիցին։ Զբան ձշմարիտ և կենդանի տուր ՚ի բերանս նոցա, և զբերդս ննջգաւառս ՚ի բաց արձակեցին։ Զի որովհետև ոչ կարեմ հանգուցանել յայնմանէ զգուշանալ պարտիմ։

5. Որ թէ որքան բարի է և խաղաղարար լեզուն զայրոց, և ոչ հաճաւտաչն անտարբեր բաբառ ամենեցուն, ոչ բարբառիչն սէր երդաբար վիրաց դեղատունից, և վերայայտնելն զինքն սակաւուց միայն։ Ընդունելն միշտ զբեզ ներ նկատողդ սրտից, և ոչ պարաբերելն յաճէ հողմոյ բանից, այլ բաղձալն կատարել զամ ինչ ներքինն և արտաքինն ըստ հաճութեան քոյոց կամաց։

Որ թէ որքան ապահովագոյն է սակաւ պահպանութեան երկնայնոյ շնորհի, քան զինն յառերևութենէ մարդկան, և ոչ տեղն շալն այնոցիկ, որք առ արտաքս զարմացուսն ինն ընծայել թուին։ Այլ հետևելն բոլորիւն հանձարով այնոցիկ, որք ատեն զզսպումն վարուց և զչերմեռանգութիւն։ Որքանից միասեաց զօրութիւնն յայտնացեալ, և յաւէտ գովեցեալ։ Որ որքանից եղև օգտակար ընդ լուռութեան պահելոցն շնորհ, նայսմիկ բերկանաւորն կենցաղումն, որոյ բոլորն փորձութիւնն է և պատճառ

ՀՂաղագս ապաւինելոյ թեանն առ Աստ, մինչ վերագիմն սկսաքմունք բանից։

Ա.Լուսն Վասառսուն և վից երորդ։

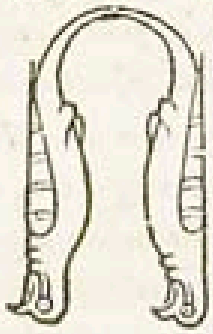

1. ըդեակ՝ կաց հաստատապէս՝ և յուսա՝ ի յիս։ Վանզի զինչ են քանք, եթէ ոչ լոկք խօսք, որք ընդ օդս ցնդին, և քարանց ոչ ինչ միասին։ Եթէ պատճապարտիցես, խորհեաց թէ ոճ զսպէ՛ զքեզ կարիցես։ Եւ եթէ սիրտդ ոչ ըստգտանիցէ զքեզ, մտածեա յօժարութեան կրել զնա յաղագս այլ։ Եւ վի դոյն ինչէ, եթէ երբեմն համբերից եա այլոցն բանից, որով հետև ոչ կարես տանել դեռ և գանից կարծրագոյնից։ Եւ ընդ դէր այնքան սակաւ ինչ թափանցէ ի սիրտդ, վն զի տակաւին մարմնաւորես։ և առաքել քան զպատշաճն լսես մարդկան։ Վանզի զի երկնչիս ի քամահանաց, և սակս այնոցանց ոչ կամիս յանդիմանել, խնդրես իսկ զսուտս պատճառանաց։

2. Վայց բարձոք նկատեա ի քեզ, և ճանաչեացես, զի դեռ ևս ի քեզ կինդանի է աշխարհ, և նանիր ցանկութիւն հաճոյանալոյ մարդկան։ Վան զի մինչ վախչիս ի զինջմանէ, և ի պատկառմանէ սակս քոյոց պակասութեանց, ցուցանես իրաւի թէ ոչ ևս ճշմարիտ խոնարհ։ և թէ ոչ ևս

ճշմար

Աշմարտապես՝ մեռանիլ աշխարհի, և ոչ
ևս աշխարհ քեզ խաչեցեալիցէ։ Այլ
լուր բանից իմոց, և անփոյթ լեր զառանց
հագուրդաց բանից մարդկան։ Զի ասեն զի ե-
թէ ոք զբնաւս բանս կարծիս ջարդա-
պէս՝ նուիրելոյ, ասեր ընդ ի՛մ քեզ, զինչ
ինչ ասէին քեզ եթէ թոյլ տայիր նոցին ան-
ցանել, թարց համարելոյ զնոսա առա-
ջել քան զչուշ իմն։ Ա՛յլ թէ կարէին
զներ իմն ի գլխոյ քումէ ի բաց քարշել։
3. Այլ որ ոչ ուներ զարդուն յինքեան, և
ոչ ուներ վաճառ առաքին աչաց, դիւրաբար
շարժի ի բանից պարսաւականաց։ Ասէ
որ ապաւինի ի յիս, և ոչ բաղձայ կալնա
ուանձնականի իւրում դատողութեան,
ինասցէ առանց զարհուրանաց մարդկայ
նոց։ Զան զի եսեմ դատաւոր, և Հանա
ջող համայնից խորհրդոց։ Այլ գիտեմ
թէ որպիսաբար լիցին գործեցեալիցեն։ Այս
Հանաչեմ զմայհոյիչս, և զհամբերօղս։
4. Ինչ են եղ բանս այս, և իմով թոյլտուս
ուրեմամբ այս դիպեցաւ, զի յայտնիցին
ի բազմաց սրտից խորհուրդք։ Այս գայաս
ժապարոս, և գանձն զս դատեցից, զորս
յառաջ իմով ծածկաւ դատողութեամբ
փորձել կամեցայ։
4. Ալ կայութիւնք մարդկան բազմից
պատրեն։ Այսպ դատողութիւն իմ Հիմն
րիստ

ըիտէ, կացցէ, եւ ոչ կրծանեսցի։ Ապաքէն բազում անգամ, եւ առանձինուց առ քեզ ընթանիցուս երեւի։ Այլայն ոչ երթէք սխալէք, եւ ոչ սխալիլ կարէ. Թէ եւ յաչս այնմանէ ոչ գոլ ուղիղ տեսանիցի։ Զոր ասեմն դիմելի է նամենայնում գաւառդոս Թեան եւ ոչ է յենլի յաւակականի հաճոյս Թեան։ Զան զի արդարն ոչ աղմկի, որ ինչ եւ յայլ նմին գնպիցի։ Այս եթէ քան ինչ ընդէմ նմին արտաբերիցի, ոչ այնքան զիրեթ առնէ։ Այլ եւ ոչ հրաժեշտ ընդ վայր, եթէ յայլոց բանաւորապէս՝ արտա փաստիցի։ Զան զի յուշածէ, թէ ես ի ցեմ, որ զինեմ զսիրտս, եւ զերկիւղամուն եւ ոչ գաւեմ ըստ գիմաց, եւ ըստ մարդկայ նոյ առերեսութեան։ Զան զի բազմից առ ոչս իմն գտանին յանցաւորք, որք ըստ մարդկայնոյ գաւառդութեան երեսին

գովեստիք

ՏՅՈՒԱԾ, գաւառաւոր արդար, հզօր եւ երկայնասիտ, որ Հանդուրժես զմարդկան քե կանելութիւն, եւ զվատթարութիւն, յեր կարողութիւն իմ, եւ զնաս քո՛ջութիւն իմ. քան զի ոչ է ինձ բաւական խիղճ մտաց իմոց։ Ով Հանդուրժես գու զայն զոր ոչ Հանդուրժեմ ես։ Այլ վասն այսորիկ յա մենայնում յանդիմանութեան, պարտականեմ եմ ես խոնարհեցուցանել զիս, եւ Հնազանդ

ըլլել

ըմբերիլ։ Ա.ԹՈՂ՝ ներեցայ ինձ ով քաւիչ իմ, եթէ երբեմն այնպէս ոչ արարի։ և չնորհեցայ ինձ վերստին զձիր մեծի համբերութեան։ Վասն զի բարեգոյնէ ինձ ողորմութիւն քո առատ, առ ի խոստանալ զներողութիւն, քան զարդարութիւն իմ կարծեցեալ, ասկա ջատագովութեան թա գուցելոյ խղճի մտաց։ Այլ եթէ ոչ ինչ զինէն ըստ գիտից եմ, ոչ վասն այնորիկ արդարանալ կարեմ։ Օ՜ի ի հեռանալ քոյոյ ողորմութենէն ոչ արդարանայ առա ջի քոյ ամ կենդանի։

Այն ամբ ծանուցանք քառնասներք հոգին սակս կենդնի յաւիտենականի։

Վերա Վասառսուն և եօթն երորդ։

1. Ողեակ մի բեկանեցին զքեզ աշխատանք զորս յանձն առեր վասն իմ։ և մի ստորանկեցին զքեզ նեղութիւնք մինչև հասատ։ Այլ յիմանալ գի պէտ ածոյ կարողացուսցէ զքեզ խոստումն իմ և սիրեցուցէ։ Վասն զի քաւական եմ ես առ ի հատուցանել ի վերջան զամ երդանակ և չարի։ Ես աշխատեցայս առատ ընդերկար ժամանակ, և ոչ միշտ ծանրացայս ցաւօք։ Ասատ համբերեցայ սակաւիկ մի, և տեսցես զչարեաց արագահասն վաղճան

Վասն

Քան զի ակնարկէ ինձ ժամ, յորում դա դարձցի ամ աշխատութիւն, և խոտվութիւն՝ զի ամ ինչ որ անցանէ ընդ ժամա նակն, դոյն ինչ է և համառօտ։

3. Ի՞նչ զոր առնեցուցես, և հաճատարմա պէս աշխատասէրն։ յայգւոջ իմում։

Ո՞ի ես եղէց վարձ քո։ Ի՞նդ՝ գրեա, ընթերցիր, երգեա, հեծեա, լռեա, աղօթեա, համբերեա արիաբար հակառակաց Քան զի արժանէ այսոցիկ ամենեցուն, և ևս մեծամեծաց պատերազմաց, կեանն յաւիտենական։ Ակնարկէ խաղաղութիւն յաւուր միում, որ է յայնմ տեառն, նո քաւմ ոչ եղիցի տիւ, և ոչ գիշեր, այլ լոյս միանգամայն, անպրաւ պայծառութիւն, հպատակութիւն խաղաղութիւն, և ապահով հանդարտութիւն։ Ի՞նչ յայնժամ ոչ առա ցես, թէ ո՞ ազատեսցէ զիս ՚ի մարմնոյ յայսմանէ մահկանացուոյ։ Ի՞նչ ոչ աղաղա կեսցես, թէ վայ ինձ, զի ընդ երկար քաղաքս պանդխտութիւն իմ։ Քան զի ընկճ եսցի մահ, և եղիցի կեցուցիչն աննուա զելի, անձկութիւն ոչ լինի, վայելչութի երանական, և ընկերակցութիւն քաղցր և զուարճալի։

3. Ո՞վ թէ տեսանէր ՚ի յերկինս զպատկա ուրցոց միանգամայնս, և թէ ո՞րքան այժմ հրճուէին ՚ի փառս, այնքանիկ, որք եր

քեմն քամահ լինք եղեն աշխարհի այսմիկ, և անարժան՝ք համարեցարն կենալն այնմիկ, արդարև խոնարհեցուցանելիր զքեզ մինչև յերկիր, և բազմայիր մանաւանդ հպատակել ամենեցուն, քան թե նախ գոլ մի ոք։ Յ. յև ոչ տնչայիր աշուրց խնդրուածոյ քեռան այսորիկ կենցաղոյս, այլ մանաւանդ ընծայիր վշտանկիլ յաղագս այ. և զատոյ լինչ համարեն յիմք մտդկան, մեծ իմն շահաճեստութիւն վարկանէիր։

4. Ո՞ թե այսքիկ քեզ յուշ լինէին, և խոյանայիս ի սիրտ քո թափանցէին, զի արդ կարէիր երբեք տրամ՝ալ։ Ո՛չ ապա քէն քնաւք աշխատասիրք բառնալիք են սակս կենալն յաւիտենականն։ Ո՞ան զի ոչ է դոյն լինչ կորուսանելն կամ շահիլն զարքայութիւնն երկնից։ Համբարձ ուրեմն զիրեա քո յերկինս։ Ով ի ահաւասիկ եա, և ամբ ասէք իմ ընդ իս, որք ընկենցաղումս այսմիկ կրեցին զմեծամեծս պատերազմունս, այժմ ցնծան, այժմ վհատին, այժմ են ապահովք, այժմ յարատեան էին, և անզգաստապէս ընդ իս յարքայութեան հօր իմոյ յարմնայցեն։

ի հաղագս աշխուց յաւիտենականի, եւ անձ
կանցն այսորիկ կենցաղոյս։

Ա. Լուսն Պատառաւն եւ ութ երորդ։

Ա. Ամէն երանեցեալ բնակութիւն
քաղաքին վերնոյ։ Ա՝ ամենապայ
ծառօք յաւիտենականութեան,
զոր ոչ ոք գիշեր մթացուցանել կարէ, զի
վեհագոյն ճշմարտութիւնն ի քեզ միշտ
հառագայթէ։ Ա՝ օր խնդութեան յարա
կայն, միշտ անթերևան, որ ոչ երթեք ըզ
կացութիւնդ փոխարկես ի հակառակն։
Ա՝ թէ օրն այն ծագեալէր զոյգ իւր, և
բնաւք կենցաղականք առեալէր զվաղ
ձեան։ Ա՛ր թէպէտ ծագի առ նմա միշտ
ինականաւ պայծառութեամբ առփալք
ցեալ։ Ա՝ակայն հեռացեալ ի ձեռն հայե
ցուոյ միոյն առ պանդխտացեալս ի երկրի։
Ջ. Ա՛անաչեն երկնաքաղաքացիքն գնա,
թէ ուրպէս խնդալից իցէ, հեծեծն ա՛ջառ
բերեալք որդիք։ Ա՛ւ այն զաս, թէ ուր
պէս գառն և ձանձրալի իցէ։ Ո՛ի աշ
խարք այսորիկ կենցաղոյս փորձունք են, և
ցաւոք, քանզ են ցաւովք և անձկութեամբք
նորա մարդիկ մեղօք բազմօք աղտեղանան
և որոանին ի յախտից բազմաց, բազմօք եր
կիւղիւք ձգին, և բազմօք հոգւովք տա
ռապին, բազմօք հեռասքօք ըստ ութեամբք

տառապին

տարացնդին, և բազմօք ուսմամբ պատուհին. բազմօք մեղրութեամբք շրջաբերին, և բազմօք աշխատանօք հաշին. ի փորձութեանց ծանրանան, ի հեշտութեանց մեղկանան, և ի կարօտութենէ տապնատին։

3. Ոչ թէ երբ եղիցի վախճան այսոցիկ բարեաց, կամ երբ ազատեցայց յողորմ լուծ ծառայութենէն ախտից։ Ո՛չ երբ յիշիցից զքեզ միայն տէր իմ, կամ երբ ուրախացայց լիապէս ի քեզ։ Ո՛չ երբ եղէց թարց ումբք արգելման ըն ճշմարտութեան, կամ առանց ամենայնի ծանրութեան մտաց և մարմնոյ։ Ո՛չ երբ եղիցի խաղաղութիւն հաստատուն, խաղաղութիւն անդրդուելի, և ապահով։ Ոյ աղաղութիւն ներքին և արտաքին. և խաղաղութիւն յամենից կողմանց ամրացեալ։ Ո՛չ երբ կասցից առ ի տեսանել զքեզ ով բարի յոյ։ Ո՛չ երբ յարանկատեցից զշնորհս արքայութեան քոյ. և երբ եղիցիս ինձ ամ յամենայնում։ Ոչ թէ երբ եղէց ընդ քեզ յարքայութեան քումմ, զոր պատրաստեցեր յաւիտենից քոյոց սիրելեաց։

Ով ի ձեզանէ աղքատ և վտարանդի կրկ կրկ թշնամական, նորուստ են սատեր զմուխք հանապազորդական, և տարաբաստուհիւնք մեծամեծք։

Ա փոփիկա

4. Ի փոփեան զաքսորութիւն իմ և զիջո ղացաւ իմ, զի առ քեզ հառաջէ ամ իղձ քմ. Քանզի զեռն ես ինձ բնաւն, զոր ի սփոփանս իմ նուիրէ ինձ աշխարհ։ Ասաւ ցանկամ ամենևին քեզ զտայլել, բայց ոչ կարեմ առ ըմբռնել։ Հաղձամ ներ յես նուլ երկնայնոց, բայց ընկճեն զիս իրք ժամանակաւորք, և ախտք ոչ մահացուց եալք։ Ոտք քան զամ իր ի վեր գոլ կամիմ, բայց մարմնով ակամայ ենթ գոլ ստիպիմ։ Ո՛ւ այսպէս թշուառս ընդես հա կամարտիմ, և ծանրացեալ եմ ինձ ինքեան, մինչ հոգի ի վեր և մարմին ի վայր գոլ խնդրէ։

5. Ո՞վ թէ զինչ կրեմ ի ներքուստ։ Ո՛ւնչ առձեռնեմ մոռք զիրս երկնայինս, իսկ ոչ ամբոխք մարմնականք ինձ առ հանդիպին։ Ո՛ւր որոյ ածք իմ մի հեռանար լինէն, և մի խոտորիր բարկութեամբ ի ճառայէ քումէ։ Պայլեա գիմայլատակու նս քոյս և ցրուեա զնոսա։ Ղրաքեա զնե տրս քոյս և խռովեա զնոսա։ Երաժոյժ առ քեզ զիմս զգայութիւնս, և մոռացո ինձ զանուաս իրս աշխարհականս։ Ո՛ւր ինձ փութով ի բայց մերժել և քամահել զցնորմունս մոլութեցս։ Դու ինձ ի թիկունս ով ճշմարտութիւն յաւիտենական, զի մի շարժիցէ զիս ու նայնութիւն

նայնութիւն ինչ Աստիր առիս ոմն երկ
նային քաղցրութիւն, և փախիցէ յերեսաց
քոց ամ անմաքրութիւն։ Նախասեա յիս,
և ողորմութեամբ քով ներեա, որքանհիցս
յաղօթիցն իմ քաց ի քէն, զայլմէ խոհամ
ձի՞ ան զի խրատավանիմ երաւէ, թէ սովո
րեալից եմ յոյժ տարացնդապէս զիս ունել։
Ո՛ի բազմից անդ ոչ եմ, ուր մարմնա
պէս՝ կամ, և զեռչիմ։ Այլ յաւէտ անդ
յո բերիմ ի խորհրդոց։ Նդ եմ ես ու
րէխորհուրդիմ, ուր է այն, զոր սիրեմն։
Այս է ուրեմն որ խնդոյն հանդիպի ինձ,
որ և բնականաբար բերկրեցուցանէ, կամ
ի սովորութենէ հաճոյութենէ։

6. Աւասն դու ոմն ճշմարտութիւն յայտ
նապէս՝ ասացեր, թէ ուր գանձ ձեր է,
անդ և սիրտ ձեր եղիցի։ Ո՛ի եթէ սի
րեմ զերկինս, յոժարապէս՝ զերկնայնոց
խորհիմ։ Իսկ եթէ սիրեմ զաշխարհ, ընդ
պակցիմ երջանկութեանց աշխարհի, և
տրտմիմ սակս նորին ընդհիմադարձութեանց։
Իսկ եթէ սիրեմ զմարմին, զոր ինչ մարմնոյն
է բազմից երևակերպեմ։ Իսկ եթէ սի
րեմ զհոգի, զհոգևորացն խորհիմն զուարթ
ձանամ։ Ո՛ան զի զոր ինչ և սիրեմ զնո
ցառնց խօսիմ յոժարապէս, և լսեմ, իսկ և
զպատկերս նոցին աչեմ ընդ ես ի տուն
իմ։ Ոչց երանի մարդոյն այնմիկ, որ

վասն

վասն զոյ բնաւից ստեղծուածոց զբա
ռեաւմնալ չնորհէ, զբնութիւն ի բուռն
ած է, և զյանկուածիսնա մարմնոյ իւրոյ
ջերմեռանդութեամբ հոգւոյն նուաճէ.
զի պարզեցեալ խղճիւ մտաց, զաղօթս
մաքուրս քեզ վերընծայիցէ. և արժանի
կինիցի գտանիլ ի մէջ հրեշտակայնոց խըմ
բից, գոլով նեղբասապէս և արտաքսապէս
ի բնաւից երկրայնոց ի բաց մեկնեցեալ։

Ի պաղատս փափաքման կինին յաճախեա
կանք, եթէ որքանք իցեն բարիքն խոս
տացեալք պատերազմողաց։

Գլուխ Գ առաւտուն և ինն երորդ։

1. Որդեակ, մինչ ի քեզ զառփուման յա
ճեխեանականն երանութեան ի վե
րուստ գգաս հնչանիլ, և բաղձաս
երանել ի սենեկէ քոյոյ մարմնոյ, զի զպայ
ծառուն իմ առանց փոփխման ստուերս հա
մանկատել կարիցես։ Ընդարձակեա սիրտ
քո, և ամենազնիւ ընծըղնջումն զոյն ընդ վե
րընկալ։ Ոչ ժառտ զառաւտագոյնս չնորհս
կալութիւնս վերնոյնքարուեն, որ ընդ քեզ
այսպէս հաճի ներգործել։ Գթածա
բար այց առնել, ջերմապէս զարթուցա
նել և կարողապէս նպաստել, զի մի յաւելս
կանաս քոյով ծանրութեամբ սահիցես

առ

առ երկրայինս։ Կայց իմա՛ զի ոչ ընդու նես զնա քոյոլդխոկմամբ և ջանիւ, այլ միայնոյ արժանաւորութեամբ վերնայնոյ շնորհի, և ասծայնոյ վերանկատման. զի՛ ի զօրութիւնս և ի խոնարհութիւնս մեծա մեծս յառաջանայցես, և առ հանդերձեալն մարտ զքեզ նախապատրաստեցես, ՚ի յիս իսկ բոլորիւ զձիւս սրտի առ յինուցուս, և ջերմեռանդիւ հաճոյութեամբ ծառայել փութայցես,

2. Որդեա՛կ՝ բազմից հուրն բոլբոջի, բայց առանց ծխոյ ոչ բարձրանայ բոցն նորա։ Կ.յսպէս՝ բազումք են, որոց ցանկութիւնքն բոլբոջին առ երկնայինս, սակայն իղձք նոցին ոչ են ազատք ՚ի խորձութեանց մարմնականաց. վասն որոյ ոչ կարեն աշխատիլ բոլորովիմբ զտրապէս՝ վասն փառացն այ. զոր այնքան բաղձանօք ՚ի նմանէ հայցեն, Կ.յսպէս է բազմից և քոյդ ցանկութիւն, զորմէ վիպեցեր գոլ անտանելի։ Կ՚ան զի ոչ է զուտ և կատարեալ, որ սեփականաւ հեշտութեամբ է ներսախառացեալ։

3. Կայցեա՛, ոչ զայն ողբեմ է տենչալի, այլ զայն, որ ինձ է ընդունելի։ Ի՛ր թէ ուղղապէս՝ դատիցես առաւէլ յաղթել պարտիս զկրօմանննիմ, քան զքոյդ ցանկութիւն, և քան զբնաւս քոյս ցանկա

լիս

լես, ևնմին Հեռևիլ։ Քան զի Հանապեմ
ես զքոյդ ցանկութիւն, և լսեմ զՀառա
չանս քոյս յաՀախս, զիարդ էն կամիս գոլ
ֆազտուԹեան փառաց որդւոցն այ։
Ի յժմ բերկրեցուցանէ զքեզ տուընն յա
ւիտենական, և բերկնայինն Հայրենի, որ է
քի ինդուԹեամբ, քայց ոչ գեռ ևս Հա
սեալ է ժամն։ զի գոյ տակաւին այլ իմն
ժամանակ, այսինքն ժամանակ պատերազ
մի, ժամանակ աշխատանաց և փորձուԹե
ան։ աղաչաս Թերևս վերստնանիլ վեՀադա
նիս բարեաս, քայց ոչ կարես այժմ առա
նալ զնոյնն։ Ես ինքնեմ։ Պատասխանէ
ա րեմն մինչև եկեսցէ արքայուԹիւնն իմ։
4. Որձնէ պարտիս տակաւին, և նեբկը
ծիլ ի յերկրի, նորուստ տրեսցի քեզ եր
բեմն սփոփուիմն, այլ ոչ շնորՀեսցի քեզ
առաս լիուԹիւն։ Քաջալերեցաւ ուրեմն
և լեր այր զօրուԹեան, այնքան ի յառնե
լիս, որքան ի կրնչիս չՀակառակեան բնու
ԹեանՀ։ Ասեմ պարտէ քեզ զգենուլ
զնոր մարդն, և փոխարկել գքեզ ի յայլ
իմն մարդ։ Պարտ է քեզ բազմիցս առնել
զայն զոր ոչ կամիս, և Թողուլ զայն զոր
կամիս։ Ճառայեցի այն որ այլոց է Հա
ճոյ, իսկ որ քեզ է Հաճոյ, ոչ այլոցեցի
լուիցի այն զոր այլք ասեն, իսկ այն, զոր
գուն ասես առ ոչ ինչ Համարեսցին։

Ինդ

Խնդրեսցեն այլք, և առնուցուն, իսկ զոր
գոհ խնդրես, ոչ ընդունեսցես։
5. Կրկին այլ մեծահամբաւեցեալք
ի բերան մարդկան, իսկ զքեն լռեսցի
Յլոց այս ինչ, կամ այն ինչ յանձնեսցի,
իսկ գոհ առ ոչ ինչ օգտակար գոլ գա
տեսցես։ Ո՛ան այսորիկ երբեմն բնութի
քո տխրեսցի. և մեծ իմն է եթէ լռաբար
ընկերեցես։ Ո՛ան զի նայսպիսիս և՛ի բա
զումս սոցին նմանես, հաճատարիմք ան
ծառայք սովորեն փորձել, թէ ո՞րպիսի
բան ուրանալ զինքեանս, և յայմուհետ զինքս
նիլ կարծեցեն։ Ո՛ի ոչ է այնպիսի իմն, նո
րոգեմ ոք այնքան մեռանելոյ կարօտանայցէ
որքան ըն տեսանելոյեմ, և ըն կրկնեմ զայ
նոսիկ, որք կամաց քոց են հակառակք։
Ո՞անաշանդ միոջ հրամայեն քեզ առնել
զայնպիսիս, որք անպատեհ ք տեսանին քեզ
և անօգուտք։ Ո՛ւ զի ոչ իչխես ընդիմա
մարտիլ քարշերագունեղի զօրութեան, գո
նուիլ ի ներքոյ տէրութեան, վասն որոյ
կարծր ինչ թուի քեզ շրջիլ ըստ ճշմար
տան այլոյ ուրուք, և թողուլ զքոյդ սեփա
կան զգացողութիւն։
6. Ո՛այց խորհեաց որդեակ, զպտղոյ այ
սոցիկ աշխատանաց, զպատգամսն վար
ձանէ սոցին, և զվարձուց յոյժ մեծամե
ծաց. և ոչ ոանիցես անտուաստ զծանրու
թիւն

թիւն. այլ գոնեայ քոյոյ համբերութեան զհինիթարուեթիւն։ Ո՞ան զի և յաղագս վտքու հաձուեթեան, զոր այժմ յօժարա բար ի բաց ընկենուս, ուռնիցես միշտ զՀաձուեթիւնքոյ երկինս։ Ո ի անդ գտցես զամ զոր կամիս, և զամ զոր բաղձալ կարես։ Ո՞նդ ուռնիցես զինչ հանուեթիւն քոյոցրից բարեաց, թարց երկիւղի կորու սանելոյ։ Ո՞նդ եղիցի կամ քո միշտ մի՛ ընդ ես։ Ի՛չ տուիացե՛ ի միք արտաքնոյ, կամ առանձնականի։ Ո՞նդ ո՛չ ոք հակա ռակեսցի քեզ։ Ի՛չ ոք տրտնջասցե զքեն Ի՛չ ոք արգելուցու զքեզ. և ո՛չ ինչ ընդ մացի քեզ։ Ո՛չ բնաւք բաղձալիք միա հաղոյն եղիցին քեզ ներկայք, և զբոլոր իչ քո գոհացուսցեն, և առ լցուսցեն միշև իսպառ։ Ո՞նդ հատուցից զփառս փոխանակ նախատանաց։ Ո՞ հանդերձս գովուեթեան փոխանակ տխրուեթեան։ Ո՞ գահոյս արքայուեթեան ի յաւիտեան, փոխանակ յետնոյն տեղւոյ։ Ո՞նդ երեսեցի պատուդ հնազանդուեթեան։ Ո՞նդաս ցե աշխատուեթիւն ապաշխարուեթեան. և փառաւորապէս՝ պսակեսցի հպատակու թիւն խոնարհ։

7. Ո՞յժմ ուրեմն խոնարհասպէս՝ յեր հպատակ ի՛ ներքոյ ձեռաց ամենեցուն. և մի՛ եղիցի քեզ վտանգ թէ ո՛ զոյս ինչ ասաց,

կամ հրամայեաց։ Ի՞նչ մեծաւ ջանիւ հո գաւ, զի եթէ նախամեծար ոք, թէ մանկագոյն ոք, և թէ հասակակից ոք, խնդրի ցե ինչ ի՛քէն, կամ հրամայիցե, զբոլորն փոխանակ բարեաց ընդունելոյն, և միա մտութեամբ փութայցես կատարել։ Ուրն դրեսցե ոմն զայս, և այլ ոմն զայն։ Փա ռաւորեսցի ոք նայսմիկ, և այլ ոք նայնմիկ և գովեսցի հայելոյն հայելը անդամ։ Նայց դու ոչ նայսմիկ, և ոչ նայնմիկ։ Ի՛նչ ի՛ յարհամարհանս քոյս, և ի՛ բարեհաճութիւն և ի՛ պատուս իմ միայն խնդաս։ Ի՞նչ եղիցի քեզ բաղձալի, զի թէ կենօք և թէ մահու՛ամբ, փառաւորիցն ի՛ քեզ միշտ ամէն։

Ի. Ե ոգեւորեաւ ընդեղել ոտ պօղոս առաքեալ զինչն ի հետս ոստանեցոյ։

Ի. Ղուկաս ՚ի հիան եղծոյ։

1. ԱՄԷՆ և հայր սուրբ, լեր այժմ և յաւէտիանն բարեբառանեցեալ, զի որպէս կամիս, այնպէս լինի, և զոր առնես, բարի է։ Խնդասցէ ի քեզ ծառայքդ, ոչ յանձն լուր, և ոչ յիր ինչ այլ։ Ո՛ի դու ես միայն խնդութիւն ձշմարիտ, դու յոյս իմ, և պսակ պարծանաց,

դու ցնծութիւն իմ և պատիւ իմ տէր։ Ո՞վ ինչ ունի ծառայ քո զոր ոչ ից ընկալեալ ՚ի քէն, թէպէտ և առանց արդեանն։ Քո՛ք են ամէն զորս շնորհեցեր ինձ, և զորս արարեր ընդ իս։ Քո՛ւն զի տնանկ և վաստակաւոր եմ ես ՚ի մանկութենէ իմէ. զի տխրի հոգի իմ երբեմն մինչև յարտասուս, և երբեմն վրդովի յինքեայ յաղագս ախտից յարուցելոց ՚ի վերայ իմ։

2. Քաւիքեմ խաղաղականն խնդութեամբ, և ժառեմ զնահատութիւն որդւոց քոց, որք լուսով մխիթարութեան ՚ի քէն տնուցանին։ Որդ՝ եթէ շնորհեցես ինձ զխաղաղութիւն և հեղուցուս ՚ի յիս զխնդութիւն սուրբ, լցցի հոգի ծառայի քոյ օրհնաբանութեամբ, և ջերմեռանդասցի ՚ի գովութիւնս քոյս։ Նա՛ եթէ հեռանայցես յինէն, ըստ որում քաղցից առնես, ոչ կարասցէ ընթանալ զճանապարհս պատուիրանաց քոց։ Որ յաւէտ առ ՚ի գերծել զկուրծ իւր, ծունկք նորին կոթանան։ Ո՞ի ոչ եղիցի նմա որպէս երեքին և եռանդն, մինչ ձրագք քո սուրբ ձառագայթէր ՚ի վերայ գլխոյ նորա։ և ընդ հովանեաւ թևոց քոց նախանձայուր ՚ի փոր

ձուէթեանց վերահառնեցելոց։

3. Դայր արդար, և միշտ գովելի։ Որ հանեալ ես ժամ, զի փորձիցէ ծառայ քո։

Դայր

Ձայր սիրելի, արժանե զի ծառայ քո՝ ի ժամուս այսմիկ կրնչե ինչ ասեն քո։ Ձայր մշտնջենապես պատուելի։ Կհաս ժամն, զոր յաւիտենից նախատեսեր դու հանդերձեալ, զի զդոյն ինչ ժամանակ ստորանկեցի արտաքս ծառայ քո, քայց կեցցե միշտ՝ ինեըքս առ քեզ։ Կոյն ինչ տուին վարկեցի, խոնարհացի, և նուճապաս ցի առաջի մարդկան, ՚ի յաղթից և՚ի ցաւ ոչ նուճանեսցի, զի վերստին ընդ քեզ ընդ արշալոյս նորոյ ծագմանն յարիցե։ և՚ի յերկնայինս փառաւորեսցի։ Ձայր սուրբ դու այսպես հրամայեցեր և այսպես կամեցար, և եղև այնպես՝ որպես պատուիրեցեր։

4։ Կան զի այսե շնորհ քումբ բարեկամի, զի չարչարիցի և վշտանկեցի վասն սիրոյ քո յաշխարհի այսմիկ, որքանեցս, և յորոց դու հանեցեիս։ Կ ասն զի թարց խորհրդոյ քումբ, և նախատեսութեան, և թարց պատճառե ոչ ինչ լինի՝ ի վերայ երկրի։ Կրդ՝ բարե՛ կ ինձ տեր, զի խոնարհցուցեր զիս, որպես զի ուսայց զարդարութիւնս քոյս, և՚ի բաց ընկեցից զամս գոռոզութիւնս և զինքնահաճանութիւնս։ ( )գտակարե՛ կ ինձ, զի ծածկեաց ամօթ զերես իմ, որպես զի մանաւանդ զքեզ քան թե զմարդիկ՝ ի միտ առութիւն ինձ

ինձ խնդրեցեմ։ Ասայ ևս աստուստ զար
հուրել ի քումմէ անքննելոյ դատաստանէ,
որ վշտանկեսս զարդարն ընդ ամբարշտի,
քայց ոչ առանց պատեհութեան, և ար
դարութեան։

5. Ընդհակառակն զքէն, զի ոչ ներեցեր
չարեաց իմոց, այլ հարեր զիս գանիւք
դառնագունիւք, սևեռեալով ի յիս զցաւս
վշտիցն առիս զնեղութիւնս ներքինս և
արտաքինս։ Ո՞չ ոք ես ի բնաւից որք են
ի ներքոյ երկնից, որ կարիցէ մխիթարել
զիս, եթէ ոչ դու տեր ամենայ իմ, երկնա
ւոր բժիշկ հոգեաց. որ հարկանես և բժշ
կես ստորածես ի դժոխս և վերածես։
Ընդունելի լիցի քո ի վերայ իմ, և գաւազան
քո ուսուսցէ զիս։

6. Ո՞հաւասիկ հայր սիրելի ի ձեռին
քոյ եմ ես, և ի ներքոյ գաւազանի ուղ
ղութեան քո խոնարհեցուցանեմ զիս։
Այր զթելիկ ունես իմս և զգայարանոց իմ, զի
կորացուցանիցեմ զխեղաթիւրութիւն իմ
ըստ հաճոյից քոց։ Ո՞րպէս զիս աշակերտ
բարեպաշտօն, և խոնարհ, ըստ որում քա
րոզէ սովորես առնել, զի շրջեցայց ըստ
քումմ ամենի նշմարութեան։ Ո՞ւ անձն եմ
քեզ զիս և զիմայինս առ ի ուղղել, զի
բարեգոյնէ աստ յանդիմանիլ, քան թէ
ի հանգերձելումն։ Ո՞ւր գիտես զբնաւս
և զիւ

և զիւրաքանչիւրս, և ոչ ինչ կարէ թագչիլ ի նէն ըն մարդկայնուամ ըստգիտու թեան. ։ Առաջ քան թէ լինիցին, ձանաչին ի նէն հանդերձեալք։ Եւ ոչ է քեզ պիտոյ, թէ այլք ուսուցանիցեն քեզ, կամ ազդիցեն քեզ զայնոսիկ, որք ներգործին ի վերոյ երկրի։ Ոու գիտես թէ զինչ լոկ ինձ պատկան առ յառաջադիմութիւն իմ, և թէ որքան պիտոյ լոկ ինձ վշտագնութիւն, առ ի մաքրել զկնի չիւս մոլութեանց։ Ըրա ընդիս զբարեհաճութիւն քո ցանկալի, և մի արհամարհիցես զմեղսամած կեանն իմ, որ ոչ ումեք այնքան բարեպէս՝ և յայտնապէս՝ ծանոթ է, որքան քեզ միայնուամ։

7. Ոուր ինձ տէր գիտել զայն որ գիտելի է։ Սիրել զայն, որ սիրելի է։ Ողջել զայն, որ քեզ ծայրագոյն հաճոյէ։ Պատճել զայն որ քեզ ազնուագոյն տեսանի։ Եւ պարսաւել զայն, որ աղտեղի է յաչս քոյս։ Մի թողուցուս ինձ ըստ տեսու թեան աչաց արտաքնոց դատել, և մի՛ ըստ լսոյ ականջաց արանց անհմտից դատաւկն քել։ Այլ տուր ինձ դատողութեամբ Հոգւոյն ճշմարտիս զերևելեացս, և զհոգեկանաց տրամադրնել, և՝ի վերջն զամ ինչ, զկամ քարեհաճութեան քո միշտ ինդրել։

8. Խաղաղին բազմիցս՝ի դատէն, զգայ

ուեթիւնք

ուրիշինք մարդկան։ Այլ խաւիին սիրօղք կենցաղոյս զիրևէրս միայն սիրելով։ Օ՛ինչ է մարդ, կամ բարեգոյն քան զինչ զի համարիցի մեծագոյն Ի՛մարդկանէ։ Ո՛չ ապաքէն խաւիեփայ զխաւիեփայ, անուն զանուն, կոյր զկոյր, և հիւանդ ըղհիւանդ պատրէ, մինչ գնա բարձրացուցանէ, կամ ընդ վայր գովաբանէ։ Ո՛ւանդ զի որքան է իւրաքանչիւրոք յաչս քոյս, այնքան է, և ո՛չ առաւել։ Ա՛սաց խոնարհ հինկ սուրբն Փրանչիսկոս։

Ան է իգործս խոնարհս նէիցոնաւէ է. զինչ նա ասելմ է վէհագոռնէց.

Գ՛ուրս ի՛ն ինաւն և մէկ երկրդ։

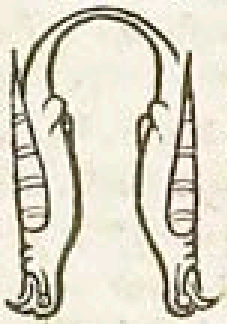

1. ըղեանկ, ո՛չ կարես կալ միշտ ընդմէռանդագուն իւ ըղձիւ առաքինութեանց, և ո՛չ կարես համազեռեղիլ ընդ բարձրադունսմ աստիճանի հանգստեան։ Ա՛յլ հարկէ քեզ, զի երբեմն սակս սկզբնականին ապականութեան առ սատրնագոյնս իջանիցես և բարձցես զբեռն ապականացուի այսր կենցաղոյս, թէ և ակամայ, և ընդձանձրութեան։ Ո՛ւանդ զի ցորքան ժամանակ զմահկանացուդ այդ մարմին ի քեզ

քեզ կրեսցես, զդասցես զՀանձրութիւն, և զծանրութիւնն արտն։ Պարտ է ուրեմն բազմից ի մարմնի գոլով, ազատ զբեռն մարմնոյ. զի ոչ կարես անդադարապէս ներկեանս ի հոգեկանս կրթութիւնս, և յաճախեալս համանկատմունս։

2 Ա. Յիմ ուրեմն վայելուչ է քեզ համադիմել առ խոնարհս, և առ աստքինս գործս, և սփոփել զքեզ ի յարուս բարիս։ Պատել հաստատունով յուսով իմում գալստեան և վերնոյ այցելութեան։ Այս համբերատար՝ տանիլ քումդ պանդխտութեան և կարծրութեան մոռ քում։ Ընկալ վերստին այդ արարից քեզ, և ազատեցից զքեզ ի բնաւէից անհնութեանց։ Ան զի տայց քեզ մոռանալ զաշխատանս, և ներքնայնով հանդորդութեամբ զմայրել։ Արածեցից առաջի քոյ զանդաստանս գրոց սրբոց, զի լայնացերով սրտիւ սկսայ ընթանալ զՀանապատարհս պատուիրանաց իմոց։ Այս ասեցես։ Ահա են համար ժանիք չարչարանքն այսորիկ ժամանակի, հանդերձելոցն փառաց, որք յայտնեսցին ի մեզ։

ամ. է. ոչ ոք հոմար ցէ ընկան ուրծանել ընդ ընտան. այլ ցանէր պատճառս գանել.
զի ոչ իսուն ևս ելիցու երկրդ։

1. Ես եմ արժանի քում մխիթարութեան, ևոչ հոգևկանի՝ իմ միք այցելութեան։ Այն որոյ արդարապէս՝ առնես ընդդեմ, մինչ զնա գանանկն և զանտէրունջս իբաց թողուս։ Քան զի ես և հանգոյն ծովու զարտասուս հեղուլ կարիցեմ, տալ կաճէն քում մխիթարութեան ոչ եմ արժանի։ Ասատ ոչ՝ իմիք արժանի եմ, եթե ոչ ձաղու, և պատժոյ, զի ծանրագոյն՝ բազմից վշտացուցի զքեզ և ըն բազում կարի յանցեայ։ Արեամն ըստ ձշմարտեի խոկման բանի, և ոչ փոքրագունեղի՝ իմիք արժանի եմ մխիթարութեան։ Այց դու բարեգութ և ողորմած ած, որ ոչ կասիս գկորուստ ստեղծուածոց քոց, ած՝ի ցուցանել զձոխութիւն բարութեան քոյ յանօթս ողորմութեան, և առանց սեփականի՝ իմիք արդեան, մխիթարես զձառայ քո, ՚ի վերս քան զերդնակ մարդկային։ Քան զի քոյք սփոփութիւնք, ոչ են իբրև զառաստպելաբանութիւնս մարդկայինս։

2. Ո՞ր ինչ բարձոյ գործեցի տէր իմ, զի չնոր

զի ընդհիցես ինձ զմխիթարութիւն իմն երկնային։ Այս ոչ ինչ կերպիւ ննջադատեմ զիս, թէ զբարն ինչ գործեալ իցեմ, այլ թէ միշտ ի մոլութիւնս յօժար լեալ իցեմ. և ի ձնշուամն նոցին յոյլ եղեալ իցեմ։ Եւ այս ձշմարիտ է, զի ոչ կարեմ ի բաց ուրանալ։ Զի ան զի եթէ բացայայեմ ընդ նոյն, ընդիմամարտէր դու ընդիս, և ոչ ոք կարէր ջատագովել զիս։ Որդ՝ զինչ արդիւնաւէտութեցայ վասն մեղաց իմոց, եթէ ոչ զդժոխս, և զՏուրն յաւիտենական։ Ձշմարտութեամբ խոստովանիմ, զի արժանի եմ հատանելոյ կատականաց, և քառնահանաց։ Այս ոչ է վայել, թէ հատայնիցեմ ի մէջ քոյոց պաշտօնէից։ Այս թէպետ զայս դառն է ինձ լսել։ Այլ ընդէ՞ ինձ ինքեան, սակս ձշմարտութեանդ ատելի եմ կամ ինձ, զի դուրապէս՝ արդիւնաւէտութիւն քո առնուլ։

Օ՜ ինչ ասացից պատճառս, և լցեցեալս հատայիւնք պատկառանօք։ Օ՜ ոչ ունիմ զբերան իսօսելոյ զայլ ինձ բան, բայց յայտնէ։ Աստղայ՝, տէր Աստղայ՝։ Ողորմեաց ինձ, և ներեաց ինձ։ Ածոյլ տուր սակաւ ինչ, զի ողբասցից եմ զցաւս իմ, յառաջ քան թէ երթայց եմ յերկիր խաւարային, և ծածկեցեալ միգաւ մահու։

Օ՜ ինչ

Ո՞ ինչ այնքան՝ յաճէտ ապահանջես՝ իսպառ ձանձրոտէ, և՝ ի թշուառացելոյ՝ ի մեք ևս ողջաւորէ, ո՛չ ապաքէն, զի ապաշաւէցեմ, և խոնարհիցեմ սակս յանցանացդ իւրոց։ Վասն զի՝ ի ձեմարտէ ապաշաւմանէ, և՝ ի խոնարհմանէ սրտի, ծնանի յոյս թողութեան։ Համաձայնի աղաչեցեալն ընդ ողորմելոյն, վերջ յօրինի կորուսեցեալն շը նորհ։ Վաշտպանի մարդ յապստնեայ բար կուեթենէ։ և հանդիպելին միմեանց փոխո ւեակն՝ ամ և ապաշխարօղն հոգի՝ ի համբոյր սրբութեան։

4։ Ա՛պաշաւումն ևս ողջաւորացդ, քեզ պատուարագ ընդունելի է տէր, որ առաւել բուր է զանուշահոտութիւն խունկ առաջի քոյ, քան զոտաշխ և խունկն։ Ա՛յս է օծանելին այն ազնիւ, զոր ոտից քոց սրբազանից ներկեղանիլ կամեցար։ Ո՞ երջ անրատ փրձկուալ և խոնարհ, ո՛չ երբէք արհամարհես։ Վասն զի այնէ տեղի ապաշխնին յերեսաց բարկութեան Քրիստոսին։ և անդ զգալի և լուծանի, որ ինչ այլ ուսատ քարշի, և աղտեղանայ։

ՓԱԿ ՀՈՂՆ ԱՅ ՈՉ ԽՈՏՆԻ ԸՆԴ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ.
ՎՐՈՒԲԱ Ի ՅՈՒՐՔ ԵՒ ԵՐԵՔ ԵՐՈՒԴ։

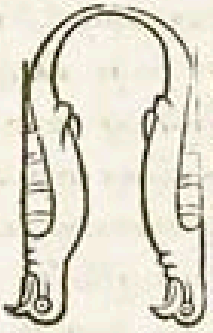

1. ԵՐԴԵԱԿ ԱՁՆԻՒ ԻՄՔ ՀՆՈՐՀՆԻ, ԵՒ ՈՉ ԿԱՐԷ ՏԱԼԵԼ, ՁԻ ԽԱՌՆԻՑԻ ԸՆԴ ԻՐԱՑ ԱՐՏԱՔՆԱՑ, ԿԱՄ ՄԻՒԹԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԵՐԿՐԱՅՆՈՑ. ՊԱՐՏ Է ՔԵԶ ՈՒՐԻՄԻ Ի ԲԱՑ ՁԳԵԼ ԶԲՆԱՀԱՑ ԱՐԳԵԼ ՄՈՒՆՆ ՀՆՈՐՀԱՑ, ԵԹԷ ԲԱՂՁԱՍ ՁՆՈՑԻՆ ՁԵՂՈՒՄՔ ՎԵՐԸՆԴՈՒՆԵԼ։ ԱՆԴՐԱՅ ՔԵԶ ՊԱՏԱՆԱՒՈՐԵԻՆ, ԵՒ ԲՆԱԿԵԱ ՄԻՍՆԱԿ ԸՆԴՔԵԶ. ԵՒ ՄԻ ՅՈՒԶԵՐ ԶԱՌԱՍՊԵԼԱՒՈՐՈՒԹԻՆ ՈՐՈՒԲ։ Ի ՀԱՒ ՄԱՆԱՒԱՆԴ ՀԵՂ ԱՌԱՔԻՆ ՅԱՅ, ԶՄԱՂԹԱՆՍ ՔՈՅՍ ՁԵՐՄԵՌԱՆԴՈՒ, ՁԻ ՊԱՀՑԵՍ ԶՄԻՏ ՔՈ ԽՂՃԱՀԱՐ, ԵՒ ԶՐԱՏՈՒՖԽՈՒԹԻՆ ՔՈ ՄԱՔՈՒՐ։ Ի ՈՒ ՈՉ ԻՆՉ ՎԱՐԿԵԱՒ ԶԶՈՒՐԱ ԱՇԽԱՐՀ, Ի ՈՒ ԶԿՈՉՈՒՄՆ ԱԾԱՅԻՆ ԲՆԱՒԻՑ ԻՐԱՑ ԱՐՏԱՔՆԱՑ ՆԱԽԱՏՐԻՒ։ ՔԱՆ ԶԻ ՈՉ ԿԱՐԵԱ ՊԱՐԱՊԱԿԵԼ Ի ԻՆԵՍ, ԵՒ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԻՐՕՔ ԱՆՑԱՒՕՐՕՔ ԶՁԵԱՐԱՆԱԼ։ ՊԱՐՏ Է ՔԵԶ Ի ԾԱՆՕԹԻՑ ԵՒ Ի ՍԻՐԵԼԵԱՑ ՀԵՌԱՆԱԼ, ԵՒ Ի ԲՆԱՒԻՑ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ԿԱՆԱՑ ՄԻՒԹԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԶԻՒՐԱՍ ԴԱՒԱՐԻՒՐ ՀԻՒՂ, ԶԱՒԱՐՈՒՄ ԱՂԵՐՍԻՔ ՍՈՒՐԲ ԱՌՔԵԱՅՆ ՎԱԽՏԱՆՈՍ, ԹԷ ՀԱՄԱՅՆՔ ՀԱՇԱՒԱՌԻՆՔ ՀԻՒՂԻՆ ԻՐՐԱ ՁՆՇԴԵՍՆ ԵՒ ՀԱՊԱՆԴՈՒԽԱՍ ՈՒՆԻՑԻՆ ԶԻՆՔԵԱՆՍ ՅԱՅՍԻԿ ԱՇԽԱՐՀԻՆ։

2. Ո՞թէ որքան համարձակութիւն եղիցի առն, որ մերձէ ի մեռանիլ, զոր ոչ ուրուք իրի իղձ արգելու յաշխարհի։ Ո՞ւր զուռնելն այսպէս՝ զսիրտ իւր մեկնեց ցեալ յամենից իրաց, ոչ իմանայ տակաւին տկարամիտ ոք, և ոչ շնչաւոր ոք ձա նաչէ զներքնոյն մարդոյ զազաւութիւն։ Այլ սակայն եթէ կամիցի ոք լինիլ հո գևոր, պարտի ուրանալ զհեռաւորս և զմերձաւորս։ Եւ յոչ ումեք է այնքան զգուշանայցէ, որքան յինքենէ։ Վասն զի եթէ զինքն կատարեալապէս՝ յաղթահարի ցէ, զմնացեալս դիւրաւ ենթակածեցէ։ Ի կատարեալ յաղթութիւնէ զինքենէ հրաժեշտանակել։ Վասն զի որ զինքն հպատակեցեալ ունի ինքեան, զի զգայութիւն քանականութեանէ իւրում, և քանականութիւն քն քնաւ ինձ հնազանդեցի, նա ձշմարիտ յաղթօղ է ինքեան, և ոչ ումեք աշխարհի։

3. Եթէ առայս ծայրութիւնն վերանալ սոնչաս, պարտ է քեզ քաջապէս՝ սկսանիլ, և զտապարն առ արմին գնել, զի խլեցես և հատանիցես զծածուկս, և զան կարգս ներմիտմունս, ինքեզ, և առ ամ մախիլ, և նուիրեալ բարի։ Ի յայսմանէ մոլութենէ, որով ոք զանձն իւր կարի անկարգապէս՝ սիրէ, կանխի գոնեա քնաւն որ յաղթահարելի է արմատաբար։ Այս պիսի

պիսի ջարն եթէ յաղթահարիցեմք, և ստրանկիցեմք, եղիցի խաղաղութիւն մեծ, և հանդորդութիւն յարամնայ։ Այլ զի սակաւք են, որք ինքեանց կատարեալ ես՝ ջանան մեռանիլ, կամ ձըգտիլ արուսքոյ ինքեանց, վասն որոյ մնան պարտուցեալք ի յինքեանս, և ոչ կարեն ի վեր քան զինքեանս վերանալ հոգւով։ Ասկ որ ազատապէս՝ ընդ իս շրջիլ կամի, հարկ է, զի զհամայնս մախիզս, և զանկարգս զգաճմուն իւրս, մեռուցանիցէ։ Եւ ոչ ումեք ստեղծուածոյ առանձնաբար կանաւ սիրով առափապէս՝ առ յինուցու։

Ոտից պնդացին զարմանից բնութիւն և ընդհոց.

Ա. Լուսն Ոգիսն և չորս երդ։

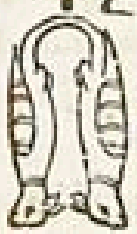

1. Ոգեակ՝ զգուշապէս՝ առ իսեան շարժմունս բնութեան և շնար հաց. զի կարի՝ հակառակք են միմեանց և նրբապէս շարժին։ Եւ հա զիս ի հոգևորաց, և ի նեղքսապէս՝ լուս առնորեցելոց արանց տրամազնին։ Եւ զի ամ ոք ախորժէ զբարին, և վերադիտէ ի բանս և ի գործս իւրս ի բարի ինչ վն որոյ բազումք են որք խափին ի նեղքոյ պատրուակ բարւոյ։

Ինուցին

2. Ինուքիւնն ներգաւորէ, և զբազումս քարշէ առ ինքն, որպէս, և պատր է, իսկ շնորհն պարզապէս՝ շրջի, և խոտորի յամենից տեսակաց չարեաց. ոչ դիտէ առ խափէուքիւնս, և վայր ինչ առնէ զոտս պէս՝ յաղագս այ. նորում և եզերապէս՝ յարտհանգչի։

3. Ինուքիւնն ակամայ մեռանիլ կամի, ոչ խնդրէ յաղթահարիլ, ոչ ննջակոյիլ։ և ոչ աւորալծիլ։ Իսկ շնորհն ջանայ սակս մահացուցման յաւնականն. ընդհմակայ հայ զգայականութեան, խնդրէ հպատակիլ, ախորժէ յաղթահարիլ, և ոչ կամի զգեփական ազատութիւն իւր՝ ինկնիր առ կիլ. ցանկայ լինիլ՝ ինեղբոյ խրատուց. և ոչ բաղձայ տիրել ուժք։ Ի՞ւր կեալ միշտ՝ ինեղբոյ կամացն այ, ծնալ, և գոլ։ Ի՞ւ ևս վասն աստուծոյ բնաւ ից ստեղծուածոց մարդկան, պատրաստ է, խոնարհաբար հնազանդիլ։

4. Ինուքիւնն յաղագս իւրոյ հեշտութեան ջանայ և հոգայ զշահն որ յայլ ուստ ինքեան յառաջագոյն։ Իսկ շնորհն ոչ զայն որ օգտակար և հեշտալիծ ինքեան, այլ զայն որ բազմաց շահաբեր է յաւէտ վերանկատ է։

5. Ինուքիւնն յօժարաբար, զպատիւս, և զմեծարանս վերընդունի։ Իսկ շնորհն

զամ պատիւ, և զփառս, հաճատարմապէս՝
ոչ առ ընձեռէ։

6. Ննուիրեանն երկնչի ի պատկառանաց,
և ի քամահանաց։ Ասկ շնորհն խնդայ վա
ռանն յի զքամահանս կրել։

7. Ննուիրեանն սիրէ զդատարկութիւն,
և զհանգիստ մարմնական, իսկ շնորհն դա
տարկ գոլ ոչ կարէ. այլ յօժարաբար վա
րի զաշխատանօք։

8. Ննուիրեանն խնդրէ ունել զվայելուչս
և զգեղեցիկս, և խորշի ի խոտելեաց, և
ի խոշորից։ Ասկ շնորհն զոճառձանայ ի
միամիտս, և ի խոնարհս, զխոշորս ոչ ար
համարհէ, և ոչ փախչի ի զգենլոյ զհան
գերձս հնացեալս։

9. Ննուիրեանն նայի ի ժամանակաւորս,
և խնդայ ի շահս երկրայինս, որոնմ ըզ
կորստենէ, զայրանայ թերթևիւք բանիւք
անիրաւութեան։ Ասկ շնորհն գիտէ առ
մշտնջենաւորս, և ոչ նևր յենու ժամանա
կաւորաց, ոչ որոնմ զկորստենէ իրաց,
և ոչ ցասնու ի բանս խիստս։ Վասն զի
զդանձ իւր, և զխնդութիւն, ի յերկինս,
ուր ոչ ինչ կործնչի, կայացուցանէ։

10. Ննուիրեանն տոկոտէ, և յօժարա
գոյնապէս առնու, քան թէ շնորհէ. սի
րէ զյաւուրս, և զառանձնականս։ Ասկ
շնորհն առաքինի է, և հասարակ, խորշի
յառանձնա

յառանձնականաց. քաւէականանայ սակա
ւուք. երանագոյն գաստէ զտայլն, քան զգ
առնուլն:

11. Ինուելթիւնն կորացուցանէ առ ստեղ
ծուածս, առ յաստուկ մարմինն, առ ու
նայնուելթիւնս և առ տրամընթացուելթիւնս
ոսկ ընորհն քարշէ առ այծ, և առ զօրու
թիւնս, հրաժարն յստեղծուածոց, վասն
զի յաշխարհէ, ատե զցանկուելթիւնս մար
մնոյ, ձնշէ զվտարանգուելթիւս, պատկա
ռի երևիլ ի հրապարակս:

12. Ինուելթիւն յօժարի ունել զմիսնթա
րուելթիւն իմն արտաքին, զի ի ինմին զոհ
արձանայցէ ըստ զգայուելեան: Ոսկ ընոր
հն խնդրէ ըն միայնուամ աստուածուամ միսի
թարել, և ըն վերհագուննուամ բարուօք, ի
վեր քան զբնաւս երևեցիս զոհարձանալ:

13. Ինուելթիւնն առնէ զայմ ինչ վասն
չահու, և վասն յաստկականի յանգորգու
թեան: Ոչ ինչ կարէ առնել ձրի, այլ
կամ առ հանգէտն, կամ առ բարեգոյնն
կամ առ գովուելիւն, կամ առ խնամ
ինչ սակս բարեգործուելեանց յուսայ ա
մանել. և գաղձայ զի առք, և ձիրք, իւրք
վերա յարգնցին: Ոսկ ընորհն զոչ ինչ
ժամանակաւոր խնդրէ, և ոչ զվարձ ինչ:
Ոչ հայցէ զայծ միայն սակս վարձու իւ
րոյ: Ոչ այնքան կարօտի ժամանակաւո

քաց կարեաց, որքան պիտոյք ինչ եան ի ժամանումն իրաց յաւիտենականաց։

14. Նոյնպէս լինդայ ի բարեկամս, և ի մերձաւորս, պարծել ի նշանաւոր տեղին իւր, և ի ծագումն տոհմին, ծնեալ զնդրիւք, շողոքորդել զփարթամս, ծափս հարկանել նմանեաց ինքեան։ Նակ շնորհն սիրէ և զթշնամիս, և ուշ փքանայ ի հոյլս բարեկամաց իւրոց, ուշ վարկանի ինչ զտեղին, ուշ զծագումն ծնողաց, եթէ ուշ զօրութիւն իմն մեծ անդ նղեալիցէ։ Գնէ մանաւանդ աղքատին, քան թէ փարթամին։ Յաւակնի առաւել անմեղին քան թէ հզօրին։ Նդակնի ընդ ձշմար տասիրին, և ուշ ընդ խաբեփայլին։ Յորդորէ միշտ զբարիս նախանձել շնորհաց բարեգործանց։ և որգուցն այ զօրութեամբք համանմանիլ։

15. Նոյնպէս յաղագս պակասութեան ուրուք, և վշտագնութեան, փութով տրտնջայ, իսկ շնորհն երկայնամտաբար տանի չքաւորութեան։

16. Նոյնպէս զայմ ինչ առ ինքն եթէ մարտնչի վասն ինքեան, և յանդիմանէ։ Նակ շնորհն առ այծ զայմ ինչ վերածէ։ յորմէ զղխեն ծագումնաբար։ զոչ ինչ բարի առ ընձեռէ ինքեան, և ուշ պարծի յանդգնաբար։ Նէ խաւսանայ, և ուշ զկար

ծիս իւր առաւել ևս ծաղկէ, քան զայլոց։ Եւ զի ընդ բնաւս կարծիս, և յինամացուածս, յաշխատեցականի իմաստութեան, և ամենայն ընտրութեան զինքն ենթարկէ։

Ընութիւնն քաղձայ գիտել զիարհուրդս և լսել զհամբաւս, կամի երևիլ արտաքուստ, և ներհմտանալ՝ իւիրս քաղուման՝ ի ձեռն զգայութեանց։ ցանկայ ճանաչիլ, և առնել զայն, յորմէ ծնանի ինքեան գոհութիւն և սքանչացումն։ Եւ ակ ընորհն ուշ հոգայ իմանալ զհամբաւսն և զիրս վայել քաղուրս։ Եւ ան զի այս ամ ծագեցեալ է՝ ի հնութենէ ապականութեան։ որով հետև ուշ ինչ է կոյուն՝ ի վերայ երկրի։ Ուսուցանէ ուրեմն ճնշել զզգայութիս, ՝ի բաց ձգել զընդունայն համահաճութիւն, և զպարծութիւն։ ծածկել խոնարհ հաբար զգովելիս, և զարժանիս սքանչման և խնդրել նամուսմ իրն, և նամուսմ գիտութեան զպատուոյ օգտակարութեան, և զգովութիւն և զպատիւն այ։ Ուչ կամի զի քարոզիցն ինքն, կամ իւրայ ինքն։ Եւ բաղձայ զի բարեբանիցն ած՝ է պարգևս իւրս, որ զամ յաղագս իւրոյ սոսկի սիրելութեանն առաստաձեռնէ։

17. Ընորհս այս է լոյս գերբ բնական, և տեսականէորոր պարգև իմն այ, և նշան սեփականն ընտրեցելոց, իսկ և գրաւ յաւէ

տենական

տեղնապիանն կենցուղթեան։ Ալ վերացուցա
նէք զմարդիկ ի յերկրայնոց առ ի սիրել
զերկնայինս, և փոխարկէք ի մեղինուղթիւ
առ հոգեղինուղթիւն։ Որքան ուրեմն քեզ
նուիրեալն առաւել ձնշի, և յաղթահատ
րի, այնքան յաւէտ ներկեզանին շնորհ։ ԵՒ
հանապազ նորով այցելութեամբ ներքինն
մարդն ըստ պատկերին այ վերանկերպին։

ՂԱՂԱՓ ՈՂՈՐՀԱԾՈՒԹԵԱՆ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՓՈՉԾՈՒ ՆԷՈՒԹԵԱՆ ՀՆՈՐՀԻՆ ԱՅ.

ՈՒՐՈՒԲ Ի ԲՈՒՆՆ ԱՂՔԻՆՔ ԵՐՈՂՔ։

1. ԱՅԾ իմ որ ստեղծեր զիս ըստ պատկերի և ըստ նմանուղթեանդ քումմ շնորհեա ինձ զշնորհս զայս, որ ցուցեր ինձ այնքան մեծ, և հար կաւէտ ի կենցուղթիւն իմ։ զի կարիցեմ նո վաւ յաղթահարել զբնուղթիւն իմ չարսն գուռնեղ, որ քարշէ զիս ի մեղս, և ի կորուստ։ Ոչ ան զի զգամ ի մարմնի իմում զօրէն իմն մեղաց որ հակառակ օրինի իմոյ ստի։ և ածէ զիս ի գերուղթիւն առ ի հնազանդիլ ըն բազումս զգայականուղթեանդ։ Այլ ոչ կարեմ ընդդէմ կալ ախտից նորին, եթէ ոչ նպաստիցէ ինձ քոյդ արբազան շնորհ ջերմապէս ներկեզեցեալ ի սիրոտ իմ։

Պ իտոյ ի

2. Պիտոյ է քոյդ ընդդէմ, և ընդդէմ քո մեծ
զի յաղթահարցին բնութիւնն, միշտ ա
րագն ի ջուրն ի մանկութենէ իւրմէ։
Ոչ ան զի Ադամաւ առաջնով մարդով
սահեցեալ, և բծաւորեցեալ մեղօք, ըն
դնաւս մարդիկս պատիժ այսուիկ բեր ի
ստորկէ. միանգ զի ինքն բնութիւնն, որ
բարւոք, և ուղիղ եղև ի քէն բաղկացու
եալ, այժմ ի տեղի մոլութեան, և տկա
րութեան ապականեցեալ բնութեան դէմ
նիցի։ Ոչ այն զի չարժուամն նորին թողե
ցեալ ինքեան, քարշէ առ չարն և առ
ստորնագոյնս։ Ոչ սակ խուն ինչ զօրութիւն
մնացեալ ի քէմ զոյութիւն իմն թագուցեալ ի
գազանին. է բնական բանականութիւնն
չրջապատեցեալ ի միգաց մեծամեծաց։
Որ և դեռ ևս ունի զդատողութիւն բա
րւոյ և չարի, և զընտրութիւն չմարտի,
և ատե. թէ և ոչ ունիցի զկարողութիւն
առնելոյ զայմ, զոր առ փորձէ, և ոչ լիով
լուսով չմարտութեան, ոչ իսկ առողջու
թեամբ զգաճմանց իւրոց արբենայցէ։
3. Ստուստ է տէր իմ և աճ իմ, զի
համազուարճանամ յօրինս քոյս ըստ ներ
քին մարդոյն, գիտելով զպատուիրանս
քոյս գոլ բարիս, արդարս, և սուրբս, և կշ
տամբելով զայմ չար, և զայմն մեղս խորշե
լիս։ Այց մարմնով իմով ծառայ եմ օրէ
նին

նին մեղաց, մինչ հնազանդիմ մանաւանդ զգայականութեան, քան թէ բանականութեան. որ առ՝ի կամենալ զբարին մերձ ինձ, իսկ առ՝ի կատարել ոչ գտանեմ զնա։ Եւ զոր բազմիցս զբարիս բազում ինձ առաջադրեմ, բայց քան զի պակասի շընորհ, զի կարիցէ օգնել տկարութեան իմում, սակս թեթեւոյ իրիք ընդիմակայ ութեան, յետս ընդոստնում, եւ նուաղիմ։ Ստուգապատասխի, զի զձանապարհս կատարելութեան ճանաչիցեմ, եւ թէ որպէս պարտիցէ ինձ առնել, բաւ յայտնապէս՝ տեսանիցեմ, բայց սեփականն ապականութեան բեռամբն ձնձղեցեալ, առ կատարե լագոյնս ոչ յառնիցեմ։

4. Եթէ ոչպէս յաճէտ հարկաւորէ ինձ տէր իմ քոյդ շնորհ, առ՝ի սկսանիլ զբարին, առ՝ի յառաջել, եւ առ՝ի կատարել զնոյնն։ Զոր զի առանց նմա ոչ ինչ կարեմ առնել, եւ զայմ ինչ քեւ առնել կարեմ, նպաստութեամբ քոյոյ շնորհի։ Եւ ձշմարիտ երկնային շնորհ, Տէր, զոր ոչ գոյ սեփական արդիւն, եւ ոչ ոք ձեր բնութեանն համարձակի է։ Այլ եւ ոչ ոք արհեստ, ոչ ոք վարժանութիւն, ոչ ոք գերազանգութիւն ոչ ոք կարողութիւն, եւ ոչ ոք ուշիմութի, կամ ներքոյդութիւն, ի ինչ առաջի քոյ տէր առանց շնորհացդ։ Այլ ձեռք բնութեան

թեան առ քարին և առ ջարն են հասա
քակք։ Իսկ սիփսկան ձիր ընտրեցելոցն
ե շնորհ, կամ սեր. զի նշանաձուլուցեալք
արժանիք գտանին յաւետենականաց կե
նաց։ Իւ զի այն քան գերազանցէ այս
շնորհ, մինչ զի ոչ ձիր մարգարէութեան
ոչ նշանաց արարողութիւն, և ոչ այլ ինչ
վերհագոյն հայելցողութիւն, ինձ համարիլ
կարէ քարոզ նման։ Իայլ և ոչ հաւատս, ոչ
յոյս, և ոչ այլ ինչ զօրութիւն քեզ ընդ
ունելիք են առանց սիրոյ և շնորհաց։
Իամէն երանեցեալ շնորհ, որ զաղքատս
հոգւով, փարթամացուցանես զօրութեբ.
և զփարթամս բազմօք բարեօք, խոնարհե
ցուցանես սրտիւ։ Իւկ ուրեմն և է ջա
հս, և լից զես առաւօտայնով քոյով մխի
թարութեամբ. զի մի նուաղիցի սակա
ւամն, և կարծրութեան մտաց հոգի իմ։
Իդիտեմ՝ ի քէն տէր տուր ինձ գտանել
զշնորհս առաջի աչաց քոց։ Իքան զի քա
ւական ինձ քոյդ շնորհ, թէ և զայլ
ոտրոց ցանկայ բնութիւն իմ, ոչ ընդունի
ցիմ։ Իթէ փորձեցայց և վշտանկեցայց
՝ի նեղութենէն քազմամ, ոչ երկեայց ՝ի
ջարէ, մինչ առես լիցի քոյդ շնորհ։ Օ ի
նա եզիցի զօրութիւն իմ, նա ասցէ զխոր
հուրդ, և զօգնութիւն։ Իլրե քան զչ
քնաւս թշնամիս, հզօրագոյն, և քան զչ

քնաւս

քնաւս իմաստուն իմաստնացոյն։

5. ‖ արդասիւս է աշխարհութեան. ու ասացիչ է ներվարժութեանց, լոյս սրտի. սփոփումն տագնապի։ ‖ անիչ տրտմութենց բարձոյ երկնէղից, անուցիչ ջերմեռանդութեան, վեր բաժինչ արտասուաց։ Ո՛րդ՝ զի՞նչ եմ ես առանց նմա, ուչ ապաքէն փայտ գօսացեալ. և շինուչ իմն անօգուտ՝ի բաղձչելի։ Ո՞րդ ուրեմն տէր մի՞շտ կանխեացե՛ք ինձ չնորհ և հեռևեացի, և բարեաց գործոց միանգամայն արասցե՛ զիս ուշադիր. յիւ քեզ որդւով քով Ո՛ն։

Ի՛ե չիչ պարտիզին ասրանալ. և հիեռնել տյեռ ասսի խոչնո հանպետյ.

Պ՛ոլոխ ՀՅնսան և վեց երորդ։

1. ոդեակ՝ որքան՝ի քէն կարես ե՛ղանել, այնքան առիս կարասցես ջոկել։ Ո՛ւ որպէս՝ ուչ՝ի մէջ բաղձալն արտաքս, պատճառ է զներքինն խաղաղութիւնն այսպէս՝ և ներքսապէս՝ Թողուչն գինքն, ընդ այլ շարակցե զմարդ Ո՛րդ՝ կամիմ, զի ուսանիցես գկատարեալ ուրացուածն անձին ըստ իմոյ հաճութե՛ն, առանց հակառութեան, և վիճաբանութե՛ն ի՛ եռևեացոյ ինձ ուրեմն, զի ես եմ Ճանապարհ, Ճշմարտութիւն, և կեան։ Ո՛ան

զի

զի առանց Հանապարհի ոչ կարէ ոք ընթանալ. առանց Ճշմարտութեան ոչ ինչ Հասնիլի. և առանց կենաց ոչ ոք կարէ կենալ։ Ա. ես եմ Հանապարհ, որում Հետևիլ պարտիս. Ճշմարտութիւն, որում Հաւատալ պարտիս. և կեան յոր յուսալ պարտիս։ Ա. ես եմ Հանապարհ անսաղարտելի, Ճշմարտութիւն անսասանելի. և կեան անեզրանալի։ Ա. ես եմ Հանապարհ ուղղագունեղ, Ճշմարտութիւն վեհագունեղ. և կեան Ճշմարիտ կեան երանելի, և կեան անստեղծ։ Ա. Թէ մնայցես ի Հանապարհին իմում, Հանաչեսցես զՃշմարտութիւնն, և Ճշմարտութինն ազատեսցէ զքեզ, և ժամանեսցես կենացն յաւիտենից։

2. Ա. Թէ կամիս մտանել ի կեանս, պահեա զպատուիրանս։ Ա. Թէ կամիս զՃշմարտութիւնն Հանաչել, Հաւատայ ինձ։ Ա. Թէ կամիս կատարեալ գոլ, վաճառեայ զիս։ Ա. Թէ կամիս աշակերտ գոլ, ուրացիր զանձն քո։ Ա. Թէ կամիս ստանալ զերանելին կեանն, արհամարհեայ զկեանն ներկայ։ Ա. Թէ կամիս վերանալ յերկինս, խոնարհեցո զքեզ յաշխարհի աստ։ Ա. և Թէ կամիս թագաւորել ընդ իս, բարձ զխաչ քո ընդ իս։ Ա. ան զի միայն ծառայք խաչին գտանեն զՀանապարհն և զերանութեան, և լուսոյն Ճշմարտի։

3. Այլ իմ իւր, զի անձուկք կեանն քո, և քամահելի աշխարհին, վասն որոյ տուր ինձ ընդ պարսաւանացդ աշխարհին քեզ հետ տևել։ Վասն զի ոչ է ծառայ մեծ քան զտէր իւր, և ոչ աշակերտ առաւել քան զվարդապետ իւր։ Արկցեն ուրեմն ծառայ քո ընկենի քումդ, զի անդ է կեցուցիչ իմ, և սրբութիւն ձշմարիտ։ Ասասի որ ինչ արտաքոյ նորա ընթեռնուսմ կամ լսեմ, ոչ զովացուցանէ զիս, և ոչ բերկրեցուցանէ։

4. Որդեակ, Վասն զի զայսոսիկ գիտես և ընթերցեալ ես զնովմ, վասն որոյ երանելի ես, եթէ առնիցես զնոսին։ Ով է որ ունին զպատուիրանս իմս, և պահէ զնոսա նա է որ սիրէ զիս։ Ընդ ես սիրեցից ըզնա, և յայտնեցից նմա զիս, և բազմեցուցից զնա ընդ ես նարքայութեան հօր իմոյ։

5. Ահեր իմ իւր, որպէս ասացեր և խոստացար, այո այնպէս եղիցի։ և ինձ առդիպիցի մանկաստանալ զնոյնս։ Ընկալայ, ընկալայ, ի ձեռաց քոց վիսաջ քո սուրբ։ բարձից, բարձից զնա մինչև ի մահ, որպէս վերատրեցեր ինձ։ Որդեարև կեանն ձշմարտին կրօնաւորին խաչն է բայց ով աշխարհնորդդ արքայութեան, ակնեցեալ է, ոչ է ձահ յետադառնալ, և ոչ է ըմբռնի ի բաց թողուլ։

Ա. Ղէ

6. Ո՛ղջ ուրեմն եղբարք, փութասցուք միահաղոյն, և՛ չիւ եղիցի ընդ մեզ, զի որ պէս։ Ոմն յի ընկալաք զխաչս զայս, առնպէս վասն յիշատակութեանցուք՝ իխաչին Քրիստոսի, որ չ՛ առաջնորդ մեր և յաւ առաջ ընթացող եղիցի օգնական մեր։ Ո՛հա ճասուկ արքայն մեր ընթանայ առաջի մեր որ և հակամարտիցն փոխանակ մեր։ Ետ տեսութեանցուք արնաքաղ, և մի ոք երկնչիցի՝ իզարհուրանաց։ Ո՛ի եմք պատրաստք ի մեռանիլ քաջապէս՝ ի պատերազմի։ Ո՛ւ մի ներքինելոցուք զինեալ ինչ փառաց մերոց փախչելով՝ իխաչէն։

Ամէն մարդ ոչ պարտէին գալ յոյժ ընդհատ. յոյժ քան առիթ է պատահանաւն ինչ.
Պատրաստ չ՛ հնազանդ և ծանօթ երթալոյ։

1. Ըդեակ, առաւել հաճոյ է ինձ համբերութիւն և խոնարհութի՝ իյընդխմութիւնս, քան զմեծ փուճն մեծ, և զերամեռանդութիւն՝ իյաղոթութիւնս։ Ո՛իմ տրտմեցուցանէ զքեզ դոյն ինչ արարեցեալն, և ընդ դէմ քեզ ասեցեալն։ Ո՛անզի թէ և առաւէր ինչ լեալէր, ոչ պարտեիր վրդովիլ զքեզ։ Ո՛յլ այժմ, թողլ զնա գնալ՝ իբաց, զի ոչ է առաջինն, և ոչ նոր ինչ, այլ կ՛

ոչ եղիցի յետինն, եթէ ցժամանակ ինչ
սպրիցես։ Նաեւականապէս՝ քանչ ես դու,
մինչ տակաւին ոչ ինչ ընդիմուխեան պա
տահի քեզ։ Յե քարեպէս՝ խրատես զայլս
եւ քաջալերես զանիւք։ Նայց մինչ առ
դուռն քո ժամանէ յանկարծահաս վշ
տանկութիւն ինչ, իսկոյն նուաղիս՝ ի խոր
հրդոյ, եւ՝ ի զօրութենէ։ Նունկատեա ու
րեմն զքոյդ բնկանաւորութիւն մեծ, յոր
ներհմտանաս ըն փոքրկուն առաւկայս։
որք ամենեքեան լինին սակս կեցուխեան
քո, մինչ այնպիսիք լենմանք նոցին առ
դիպիս քեզ։

2. Նիր, որպես քարձոք ձանեաը՝ ի սր
տէ։ եւ եթէ դիպիցի քեզ ինչ ոչ սակայն
ստորանկիցէ, եւ ոչ ընդ երկար ժամ ինչ
ներպատուաբիցէ։ Նե փարթառ՝ տեսեա՛
համբերաբար՝ եթէ ոչ կարես խնդաբար։
Նան զի թէ եւ ոչ այնքան յօժարաբար
լուիցես, եւ զգայցես զզայրացումն, սակայն
մարզեա զքեզ, եւ մի թողուր ելանել՝ ի բե
ռանոյ քումէ զբեր ինչ անկարգաւորս։ յոր
մէ կարիցեն փոքուանք գայ թակղիլ։ Նի
փուխանակի հանդատուեսցի վրդովմունն
քո, եւ ցաւ քո ներքինն զինչ շնորհօք։
Նեղանեսցի եմես տակաւին ասէ տէր, եւ
պատրաստ առ՝ ի օգնել, եւ առաւել քան
զսովորականն մխիթարել, եթէ ապաւէն

ընցես ինձ և ջեր մեռանդապէս՝ ներկուջի
ցես զիս։

3. Ի ճը հանգիստագոյն հոգեւով, և սպատ
րաստեա զքեզ առաքելագոյն համբերու
թիւն։ Օն ոչ ե բոլորն ի զուր վարկե
ցեալ, մինչ բազմից զքեզ տեսանես վշ
տագնեցեալ, կամ ծանրապէս՝ փորձեցեալ
։ Ան զի մարդ ես, և ոչ աճ. մարմին ես,
և ոչ հրեշտակ։ Ե զի արդ կարես դու
յարատևել միշտ ըն նոյնուս կացութեան
առաքինականն, եթէ և հրեշտակաց ոչ
գտաւ այս ի յերկինս, և ոչ առաջնոյն մար
դոյն ի դրախտին։ Ես եմ որ զտխրեցեալս
մխիթարեմ անվտանգապէս՝, և զճանապհորդս
տկարութեան իւրեանց, առ ածայնութի
իմ վերադարձեմ։

4. Ո՞ իմ, լեցե քան քո բարեբանեցեալ,
որ քաղցրագոյն ե քան զմեղր, և զխորհուրդ
ի բերան իմոյ։ Ան զի զինչ առնէ ե
ս ի մէջ այսքանեաց նեղութեանց և անձ
կութեանց, եթէ ոչ քաջալերելն իր դու զիս
սրբազանութիւք քովք խօսելք։ Ի՞ արդ՝ մի
այն թէ հասանիցեմ վախճանապէս՝ ի
նաւահանգիստն կեցութեան, ոչ ինչ փոյ
թէ ինձ, թէ զինչ, կամ ղողքանս կրեա
լեցեմ։ Ի այն որոյ տուր ինձ զվախճան
քարի, և զերջանիկ ելումն յայսմանէ աշ
խարհէ։ Ո՞ երեւեա զիս ած իմ, և ուղղեա
զիս

զինս ուղղիւ Հանապարհաւ առ արքայու
թիւնդ քո Ա.մէն։

Ղ Պողոս էրաց քրիստոսեան. եւ գոլովնէաց գա
ղաղաթեացն ու անուանեալից.
Ողորմ Ղ նատուն եւ ուրախ երորդ։

1. Ա Ղրդեակ՝ զգուշ լեր ՚ի վէճաբանե
ցոյ զնուեթից բարձրագունից, և
զգաղտնեաց դատողութեանցն
այ. թէ հիմ այս ոք, այսպէս՝ թողանե
ցի, և այն ոք, առայն քան շնորհ վերա
փոխեցի. կամ թէ, զմի՞ այս ոք, այնքան
վշտացնեցի, և այն ոք, այնքան գերազան
ցապէս՝ բարձրացուցանեցի։ Պ՚ան զի այս
ոքիկ զնմ մարդկային կարողութիւն գե
րազանց են։ Պ՚ւ ոչ ոք բան, կամ տրա
մաբանութիւն կարօղ է հետազօտել զը
դատաստանն այ։ Պ՚ւրեմն մինչ զայսոսիկ
քեզ ներշնչէ Թշնամին, կամ այլ ոք հետա
քրքիր խնդրէ ՚ի քէն։ Պ՚ատասխանեա՛
նմա ըստ մարգարէին, ասելով։ Պ՚ղբա՛ր
ես դու տէր, և ուղիղ է դատաստան քո.
և զայն։ Պ՚աստաստանք տեառն Հմարիտք
են արդարացուցեալք ՚ի ներ յինքեանս։
Ո՛ ի դատողութիւնք իմ զարհուրելիք
են՝ և ոչ զննելիք, վասն զի են ՚ի մարդ
կայնոց մտաց անբռնաւանդակելիք։

Պ՚ի

2. Ոչ և ևս ներ խուզիցես կամ տրամա վարկիցես զարդիւնս սրբոց, թէ ո՛ի նո ցանէ բարձրագոյն լոյծ քան զայլս, կամ ո՛վ լոյծ մեծագոյն յարքայութեանն երկ նից։ Զի ոչ ոչ ոսկիք բազմիցս ծնանին զվիճմունս, և զընդհմանարտուքիս անօգուտս։ Ոչ նուագանեն զհպարտուքիւն և զնախապարծուքիւն։ Ոչ ստոյնց և ծնանին մախանք, և անհաճանուքիւնք, մինչ ոմն զայս, և ոմն զայլսք ի սրբոց քանայ հպարտ օրէն վերապատուել։ Ընդ զայս պիտիս գիտել, կամ հետազօտել, զոչ ինչ պատուղ առ բերեն։ այլ մանաւանդ անհաճոյ սրբոց։ Ոչ ասն զի ոչ եմ ես ձեծ անհաճանուքեան, այլ խաղաղուքե, որ մանաւանդ ըն ձեմարտուամ խոնարհու քեան, քան թէ ըն սերիականուամ անա պարծուքեան կայանայ։

3. Ոչմանք առ քարշին նախանձու սիրոյն, առ այս կամ առ այն մեծագուհնե ըղձիս, քայց մարդկայնով մանաւանդ, քան թէ ձեծայնով։ Ո՛ի ես եմ որ զբնաւս ձեռ առեղծի, ես եստուծոյն զշնորհս։ Ոչ շնորհեցի նոցա զփառս։ Ոչ ծանեայ զարդիւնս իւրաքանչիւրոց նոցին։ Ոչ կա խեցի զնոսա օրհնուքեամբ քաղցրուքե իմոյ։ Ոչ նախածանեայ զսիրելիս իմս յա ռաջ քան զաւետեանս։ Ոչ ընտրեցի ըզ

նոսա

նոսա յաշխարհէ. և ոչ նոքա զնա նախ ընտրեցին. այլ նա կոչեցի զնոսա ի ձեռն շնորհաց իմոց. առ քարշեցի ի ձեռն ողոր մութեան. այլ վերածէ զնոսա ընդ փոր ձութիւնս զանազանս. այլ ներհեղի ըզ մխիթարութիւնս մեծաբերիս ի նոսա. այլ եւտու նոցա գյարատեւութիւն. այլ եւ պսակեցի զհամբերութիւն նոցին.

4. այլ եմ որ ձանաչեմ զնախկինն և ըզ վերջինն. այլ եմ որ փարիմ զամենեքումն անձառելեաւ սիրով. այլ եմ գովելի, ի մէջ հանուրց սրբոց. այլ իվեր քան զամ ինչ բարեբանելի եմ, և պատուելի ընդ իւ րաքանչիւրս, զորս փառաւորապէս մեծա ցուցի, և նախասահմանեցի, առանց ի մէջ նախընթացի արդեան. Ալվ ոք ուրեմն ար համարհէ զմի ոք ի փոքրկանց իմոց, և ոչ զմեծապոյնն պատուէ. Քանզի զի զփոքր կունս և զմեծամեծս եա արարի. այլ ով ոք տարտայարգէ զմի ումն ի սրբոց, տարտ յարգէ և զիս, և զայլս սուրբս յարքայու թիւնն երկնից. Ո՛ի ամենեքեան մի են շաղկապաւ սիրոյն, զմի ինչ կգան. զմի ինչ կամին. և ամենեքեան միահաղոյն սի րոն զմիմեանս.

5. Ա՛յլ և որ գերապանցագոյն իմն է, ա ռաքել զիս, քան զինքեանս, և քան զայր գիւնս իւրեանց սիրեն. Քանզի զի յափշտա

կեցեալք

կեցեալք ի վեր քան զինքեանս, և քարշեցեալք արտաքոյ սեփականի սիրելութե, զոլորովիմբ փուքեան առ սէրն իմ, նորոգեալ զմայրապէս՝ յարատևանգիչին։ Ի՞նչ ինչ է որ կարիցէ զնոսա զգուեցուցանել կամ վհատեցուցանել։ Վասն զի լիք են յաճի տենականաւ ձշմարտութեամբ, և բորբոքին սիրով հրոյն անշիջանելեաւ։ Ոչ ես ցեն ուրեմն մարմնասէրք և շնչաւորք մարդիք յընձեռելոյ, զկացութենէ սրբոց, որք սովորեն միայն սիրել զառանձնականն իմն գութիւն, և հատանեն, և առաւակցեն ըստ իւրեանց հաճոյութեանց, և ոչ ըստ որոյ հաճոյ է յաճիտենականի ձշմարտութեան։

6. Վն բազում գոյ տգիտութիւն, և մանաւանդ նոցին, որք գոլով դոյն ինչ լուսաւորեցեալք, հազիւ զոք կատարեցելով սիրով հոգեկանաւ սիրել սովորեն։ Վասն զի տակաւին բազմիցս ի բնականէ ըղձէ, և ի մարդկայնոյ սիրելութենէ, առ այսոսիկ, կամ առ այնոսիկ քարշին։ Իբ որպէս ոչ նին զինքեանս ի ստորնայինս, այնպէս և զերկնայնոց պատկերակերպեն։ Վայց գոյ անբաղդատելի իմն տարակացութիւն, ի մէջ այնոցիկ, զորոց խորհին անկատարք, և ի մէջ այնոցիկ, զորս լուսաւորեցեալք վերնայնով տարրալծութեամբ տեսանեն։

7. Ո գուշ լեր որդեակ՝ զնոցուընց հո գունակապէս՝ ընձեռել, որ գերազանցեն զքոյդ գիտութիւն։ Այլ մանաւանդ փութայ, և զգուշ լեր առայն, զի փայլ թաւր՝ իբր փոքրագունեղ ոք մարթիցիս գտանիլ յարքայութեանն երկնից։ Ան զի եթէ գիտէր ոք, թէ ո՞իցէ արբադոյն քան զայլս, կամ մեծագոյն յարքայութեանն երկնից, զինչ օգուտ լինէր նմա այս ծանօթութիւն։ Թէ ուր այսու ձա նապմամբ զինքն խոնարհեցուցանէր առա ջի իմ, և յաւանէր ի մեծագոյն գովութիւն անուանի իմոյ։ Ան զի առաքել ընդու նելի է այ, որ խորհի զմեծութենէ մե ղաց իւրոց, զփոքրութենէ զօրութեանց իւրոց, և թէ որքան տարակայց իցէ ի կա տարելութենէ արքոց, քան զայն որ վի ձաբանէ զմեծագունութենէ և զփոքրա գունութենէ նոցին։ Աստի բարեգոյնէ մաղթելն զսուրբս Ներմեռանդիւք աղեր սանօք, և արտասուօք, և հայցելն խոնար հութեամբ մտաց զփառաւորը օժանդա կութիւն, քան զնոսոսեաւ խուզմամբ որո նելն զգազտնիս նոցին։

8. Որքա բարեպէս՝ և բարեգունապէս՝ բաւականանան, մինչ տեսանեն զմարդիկ բաւականանալ, և գադարիլ յոնայնաբա նութենէ իբրեանց։ Ո՛ն ոչ պարծին յար

դիւանս իւրեանց սեփականս և զոչ ինչ քա
րեաց առաքրնն ինքեանց։ Ա.ԻԼ զբոլորն
ինձ։ ¶ Այսն զի սակս անհնի սիրելու
թեան իմոյ զբնաւս չնորհեցի նոցա։
Բ. ա այնքան սիրով ածայնութեան և խրն
դութեամբ վերնազեղակատաւ յարաբնա
նին, մինչ զի ոչ ինչ պակասեցի նոցա քան
փառաց, և ոչ ինչ պակասել կարիցէ քան
երջանկութեան։ Բ. ա այսպէս՝ սուրբք
ամք, որքան բարձրագոյնք են ի փառս,
այնքան խոնարհագոյնք են յինքեանս, և
ինձ մերձաւորագոյնք և նազելագոյնք ար
տակայանան։ ¶ Ասն որոյ ընթեռնանի ի
գիրս սուրբս, թէ արկանէին զպսակս իւ
րեանց առաջի աոյ։ Բ. ա անկան ի վերայ
երեսաց իւրեանց յանդիման գառնն, և
երկրպագին կենդանւոյն ի յաւիտեանս
յաւիտենից։

9. Նազումք են խնդրօղք, թէ ո՞ իցէ
մեծագոյն յարքայութեանն աոյ. որք ան
գիտանան, թէ արդեօք արժանիք իցեն
համարիլ ի թիւս փոքրագունեղից։ Ես
մեծ իմն է գոնեայ գոլն փոքրագունեղ ի
յերկինս. ուր մեծք են ամենեքեան։
¶ Ասն զի ամենեքեան որդիք աոյ կոչին,
և են։ ¶ Եւստի փոքրագունեղն եղիցի ի
հազարս, և մեղաւորն հարիւր ամեայ մեռա
նիցի։ ¶ Ինչ ուրեմն խնդրեցին աշակերտքն

Թէ

թէ ո՞րից մեծագոյն յարքայութեանն երկնից, լուծան զայսպիսին պատասխանին։ ¶ Թէ ուր դարձջիք և լինիջիք իբրև զմանկտիս, ոչ մտանիցէք յարքայութիւնն երկնից։ ¶ Որ ոք ուրեմն խոնարհեցուսցէ զինքն իբրև զփոքրիկս այս, նա է մեծագոյն յարքայութեանն երկնից։

10. ¶ Այլ նոցա, որք անարժան ինչ համարին ինքեանց զյօժարապէս խոնարհիլն ընդ փոքրկանց։ Քանզի զի խոնարհ դուռն արքայութեանն երկնից, ոչ տացէ թոյլ նոցա մտանել ընդ ինքն։ ¶ Այլ և սմեծատանց, որք ունին ասա զմխիթարութիւնս իւրեանց։ Քանզի զի մինչ աղքատք մտանիցեն յարքայութիւնն այ, նոքա աշխարհալով մնասցեն արտաքս։ ¶ Զդ՝ խընդացէք խոնարհք, և հրճուեցարուք աղքատք, զի ձերջ արքայութիւնն այ։ ¶ Այց ասկայն, թէ ըն ձիմարտութեան շրջիցէք։

[illegible] եմ յոյս ևոպոՀնոելե-ն. ըն ԹոցՀոմ ա-
պաՀով սևեռելի է.

Գլուխ Ը Հսաւն և ինն երորդ.

1. Տէր, ո՞ է քաջալերութիւն իմ, զոր ունիմ ըն կենցաղումս այսմիկ. կամ ո՞ է մեծագոյն սիրելութիւն իմ 'ի բնաւէից երևելեացս որք են 'ի ներքոյ երկնից: Ա'չ ապաքէն դու տէր իմ և աճ իմ, որոյ ողորմութեդ ո՛չ գոյ թիւ: Ա՞ր ինձ բարի ինչ եղևառանց քեզ, կամ երբե չար ինչ գոլ կարաց, քեւ ներկայիս: Ո՞ւրդ՝ առաւել կամիմ գոլ աղքատ յաղագս քոյ: Ո՞ւր թէ գոլ մեծատուն առանց քեզ: Ո՞նարեմ մանաւանդ պանդխտիլ ընդ քեզ 'ի յերկիր, քան թէ առանց քեզ ստանալ զերկինս: Ո՞ւր զի ուր դու ես, անդ է երկինն. և անդ՝ մահ, և դժոխք, ուր ո՛չ ես դու: Ա՛յլ զի ցանկալի 'իմիս դու, վասն որոյ զՀետ քոյ Հեծծել, աղաղակել, և աղերսել Հարկաւորք ինձ: Ով ի յո՛չ ոք լինայպէս՝ յուսալ կարեմ, որ 'ի մէջ Հարկաւորութեանց պատեհապէս՝ օգնել կարիցէ ինձ, քան 'ի քէն միայնոյ աստուածոյդ իմ մէջ: Ա՞ւանն զի դու ես յոյս իմ, դու ապաւէնութիւն իմ. դու մխիթարիչ իմ, և Հաւատարմագունեղ ըն Համայնից:

Ո՞ՄՆ

2. Ի ժինեքեան գիւբեանցն խնդրեն, Ասկ դու զկեցցուքիւն իմ, և զյաւաջադիմուքիւն իմ, մլոյն նախատիսես. և զամ ինչ ի բարին ինձ վախարկես, թէ և զանազանից փորձուքեանց և ընդիմադարձուքեանց զիս արտադրիցես, սակայն զայն ամ, ի յօգուտ ինձ կարգաւորես, որ սովրես փորձել զհազարս ի քոց սիրելեաց։ Որում փորձուքեան առաքել սի ընկ, և գովաբանիլ պարտիս, քան թէ մինչ լցուցանես զիս միխիթարուքեամբ երկնայնօք։

3. Ի քեզ ուրեմն տէր ամ իմ զերծուիմ զբոլոր յոյս իմ, և զապաւինուքիւն իմ. Ի քեզ զամ նեղուքիւն իմ և զանձկուքիւն իմ կայացուցանեմ։ Քան զի զոր ինչ արտաքոյ համանկատեմ, զբոլորն տկար, և անկայուն գտանեմ։ Ո՛ի առ ոչ ինչ օգուտք են սիրելիք բազումք, և ոչ կարեն նպաստել օգնականք հզօրք։ Ո՛չ կարեն տալ զպատասխանն օգտակար, խորհրդական խոհեմք, և ոչ կարեն միխիթարել զիրք վարդապետաց։ Ո՛չ կարէ ազատել զոյացուքիւն ինչ ազնիւ, և ոչ տերգի ինչ ապահովապէս՝ և աներկևանապէս՝ պաշտպանել։ Ա՛թէ դու ինքն ոչ նպաստիցես, օգնիցես, զօրացուցանիցես, ներ համառ ցուցանիցես, և պահպանիցես։

Քան

4. Ո՞ւմն զի ՅամՀ ինչ որ տեսանիմ գոլ առ
խաղաղութիւնն, կամ առ Ի՛ստանալ զերս
ջանկութիւնն, առանց քեզ ո՛չ ինչ է, և
զոչ ինչ երջանկութիւն ՅշմարտապէսՀ առ
քեր։ Ուրմն վախճան ամենից բարեաց
և բարձրութիւն կենաց, և խորութիւն
Ճարտասանութեանց դու ես, և Ի՛ քեզ
Ի վեր քան զՅամՀ ինչ յուսալն է, Հզօրա
գունեղ սփոփումն քոյոց ծառայից։ Ո՛րդ՝
առ քեզ են աչք իմ, և Ի՛քեզ յուսամ ՅանծՀ
իմ, և Ո՛չ այր ողորմութեանց։ ԸՀնեա՛
ևարբեա՛ զՀոգի իմ երկնայնով օրՀնութե՛ա։
Ո՛ն եղիցի քեզ Ի բնակութիւն շէ, և
յաթոռ յաՀիտենականաց քոյոց փառաց։
Ո՛չ մի գտանիցի ինչ Ի տաճարի քոյոյ
արժանապատուութեան, որ զգուճիցէ զաչս
քոյոյ ՀանդիսավեՀութեան, Ուստի ըստ
մեծութեան բարութեան քոյ, և ըստ
բազմութեան ողորմութեանց քոյ, նայ
եաց առիս, և անսա աղօթից քոյդ տնան
կի ծառայի պանդխտեցելոյ երկարապէսՀ
Ի՛ երկրի մահաստուերբ։ Պահպանեա՛
և պահպանեա՛ զՀոգի ծառայի քոյ, Ի
մէջ այսքանեաց զանազանութեանց կե
նացս ապականելոցս։ Ո՛չ ընկերակցու
թեամբ քոյոց չնորՀաց, ուղղեա՛ զիս
ընդ ՃանապարՀս խաղաղութեան, առ
Հայրենեացն Ճշմարիտ պայծառութե՛ն
Ի՝ մէջն։

Ողորմայի

ՅՕՀԱՆՆԷՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՉՆ.

Յաղագս Ս. Համահետևեանն Քրիստոսի.

Գլուխ Ա.

Յաղագս Աստուածութեան.

Յառաջաբան ընդհանուր առ սուրբսն հաղորդ գրոցն.

Ձայն Քրիստոսի.

1. Ի սկզբանէ առեալ ամբ աշխատութեամբ, եւ ականատեսութեամբ, եւ ես հանգուցից զձեզ: Ի սէր տէրն. Ո հայցն զոր ես տամ, մարմին իմ, վասն կենաց աշխարհի. Ուր եւ կերջիք այս է մարմին իմ, որ վասն ձեր աճանգեսցի. զայս ար արէք առ իմոյ յիշատակի. Ուր ուտէ զմարմին իմ, եւ ըմպէ զարիւն իմ, նա յիս բնակի,

քնակի, և՛ես ՚ինձմա։ Ո՞ զանս զորս ես խօսեցայ ընդ ձեզ, հոգի և կեանք են։

Ոմն աբեղայ պատճառանօք վնդ ընդունելի էնէ պրկատա։

Գլուխ Ա.

Զայն Ա.շակերտին։

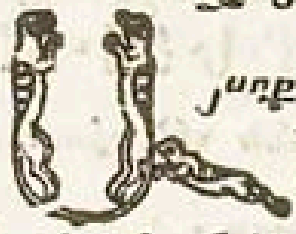

1. Յոդիկ են զանք զոյք քրիստոս Ճշմարտութեն յաւիտեն նական, թէ և ոչ ինչն ընմիում ժամանակի արատաբերեցեալք, և ոչ ըն միում տեղւոջ համագրեցեալք։ Ա.այց զան զի զոյք են, և Ճշմարիտք, Հա Ճոյապէս՝ և հաւատարմապէս՝ քնաւքն են ինձ ընդունելիք։ Ա.ոյք են, և զու արատաբերեցեր զնոսա։ Ա.ւ ինք են, զի վասն կեցուցիչեան իմոյ եատուր զնոսա։ Ա.ւասն յոժարութեամբ վեր ընդունիմ զնոսա ՚ի բերանոյ զուսմէ։ զի սղակի՛ սեռ ինչն սրտի իմում։ Ա.ւ թէպէտ զարհ թուցանեն զիս այսոքիկ քանք առաքի նութեան, ոչք են լցեալք քաղցրութ և սիրով։ Ա.ակայն զարհուրեցուցանեն զիս յանցանք իմ սեփականք։ և յեատս քանէ զիս անմոքուր խնդՃ մտաց իմոց ՚ի յիմա նալոյ զայսքանս խորհուրդս։ Ա.ւ կոչէ զիս քաղցրութիւն զոյոց քանից, քայց

ծան

ծանրացուցանէ զիս բազմութիւն մոլու
թեանց իմոց։

2. Խրատայես, զի համարձակասիրտ առ
քեզ մատիցիմ, եթէ կամիցիմ ունել ըզ
մասն ընդ քեզ։ Ես զի ընդունիցիմ զան
մահութեան կերակուրն, եթէ ցանկայց
եմ ստանալ զկեանս և զփառս յաւիտենա
կան։ Կայք ասես առիս ամէն աշխատո
ցեալք, և բեռնեցեալք, և ես հանգուցից
զձեզ։ Ո՛, քաղցը և նազելի բանդ առ
ունկս մեղաւորաց։ Օ՛ի դու տէր իմ և
աստ իմ, զտնանկս, եզաղքատս հրաւիրես
՝ի հաղորդութիւն քոյոյ սրբասքանչագունեղի
մարմնոյ։ Այց ոչ եմ ես տէր իմ, զի
իշխիցեմ առ քեզ մերձենալ։ Ո՞հա եր
կինք երկնից բովանդակել զքեզ ոչ կա
րեն, և դու ասես եկայք առիս ամենե
քեան։

3. Օ՛ի՞նչ կամիցի այդ առաքինագունեղ
արժանացուցմն, և այդ քան տեղեալի ներ
հրաւիրուցմն։ Օ՛ի ուրդ կարեմ ես իշխել
գալ առ քեզ, որ զոչ ինչ բարւոյ ըստգի
տեմ ՝ի յիս, զորով մարթիցեմ համարձակիլ։
Ես ոլորէս ներքածից զքեզ ՝ի տուն իմ,
որ բազում անգամ վշտացուցի զերեսս
քոյս ամենագթածս։ Ա՛ստուածն ՝ի քէն
հրեշտակք և հրեշտակապետք, երկնչին ՝ի
քէն տուքք և արդարք, իսկ դու ասես,
եկայք

եկայք առնս ամենեքեան։ [՚պաքէն՝ եթէ
ոչ գու աչեր զնոսա, ո՞ Հաճատայր թէ
գոյին Հիմարեալք։ [՚ե եթէ գու ոչ Հրա
մայէիր, ո՞ Համարձակէր առ մեզ ձեռնալ։
4. [՚Հաճասիկ՝ [՚, ոչ ՚իշխենէն զտապանն
զամս Հարեւր աշխատեցաւ, զի փրկեսը
ընդ ամակաճուց։ [՚ոկ ես զի անդ կարա
ցից ընդ միում ժամու պատրաստել զիս,
զի զՀարատարապետն աշխարհի Հանդերձ
մեծարանօք ընդունիցիմ։ [՚օվսէս պաշ
տօնեայն քո մեծ, և յատուկ սիրելին քո,
չինեաց զտապանակն յանփոռնչեաց փայտից
զոր և զգեցոյց մաքրագունեղիս ոսկեաւ,
առ՚ի զետեղել ՚ինմա, զտախտակս օրինաց
[՚ոկ ես փոխանակ ստեղծուածոց իշխեմ
զքեզ զօրինադիրդ, և զկենսատուդ, այն
քան դիւրապէս վեր ընդունիլ։ [՚ողոմոն
իմաստնագունեղ արքայն իսրայէլի, զմե
ծաշէնն զայն ոսկեայր զամս եօթն ՚ի գո
վեստեան անօճան քոյ կառոյց։ և զաճա
րս ոսկեղէն զօծն նահապետաց նորին վե
րահասուցանէին։ զՀազար նուէրս խաղաղա
կանս քեզ մատոյց։ [՚ե զտապանակն ոս
կեղէն Հնչմամբ փողոյ և Հրաճեշանաց ըն տե
ղւոջ նախապատրաստեցեալոյն նմա տեղւոյ
Հորեաց։ [՚ոկ ես թշուառս, և աղքատս
գոնեղս մարդկան, որպէս՝ ՚ի տուն իմ ներ
ածից զքեզ, որ Հազիւ զկէս ժամ առա
քինօրէն

քինօրէն սովորեմ վճարել. և երանի թէ
և մի անգամ արժանապէս՝ զկէսն նորին.
5. Ա՛ թէ ոչ քան զանացին նոքա հաճոյա
նալ քեզ ով ա՞ծ իմ. Այլ եղուկ, թէ որ
քան՝ դոյն ինչ է զոր ես առնեմ. կամ
զորքան հակիրճ ժամանակ լցուցանեմ ես
մինչ տրամադրեմ զիս առ ի հաղորդել.
Ճաշիւ երբեմն բոլորապէս՝ ժողովրդ
զիս, և անօսրագուներզապէս՝ ի քնաճից
տարացնդուլթեանց մաքրեմ զիս.

Այս իրաւէն առաջի քոյոյ կենարարի
ա՞ծուլթեանդ, ո՛չ ինչ անպատճառ խորհո
ւրդ պարտէ քնաճ հանդիպիլ, և ո՛չ ոք
ստեղծուա՞ծ տիրել պարտի մտաց իմոց.
Այլ զի ո՛չ զկերեցտակ, այլ զտէրն հրեշ
տակաց ընդունիմ յօթևանի իմում.
6. Ա՛սակայն մե՞ծ իմն տարակացուլթիւն
ի՛ մէջ տապանակին ուխտին, հանդերձ իւ
րայնօք անօթիւք օրհնազանիւք, և ի՛ մէջ
մաքրագունեղի մարմնոյ քոյ հանդերձ իւ
րայնօք անձառելիօք զօրուլթեամբք,
ի՛ մէջ օրինաւորաց այնոցիկ սրբազնագոր
ծուլթե նախաձևացուցչաց հանդերձելոյ.
և ի՛ մէջ նոո՞ին ձչմարտի մարմնոյ քոյ, բնա
ւէից հնոց սրբազնագործուլթց լրացուցչին.
7. Ա՛նդէր ուրեմն յաւէտ ո՛չ բորբոքիմ
առ մե՞ծարելի քոյդ ներկայուլթիւն. Այլ
հնի՞մ մե՞ծագունիւ հոգւաբարձուլթեամբ
ո՛չ նա

ոչ նախապատրաստեմ զիս առ ի ընդունել զքոյդ սրբազնութիւն։ Որով հետև հինքն այնքիկ սուրբք նահապետք եմարդ գարեք, մարգարէք և իշխանք, հանդերձ ընդ հանրիւ ժողովրդով ցուցանէին զայնքան իրաւ ջերմեռանդութեան լուծմն պաշտամանն ածոյնոյ։

8. Այսքանեաց առաքինագունեղ արքայն Դաւիթ համայնիւ կարողութեամբ առա ջի տապանակին այ, վերայարգելով զբա րերարութիւնս վաղուբեմն ընդհեցեալս հարց իւրոց։ Այսմեաց զանազանս առ սակս գործարանաց երգոց։ Ղեւտացւոցն զսաղմոս, և ներկայացոյց երգիլ հանդերձ ուրախութեամբ. ներքաղնաց ևս ինքն զնոյնս ըն քնարոջ։ Եւ ընդունելութեամբ սրբոյ հոգւոյն ընդհաց ուսոյց ժողովրդեանն իսրայէլի, զոլորով սրտիւ գովաբան նել զաած, և համաձայնիւ բերանով նիւ րաքանչիւրս աւուրս բարեբանել և քարո զել զնոյնն։ Որ՝ եթէ ներգործեալ յոյն ժամ այնքան ջերմեռանդութիւն, և սր տակցեալ յանդիման տապանակին կա ցին վերայիշեալն ածոյնոյ գովութեան։ Որքան այժմ պիտոյ ինձ, և համայնի ժողովրդեանն քրիստոնէի ունել զվերայ յարգումն, և զջերմեռանդութիւն առա ջի սրբազնութեանն, և ի ձաշակումն գե

րազանցա

բազանցոգունեղի մարմնոյն քրիստոսի։
9. Ընդհանուր բազումք առ զանազանս տեղիս, ի տեսանել զնշխարս սրբոց, և աքանչանան ի լսելն զվարս նոցին, վերա նկատեն զմեծաշէն տաճարս, և համբուրեն զսրբազանս ոսկերս նոցին ներսպատեցեալս յասպրշումիղէնս և յոսկիս։ Ընդ ահաւասիկ դու ներկայ ես աստ առիս ի վերայ սրբոյ սեղանոյս ով ածի իմ, և սուրբդ սրբոց, սահմանիչդ մարդկան, և տէրդ հրեշտակաց։ Ընդ այսմիջոց ըն տեսանելիս այնպէս սիս սնոտի զբօսուճն միայնիկ մարդկան, և նորուքն տեսցելոց. և դոյն ինչ երևի պտուղ զսպութեան։ Ընդ մանաւանդ, ուր ի յոյժ թեթև, և առանց ձշմարտի ապաշաւութեան տրամընթացութիւն։ Ընդ ակ աստ ըն սրբազնութեան որ ի ի վերայ սրբոյ սեղանոյս, թոյլդ ներկայ ես ածի իմ, և ժարդ, յա՛ քս. ուր վերստանի առաստագոյն պտուղ յաւիտենական կեցուցութեան. որքանիցս՝ արժանապէս՝ և ջերմեռանդապէս՝ վերընկալեալ լինիս։ Ընդ այց առայս ոչ կարէ քարշել զոք թեթևութիւն ինչ, և ոչ անոտի զբօսութիւն, ոչ իսկ զգայականութիւն։ Ընդ յլ հաստատուն կա էաստ, առաքինի յոյս, և մաքուր սէր։
10. Ընդ անտեսանելի Հարստարապետդ աշխատիս ածի, որպէս՝ սքանչաքար ներգործ

ծես

ծես ընդ մեզ, և ոչ պակս քաղցրաբար, և հաճոյաբար տրամադրես ընդ ընտրեցեալդ քոց. որոց զքեզ ըն սրբազնութեան ի ձաշակումն առաքեալդրես։ Զի ան զի այս զամ իմացողութիւն մարդկան գերազան ցէ, և յատկապէս զսիրտս առաքինեաց առքարշէ. և զնդձս բորբոքէ։ Ո՛ի քոյ ձշմարիտք հաճատարիմք, որք զբոլոր կեանն իւրեանց տրամադրեն առ ի զսպու մն, յայսմանէ արժանագունեղէ սրբազ նութենէ, զմեծ շնորհ ջերմեռանդու թեան և զձշմարիտ սէր առաքինութեան յաձախապէս վերընդունին։

11. Ո՛վ զարմանալի, և ծածկեցեալ շնորհ սրբազնութեան, զոր ձանաչեն միայն հա ճատացեալք քեզ։ Ուսկ անհաճատք և ծա ռայք մեղաց, ոչ կարեն ներհմտանալ։ Ո՛յսու սրբազնութեամբ յարատեւելի հո գևոր շնորհ, և վերանօրոգի ըն հոգւոջ կորուսեցեալն առաքինութիւն. վերստա նի իսկ գեղեցկութիւնն, խլթնացեալ ի ձեռն մեղաց։ Ո՛չ այնքան առատ է եր բեմն այս շնորհ, մինչ զի ի լրութենէ առ բերեցելոյ ջերմեռանդութեանն, ոչ միայն միտ, այլ և ոտիար մարմինն զգայցէ զառա տագոյնս կարողութիւնս ձերեցեալս ինք եան։

12. Ո՛ակայն կարի ցաւելի պարտիմք և ո

ղջմիլ

ղորմիլ յամբութեան մերում, և խստունկա
նութեան, որ ոչ մեծագունիս ըղձիս դե
միցեմք ի լինդունիլ զքո, նորուամ բոլոր
յոյս և արդիւն կեցուցանելոցդ կայանայ։
Զի ան զի նա է սրբութիւն մեր, և փըր
կութիւն։ Այ է մխիթարութիւն Հանա
պարհորդաց, և յաճախոնական զմայլումն
սրբոց։ Ցաւելի է ուրեմն, զի բազումք
զփրկականս զայս խորհուրդ, դոյն ինչ ի
միտ ածեն. որ ուրախ առնէ զերկինն, և
պահպանէ զընթհանուր աշխարհ։

11 Կու րութեան, և խստութեան սրտի
մարդկայնոյ, որ զանձաւելի զայս պարգև
յաճէտ ոչ ածէ ի միտ. այլ հանապազօ
րադականաւ սովորութեամբ անկանի ի
յառաւել անհոգութիւն։

13 Զի ան զի եթէ այս սրբազնագունեղ
սրբազնութիւն հոգւոյ միայն ընդ միում
տեղւոջ, և ի մէն միոյնոյ քահանայէ, որ
բազնագործիւր ընդ բոլորում աշխարհի։
Ընդ անիս ըղձիս այնորիկ տեղւոյ, և այն
րիկ քահանայի ոյ, զգաճէին մարդիկ,
առ ի տեսանել զհոգւակումն ճշմարտոյ
խորհրդոյն։ Նակ այժմ, որ բազմացան
քահանայք, և ընդ բազումս տեղիս մա
տուցանին ճշս, զի առաւել երևելոյ շնորհ,
և սէրն ոյ ի մարդիկ։ Ընդ անառաւել
է սրբազան հաղորդութիւնն սփռեցեալ

ընդ

ընդ տիեզերս։ Ալ ասն որոյ գոհութիւն
քեզ բարի՛ քս, հովիւ մշտնջենաւոր, որ
զմեզ զաղքատս, և զպանդուխտս, արժա
նացուցեր, յապերջանկել քոյով պատուա
կանիս մարմնով և արեամբ, և ընդունիլ
զայս խորհուրդ, եսկ՝ և հրաւիրեր պատ
գամաւ քոյոյ սեփականին բերանոյ, ասե
լով։ Ի կայք առիս ամէն աշխատեցեալք
և բեռնաւորք և ես հանգուցից զձեզ։

Ա՛Ե ՔՁ ԲՈՐՈՒԼԻՆ. Ե ԱԲՐ ԻՆ ԱՐՔԱՅՈՒ
ԹԻՆ ԸՆԴԵՐ ՄԵՐԴԻՆ.
Ղ. ԼՈՒԾ Ի ԵՐԿՐՈՐԴ։
Ձ ԱՅՆ Ի ՀԱԿԵՐԵՍՆ։

I. Բարուլիւն քո, և՛ի մեծ ողոր
մութիւն քո տէր իմ ապաւէնեա
ցեալ, մատչիմ տկարս առ կեցու
ցիչդ, քաղցեալս և ծարաւիս առ աղ
բիւրդ կենաց, աղքատս առ արքայդ
երկնից. ծառայս առ տէրդ, և ստեղծո
ւածս առ ստեղծողդ, ՚ի բաց լքեցեալս
առ մխիթարիչդ իմ դթած։ Ո՞այց ուս
տի ՚ի ինձ այս, զի գայցես առիս։ Ո՞ւ
զի՞նչ եմ ես, զի շնորհեցես ինձ զքեզ։
Ո՞ի արդ կարեմ մեղաւորս երևիլ առա
ջի քոյ։ Ո՞ւ որպէս արժան համարիս դու
գալ առ մեղաւորս։ Քանզի դու ճանաչես

զձառայ քո, և գիտես, զի զոչ ինչ քաւ
էոյ ուրեք յինքեան, որոյ սակս զայս շնոր
հիցես նմա: Ոստոստվանիմ ուրեմն զքաղ
ութիւնն իմ, և գովաբանեմ զքարե
գթութիւնն քո, և զգոհութիւնս մատուցա
նեմ սակս սիրոյ քոյ: Ո՛վ ի վայն քոյ զայս
առնես, և ո՛չ վասն իմոց արդեանց:
Արդեօք զի քոյդ բարութիւն յաճէտ ինձ
յայտնիցեն, սէր քո առաւելապէս ներկրե
ցի, և խոնարհութիւն քո, կատարելապէս
գովիցեն: Ա՛ւ քանզի զի քեզ հաճոյ այս, և
դու հրամայեցեր այսպէս լինել, հաճոյ
ուրեմն և ինձ քոյդ արժանաւորումն:
Ա՛ւ երանի թէ անօրինութիւն իմ ոչ ար
գելուցու:

2. Ահա քաղցրագունեղ, և ամենագթած
յիս, զնչքեանս մեծարանս և զշնորհակալու
թիւնս հանդերձ մշտնջենաւորիս գովու
թեամբ սակս ընդունելոյ զսրբազանն մար
մին քո պարտիմ քեզ, որոյ զարժանապա
տուհիւնն ոչ ոք ի մարդկանէ կարօղ է
ձառել: Ա՛յց զի՞նչ խորհեցայց նայլ մինչ
հաղորդութեան, ի մերձենալն առ սէր
իմ, զոր ոչ կարեմ արժանապէս վերապա
տուճել, սակայն ջերմեռանդապէս զաղ
ձամ վերընդունել: Ո՛վ ի՛նչ խորհեցայց
բարեգունապէս՝ և օգտակարապէս՝ քաց
յայնմանէ, զի զոլորապէս՝ խոնարհութ

ցանկացեմ զիս առաջի քոյ, և զքոյդ անհնարութիւն՝ իվերայ իմ զարձրացուցանեմ։ Կամեմ զքեզ տէր իմ, և յաճախ տեան զարձրացուցանեմ։ Ընդհատարհեմ զիս, և խոնարհեցուցանեմ առաջի քոյ, մինչև՝ իխորութիւն նուաստութեան իմոյ։

3. Ո՛հա դու սրբութիւն սրբոց, և ես աղտեղութիւն մեղաց։ Ո՛հաճասիկ՝ դու խոնարհիս առնս, որ ոչ եմ արժանի ակ նարկել առ քեզ։ Ո՛հաճասիկ՝ դու գաս առնս, և կամիս զոզ ընդես, դու հրաճէն լոես զիս առ քոյդ խրախճանի, դու շնորհել կամիս ինձ զերկնային կերակուր, և զհաց հրեշտակաց առ՝ իճաշակել։ Ա՛յլ ըզ այլ ինն, այլ զքեզ ինքն, զհայդ կենդանի, որ՝ իյերկնից իջեր, և տաս զկեանս աշխարհի։

4. Ո՛հա այս է, ուստի սիրելութիւնն յառաջագայ։ Ո՛րդ՝ որպիսի է այս արժանաւորութիւն որ արտափայլէ։ կամ որ քան՝ մեծամեծք շնորհակալութիւնք, և գովութիւնք ստկս այսոցիկ քեզ վերընծայել պարտին։ Ա՞թէ որքան՝ առողջարար, և օգտակար է քոյդ խորհուրդ, որ զայս հաստատեցեր. և որքան՝ քաղցր, և վայելուչ է խրախճանն, նորուամ զքեզ շնորհս մեզ՝ իկերակուր։ Ա՞թէ որքան զարմանալի է գործ քո տէր, որքան կարօղ է

զօրու

զօրութիւն քո, և ձրքան անձառելի ձ
մարդութիւն քո։ Ա՛ն զի սասցեր և
եղեն ամք, և եղև այն, զոր Հրամայեցեր։
5. Լ՛ի զարմանալի, և Հռչասարմութիւ
արժանն, յաղթահարող խոկ մարդկայնոց
իմացողութեան, զի զու սեր իմ և ամ
իմ, ձշմարիտ ամ և մարդ, ՚ինքնըէդ վե
քո սեսակի Հացի և զինոյ ամբողջապէս
պարունակիցես։ և անՀասարակ ՚ի ըմպու
նոցա ձաշակիցիս։ Ա՛ռ ով սէրդ քո
լրիցս, որ ոչ ուրուք ունիս զկարօսութիւ,
և կամեցար ՚ի ձեռն արբասցնութեան քնա
կիլ ՚ի մեզ, պահնա զսիրտ իմ, և զմարմին
իմ ամբիծ, զի զուարթիս, և մաքրով
ըսոգիսութեամբ, մարթիցիմ զասղիցս
Հոչակել զքոյդ խորհուրդ։ և առնուլ ՚ի
կերցութիւն իմ մխանչնասէրդ, զոր զու ՚ի
մեծադոյն պատիս քո, յիշատակ անչնչե
լի սրբիցդ, և նենկայացուցիր։
6. Ուրախ լեր Հոգի իմ, և շնորՀակալ
լեր զայ սակս այսքանեաց պարգեւց պատո
ճառական, և սիսիութեան եղակաին, նայս
միկ ձարոչ արտասուաց քեզ լեալցիդ։
Ա՛ն զի որքանիցս վերապատուէս զիսոր
Հուրդս զայս, և ընդունիս զմարմինն քո։
Ա՛յնքանիցս առնես զգործ քոյդ փրկու
թեան։ և լինիս մասնակից բնաւից արդ
եանցն քո։ Ա՛ն զի ոչ երբեք նուազի
աէրն

սէրն քի, և ոչ երբէք սպառն մեծութի քաւչարարութեան նորա։ Ալ ան որոյ նո րին միշտ նորոգութեամբ մուտց պարտիս զքեզ առայս տրամադրել. և զմեծ խոր հուրդ փրկութեան, զգուշիս վերանկատ մամբ ի միտ ածել։ Իւ այնքան մեծ, նոր և վայելուչ քեզ տեսանիլ պարտի այս սր բասնութիւն, մինչ հռաչակես, կամ լսես զպատարագ, որպես թէ ի նոյնում ա ձուր Քրիստոս յղացեալ ի յարգանդն կուսին, ներմարմնանայր, կամ կախեալ ի խաչին վասն կեցութեան մարդկան, շար չարիւր, և մեռանէր։

Ի Է օգտակարութէ հոգւոյ հաղորդութեան.

Գլուխ Ա. Երրորդ։

Ձայն Ա. Շահերտն։

1. Պահասնիկ՝ ես առ քեզ գամ տէր իմ, զի բարի լինիցն ինձ շնորհիւ քով. և ուրախացայց ընդ խրախճանիքդ ում սրբազանի, զոր պատրաստեցեր քաղցրու թեամբ քով աղքատի ումի։ Պահասնիկ՝ ի քեզ է բոլորն զոր ցանկալ կարեմ և պարտիմ. և դու ես կեցութիւն իմ և փրկ կութիւն իմ, յոյս իմ և արիութիւն իմ, վայելչութիւն իմ և փառն իմ։ Ո՜ւր ար Ձացո՛ ուրեմն այսօր զՀոգի ծառայի քոյ։

Զանձ

Քան զի առ քեզ տէր իմ յո՛ հաստարձի
զանձն իմ, և՛ բաղձամ նարդեանս ջեր
մեռանդապէս՝ և յարգօրէն զքեզ վեր ըն
դունիլ։ Յանկամ իսկ ներաձել զքեզ՝ ի
տուն իմ, որպէս զի ընդ Ո՛ազէն այժա
նաւորիցիմ ընդունիլ զքոյդ սրհնութիւն
և համարիլ՝ ի թիւս որդւոցն Աբրահամու
Ո՛ի հոգի իմ ցանկայ քուէմ մարմնոյ, և
սիրտ իմ բաղձայ միաւորել ընդ քեզ։

2. Ա՛րդ՝ աճանգեա՛ ինձ զքեզ, և բաւա
կան է ինձ։ Քան զի բաց՝ի քէն ո՛չ ոք
մխիթարութիւն արժէ ինչ. զի առանց
քեզ գոլ ո՛չ կարեմ, և առանց այցելութե
քոյ կեալ ո՛չ մարթիմ։ Ասոն պարտէ
ինձ յաձախապէս՝ մատչիլ առ քեզ, և ըն
դունիլ զքեզ զսպեղանիդ կեցուցանող հո
գոյ, զի մի գուցէ նուաղելովքեմ՝ ի ճանապար
հի, գոլով զրկեցեալ՝ իյուռճկէ երկնայնոյ։
Քան զի դու ո՛վ ամէն ողորմ յա՛, ՝ի քա
րոզչէն քո ժողովրդեան, և՝ի բժշկեն
զպէսպէս ցաւս նոցին, ասացեր երբեմն։
Ա՛չ կամիմ արձակել զնոսա նօթիս՝ ի տուա
նս իւրեանց, զի մի նքաւիցին՝ ի ճանապար
հի։ Ա՛րա ուրեմն ըստ այնմ և ընդ ես, որ
զքեզ սակս մխիթարութեան հաճաստացե
լոց թողեր ընդ արբասնութեան։ Ո՛ի դու
ես քաղցր զովացուցիչ հոգեաց, և որ ըզ
քեզ արժանապէս ճաշակէ, լինի մանանա

կից

կից, և ժառանգորդ յաւիտենականաց կեանցս։ Եւ իբրեւ ես հարկաւոր է ինձ, որ այնքան բազմից սահիմ, և մեղանչեմ, և այնքան ընդարմանամ, և նուաղիմ, զի՝ ի ձեռն յաճախից աղօթից, և խոստովանութեանց, և՝ ի ձեռն վէր ընդունման սրբազան մարմնոյ քոյ, վերանորոգիցեմ զես, մաքրիցեմ, և զօրացիցեմ, մի գուցէ ընդ քաղցեալ ժանեակս՝ ի բաց կորիս, ՚ի սր քաղանէ եմմէ յառաջադրութենէ անկանիցեմ։

3. Քանզի մեղք են զգայութիւնք մարդկան առ քարն՝ ի մանկութենէ իւրեանց։ Եւ եթէ ոչ հասանիցէ՝ ի յօգնութիւն ձեռայն սպեղանին, վաղվաղակի առնէ՝ ի քարացոյնս։ Եւ բաց քարշէ ուրեմն զմարդիկ՝ ի քարէն հաղորդութիւնն սրբազան, և հաստատէ զնոսա՝ ի քարին։ Քանզի զի եթէ այժմ այսքան յոյլ, և յամր եմ, մինչ հաղորդիմ, կամ պատրաստեմ, զինչ եղիցի յայնժամ, մինչ ընդ դեղ ինչ ոչ ընդունիցիմ։ և ոչ խնդրիցեմ զայսքան մեծ օգնութիւն։ Եւ թէպէտ ոչ եմ ընդունակ յամենայնում աւուր, և ոչ բարեպէս՝ տրամադրեցեալ՝ ի պատրաստել։ Սակայն տալոյց զիմոյ ընդառաջ հս ժամանակս, առ՝ ի ընդունել զձայն քն խորհուրդ, և առ՝ ի առնել զիս մասնակից

կից

կից այսքանուամ չնորհի։ Ա ասն զի այս կ
մանաւանդ ական իմն մխիթարուԹիւն հո
գեաց հաւատացելոց, ընդ որքան ժամա
նակ պանդխտին նայումիկ մեռելոցուց մար
մնուամ. զի բազմից լսեր յիշատակ այն իւ
րոյ, մտօք ջերմեռանդուԹեամբ վերընդունիցի
զբաղձալին իւր։

4. Ո՞րպիսանալն քոյոյ առաքինուԹեան
՚ի գործս մերս արժանաւորուամն, որ գու
տէր իմ և աճ իմ, առնղծօղ և այցելու ա
մենից հոգւոց, առ աղքատիկ հոգի իմ
գալ արժան համարիս, և բոլորիւ քոյով
աճուԹեամբդ և մարդկուԹեամբդ պա
րարտացուցանել զախորժակ նորին. երջա
նիկ է միտն, և երանեցեալ է հոգին, որ
զքեզ տէրդ և աճդ արդինաւորն ջերմե
ռանդապէս՝ վերընդունել, և ՚ի վերընդ
դունելն զքեզ հոգեկանաւ ընանիլ խնդու
ԹեամբՈ։ Ո՞Ի՞ որքան մեծ է տէրդ զոր
ընդունի, որքան քաղձալի՛ է զոր ած է
՚ի յօժԹևան իւր, որքան վայելչ է զոր
ընդունի յընկերակցուԹիւն, որքան հա
ճատարիմ է զոր ընդունի ՚ի սիրելուԹի
և որքան գեղեցիկ է և պատուական վե
ասին, զորով փառն. զի է առաքել քան
զբնաւս սիրելիս և է սիրելի ՚ի վեր քան
զբնաւս ցանկալիս։ Ա ուեցեն առաջի ե
րեսաց քոց ով նազելի իմ քաղցրագունեղ,

երկին

երկինն և երկիր, և ամ զարդ նոցա։ Քան զի զոր ինչ ունին գովել ի, և վայելուչ, ին յարժանաւորմանէ քոյոյ ՀոխուԹեան, և ոչ երբէք ժամանեսցեն ի վայելչուԹի քոյոյ անուանն, որոյ իմաստուԹեանն ոչ քոյ ԹիւՀ։

ՃՒ. Կ ԲՈՂՈՔ ԲՈՒՒՒ ՊՈՐՓԻՒՒՆ ԼԻՔՒՈՈՆՈՊՈ ՊԷՍ ՀՈՇՈՒՓԵՒԵԼՈՅ.

Ղուսա Ձորմորդ։

1. [illegible] իմ և ամ իմ, ժամանեա քուռմ ծառայի օրհնուԹեամբ քաղցրուԹեան քոյ։ զի առ քոյդ մեծա յարգու սէրս այնուԹիւ, արժանապէս՝ և ջերմեռանդապէս՝ արդիւ ճնաւորիցիմ առ մատչիլ։ Ո արԹուն զսէր առիմ առ քեզ, և մերկացո զիս ի ծանրուԹենէ այսորիկ մարմնոյ։ Ո՞յր արս ինձ ի միկուԹեան քուռմ, առ ի ձաշակել Հոգեւոյ զքաղցրուԹիւն քո, որ նայասիկ սրբասնուԹեան, իբր ընկալեր լիասպէս՝ ծածկի։ Ուսաւորեա և զաչս իմս, առ ի տեսանել զիսորՀուրդս այս մեծ, և կա րողացո զիս առ ի Հաւատալ զնոյնս, ան երկբայիւ Հաւատով։ Քան զի ոչ է կա րողուԹիւն մարդկան քոյդ գործառնուԹիւն, և ոչ է մատչաձին մարդկան քոյդ

աահմանադրուԹ-

աահմանադրութիւն։ Ասաի առ ՚ի իմա
նալ և ընդառնել զայս, ո՛չ ոք յինքէնե գը
տանի ընդունակ, զի գերծանցէ ևս ըզ
հրեշտակային նրբութիւն։ Օ՛ի՞նչ ուրե
մն ես մեղաւորս, և անարժանս, հողս,
և փոշիս, կարեմ գայսքան վեհագոյն սը
քաշնութիւն հետազօտել, և իմանալ։
2. Ի՛ե՛ր իմ մաքրութեամբ սրտի իմոյ,
բարեաւ և հաստատունով հաւատով, քոյ
ով իսկ հրամանաւ, հանդերձ յուսով, և
պատկառանօք առ քեզ մերձենամ, և չշ
մարտապե՛ս՝ հաւատամ, զի դու ներկայ
ես նայսմիկ սրբազնութեան ՚ձ՛, և մարդ։
Ասես ուրեմն զի վերընդունիցեմ զքեզ
և զիս սիրով միաւորիցեմ ընդ քեզ։
Ասես աղաչեմ զքոյդ բարեգթութիւն,
և մաղթեմ, շնորհել ինձ, զտեսականսըը
իմն շնորհ առայս, զի բոլորապե՛ս ՚իքեզ
հայեցեալ, սիրով քով զեղանիցեմ, և զոչ
ինչ յօտարոյնոյ մխիթարութենե զփոյթ
ունիցեմ։ Վա՛նն զի այս բարձրագունեղ
և ամէն արժան սրբազնութիւնս է կեցու
թիւն հոգւոյ և մարմնոյ իմոյ, և ապերջանկ
քնաւէից հոգեկանաց հիւանդութեանց
իմոց։ Ասով մոլութիւնք իմ փարատին,
ախտք իմ սանձահարին, և փորձութիւնք
իմ յաղթահարին, կամ նուաղին։ Ասվաւ
հեղանի վերածագոյն շնորհ, առատանայ

սկսեցեալն

սկսեցեալն առաքինութիւն հասեալ հաստատուն, հաստատուն յոյսն, և զօրացեալ տարածին սէրն։

3. Վասն զի զբազումս ընդհակառակ եմ բարութիւնս, և տակաւին զբազումս ընդհակառակ հեմ՝ ի ձեռն սրբազնութեանդ, զոյց սիրե՛ լեաց ջերմեռանդապէս՝ հաղորդողաց։ Զի իմ ընդունող հոգւոյ իմոյ, փարատիչ հիւանդութեան մարդկայնոյ, և շնորհօղ ամէն մշտնջենաւորի միխիթարութե՛։ Ո՛ի զբազումս միխիթարութիւնս ներ հեղուս՝ ինոսա ընդեմ զանազանից նեղութեանց, և՝ ի խորոյ ստորանկմանն նոցին յատկականի, վերածես՝ ի յոյս քոյոյ նախասնամութեան, իսկ և նորով իւիք շնորհնե՛ ներքսապէս՝ զուարթացուցանես, և լուսաւորես։ Ո՛ի որք տագնապեցեալք՝ ի նախնումն, յառաջքան զհաղորդութիւնն թարց ըղձի՝ ի միջ գինքեանս զգային։ Ո՛ կնի զուարթացեալք կերակրով, ըմպե՛ լեաւ և լինայնով փոխարկեալս՝ ի բարեգոյնս գառանիցեն գինքեանս։ Զ՛ե վասն այնորիկ առաստաձրապէս՝ վարիս ընդ ընտրեցեալս քոց, զի ձշմարտապէս՝ ձանաչիցեն և յայտնապէս ներհմտանայցեն, թէ զոր քանս ակարութիւնս ունիցեն գինքեանս, և թէ զորքանս շնորհս վեր ընդունիցեն՝ ի քէն։ Վասն զի՝ ի գինքեանց, ցուրտք, խնամք,

խնամք, և անառակքինք են, խնդ՝ իբէն, ջերմեռանդք, զուարթք, և առաքինիք արդիւնաւորին լինիլ։ Օ՛ի ոմն ոչ ասէ զի մեր ձեռնադ խոնարհութեամբ առ աղբիւրն քաղցրութեան, և ոչ վերընդունի անտուստ զանկաւ լինիլ քաղցրութիւն։ Կամ ոմն ոչ կայ առ առաստագոյն լինիլ հուր, և ոչ ղպայ անտուստ զանկաւ լինիլ ջերմութիւն։ Կ՚ա ահա դու աղբիւր ես, յաւէժ առ քար լի, և ամէնատուստ։ Նմանապէս՝ և հուր ջերմնջեցեալ, և անսպառ։

4. Ասաի եթէ ոչ է լինել ձախ յուզել իլիւթինէ աղբերն, և ոչ ըմբռնել զինչև ցյաղեցուիթիւնն արբել։ Ի դից սակայն զբերան իմ՝ իյաին երկնայնոյն ծորակի, զի վարձաւ՝ անտուստ զկաթիլ լինն վոք ընդունիցիմ, առ՝ իզովացուցանել զծարաւութիւն իմ, և մի խափառ տոչո րիցեմ։ Կ՚ա եթէ ոչ ջուրովիմբ երկնայինն, կամ այնքան հրացեալ, մինչ զի Աերօ քէ, և Փերօքէ գոլ կարիցեմ։ Ո՛չ անաց ցից սակայն ջերմեռանդութեան պարապել, և նախապատրաստել զսիրտ իմ, զի զանեայ դոյն լինչ՝ ածայնոյ լուցման զբոցն հեզականաւ ընդունմամբ կենարարին որ բաղնութեանն համաստանայցեմ։ Նայց սակայն որ լինչ պակասի լինէ, ոմ քարի յէ, և վրկիչ ամենատուրը, լրացո՛ դու վա

խանակ

խանակ իմ գթած ապէս՝ և վայելչապէս՝ որ զամենեսեան արժանիս համարձակ կո ղել առ քեզ ասելով՝ Ո՛վ կայք առիս ամե նեքեան աշխատեցեալք և բեռնեցեալք, և ես հանգուցից զձեզ։

ՏՈ՛ս Թերևս աշխատիմ քարոզեալ երե սաց իմոց, տագնապիմ ցաւօք սրտի իմոյ, ծանրանամ մեղօք, վշտապնիմ փորձու թեամբք և այլով բազմօք ոգեղիւք ախ տիւք պատուաղիմ, և վարանիմ. և ո՞չ է այլ ոք որ օգնիցէ ո՛չ ոք է, որ փրկիցէ, և ո՛չ ոք որ ապրեցուցանիցէ, բայց Ի՛քէն տէր աստուած իմ և փրկիչ իմ, առ որ յանձն եմ զիս և զիմայինս համայնս, զի պաշտպանիցես զիս, և վերածիցես Ի՛ կեա նս յաւիտենականս։ Ես ասեմ վերընկալ զիս Ի՛ գովութիւն և Ի՛ փառս անուանդ քոյ, որ զամարմին քո և զարիւն, Ի՛ կերակուր, և յըմպելի ինձ պատրաստեցեր, և շնորհեա՛ տէր աՀ իմ և կեցուցիչ իմ, զի յաձախե լով առ քոյդ խորհուրդ, աՀիցեմ իրաւ զքեզ մեռանդութեան իմոյ։

Ի ձեռս աւծանողութեան սրբոյն Գրիգորի,
եւ ի գործս քահանայութեան.
Գլուխ Կ. Երես Երրորդ.
Զայն Կարգեալսն.

1. Եթէ ոմանք ի զինուորական մաքրութենէն, եւ երանելոյն Գրիգորի նուա մկրտչի զսրբութենէն, ուչ է իր տակաւին արժանի առ ի յընդունել կամ առնել զայս սրբազնութենէն: Զանգի ուչ է ըստ երախտեաց մարդկանն թէ ոք սրբազնագործիցէ, կամ շօշափիցէ զսրբազնութենէնն քի, և չաշակիցէ զկացն հրեշտակաց: Օ ի մեծ է խորհուրդն, և մեծ է արժանաւորութենէն քահանայական: Զորց տրեցեալ է այն, որ ուչ է հնարհեցեալ հրեշտակաց: Զի ասն զի քահանայք միայնք օրինապէս յեկեղեցւոջ ձեռնադրեցեալք, ոչնին զկարողութենէն պատարագելոյ, և սրբազնագործելոյ զմարմինն քի: Նա թէպէտ քահանայն պաշտօնեայ ասն է, որ ի կնր արկանէ զբանն այ, ի ձեռն հրամանաց, և սահմանադրութեանն այ: Այլայն ասծ է անդառաջինն հնդկինակ, և անտեսանելի ներգործիչ, որո ի՛ներքոյ գոյ ամ ինչ զոր կամի, և կինն ամ ինչ զոր հրամայէ:

2. Զառաքել ուրեմն հաւատալ պարտիս

այլ

այ ամենակարօղի, նայեալիկ գերազանցագ-
ունեղի արքայնութեան, քան թէ քում
սեփականի զգայութեան, կամ այլում ո-
մեք նշանի երեւելոյ։ Աւասի հանգերձ եր
կեղիս, և պատկառանօք պարտէ մերձե
նալ առայս գործ։ Ա.Որ՝ զգուշ լեր ի
քեզ, և տես, թէ որպիսի պաշտօն աճան
դեցեալ իցէ քեզ, ի՛ձեռն ձեռնադրու
թեան եպիսկոպոսին, որ ասէ։ Ա.Հաճա
սիմ՝ եղեր քահանայ, և արքայագործ եր
ցար առ ի պատարագել։ Տես այժմ թէ
որպէս հաճատարմաբար՝ և ջերմեռանդա
պէս՝ ի ժամանակի նորում պարտիցիս մա
տուցանել այ զպատարագ. և ցուցանել
զքեզ անբասիր։ Օ՛ն ուր թեթեւացուցեր
զբեռն քո, այլ՝ ի նեղչեայ ծանրագունի
լծոյ կրթութեան կապեցեր զքեզ, վասն
որոյ պետ է քեզ կատարելագոյն սրբու
թիւն։ Վ.Ան զի պարտ քահանային ընա
էիւք զօրութեամբք զարգարիլ, և ընձե
ռել այլոց զօրինակ բարւոյ, և ուչ կենցաղա
վարիլ ի՛ չանապարհս աշխարհականաց,
կամ ընդ արանց կատարելոց ի՛ յերկիր։
3. Վ.Ահանայ արքայականիւք զարդուք զգ
գեցեալ. է փոխանորդ քո, զի ըստ սակս
իւր, և սակս համայնի ժողովրդեանն,
հեզապէս՝ և խոնարհապէս՝ աղերսիցէ։
Ա.Ենի յետ կոյս, և յաւուրջ կոյս զնշան տէր
ունականի

ուանականն խաչին, ի յիշատակ չարչարա
նացն քի։ Ջհառաջկոյն շուրջառւին կըճ
պնշան խաչին, զի գշաճիղն քի գուշա
պէս՝ նշմարիցե. Եվ անայցե ըերմապէս՝
նմին հետևիլ։ Ասկ յետ կոյն նորին խա
չիս նշանուցեալ է, զի զիւրաքանչիւրս ըն
դիմադարձուԹիւնս ներբերցեալս յայ
լուստ, հեղաբար վանն այ բառնայցե։
Ա՛ռաջի իւր տանի զխաչն, զի լայցե ըզ
ճեղս սեփականս, և յետոյ իւր տանի ըզ
նոյնն, զի գայլոց ևս յանցանս, ցաճախցա
բար ողբայցե. և զինքն գոլ միջնորդ ի
մէջ այ և մարդկան գիտայցե հաստատե
ցեալ. և մի յապաղիցի ի մատուցանելոյ
զաղօԹս, մինչև գշնորհս և զողորմուԹիս
արժանաճորիցի առնուլ։ Ա՛րդ՝ մինչ
քահանայն մատուցանէ զպատարագ, այս
տուէք գայծ, ուրախացուցանէք գՀրեշտակս
վերացինէք զիկեղեցին, օգնէք կնդանեաց
շնորհէ մեռելոց գՀանգիստ, և զինք ամե
նից բարեաց առնէք մասնակից։

Ի տրցաւն Հեքսիքոսքեան յոտառոյ ժամն չիտղէ գոլոխանն։

Ղուկաս ԻԲ. 39 Ղ.

Ձայն Ա. շաբաթոյ։

1. Ո՛ինչ զբոյդ արժանապատուե՛ Թիւն տէր իմ. և զիմնոյնաս տուԹիւն ի՛մոյ աՀեմ, կա րի զարհուրիմ, և պատկառիմ։ Վա՛ն զի եԹէ ո՛չ մատչիմ առ քեզ, վախչիմ ի՛կենացդ, իսկ եԹէ վարիմ անար ժանապէս՝ ներ ընԹանամ ի՛ յանցանս։

Օ՛ ի՛նչ ուրեմն արարից, ով ա՛ծ իմ, օգնական իմ, և ուղղիչ իմ։

2. Վո՛ւ ուսո՛ւ ինձ զՀանապարհս ուղիղս և առաջադրեա՛ ինձ շՀամառօտ իմն կըր ԹուԹիւն պատուհ առ սրբազան Հաղոր դուԹիւնն։ Վա՛ն զի օգտակա՛ր է զի տեղն, Թէ ո՛րպէս ընդմեռանդաբար, և պատկառօրէն պարտիցի ինձ նախապատ րաստել զքեզ զսիրտիմ. առ ի՛ ընդունել առաղջասրտաբար զքոյդ սրբազնուԹիւն, կամ առ ի՛ Հռչակել զայսքան մե՛ծ, և զա՛ծ այնն սրբազնագործուԹիւն։

ի ձեռն սրբոյ կենարար յարութեան իւրոյ. եւ ըղ
ապրեան յոտնակոխութենէն.

Ա. Յուլիս Ի. օրէն երեքտասն.

Ձայն Ա. Շաբաթերտն.

1. Վերք քան զամ ինչ, հանդերձ ծայ
րագունիւ խոնարհութեամբ արտի, եւ մեծաւ երկիւղածութեամբ
լիով հաւատովք, եւ բարեպաշտիւ դիտաւորութեամբ, պատճառն այ, պարտ
է քահանային այ մատչիլ առ ի հրաշակերտ առ ի շօշափիլ, եւ առ ի ձաշակիլ զայս
արբանգնութիւն։ Քանզի որոյ զգուշանալ
զննեա զխիղճ մտաց քոց, եւ ըստ կարողու
թեան քումմ, ձշմարտեա ապաշաւութիւբ,
եւխոնարհիւ խոստովանութեամբ, մաքրեա
զնա, եւ պայծառացո, մինչ զի ոչ ունիցես
զձանրութիւն ինչ, կամ զգայցես, որ ըզ
քեզ համակայթիցէ, եւ զսգաստ մատուցու
ցէ քո առ այն, արգելուցու։ Ապաշխա
րութիւն զանհաձոյութիւն բնաւից քոյոց մե
ղաց հաստատակօրէն, եւ յաղագս հանապա
զորդականաց անցուցածոց քոց, առաւել
յատկապէս ցաւեաց, եւ ողբա՛։ Իւ եթէ
ունիցես զժամանակ, նաեւ անձնութեան
սրտի քոյ, զբնաւս թշուառութիւնս ախ
տից քոց խոստովանեաց այ։

2. Ջեծեա, եւ ցաւեաց, որ գեռևս այդ

քան մի բժիշկ լցես, և աշխարհասէր, այդ
քան անմեռ ի յաղթից, այդ քան լի շար
ժութեամբ ցանկութեանց, այդ քան ան
պաշտպան ի զգայութիւնս արտաքինս,
այդ քան յաձախ ի բազումս անուիս ցնորք
մունս պատուղեցեալ, այդ քան յաճախ
հանգամիտեցեալ առ արտաքինս, այդ քան
անհոգ առ ներքինսն, այդ քան դիւր
ի ծիծաղիլ, և ի լըքանալ, այդ քան կար
ծըր առ ի ողբալ, և առ ի զղջալ, այդ
քան յօժար ի յընդարձակութիւն և ի
հեշտութիւն մարմնական, այդ քան յամր
առ ի արիութիւն և ի յկրմեռանդութի,
այդ քան հոգեւնակ առ ի լսել զնորազոյ
նըս, և առ ի տեսանել զգեղեցիկս, այդ
քան վայրահակ առ ի խոնարհս, և առ ի
վարիլ զգարշելեօք, այդ քան ցանկացօղ
առ ի ստանալ զբազումս, այդ քան ժլատ
առ ի շնորհել, այդ քան պինդ առ ի պա
հել, այդ քան ան զգուշ առ ի խօսիլ
այդ քան անժուժկալ առ ի լուծ, այդ
քան անպատուհ ի կենցաղավարութիւնս,
այդ քան շարաձիկ ի գործառնութիւն,
այդ քան ագահ ի վերայ կերակրոց, այդ
քան խօսել առ ի յոռի զբանն այ, այդ քան ա
րագ ի հանդստուելս այնքան պղերգ ի յաշ
խատանս, այդ քան զուարթ ի յառաստիկս
քանուելս, այդ քան ընդ արմացեալ ի հակմուե
նս արբազանս, այդ քան

քան արադ առ վախճանն, այդ քան ցըն
դեցեալ ի յուսկնդրութիւն, այդ քան ի
տունկանօղ ի վճարել զժամս, այդ քան
յոլ ի պատարագել, այդ քան կարծր ի
հաղորդութեան, այդ քան վաղվաղ ի
զբաղմունս, այդ քան յամր ի ժողովումն
քոյոց մոաց, այդ քան արագ ի բարկու
թիւն, այդ քան դիւրին առ ի ոչ հաձոյա
նալ սլլոց, այդ քան պատրաստ առ ի դա
տել, այդ քան խիստ առ ի յանդիմանել
այդ քան ուրախ ի յաջողութիւն, այդ քան
տկար յընդիմադաբձութիւն, այդ քան յա
ճախ զբարիս յառաջադրես, և սակայն ըզ
դոյն ինչ ներգործութիւն յառաջածես։
3. Օ այսոսիկ և զայլս պակասութիւնս
ոգին նմանս սեփականի քոյոց տկարութիւն
ցաւոք, և մեծաւ անհաձոյութեամբ խոս
տովանելով, և ողբալով, կայացո քեզ ըզ
հաստատուն յառաջադրութիւն զսպելոյ
միշտ զվարս քոյս, և յառաջանալոյ առ
բարեգոյն։ Օ կնիք ոգոյ հանդերձ լեռվ
վերանշանմամբ, և ամբողջիւ կամաւ մա
տուց զքեզ ի պատիւ անուանի իմոյ, ի վե
րոյ սեղանոյ սրտի քոյ ողջակէզ մշտնջե
նաւոր, այսինքն զհոգի և զմարմին քո հա
ճատարմամբար ինձ յանձնելով։ Ի՛ւ այս
պէս՝ արդ ընտանւորեցիս մատչիլ առ ի
մատուցանել ոչ զպատարագ, և զբազ

նուէր ինն

նուԹիւն մարմնոյ իմոյ առողջատրաբար վերընդունել։

4. Վասն զի ոչ ոք մատուցումն է այնքան արժանապատն, և ոչ ոք վճարումն է այնքան մեծապատն վասն լուծանալոյ զմեղս, որքան է զուտ և ամբող մատուցումն ինքեան, ընդ մատուցման մարմնոյն Քի, Հօր այ ՚ի պատարագին, և ՚ի հաղորդութեան։ Ասեն եթէ առ նիցէ մարդ ըստ կարի իւրում, և զղջանայցէ Աշմարտապէս՝ որ քանիցս յաղագս Թողութեան, և չնորհաց առիս մատչիցի, կենդանի եմ ես ասէ տէր, որ ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին, այլ զդարձումն նորա, և զկեանքն, զի ոչ և ես յիշեցից զմեղս նորա, այլ ներեցից բնաւին։

՚ի պատճառս հաղորդութեանն տղէտքս է խոչին. և վերանալոյ հաղորդութեանն չնչեն ափսոսանք.

Լուսն Լեզն երրորդ.

Ձայն Լերեցելոյ.

1. Որպէս ես զիս տարածեցելովք ձեռօք ՚ի խաչին, և մերկացելով մարմնով վասն մեղաց քոց Հօր այ կամաւ մատուցի, մինչ զի ոչ ինչ ճնաց ՚ի չիս, որ ոչ վերընծայիւր բոլորապէս ՚ի սր քաւչնագործութիւն ածայնոյ Հաճոյութեան.

հաձոյութեանն։ Ա՛.յսպէս և դու պար
տիս զքեզ ինձ կամաւորապէս ՚ի մատու
ցումն մանկուսն և սուրբ, յամուսն աւուր
ըն սպասարագոջ, հանդերձ քնաւթիւք զօ
րութեամբք, և ըղձիւք քովք, ըստ կարի
վերանուիրել։ Ա՛.ան զի զի՞նչ ևս խնդ
րեմ ՚ի քէն, քան յայնմանէ, զի ջանայցես
զքեզ ամբողջապէս՝ ինձ վեր յանձնել։
Ա) ի զոր ինչ նուիրեցեր ինձ քաց՚ի քէն
ոչ է ինձ փոյթ, վասն զի ոչ զտուր քո,
այլ զքեզ խնդրեմ։
Շ. Ա՛.ւ որպէս ոչ է քեզ քաւական, զի
զայմ ինչ ծանիցես քաց յինէն։ Ա՛.յսպէս
և ոչ հաձոյ գոլ ինձ կարէ, զոր ինչ տայ
ցես ինձ, քաց ՚ի քումմէ մատուցմանէ։
Ա) ան որոյ մատո զքեզ ինձ, և տուր ըզ
քեզ քոլոր վասն այ, և եղիցի մատուցու
մն ընդունելի։ Ա) ի ահաւասիկ ես զիս
քոլոր վասն քոյ ընծայեցի հօր իմոյ, և ե
տու զքոլոր մարմին իմ, և զարիւն իմ քեզ
՚ի կերակուր, զի քոլորովիմբ քոյդ լինիմ
ցիմ, և դու ՚ի յիս յարատևեսցես։ Ա՛.ղ
եթէ կայցես ՚ի քեզ, և զքեզ յօժարապէս
կամաց իմոց ոչ ընծայիցես, ոչ եղիցի մա
տուցումն ըրացեալ, և ոչ ամբողջ միաւո
րութիւն ՚ի միջի մերում։ Ա) երեմն յառա
ջանալ պարտ զնմ գործ քո, քոյոյ ինքն
եան կամաւորական մատուցումն ՚ի ձեռս

այլ

այ, եթէ կամիցես ստանալ զազատութիւն
և զընտրհ. զի վասն այնորիկ այնքան սա
կաւք են, որք ներքսագոյնք՝ գուսաւորին,
և ազատանան, զի ոչ կարեն զինքեանս ա
ղտոտիմբ բացուրանալ։ Եւ զի հաստա
տեմ զասացեալսն իմ, որ ասէ։ Եթէ ոք
ոչ ուրանայցէ զիւր, ոչ կարէ իմ աշակերտ
լինել։ Ասասի զու եթէ բաղձաս գոլ
իմ աշակերտ, մատո զքեզ ինձ, հանդերձ
ամենայնքումբք քոյովք ընդէնք։

Ոչ ընդ ևս զիմ ինչ ևս ևս պարտիցին մուտացանել
այ. ևստկս ասենեցան ապրիլել.

Գլուխ ինն երորդ։
Ձայն Աշակերտին։

I. Իմ ամ ինչ որ է՝ իւերկինս
և երկրիդ քոյ է։ Ի սան ո
րոյ ցանկամ զինս կամաճա
րական պատուհասդ մատու
ցանել քեզ, և՝ իքեզ յաւէժ ապրար յաղա
պինալ։ Ինչ իմ մաքրութեամբ սրտին և
մոյ մատուցանեմ զինս քեզ այսօր՝ ի ծառայ
ութիւն մշտնջենական, ՝ի պաշտօնատարու
թիւն, և՝ ի պատուհասդ յաւիտենական։ զա
կուրծեան Ասասի վերընկալ զինս ընդ այս
ինչ սրբազանին մատուցանան պատուհասկանն
քոյոց մարմնոյ՝ զոր քեզ այսօր առաջի

հրեշտա

հրեշտակաց քոց, աստեւսաբար առակացիցդ մատուցանեմ, զի լինիցի ինձ, և բնաւէից ժողովրդեանն ի կեցուԹիւն։

2. Ա՛ իմ վերընծայեմ քեզ այսօր զբնաւս մեղս և զյանցանս իմ, զորս գործեցի առաջի քոյ, և առաջի հրեշտակաց քոց, յո՛ր ժամէ սկսայ մեղանչել քեզ մինչև ցայսօր, ի վերայ հաշտուԹեան սեղանոյ քոյ, զի դու զմեզ միահաղոյն կիզիցես, և այրեցես, հրով սիրոյ քոյ, և ընկիցես զհանուրս բիծս մեղաց իմոց, և մաքրեցես զխիճ մտաց իմոց ի բնաւէից գԹմանց, և վերստին տայցես ինձ զընորհս քո սուրբ, զոր մեղանչելով կորուսի, ներելով իսկ լինա պես՝ զմեզ, և ողջունիս խաղաղուԹեան գԹաձաբար՝ զիս վերընդունելով։

3. Ո՞ւ՛ր կարեմ առնել վտան մեղաց իմոց, եԹէ ոչ խոնարհաբար խոստովանելով զնոսա, և ողբալով, և զբոյդ ներողուԹիւն անդադարապես՝ մաղԹելով հայցել ի քէն, զի անտացես ինձ քաւչարար, ուր կայցեմ առաջի աձուԹեան քոյ։

Ա՛ղբ մեղք իմ համայնք կարի անհաճոյք են ինձ, և ոչ կամիմ գործել զնոսա կրկին Ա՛յլ ցաւելիմ վտան նոցա, և ցաւեցայց որ քան կենդանեն ինձանից։ Պատրաստեմ առնել զառաջաւորուԹիւն և ըստ կարի ի մտի վճարել զնոսա, Թող ինձ ուրեմն տէր,

տեը, Թող ինձ զմեղս իմ, վասն անուանն քոյ սրբոյ, և կեցո՛ զՀոգի իմ, զոր պատուհասականաւ արեամբ քովվ ազատեցեր։
Ա՛Հա յանձնեմ զիս քումմ ողորմութեան, և աճանդեմ զիս 'ի ձեռս քոյս։ Ալ ասն որոյ Ա՛րա ընդես ըստ բարութեան քումմ, և ո՛չ ըստ չարութեան և անօրէնութեան իմոյմ։
4։ Ա՛ատուցանեմ քեզ և ես զամմս բարութիւնս իմ, Թէ և կարի սակաւք և անկատարք իցեն, զի դու զնոսա ուղղիցես, և սրբիցես, իբր Հաճոյս քեզ ունիցիս, և վերը ընկալցես, և միշտ 'ի բարեգոյնս առ քարշիցես, իսկ և զիս զծոյլս, և զանօգուտս, առ երանելին և գովելին վախճանն վերածիցես։
5։ Ա՛ատուցանեմ քեզ և ես զբնաւս առաքինականս բաղձանս բարեպաշտից, զկատարեալ ուղղութիւնս ծնողաց, բարեկամաց, եղբարց, քրոց, և ամենից սիրելեաց իմոց, և բարերարաց, և այնոցիկ, որք խնդրեցեն յինէն պատարագել վասն ինքեանց, և վասն իւրայնոց, Թէ կենդանիք իցեն դեռևս 'ի մարմնի, և Թէ մեռեալք յաշխարհի։ Օ՛ն ամենեքեան զօգնութիւն չնորհաց քոց, զառաստութիւն սիրոմման քոյ, զնախախնամութիւն 'ի վտանգից, զազատութիւն 'ի սպառժոց, գալ յինքեանս

առ

առ զգայցեն. և՝ի բնաւից չարեաց ազա
տեցեալք, զմեծագոյնս շնորհակալութիւս
ուրախութեամբ քեզ ընծայիցեն։
6. Պատուցանեմ քեզ ևս զմնաղթանս, և
զնուէրս հաշտութեան վասն այնոցիկ մա
նաւանդ, որք զիս անարգեցին, տրտմե
ցուցին, կամ պարսաւեցին, կամ եւոուն
ինձ զչնաս ինչ, կամ զնեղութիւն։ Ո՛յլ
և վասն այնոցիկ բնաւից, զորս երբեմն
տրտմեցուցի, վրդովեցի, ծանրացուցի,
և գայթակղեցուցի, բանիւք և գործովք,
գիտութեամբ և անգիտութեամբ։ Ո՛ի
մեզ ամենեցուն միահաղոյն ներիցես ըզ
մեղս, և զյանցանս որք առ իրեարս։ Նարճ
տէր՝ի սրտից մերոց զամէ երկբայութիւն,
զզայրացումն զբարկութիւն, և զվհճաբա
նութիւն, և որ ինչ չնասել կարէ սիրոյ,
և նուազեցուցանել զեղբայրական հարա
զատութիւն։ Պղծմանց, ողծմանց տէր
հայցողաց զքոյդ ողորմութիւն, և տուր
զնորս կարօտեցելոց։ և արա զմեզ այնպէս
կենցաղավարել, զի արժանիք եղիցուք
զմայրելոյ քոյով շնորհիւ, և ժամանիցուք
կենացն յաւիտենից։ Ա՛մէն։

Ի՞նչ պէտքն հոգւոյդ-քո-ն սուկս գէ-ինց
իւէ՛ ոչ ե ընդունէլ ի քէց։

Ա՛ւրուբն Կ՚ասէ երորդ։

Ձայն Ութերեցեալոյ։

1.
Ասէ՝ պարտ ե վերադիմել առ աղբեւրն շնորհաց, առ աղբեւրն բարեթեան, և համայնի մաքրուեթեան, զի յաղթից քոց քաւժիլ կարիցես, և ընդ եմ բնաւից փ րձուեթեց, և խափէուեթեանց սատանայի, հզօրագոյն և հսկօղագոյն գոլ արժանաւորիցես։

Ա՛նա զի գիտեալով թշնամին զպատուէն, և զսպեղանին մեծագուներգ, որ կայ ընդ որ քաղանի հաղորդուեթեան, ամենեքուամբք կերպիւք և հնարիւք ջանայ զհաւատս ցեալ, և զաւաքինես ըստ կարի՛ի քաց քարշել, և արգելուլ։

2. Ա՛նա զի ոմանք մինչ պատրաստեն զի՛ն քեանս և որամադրեն առ արքազան հաղորդուեթինն, կրեն զբարգոյնս գարկո հածս սատանայի։ Օ՛ն ինքն ոգին չարուեթեան, որպէս ընթեռնանի՛ի գիրս հին քայ, գայ՛ի մէջ որդւոցն աւր, զի իւրով սովորականաւ չարուեթեամբն վրդովիցե ընոսա, կամ երկեցուցանիցե և հպատակեցե։ Վոմանքինց զիղձս ընոցին, և ընդ եմա մարտելով բարձցե զհաւատս ընոցին, որ պէս

պէս զի թերևս՝ կամ ամենևին թողցեն զհաղորդութիւնն, կամ երբեմն միայն մատչիցեն առ նա։ Կ՚այց ոչ է պարտ ուրանել զփոյթ գխորամանկութենէ նորին, կամ զցնորից. աղտեղեաց. և գարշելեացն։ Կ՚յլ վերաշրջիլ պարտ է զբնաւս ցնոր մունս՝ ի գլուխ նորա։ Օ՚ի արհամարհելի է ողորմելին այն և կատակելի, և ոչ է ըմբռնի թողուլ զսրբազան հաղորդութիւնն սակս վերայառնման նորա, և համաչարժուն թեանց, զորս յարուցանէ։

3. Կ՚ամենից ևս արգելուն զմեզ զբազմունք քաղաքական յառաքինութենէ; և նոցա ընթիւնք ումանք՝ ի խոստովանութենէ։ Կ՚րա ուրեմն ըստ խորհրդոց իմաստնոց, և հնարքն՝ ի քաց զտագնապումն և զխղճահարութիւն։ Կ՚ան զի այսպիսիք արգելուն զընորհն այ, և քակեն զառաքինութիւն մտաց։ Կակս փոքու իրիք վերդովման կամ ծանութեան, մի թողուցուս զսրբազան հաղորդութիւնն։ Կ՚յլ երբ վազվազակի՝ ի խոստովանութիւն, և նոցա ընդ յօժարաբար՝ քոյոց յանցաւորաց. իսկ եթէ գու ունիք յանցեալ ինչ, խոնարհ հաբար հայցեա զթողութիւն, և ապա յօժարեա թողել քեզ։

4. Օ՚ի՞նչ օգուտ է ընդ երկարժամանակ յամեցուցանել զխոստովանութիւնն, կամ

յետս ձգել զհաղորդութիւնն։ Որոյամբ
քրեայ զքեզ յաւաքնուամ նուճագոջ, և՛ի
քաց Թուք ՚ի քեն վաղվաղակի զԹոյնն,
փուքայ առնուլ զսպեղանի ինչ. և զգաս
ցես զքեզ բարեգոյն. քան թէ զժամա
նակ ինչ յամեցուցանիցես զնոյնն։ Վասն
զի եթէ այսօր սակս այսորիկ Թողուցուս
գուցէ վաղիւն այլ իմն մեծագոյն հանդի
պիցի. և այսպէս ընդ երկար ժամանակ
արգելանիցիս ՚ի հաղորդութենէ, և առա
ջել անյարմար լինիցիս։ Ուստի որքան զո
քես, ՚ինքնակայականէ այդմանէ ծանրու
թենէ և՛ի խեղճագարուքենէ փուքով
զքեզ ՚ի քաց Թօթափեա։ Վասն զի ո՛չ
ինչ օգուտ է ընդ երկար ժամանակ նեղա
սրտին և զաճուրս բազումս հանդերձ
վրդովմամբ անցուցանելն, իսկ և սակս
հանապազորդականաց ընդիմամգրութեանց
արգելանիլն։ Այլ յաճախ ընտ զմիցս ընդ երկար ՚ի հաղորդութենէ մեկու
սանալն։ Ո՞ի զմեծ ընդարմութիւն ՚ի տ
վորութենէ ներածէ։ Այց ո՛չ ցաճոյս,
զի գաղջացեալք, և լքեցեալք ոմանք,
զյամեցումն խոստովանութեան յօժարա
պէս՝ կամին, և զհաղորդութիւնն սրբա
զան վասն այնը կամին ընդ երկարել, զի
մի գուցէ պարտաճանդիցին ՚ի պահպանու
թիւն ինքեանց։

5. Ոչ ըստ ժամանակի ոչ ըստ ամենայնի ընդ ոչ ընդ ոչ ընդ ոչ

ոչինաւորս ոմանս, և ըն կացուցեալս ժա
մանակս, զմարմին փրկչին իւրոյ ըղձակա
նաւ վերստացուածոյ սրբազնապէս՝
վերընդունել, և յաւէտ վերադիտել ըզ
պատիւն այլ, քան թէ խնդրել զիւրն մեռ
թաւութիւն։ Վասն զի այնքանից խոր
հրդաբար՝ հաղորդի, և աներևոյթաբար
կերակրի, որքանից զնեղմամբնուածեանն
ջնի խորհուրդ վերստացագ, և սիրով նո
րին բորբոքի։

7. Ասկ որ միայն պատրաստ զինքն նա
ւուրս առնից, կամ՝ի առեպերոյ սովորու
թեանն, քաղցից գտանի անպատրաստ։
Քանի այնմիկ որ զինքն այ իբր ողջակէզ
մատուցանէ, որքանից պատրաստ,
կամ հաղորդի։ Վ՝ի լինիցիս կարի յամր՝է
պատարագելն, և մի կարճ վաղվաղոտ
այլ պահեա զերկանակ ինն բարի և հաստա
տակ, որով և կենցաղավարիս, զի մի այլոց
ծնանիցիս զանհաճոյութիւն, և զձանձրու
թիւն։ և որպէս ասացի կալ զձանապարհն
հասարակաց, ըստ սահմանադրութեան
վերամբարձից, և առաքել ծառայեա օգ
տութեան այլոց, քան թէ քում ջերմե
ռանդութեան և ըղձի։

(Ա) Ոմանք գրեալ գտին. Եւ կէսք սրբոցն ցուցեալ
հրաշափառութեան հոգեկաց հառնութեանցն.

Պատմութիւն Աստուածածնի երորդ,
Զոր ասէ Ակաբեայ.

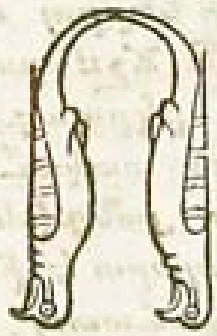

1. Ի քաղցրագունեղ տէր իմ յա՛ւ, որքան է քաղցրութիւնն առաքինեացդ հոգւոյդ ընդ քեզ խնջոյիցն՝ ի բուռմ խրախճանեն, նորուն ոչ այլ ինչ կերակուր յառաջադրեն նման՝ ի ձաշակել քաց՝ ի քէն մխայնոյ սերեցելոյ իւրմէ. որ ես՝ ի վեր քան զբնաւս տենչալիս արտն տենչագունեղ։ Ո՛չ թէպէտ քաղցր է ինձ առաքի քոյ՝ ի խորոց սրտէ հեղուլն զար տասուս, և ընդ առաքինուհւոյն Աստղդաղենեայ թանալն նորօք զուտս քոյս։ Ո՛այց ոչ է այս ջերմեռանդութիւն, և ոչ է սրբազանից արտասուաց առատահեղութիւն՝ զդարձ առաքի քոյ, և առաքի հրեշտակաց քոց սրբոց պարտէր սիրտիմ բորբոքիլ, և ի խնդութիւնէ անտի արտասուել։ Ո՛րպէս զի ունիմ զքեզ ըմբռնազ նութեան ձչմարտապէս ներկայացեալ, թէ և՝ ի ներքոյ այլոյ տեսանելոյ ներթափանց ցեալ։

2. Ասէ զի յատկանաւ և ածականով քոյով պայծառութեամբ նշմարել՝ ի քեզ այդ

աչք իմ ուշ զօրեն, և ուշ կարէ հանդուրժել զոլորը աշխարհ Աստուածայնի վասն քոյոյ հանդիսավճռութեան։ Եւ ասի նայսմիկ և, տկարութեան իմոմ անհայելով, թագուցանես զքեզ ի ներքոյ սրբազնութեան։ Վնիմ ուրեմն չմարտասպէս՝ և երկրպագեմ, որում երկրպագեն հրեշտակք ի յերկինս, քայց ես տակաւին հաւատով, իսկ նոքա յայտ յանդիման թարց քօղաւորման։ Ոդ՝ պարտ է ինձ շատանալ լուսով չմարտին հաւատոյ, և չըլինել ի նմա, մինչև ծագեսցի օր մշտնջենականի պայծառութեան, և խոնարհեսցին ստուերը խաւարին։ Իսկ յորժամ եկեսցէ այն որ կատարեալն է, դադարեսցին սովորութիւն սրբազնութեանց։

Վան զի երանեցեալք ի փառս երկնայինս, ուշ կարօտին՝ միջնորդութեան սրբազնութեան։ զի խնդան անզրաւապէս՝ առաջի այ։ երես ընդ երես զփառս նորին դիտելով, և ի պայծառութենէ ի պայծառութի անհնոյն այ անդրակերպեցեալք, ձաշակեն զբան նորին մարմին եղեալ, որպէս եղեն ի սկզբանէ, և այնպէս՝ մնայ ի յաւիտեան։

3։ Ոչ ինչ լով զայսպիսիս զարմանալիս, ծանր ինձ ձանձրութիւն թուի ինձ, և սրտաքանչելը հոգեկան միխիթարութիւն։

Ա՛ման զի որքան յայտնապէս՝ ինչ տեսա
նեմ զտէրն իմ՝ ի փառս իւրս, առ ինչ ինչ
համարիմ զիմ ինչ զոր տեսանեմ, և լսեմ
յաշխարհն։ Ա՛ռ այս վկայ ես ինձ դուռ
ասէ իմ, զոր բացաձամ մշտնջենապէս՝ յա
րանկատել, թէ և անկարելի իմն ինչ ինձ
միշտ տակաւին յամեմատն մահացուիւեան,
վասն որոյ պարտ է ինձ ոչնել զմեծ համ
բերութիւնն, և յամառմամ բաղձուիւեան զիս
քեզ հպատակել։ Օ՛ի և ասէր քո տէր,
որք նարդեանս ընդ քեզ յարբայութեանն
երկնից հրճուին, հաճատով, և համբերու
թեամբ մեծաւ, միանչ դեռ ևս ապրեին,
գալստեան քոյոց փառաց սպասէին։ Ա՛յդ՝
յոր հաճատացին նոքա, հաճատամ և ես,
յոր յուսացան նոքա, յուսամ և ես, յոր
նոքա ժամանեցին, ուսամ և ես շնորհիւ
քով առժամանել։ Ճ՛ ըզկեցայց տակաւին
հաճատով, զօրացեալ օրինակօք սրբոց։
Ա՛պաց ևս ինձ՝ ի միսիթարուիւնն զգիրս
սրբազանս, և՝ ի հայելուիւնն ինձ զվարս
նոցին։ Ա՛յլ և՝ իվ՛ յայտոցիկ ամենեցուն զոր
բանագուներ մարմին քո՝ ի բժշկու
թիւն ինձ, և յաւգաւթինուիւն։

Գ՛. Ա՛յրկու են, զորս զգամ յաւէտ հարկաւո
րս ինձ նայսմիկ կենցաղուս թաղց օրոց
ողբալի կեանս այս անկարելի ծանի ինձ.
՝ի բանսն այսորիկ մարմնոյ գոլով զրկեալ
ցեալ, երկուց հոս 21 ինն տոմա

տուվանիմ զիս կարօտիլ, այսինքն, կերա
կրոյ և լուսոյ։ Ա՛րդ՝ եւս ուր ինձ տկարա
ցելոյ զսրբազան մարմին քո ՚ի լինութենեն
մեռաց, և մարմնոյ իմոյմ, և եդիր իբր ձրագ
ոտից իմոց զքան քո սբ։ Ո ի Թարց սոցա
բարեպէս՝ կեալ ուզէին։ Ա՚ն զի
քանն այ, ՚ի լոյս անձին իմոյ, և սրբազ
նութենեն քո հաց կենաց իմոց։ Կարեն և ա
սիլ այսոքիկ սեղանք երկու, աստուստ,
և անտուստ ՚ի գանձարանի եկեղեցւոյ զե
տեղեցեալք։ Սեղանն առաջին ՚ի սրբազա
նի բեմին, որ ունի զՀաց սբ, այս ինքն
զպատուական մարմինն ՔՒ։ Սեղանն երկ
րորդ ՚ի ՃԾ այնոց օրինաց, պարունա
կող յինքեան զսրբազան վարդապետու
թիւնն, որ ուսուցանէ զՀաւատն ուղիղ,
և ներբաճ ՚ի ամրապէս՝ մինչ և ՚ի ներքին
կողմն վարագուրին, ուր են սրբութիւնք
սրբոց։ Ա՛րդ՝ չնորհակալեմ զքէն տէր իմ
Յս, լոյս լուսոյ յաճիսոնականի, յաղագս
սեղանոյն սրբազանի վարդապետութեան,
զոր մեզ ՚ի ձեռն քոյոց մարգարէից, առա
քելոց, և այլոց վարդապետաց ընձեռեցեր
՚ի։ Չնորհակալեմ զքէն ով ստեղծիչ և
փրկիչ մարդկան, որ առ ՚ի յայտնել քոյո
րի աշխարհին զպայծառութիւն քո, զըն
թերնան մեծ պատրաստեցեր, նորում ոչ
զգառն օրինակին, այլ զքոյդ սրբազնագու

նեղ

նեղ մարմին, և զարնէն յառաջադրեցեր ի
Հաշակուժն։ Ո՞ւարձացուցանելով զբը
նաւս հաճատացեալս խրախճանիւ սրբա
զանիւ, և բաժակաւ կենարարիւ արբե
ցուցանելով զնոյնս. Նորուժ են համայնք
դրախտին փափկութիւնք, և բերկրին ընդ
մեզ հրեշտակք սրբազանք, բայց քաղցր
ուրախութիւնք երջանկագունիւ.

6. Այլ թէ որքան մեծ է. և յարգելի պաշտօն քահանայից, որոց տրեալ է զնոր փառաց բանիւք սրբազանիւք սրբազնա գործել, շրթամբք բարեբանել, ձեռօք շօշափել, բերանով յաւակաւ Հաշակել, և այլով սոյնպիսեօք պաշտել։ Այլ թէ ձրպէս ձեռքն այնքիկ պարտին գոլ մաքուրք, բերանքն ամբիծք, մարմինքն սուրբք, սիրտքն անարատք, յոր մտանէ Հեղինակն հանուրց մաքրութեանց։ Այն որոյ ի բերանոյ քահանային մէն միայն նբ, մէն միայն պարկեշտ, և մէն միայն օգտակար արտաբերիլ պարտի բան. որ այնքան ատեպ Հաշակէ զսրբազնութիւնն քի.

7. Այլ նորին պարտին գոլ զուտք և հա մեստք, որք սովորեն նկատել զմարմինն քի։ Այ ձեռքն մաքուրք վերացուցեալք ի յերկինս, որք զստեղծօղն երկնի և երկրի սովորեն առնել։ Այ ի վասն քահա նայից յատկապէս ասի յօրէնս, երբ

սուրբք, զի ես սուրբ եմ տէր ամէն ձեր.
8. Եւ պատուիցէ մեղքոյդ շնորհն իւր ամէն
նահապետ ամէն, զի որք ընկալցաք զպաշտօն
քահանայական, արժանապէս և առաքի
նաբար, կարեցուք քեզ ամենայն մաքրութիւն,
և քարեաւ խղճիս մտաց սպասաւորել։
Եւ եթէ ոչ կարիցուք այնքանեւ անմե
ղութեամբ վարուց կենցաղավարիլ, ըստ
որում եմք պարտականդեցեալք, շնորհեա
մեզ գոնեա արժանապէս ողբալ զյարիս
զրպս գործեցաք, և հոգւով հեզութեան
և բարեաց կամաց առաքլտղութեամբ քեզ
մեռանդապէս՝ ըստ իսկութեան քեզ ծա
ռայել։

Ամէն։

Ի՝ն ինձա ջիաչուելեամբ պոչոփ ջինն նախա
պոպրոպել. այն որ ֆղուրելոց է ելնպոպե.

Ղուկաս Եվկոտացան երգիչ։

Ձայն Ութերելոյ.

1. Ես եմ սէր մաքրութեան, և տո
ւող համայնի սրբութեան։ Ասա
ւն ինդրեմ ես զսիրտ մաքուր
ուր է տեղի յարատևանգստու թե
լոյ։ Պատրաստեա ինձ զսրահաճարանն
ս՚ծ յորդորեցեալ, և Ս՚ըրիոյ առ քեզ
գ՚Պատեք իմ, հանդերձ աշակերտօք իմովք
Եւ եթէ կամիս, զի գայցեմ առ քեզ, և

Ձեռ

Ջայցեմ առ քեզ, ի բաց սրբեայ զհին խմորն, և մաքրեայ զսենեակ սրտի քոյ։ Տարահերքեա բոլորովիմբ զկենցաղս, և զբնաւս խառնուածիւնս մոլութեանց։ Ադաւրեսց իբրև զհնձղուկ միայն ի բաս նիս, և խորհուրդս զանցուածս քոյս ի գործ նութեննէ հոգւոյ քոյ։ Ման զի ամ սեղ ծոց իւրում սիրեցելոյ զպատուական և զգեղեցիկ տեղի պատրաստե, զի նայնմիկ Հնաչէն իրձ վերընդունողին զսիրեցեալն 2 Հայց գիտեմ, զի ոչ կարես բաւական նապէս՝ նախապատրաստել զքեզ արդեամբք քոյոյ ներգործութեան, թէ և զամն բոլոր աշխատիցիս, և ոչ ունիցիս զայլ ինչ ի մտի։ Ա. յլ միայնով բարեգթութեամբ իմով, և շնորհիւ Քրիստոսեան քեզ մատչել առ սեզանն իմ, որպէս մուրացիկ ոք, որ կոչի ի ճաշ ուրուք մեծատանն։ և ոչ ունի զայլ ինչ առ ի հատուցանել փոխանակ բարերարութեանն նորա, բաց ի խոնարհութենէ, և ի շնորհակալութենէ։ Ասեմ արդ զոր ինչ ի քէն է և զպատրաստութեան աշխատասիրեայ, ոչ ի խոտորութենէ, և ոչ ի հարկաւորութենէ, այլ երկիւղիւ և պատկառանաք, և ըղձիւ, ընկալ զնոր սին սիրելոյ տեառն իւր քոյ, որ արժան համարեցաւ գալ առ քեզ։ Օ՛ն ես եմ որ կոչեցի, ես եմ որ հրամայեցի այնպէս

լինել

լինել, ևես լցուցից զպակասութիւն քո, եկ առիս և վերընկալ զիս։

3. Ո՛նչ ընձեռեմ քեզ զընորհս առաքելութեան, գոհացիր զայ քումդ, ո՛չ իբր թե դու արժանի ինչս, այլ իբր թե քեզ ողորմեցեալիցեմ։ Եւ եթէ ո՛չ ունիս զոր հայցեսդ, այլ տեսանես զքեզ յաւէտ կարծրացեալ, պարապեա՛ց յաղօթս, հե՛ծեա և բախեա՛։ և մի՛ դադարիր, մինչև արդիւնաւորիցես կամ զփշուր ինչ, և կամ զկաթիլ ինն կենարարին ընորհն առ ընդունել։ Ո՛ան զի դու ինձ կարօտիս և ո՛չ ես քեզ։ Ո՛չ գաս դու առ՝ի սրբել զիս, այլ գամ ես առ՝ի սրբել, և բարեգործել զքեզ։ Ո՛ւ գաս, զի սրբեցիս լինիցիս, և միաւորիցիս ընդիս, և վերընդունիցիս զնոր ինն ընորհ, իսկ և զնորոգ՝ վառիցիս՝ի զգաստութիւն։ Ո՛ա առի մի՛ ի սատուկանիցես զայսու ընորհիւ, այլ նախապատրաստեա՛ ամիս զգուշութիւ զսիրտ քո, լեռնրմոյծ առ քեզ զսկսուիչն քո։

4. Ո՛այց ո՛չ միայն պարտ նախապատրաստել զքեզ՝ի ջերմեռանդութիւն յառաջ քան զՀաղորդութիւնն, այլ և պարտ է հոգաբարձասպե՛ պահպանել զքեզ՝ի նմա, զկնի վերընդունման սրբազնութեանն։ Ո՛վ ո՛չ խնդրի սահմա՛նագոյն պահպանութիւն զկնի, քան զառաջին ջերմեռանդ

ռանգ նախասպատրաստուԹիւնն։ Ա՛ման զի յետին պահպանուԹիւնն գարն, ի վերս տուն նախասպատրաստուԹիւն առ ՚ի ընդունել զՔաճագոյն շնորհս։ Ա՛ս որոյ կարի անկանի ոք յանտրամադրուԹիւն, մինչ վաղվաղակի արտասիտ ոք առ մխիԹարուԹիւնս արտաքինս։ Ա՛ւրեմն զգուշ լեր դու ՚ի շատախօսուԹենէ, կաց յառանձնուԹեան, և զմայրեաց ամէն քով, զի ոչ նիս զայն, զոր բոլոր աշխարհ տալ զքեզ ոչ կարէ։ Ա՛յս եմ, որուամ պարտիս տալ զքեզ բոլորապէս՝ մինչ զի ոչ ինչ ունիցիս աՀեղի ՚ի քեզ, այլ կեայցես ՚ի յիս Թարց ումեք զբաղուԹեան։

Ա՛ն հոգւէ ընդոստոնք բոլորով սրտիւ զիմաՀարն ի ընդ ինէ ի ընդ սրբոչխոլեան ըզՀոլ պոլոխ.
Ա՛ուրա Ա՛րեք տասան երորդ։
Ձայն Ա՛չակերտին։

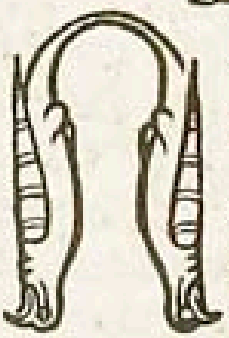

1. Թոյց ես ինձ տէր, զի գտայ նիցեմ զքեզ միայնակ, և յայտնիցեմ քեզ զսիրտիս զբոլոր, և զմայրիցիմ քեւ, որպէս բարձայ հոգւոյ իմ, և միտք զիս քամահիցէ, այլ և ոչ ոք ՚ի ստեղծուածոց շարժիցէ զիս, կամ նայիցն առիս։ այլ դու միայն խօսիցիս ընդիս

ընդ իս, և ես ընդ քեզ, զոր օրինակ սովոր
է սիրօղն խօսիլ ընդ սիրեցեալ, և բարե
կամն կինանկցիլ ընդ բարեկամի։ Ո՛ւ այս
է զոր աղերսեմ, և այս է զոր բաղձամ,
զի ընդ քեզ բոլորովիճք միաձուլիմ իմ, և
զսրտիմ՝ իբրև ածխոյ տաղտուկածոց՝ իբաց
քաշիցեմ, և մանաւանդ՝ ի ձեռն սրբա
զանն Հաղորդութեան, և՝ ի ձեռն յաճա
խանաց պատարագմանն, զերկնայինս, և
զաւետեռականս իմանալ կարիցեմ։ Ո՛Հ ւոր
ա՜ծ իմ, երբ եղից ընդ քեզ բոլորովիճք
միաձուլեցեալ, և՝ ի սէր քո ընկլո՛ւզեցեալ,
իսկ և խափան լինիցին մոռացեալ ընդ հե՜ռ
ուրեմն զի ես՝ ի քեզ, և դու՝ ի յիս և մեք
միահաղոյն մնայցեմք՝ ընդ
2. Վ՞ասն զի դու ես Աշմարիտ սիրելի իմ,
և ընտրեցեալ՝ ի հազարից, ոորում հայէ ի
հոգի իմ ընակիլ զնա՛ն աւուրս կենաց իւ
րոց։ Ո՛ւ դու ես Աշմարիտ միխիթարիչ
իմ, ոորում է ծայրագոյն խաղաղութիւն
և իսկական յանդուգնութիւն, իսկ արտաքոյ
քոյ, աշխատանք, ցաւ, և անհուն թշուա
ռութիւն։ Ո՛, յԼ և դու ես Աշմարիտ ա՜ծ
ախտագուշեալ, և խորհուրդ քո ո՛չ է ընդ
ամբարշտաց, այլ ընդ խոնարհաց, և ընդ
միամտաց քան քո։ Ո՛ւ թէ ոչքան քաղցրէ
հ՜ոգի քո տէր, որ առ՝ ի ցուցանել զանուա
նութիւն քո, ոչդ՜ոց քոց, հացիւ համե

զագունիւ

զագուանիս ի յերկինից իջեցեալով, արժանիս համարիս կերակրել զնոսա։ Կրաւէն ոչ է այլ ինձ ազգ այնքան մեծ. որուանից զգաճս մերձակայս ինքեան. որպէս դու որ ասէ մեր. որ մերձես համայնից քոյոց հաւատացելոց. որոց ի հանապազորդական մխիթարութիւն, և ի յուզմունս սրտից ի յերկինս, ընդրկես զքեզ ի ձաշակումն և ի զմայլումն։

3. Կան զի ոչ է այլ ինձ ազգ այնքան ազնիւ, որպէս է ժողովն քրիստոնէից, և ոչ է ստեղծուածք ինչ երկնից այնքան սիրեցեալ, որպէս է հոգի ոք առաքինի, առ որ մտանէ աճ ի կերակրել զնա մարմնով իւրով փառաւորիւ։ Կի սիրոյն անչափելոյ եզականապէս՝ ընդրկեցելոյ մարդկան։ Կայց զի՞նչ տաց տրնտուր առաւն ընդ ընդրկին այսորիկ, և ընդ պայծառութեան գերազանցին։ Օ՞ի ոչ է այլ ինչ, զոր հաճոյապէս՝ նուիրել կարիցեմ, քաց ի սրտէ իմէ, զոր քաղցրապէս՝ մատուցանիմ նմա, և իսկապէս՝ շարաշարութեամբ նմա։ Կրա այսպէս ցնծասցեն հաւատացեալք ոսկերք իմ, մինչ կատարեալապէս՝ վիաճողցին ընդ այ հոգի իմ։ Կրա յայն ժամ ասասցէ ցիս։ Կրթե կամիս գոլ ընդ դիս, և ես կամիմ գոլ ընդ քեզ։ Կրա ես պատասխանեցից նմա, Կ՚ըժանապարհ

առը մնալ ընդ ես, զի ես կամիմ յօժարա պէս կալ ընդ քեզ։ Վասն զի այս է գործը ցանկութեան իմ, զի սիրեմ միաձորիցն ընդ քեզ։

Ի պատճառս ամենց առաքինեաց վարեցելոյ որ փոքրեան առ մարինն է.

Վ. ԼուԻս Վորնքստասան երորդ։

Վայն Ի. Չակերտի։

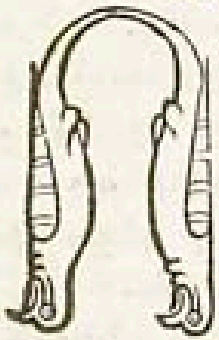

Ի. ԹԷ որքան մեծ է ողորմութեան քաղցրութեան քոյ Տէր, զոր պահեցեր երկիւղածից քոց։ Վինչ յիշեմ առը իմ զՔրմեռանգութեան ամանց առաքինեաց, առ քոյդ սր գազնութեան մեծաւ Քրմութեամբ և ընձեռ մատղողայց, ամաչեմ և պատկառիմ ՚ի քէս, որ այնքան գաղջապէս՝ և ցրտա գար՝ մերձենամ առ սեղան քոյոյ սրբա զանի Հաղորդութեան, և այնքան կարծր և առանց զգածման սրտի մնամ։ Վր ոչ գոլորապէս՝ գորգոքիմ առաջի քոյ Տեր իմ, և ոչ սաստկապէս՝ առքարշիմ, և գաղձամ, որպէս եղեն գազութք յառաքելնեաց, որք յաղագս սաստկագունին ցանկութեան Հաղորդութեան, և յաղագս մեծագունին սիրոյ սրտի, ոչ կարէին զինք

եանս

եանս արգելուլ ի յողբալոյ, այլ բերանով սրտի և մարմնոյ միաձագամայն՝ առ քեզ աղաչելոցդ կենաց ամ հաւաքելն, որք զբաղցս իւրեանց այլապէս՝ ոչ կարեն սանձ ցահարել, կամ յագեցուցանել, եթէ ոչ ընդունելն զմարմին քո սուրբ ամենայնիւ վայելչութեամբ, և ախորժակաւ հոգեկանաւ։

2. Որ՝ իսկապէս՝ զորբոքեցեալ հաճատ նոցին, որ ի յայտնի արտակայացեալ առաջ կուԹիւն քոյոյ սրբազանի ներկայուԹեան։ Ոյնոքիկ ձգմարտապէս՝ ձանաչեն զտէրն իւրեանց, ի բեկումն հացին, որոց սիրտն սաստկապէս՝ ձմլի ի նոսա, սակս յիսուսի չըլլուղի ընդ նոսա։ Որ՝ հեռի է յինքն այսպիսի իղձ և ջերմեռանդուԹիւն, այս պիսի սաստկագոյն սէր, և զորբոքումն։ Ասաւ լեր ինձ քաւիչ ով յիսուս բարի, քաղցր, և գԹած, և տուր քում աղքատիկ և մուրացկի գոնեայ երբեմն, զոյն ինչ ի սիրոյ քումդ սրտականէ զգալ ըն սրբազանի հաղորդուԹեան։ Ո՛ հաճատն իմ առաւել զօրանայցէ, յոյս իմ ի բարուԹիւնքումդ յառաջանայցէ, և սէրն իմ միանգամ լիապէս՝ զորբոքեցեալ, և երկնայնով մանանայիւ զմայլեցեալ մի՛ երբէք նուազիցի։

3. Որ՝ ան զի կարօղէ ողորմուԹիւն քո ևս զբազձալիս չնորհս ընձեռել ինձ, և հոգ

Հով ջերմեռանդութեան յաւուր գալստեան քոյոյ բարեհաճո թեան գթածապէտ ինձ այց առնել։ Կ՚ե թէպէտ ըղձիւ քոյոց սեփականաց առաքինեայ ոչ բորբոքիմ։ սակայն քոյով չ՚որչիւ այնորիկ մեծ ի բորբոքեցելոյ ըղձն, ունիմ ղցանկութիւն։ Կ՚ե մաղթեմ բաղձանօք մատնակցել զիս համայնից քոյոց ջերմեռանդից սիրողաց, և թուակցել զիս սրբազանն ընտրեալ վիճակին։

Յետ ընդհ ջերմեռանդութեան է՛ն խոնարհութեան. ևս է՛ն ապաշխութեան անձին առ պանի.

Զուտ Հնգետասան երոցդ։

Ձայն Ութերցելոյ։

1. Արտե քեզ զշնորհ ջերմեռանդութեանն առեալ խնդրել, բաղձալ պե՛ս հայցել, ըմբռնաբար, և հա մարձակապե՛ս ապաւել, գոհունա կապե՛ս վերընդունիլ, խոնարհաբար պահպանել, և ուշիմապե՛ս ի կիրարկանել։ Ո՛չ և այ զվախճանն, և զերջանկն վերջ նայնոյ այցելութեան յանձն առնել, միջև եկեալ։ Կ՚ե մանաւանդ պարտե խոնարհ հնազանդել զքեզ, միջ զգոյն ինչ, կամ գոյ ինչ ջերմեռանդութեան ներքնապե՛ս

զգաս։

զգաս։ Նայց ոչ կարի լքանել, եւ ոչ անկարգապէս տրտմիլ։ Վասն զի տայ ձեզ բազմիցս ընկնել՝ ի միք փոքրագունի, զոր ապաւեցայ ընդ երկար ժամանակ։ տայ եւս բազմիցս՝ ի վախճանի աղօթից, զոր՝ ի սկզբանն տարաբաշխեաւ։

2. Ի թէ միշտ վաղվաղակի՝ տրնուր ընորհ եւ ըստ իւրաքանչիւրում ուխտի առ գտաներ, ոչ գոյր տանելի յառնէ տկարէ։

Ա ման որոյ բարեաւ յուսով, եւ հեզիւ համբերութեամբ սպասելի է ընորհ ջնջել մեռանդութեան։ բայց դու սակս մեղաց քոց հառնարձակ, մինչ ոչ տրի, կամ ծածկապէս՝ ի բաց բառնի։ Ասէ եթէ դոյն ինչ է, եւ ոչ յաւէտ մեծ ինչ ասելի, որ արգելու զայնքան բարին։ Իսկ եթէ յաղթեցեր զդոյն ինչ զայս, կամ զմեծագոյնն կատարեալապէս՝ եւ՝ ի բաց հերքեցեր, եղիցի զոր հայցեցեր։

3. Ասէ զի մինչ զքեզ այ՝ ի բուռն սրտէ յանձնիցես, եւ ոչ հոգայցես զայս կամ զայն ըստ հաճոյից քոց եւ ըստ կամաց, այլ ամբողջապէս՝ վերադիցես զքեզ՝ ինձմա, եսկոյն միայն երկեցուսլ զքեզ ընդ նմա գտանիցես, եւ խաղաղացեալ։ Ի ոչ ինչ այնքան բարձրոջ թռուցեսցի, եւ հաճոյասցի, որքան բարեհաճութիւնն աստուծոյ կամաց։ Որ ոք ուրեմն զչնաւորութեան իւր պարզու

թեամբ

թեամբ սրտի համբառնայ ի վեր առ Աստ
ուած զինք ի բնաւէից անկարգից ըղձից, կամ
յանհաճոյութեանց իւրաքանչիւրոյ ստեղ
ծուածոյ դատարկէ, եղիցի ամէն ընդու
նակ վեր ընդունման շնորհի, արժանի
պարգևոյ առաքինութեան։ Զի տայ
անդ ոչ զօրհնութիւն իւր, ուր գտա
նէ զանօթս թափուրս։ Իսկ որքան կա
տարեալգունապէս՝ ոչ զբնաւս ի բաց ու
րանայ, և յաւէտ ինքն յինքեան քամհ
մամբ անձին իւրոյ մեռանի, այնքան արա
գապէս՝ հասանէ նմա շնորհ, Աստուած՝
ներմուծանէ, և գերազանցապէս՝ բարձրա
ցուցանէ զսիրտ նորա ազատ։

4. Ոչ այնժամ տեսցէ, և բերկրեսցի, զոր
մասցի և ընդ արձակեսցի սիրտ նորա ի
նմա։ Զի զի ձեռն տեառն է ընդ նմա
և եղ. ինքն զինքն բոլորովիմբ ի ձեռին
նորա մինչև յաւէտեան։ Զհն այսպէս օրհ
նեսցի մարդ որ խնդրէ զտէր բոլորով
սրտիւ իւրով, և ոչ ընդ վայր առնու ըզ
հոգի իւր։ Զյսպիսին ի յընդունելն զոր
բազան հազորդութիւնն, մեծաւ արդիւ
նաւորի աճմայնոյ միաւորութեան շնորհիւ
քան զի ոչ դիտէ յառաքինութիւն իւր
և ի մխիթարութիւնն յաստուած, այլ դիտէ
ի վեր քան զամ առաքինութի և զմխիթա
րութի, ի փառս այ, և ի պատիւն նորա

Ամէն պարտէզ ձէզ ընծա կուգայ յոյժ ընչաւոր,
եւ ծառել ընդարձակ հոտ.
Ա. լուսն ՊՀ ից եւտաան երրորդ։
Ընդ այն Ա. շակերտին։

1.
Ով քաղցրագունեղ, եւ ամենայն տենչալի տէր իմ, զոր այժմ ընդունանդատիս՝ քաղձամ վերս ընդունել։ Դու գիտես զսկզբունքն իմ եւ զկարիս, զորս կրեմ, եւ թէ նորքանաչարիս յորսայսնցիմ, կամ որքանից ծանրանայցեմ, փորձիցիմ, վրդովիցիմ, եւ աղտեղանայցեմ։ Ասա յաղագս բժշկութեան գամ առ քեզ, եւ յաղագս մխիթարութեան եւ սփոփման պաղատիմ առ քեզ։ Այսպէս ընդ քեզ որ զամ գիտես, եւ որում յայտնի ես խորհուրդք իմ համայնք, որ եւ միայն կարող ես զիս կատարեալապէս մխիթարել, եւ օգնել ինձ։ Ով դու գիտես թէ որոց բարեաց առաջի կարօտի ցիմ, եւ թէ որքան աղքատ իցեմ առաքինութեամբ։

2. Ո՞հաճասիկ՝ կամ առաջի քոյ ես աղքատս եւ մերկս, հայցելով զշնորհս քո սուրբ, եւ մաղթելով զողորմութիւնդ։ Ամն որոյ յագեցո զաղքատս եւ զմուրացիկն քո, եւ ջերմացո զցրտութիւն իմ հրով սիրոյ քոյ, լուսաւորեա խաւարութիւն իմ պայծառութեամբ

ռուԹեամբ քոյոյ նեբկայուԹեան։
Վարձո՛ւ իդաւնուԹիւն ինձ զբնաւս կէն
ցաղականս, ի համբերուԹիւն զբնաւս ծա
նուցս, և զհանգստակս, ի պարսաւանս և
ի մոռացումն զբնաւ ստորնայինս և զըս
տեղծականս։ Ուղեա զսէրս իմ առ քեզ
ի յիբկինս, և մի Թողուր զիս պանդխտել
ի վերայ երկրի։ Դու միայն քաղցրացր
ինձ յայսմ հետե մինչև յաւիտան։ Ո՛վ
դու միայն ես կերակուր, և ըմպելի իմ,
սէր իմ և ինդուԹիւն իմ, քաղցրուԹիւն
իմ և բոլոր բարուԹիւն իմ։
3. Ո՞րանի՞ կ ինձ, Թէ քոյով նեբկայու
Թեամբդ զիս վառեցես, բորբոքեցես, և
իքեզ փոխարկեցես։ Ո՛վ մի հոգի եղէց
ընդ քեզ, շնորհիւ նեբքնայնոյ միաձորու
Թեան, և հալմամբ բորբոքեցելոյ սիրոյ։
Ո՞վ Թողուցուս զիս ինքն և ցամաք ի
քէն մեկուսանալ։ Այլ արա ընդիս ըստ
ողորմուԹեան քումմ, ըստ որում արարեր
ընդ սրբոց քոց սքանչելաբար։ Ոչ ան զի
զինչ տեղի զարմացմանն, Թէ կ բորովիմբք
և հրանայցեմ, և ի յիս ինքեան նուճաղիցեմ,
որով հետև դու ես հուր միշտ բորբոքե
ցեալ, որ ի բրեէք նուճալիս, և սէր
մաքրիչ սրտից, և լուսաճոխիչ մտաց։

Զ Աշտիճ բռնեսցեն սէրոյ. եւ առաքեսցեն
ընդ վերընծայեալսն ընդ նմա.
Կոչումն Ժ. օրիճն եւ առաքեալն երրորդ
Զայն Ասիակերտին.

1. Անդերձ ծայրագունիւ ջերմեռանդ դուխեամբ, եւ բորբոքեցեալ սիրով, բնաւիւք ըղձիւք եւ փափաքմամբք, բաղձամ զքեզ վերընդունել տէր իմ, զոր օրինակ բազումք ի սրբոց, եւ առաքինեաց արանց ի հաղորդութեան իւրեանց քեզ բաղձացին, որք քեզ յաճէտ հաձոյացան, գոլով ջերմեռանդք եւ առաքինիք. Ալ տէր իմ եւ սէր յաճախեսցես բոլոր բարի իմ, եւ երկանկութիւն անզրաւ ցանկամ վերընդունել զքեզ ծայրագունիւ ըղձիւ, եւ ամէն արժանիւ պատկառանաւ, զոր ունեաց, ի սրբոց կամ զօրեաց զգալ.

2. Եւ թէպէտ անարժան եմ ես ունել յոյ զզգացմունս զայնոսիկ ջերմեռանդութեան. Սակայն մատուցանեմ քեզ զբոլոր իղձ սրտի իմոյ, որպէս թէ զամայնս զայնոսիկ ամենահաճելիս եւ բոցակիզեցեալ բաղձանս միայն ունեցիմ. Այլ եւ զոր ինչ առաքինի զի միտ կարէ յղանալ, եւ բաղձալ, քեզ ամենևին ծայրագունիւ պատկառանաւ, եւ խոնարհանաւ փափաքանօք ընծ

ծայեմ, և մատուցանեմ։ Ա՛չ ինչ ե զոր ցանկամ պահել վասն իմ, այլ զիս և զնմայինս ամս քեզ յօժարապես՝ և կամաւ պես՝ պատարագել։ Ընդ իմ և ամ իմաստեղ ծօղ իմ, և փրկիչ իմ, ընդ այսպիսւոյ ըղձի, և պատկառանաց, գովութեան և պատւոյ։ Ընդ այսպիսւոյ չնորհակալութե, աղաչանաւորութեան, և սիրոյ, ընդ այսպիսոյ հաւատոյ, յուսոյ, և մաքրութե, բաղձամ զքեզ այսօր վերընդունել, որպես վերընկալար և փափաքեցար քեզ, մայր քո ամենասրբուհի, փառաւորեցեալ կոյն մարիամ, մինչ հրեշտակին աւետողն ինքեան զներմարմնութեան խորհուրդն խոնարհաբար, և առաքինօրէն պատասխանեաց։ Ա՛սելով, ահաւասիկ կամ աղախին տեառն, եղիցի ինձ ըստ բանի քում։ 3. Ա՛ւ որպես երանելի յառաջընթացն քո, գերազանցադասնեղն սրբոց Յոհան նէս մկրտիչն առաջի քոյ խնդացեալ զնմ արձացաւ, ուրախութեամբ սրբոց հոգւոյն, մինչ դեռ ևս պարփակիւր յորովայնի մօր իւրոյ։ Ա՛ւ հուսկ յետոյ նշմարելով զյն որ շրջէր ի մէջ մարդկան, խոնարհեցուցանելով զինքն ջերմեռանդիւ ըղձիւ ասէր։ Ասկ բառեկամ փեսայիւն, որ կայ և լսէ նմա, ուրախութեամբ ուրախ լինի վասն ձայնի փեսային։ Այնպէս և ես

ես մեծաւ և սրբազանիւ ըղձիւ քաղցեալ
բորբոքիլ, և քեզ բոլորով սրտիւ իմով
վերընծայել զիս։ ¶ Եւ ասէ ևբնաբէից առա
քինեաց սրտից գՏրձմռնես, զբորբոքեցեալս
իղձս, զմտաւորականս վերամբարձուԹիս,
զպերճբնականս լուսաւորուԹիւնս, և զերկ
նային տեսուԹիւնս քեզ մատուցանեմ,
և վերընծայեմ, հանդերձ ամենեքումբք
զօրուԹեամբք և գովուԹեամբք, ի հա
մայնից ստեղծուածոց ի յերկինս և ի յերկրի
մատուցեալով, և մատուցանելովք, վասն
իմ, և վասն ամենից ինձ յաղօԹս յանձնե
ցելոց։ Ո ի յամենից արժանապէս գով
ցիս և մշտի ջենապէս փառաւորիցես։

4. ¶ Երընկալ ուրեմն զուարԹ իմ տէր իմ,
և աճ իմ, և զբաղձանս անհնոյ գովաբա
նուԹեան, և անչափելոյ բարեբանուԹի
որք քեզ ըստ բազմուԹեան անձառելոյ
մեծուԹեան քումմ, իրաւապէս վայելին։
Ո այսոսիկ քեզ ընդ ևնաւս աւուրս, և
ընդ բոպէս ժամանակաց հատուցանեմ,
և հատուցանել ցանկամ։ ¶Ես զևնաւս իսկ
զերկնայինս ոգիս, և զհամայնս հաւատա
ցեալս քոյս, մաղԹանօք և բաղձանօք առ
ի հատուցանել քեզ ընդիս զչնորհակալու
Թիւնսներբհրաւիրեմ և աղերսեմ։

5. Ո՛ովեսցեն զքեզ ժողովուրդք հա
մայնք, ազգք և լեզուք։ ¶Ես զնբք և զմեղ

քանծո

բաժորան անուն քո հանդերձ վեհագու
նիս հրճուանաս ջերմեռանդիս իսկ առա
քինութեամբ մեծացուսցին։ Ո՛չ ոք
պատկառանօք և առաքինաբար զվեհագու
նեղ սրբազնութենն քո հռչակէ, և լիով
հաճատուկ վերընդունի, զշնորհս և զողորմ
մութենն քո գոանել առաջի քոյ արժա
նաւորեսցի։ և վասն իմ մեղաւորիս աղեր
սեսցէ։ Ո՛չ մինչ բաղձալեաւ առաքինու
թեամբ, և զմայլելեաւ միաձորութեամբ
զովանայցէ, և բարեպէս մխիթարիցի, իսկ
և զարմանապէս՝ յազեցեալ ի սեղանոյ քոմ
ջ սրբազանէ և երկնայնոյ ի բաց մեկնի
ցի, զիս զոնանկս յիշել արժան համա
րեսցի։

Ի՛ն էրէ ոչ էինէյ հեռաւորութիւ ընել սիրտ
նա-լէան. այլ խոնարհ համոզեալ փրկողին.
հպարտութեամբ շրջայուլէնա էրա սիրտնէ հա
ւատոյ.

Գ՛ուլխ ի՛ւթ ևտան երօրդ։

Հայն Ի՛նրեցիլոյ։

1.

դուշանալ պարտիս ի հետաքր
քրականէ և յանագտէ վերայն
մանէ այսորիկ խորագունեղի
սրբազնութեան, եթէ ո՛չ կա
միս ի խորս տարակուսութեան ընկղմիլ
Գ՛ան

Ա՛ն զի քննիչն հանդիսասիրութեան, նուաճի՛ փառաց։ Ո՛ր առաւել կարօղ ած՝ իգործելն, քան մարդ՝ իյիմանալն։ Ի՛ և ըմբերթիլի ինն ինչ առաքինական և հեզ ներկուզումն Աչմարտութեան, որ է միշտ պատրաստ՝ ուսանիլ, և առողջ ինա գիտաւորութեամբ հարց ներհմտա նալոյ շրջիլն։

2. Կրանալի է միամտութիւնն, որ ըզ ժողովրինս շաւիղս խնդրոց՝ իբաց թո ղու, և լիապէս, հաստատապէս իսկ չե պէ՝ իշաւիղս պատուիրանացն այ։ Ա՛ն զի բազումք զառաքինութիւնս իբեռանց կորուսին միոյ կամեցան զննել ըզարձրա գոյնս։ Ո՛ և պահանջի՝ իքէն հաւատ, և միամիտ կենցաղավարութիւն, այլ ո՛չ բար ձրութիւն մտաց, կամ խորութիւն խոր հրդոյն այ։ Ա՛րդ՝ եթէ ո՛չ իմանաս, և ո՛չ ըմբռնես զիրս, որք են ստորև քոյ, զի անդ բովանդակեցեա զինս, որք են՝ի վերայ քոյ։ Ասումնասիրեա ուրեմն ած, և խոնարհեցո զզգայութիւն հաւատոյ, և տրեացի քեզ լոյս գիտութեան, ըստ որում եղիցի քեզ օգտակար, և հարկաւոր

3. Ամենք ծանրապէս՝ փորձին սակս հա ւատոյ, և սրբութեան, զայդ ո՛չ ինոցին վարկանելի է այս, այլ մանաւանդ թշնա մոյն։ Ասէ դու ինչ ունիցիս զվոյթ, և

մի՝ վիճաբանիցես ընդ խորհրդոց քոց, մի և պատասխանիցես տարակուսութեանց ներարկիցելոց ի սատանայէ։ Ի՞նչ հաճ տա, բանիցն այլ, և հաճառա սրբոց նորա և մարգարէից, և փախիչ ի քէն անիրաւ Քննասին։ Իբր Թերևս օգտակար է քաղ մից զի այսպիսեաց հանդուրժիցէ ծառայն այլ։ Քան զի ոչ փորձէ նա զանհաճատս, և զմեղաւորն, զորս այժմ հաճատապէս՝ ստոյգեալս ունի, այլ գհաճառա ցեալս, և զառաքինիս զանազանիլ երբ նակօք փորձէ և տանջէ։

4. Փութա՛ ուրեմն զբոլս և աներկբայիւ հաճատով, և խոնարհեցելոյ անձին պատկառանօք մատչիլ առ սրբազնութիւնն։ Իբր զոր ոչ կարես իմանալ, յանձնեա՛ այլ մեծակարողին այլ։ Քան զի նա ոչ խափէ զոք, այլ խափն այն, որ ինքն ինքեան հաճատոյ։ Ի՞նչ զի շրջի ձայ ընդ միամտաց, և յայտնէ զինքն խոնարհաց, այլ վնասաղրուեցեալ աղայոց, և բանայ զդռնայ ութիւնս մտաց մաքրից, իսկ ի հեռատեսից, և՛ ի հպարտաց թաղուցանէ զիւրն շնորհս։ Իբր զի տկարէ բան մարդկային և պատրիլ կարէ։ Ոչ այն հաճատն չէ մարիտ առիլ ոչ կարէ։

5. Ի՞նդ ամ բան, և ամ հետազօտութիւն բնական հեռիլ պարտի հաճատոյն, և ոչ

յառաջանալ, ո՛չ ևս ներքեւկել զնոյնն։ Ա՛ն զի հաճատն և սէրն անգ յաճէտ գերազանցեն, և գազտնեօք եղանակօքնայ մին սրբանագունեղի, և գերազանցագունեղն սրբազնութեանն ներգործեն։

Ո՛ի ածն յաճախնականն, և ան չափ, և ան հնի կարողութեան, առնէ զՔածամեծս, և զանքննելիս ՚ի յերկինս և ՚ի յերկրի, և ո՛չ է հետազօտութիւն զարմանալեացգործոց նորա։ Ա՛սկ եթէ այն պիտիք լինէին գործքն աստուծոյ, զի դիւրաբար ՚ի մարդկայնոյ իմացմանէ ըմբռնեին, ո՛չ դոյին զարմանալիք և ո՛չ ասէին անհատեալիք։

Ա՛ Ր Ա՛Ջ։

Ա՛ռաւտեցաւ գիրքս համակհետևման. ՚ի քոնականութեն հայոց։ ու ՀՀ՚ին ՚ի յուվարի ը։ ՚ի փառս մեծագոյնս ՀՀ և ՚ի օգուտ ջերմեռանդութեամբ ընդթերցողաց։

Ա՛րդ որք զմայլիք սովաւ առ սէրն յի յիքսիք աւ ՀՀր զմաստակարօրան առին. և որք յինէք զվարձս ՚ի ՀՀէ առնուցուք։

Ա՛մէն։

Յայտ գործոց և գործից.
գլուխ Ա. ընդհանուր.
Անհատը ցուցութիւնք առաքեանս Հոգեկան օգտակարք.
գլուխ Ա. ընդհանուր.

ա աղագս համահեռևանին ձեր, և ունայնութեանց ամենեցուն աշխարհի խոստանալ:
բ աղագս զինքենէ կարծեաց խոնարհացս:
գ աղագս վարդապետութեան ձշմարտութեան:
դ աղագս նախապատրաստութեան, և խոհեմութենէ իւրաքանչիւր:
ե աղագս ընթերցման գրոց սրբոց:
զ աղագս առարկայից զգաստմանց:
է աղագս ունայնի յուսոյ և խորշելոյ միջոցման:
ը աղագս զգուշանալոյ ինչ ախտից ընտանեկցութենէ:
թ աղագս հնազանդութեան և հպատակութեան:
ժ աղագս զգուշանալոյ յաշխարհական ընտանեկութենէ:
ժա աղագս սուանալոյ զխաղաղութիւն, և զբարին խանձ:
ժբ աղագս օգտի ընդհանրական ութեան:
ժգ աղագս ընդհանալոյ վարձուց ութեանց:
ժդ աղագս մերժելոյ զանգգուշագոյնսն:

յաղագս

ագաթս գործոց ի սիրոյ եղբարց։ ԺԵ
ագաթս ըմբերման պակասութենէ այլոց։ ԺԶ
ագաթս միանձնականն կենցաղավարութէ։ ԺԷ
ագաթս օրինակաց սրբոց հարց։ ԺԸ
ագաթս կրթութեան բարւոյ կրօնաւորի ԺԹ
ագաթս սիրոյ ստացն Ենութէ և լռութէ։ Ի
ագաթս համախոհութեան սրտի։ ԻԱ
ագաթս համակառոյն մարդկայնոյ թէ ԻԲ
շուառութեան։
ագաթս խոկման մահու։ ԻԳ
ագաթս դատաստանին և պատժոց մեղ ԻԴ
ացոց։
ագաթս ընդհանրական ուղղման բոլորից ԻԵ
մեռելոց վարուց։

Գլուխ Ա՛։

ագաթս նեքնայնոյ կենցաղավարութեան Ա
ագաթս խոնարհական զինման։ Բ
ագաթս առն բարւոյ և խաղաղարարի։ Գ
ագաթս մաք լսանուէ և պարզադիտուէ։ Դ
ագաթս նկատման անձին։ Ե
ագաթս խնդութէ բարւոյ խղճի մտաց։ Զ
ագաթս սիրոյն յԱ՛ստուծ քան զամ։ Է
ագաթս ընտրելականն սիրելութեանն յԱ՛։ Ը
ագաթս նուաստացման ընաւէն սիրելման։ Թ
ագաթս երախտագիտութեան որ վասն Ժ
ընդհանուացն աստուծոյ։
ագաթս ասկաւութեան սիրողաց խա ԺԱ
չին կեանսն։

ԺԵ ՚Ի աղաչս արքունէից շաբաթի սրբոյ խաչին.
Ա. ԻՐԻՔ Ա. ՂՐՈՒԹ.

ԺԶ ՚Ի աղաչս ներքինայնոյ խօսակցութեան
քրիստոսի ընդ հոգւոյ հաւատարմի.

ԺԷ Ա.Ի Ճշմարտութիւնն խօսի ՚ի ներքս
թարց շինչման բառից.

ԺԸ Ա.Ի բանք ամենայնիք խոնարհութեամբ
լսել պատուին, և Ա.Ի բազումք զնա խօսեն

ԺԹ Ա.Ի պարտ Ճշմարտութեամբ և խոնարհ
հութեամբ առաքի այլ կենցաղավարել.

Ը ՚Ի աղաչս զարմանալւոյ ներգործութեան
սիրոյն աստուածոյ.

Ը Ա ՚Ի աղաչս փորձութեան Ճշմարտի սիրողի

Ը Բ ՚Ի աղաչս պահելոյ զինորհս, ՚ի ներքոյ
պահպանութեան հեզութեան.

Ը Գ ՚Ի աղաչս վարկանելոյ զինքն անյարգ
առաքի աշացն աստուծոյ.

Ը Դ Ա.Ի ամ ինչ վերաբերելի է աւր ամ որ
պէս առ վերջին վախճանն.

Ը Ե Ա.Ի արհամարհողին զաշխարհ, քաղցրե
ցուսյերն աստուծոյ.

Ը Զ Ա.Ի փորձելիք են իրաք սրտի և կարգա
դրելիք.

Ը Է ՚Ի աղաչս ներկերպաւորման համբերու
թե և հակադինման ընդ ամ ցանկութեց.

Ը Ը ՚Ի աղաչս հնազանդութեան հպատակի
հեզի, ըստ օրինակին յիսուսի քրիստոսի.

Ը Թ ՚Ի աղաչս նկատմաց գաղտնեաց դատաս
տանացն

տանացն այ, զի մի վիքանայցեմք ընդ բարին։

ԺԵ (և.) որպէս կալի և ևասելի 'ի յերս բը նաւս ըղձալիս։

ԺԶ (և.) Ձշմարիտ մխիթարութիւնն ըն միայ նովս աստուծոմ խնդրելի է։

ԺԷ (և.) ամք հոգք ընկենլիք են յաստուած.

ԺԸ (և.) թշնաւութիւնք կենցաղականք ըստ օրինակին քի լըքմոտաքար են տանելիք։

Ժ (և.) աղագս տանելութեան անիրաւութեց.

Ժ (և.) և թէ ոք Ձշմարիտ Համբերօղից փորձիցի տկարութեան, և կենցաղոյս այսորիկ թը շնաւութեան։

ԺԱ (և.) ասացս թէ յաստուծոմ 'ի վեր քան զամ բարի, և պարգև յարաՀանգչելի է։

ԺԲ (և.) աղագս յիշման քազմապատկաց բարե րարութեանցն աստուծոյ։

ԺԳ (և.) աղագս չորից ներբերուածոց զմեծ խա ղաղութիւն։

ԺԴ (և.) աղագս խոտորելոյ հոգեւնական ներկոուզ մանն վարուց այլոց։

ԺԵ (և.) Սորս արդեօք հաստատուն խաղաղութի և Ձշմարիտ շահաւէտութիւն կոյանայցէ։

ԺԶ (և.) աղագս գերազանցութեան աքաուակա նի մտի, զոր մանաւանդ աղօթն Տեառն Ձական, քան թէ ընթերցուամն արդեանա ւորն։

ԺԷ (և.) սերն առանձնական յամերուցանէ

յոյժ

յոյժ ՚ի ծայրագունէ բարեաց։

ՃԸ (Ընդէմ լեզուաց բամբասողաց։

ՃԹ (Առակաւար ՚ի մէջ վիճաբանութեան կալ քան պարտէ առ այծ և բարեբանել։

Ճ ՚Ի աղագս խնդրելոյ զօգնութիւնն այծոյ ին և յուսոյ վերստացման շնորհին։

ՃԱ ՚Ի աղագս խստութենական քնաւէից առեղծուածոց, զի ըստ եղծողն կարիցէ գտանել։

ՃԲ ՚Ի աղագս քաջութեան անձին, և քաջ հրաժարման ՚ի քնաւէից տուփութեանց։

ՃԳ ՚Ի աղագս անհաստատութեան սրտի, և դիտաւորութեան վախճանականն ունել լոյ առ այծ։

ՃԴ (Ա՛ն սիրոյն զայծ ձանաչէ զնա գոլ ՚ի վերջ քան զամն և նամենեաւեան։

ՃԵ (Ա՛ն ոչ լոկ ապահովութիւն ՚ի վտանգութեանց ըն կենցաղումս այսմիկ։

ՃԶ (Ընդէմ ունայնից գաստղութեց մոգական

ՃԷ ՚Ի աղագս զոն և ամբողջի յանձնառութեան անձին առ այծ, և զան ստանալոյ զաջակցութիւնն սրտի։

ՃԸ ՚Ի աղագս բարոյ կատարութեէ ՚ի յիրս արտաքինս, և վերադիմման առ այծ ՚ի կասկածանս։

ՃԹ (Ա՛ն ոչ լոկ այծոյն առն գոլ վաղվաղուտ ՚ի յառնելիս։

Ի (Ա՛ն մարդ յինքենէ զոչ ինչ բարեաց ունի, և թէ առ ոչ ինչ պարծիլ կարիցէ։

յաղա

խա ՚Յաղագս քամահման բնաւից պատժոց ժամանակաւորաց։

խբ Մի՛ խաղաղութիւնն ոչ ինչ դնել ի՛ մարդիկ։

խգ Ընդեմ ուսանին գիտութիւն կենցաղականի ՚Յաղագս ոչ քարշելոյ առ ինքն զիրս ար տաքինս։

խդ Մի՛ ոչ է հաճատուալի ամեցուն։ Ի՛ւ յաղագս դիւրնոյ սահեցման բանից։

խե ՚Յաղագս ապաւինելոյ թեանն առ ած, մինչ վերադիմեն սլաքմունք բանից։

խզ Մի՛ ամք ծանուցք բառնալիք ինչն սակս կենին յաճախառնականի։

խէ ՚Յաղագս աճուր յաճախառնակի, եւ անձկու թեանց այսորիկ կենցաղոյս։

խը ՚Յաղագս վախճանման կենին յաճախառնականի եւ թէ որ քանք ինչն բարիքն խոտոտացեալք պատերազմողաց։

խթ Մի՛ որպիսութեամբ լքեցեալ ոչ պարտի մատուցանել զինքն ի՛ ձեռս այլ։

խի Մի՛ ի գործս խոնարհս ներկայանալի է, մինչ նոքա զինքն ի՛ վեր հագուցանիցէ։

խժ Մի՛ ոչ ոք համարիցի զինքն արժան մեծ թարութեան, այլ յաճախ պատճառապատ գանից։

խժա Ընդէնն աստուծոյ ոչ խառնի ընդ երկրայինս։

խժբ ՚Յաղագս զանազանից շարժմանց բնու թեան,

թեանց, և ընդհաց։

ՃԸ ։ աղաչս սպասկանութեան քնութեանն
և գործունէութեան, ընդհինն աստուծոյ

ՃԹ ինձ զմեզ պարտեցնիմք ուրանալ և հեռու
իլ քրիստոսի խաչիս հանդերձ։

Ճ Ի ինձ մարդ ոչ պարտեցի գոլ յոյժ լքեց
եալ յոյժամ սահի ի պսակաստութիւն ընդ։

ՃԱ ։ աղաչս իրաց բարձրագունից և գաղտ
նեաց գաստղութեանցն այ անքննելեաց։

ՃԲ ինձ ամ յոյս և սպասինութիւն ընդհայ
նուամ աստուծոմ սևեռելի է։

Վ ՈՐՔ Ի ՈՐՈՐԴ։

ա ինձ որքանիւք պատկառանօք վիր ընդ
ունելի ինչ քրիստոս։

բ ինձ մեծ բարութիւնն և սէրն այ ընդ
Ողջագնութեան ընձեռի մարդկան։

գ ինձ օգտակարինչ միշտ հաղորդելն։

դ ինձ բազումք բարիք պարգևինչն ջերմե
ռանդապէս հաղորդեցեալց։

ե ։ աղաչս արժանաւորութեան սրբազ
նութեան և կացութեան քահանայական

զ այրուսն ներկրթութեան յառաջ քան
զհաղորդութիւնն։

է ։ աղաչս զննման յատկականի խղճի մտաց
և զսպման յառաջադրութեան։

ը ։ աղաչս մատուցիչութեան ի խաչին,
և վերան շանելութեանն ինքեան սեփհա
կանի։

Ի. Ե զմեզ և զամենայն ինչ մեր, սպարտ Ը
կեալք մատուցանել աստուծոյ, և սակս
ամենեցուն աղօթել։

Ի. Ը արբասյան հաղորդութենեն սակս Ժ
գիւրնոյ իրենք ոչ Ե թողանելի 'ի բաց։

Ի. Ժ մարմինն քրիստոսի, և գիրք սրբա ԺԱ
զանք յաՀետ հարկաՀորք են հոգեաց Հա
Հատացելոց։

Ի. Ի մեծաւ զգուշութեամբ պարտի ԺԲ
ղինքն նախապատրաստել, այն որ Հաղոր
դելոց Է քրիստոսի։

Ի. Ի Հոգի ջերմեռանդ բոլորով սրտիւ ԺԳ
զմիաՀորնին ընդ քրիստոսի ընդ արբասնու
թեան ըղձալ պարտի։

Ի. Ժ աղագս ոմանց առաքինեաց վառեցելոյ ԺԴ
առփութեան առ մարմինն քրիստոսի։

Ի. Ի ընդհ ջերմեռանդութեան 'ի ձեռն ԺԵ
խոնարհութեան, և 'ի ձեռն ուրացութե
անձին առաստանի։

Ի. Ի պարտիցե մեզ զմեր կարիս յայտնել ԺԶ
քրիստոսի, և ԺտեԼ զինորհս նորա։

Ի. Ի աղագս բորբոքեցելոյ սիրոյ, և սաստ ԺԷ
կագունի ըղձի վեր ընդունելոյ զքա։

Ի. Ի մարդ. մի լինիցի Հեռաւք ըզքիր գին ԺԸ
արբասնութեան, այլ խոնարհ Համահետ
Հօղ քրիստոսի, Հպատակելով զգա
թիւնս իւրս արբասանի Հաւատոյ։

Աիվ լոյս դերասանց, լուսաւորիչ մոաց
մերոց յե. փայլեա՛ի սիրտս մեր զլոյս հա
ւատոյ զի կարասցուք տեսանել զմեծութի
գթութիե և ողորմութիե քո. և հնչէ՛ի ախտը
ժակս մեր ղբաղցրութիե ամենամեծ վայ
էլեալութիե քո. և ուսոյ զմեզ յոսաալ՛ի քեզ.
զի ուրախանայցէ սիրտ մեր՛ի քեզ քան զի
ուրախ միայն ; լինին այնք որք յոսացեալք
են՛ի քեզ. և զորբոքեա՛ի միտս մեր և՛ի
յիշձս, զհուր սիրոյ քո, զի կիսլիցէ իմէնջ
զբնաւս իղձս որէ երկրաւոր և անցականս.
զի մի գուցէ բծախորելով զխղճմտանս մեր
շինուցանիցեն՛ի մէջ զարեր քո. և առ քեզ
չեա զմեզ հանապազ՛ի կամս քո. զի մի բնա
ւին արտուղիցին կամք մեր՛ի կամաց քոց.
զի գու ես Աստուածն մեր. և մեք մոլո
րեցուցիչ մեզ. վա՛ որոյ մի թողուր զմեզ.
՛ի մեզ զի մի երցուք՛ի քէն. մի մատներ զմեզ՛ի
ձեռս մեր զի մի հեռանայով՛ի քէն կո
րուսանիցեմք զմեզ քան զի թողուն զյաղ
է կորնչիլ. այլ քաշեա զմեզ ընդ քեզ և միա
ւորեա զկամս մեր ընդ կամաց քոց. զի մի
գուցէ մեռանիցիմք, վասն զի կամ քո է
կեանք մեր. և կամք մեր է մահ մեզ. և
տուր մեզ միտս զի միշտ նկատիցեմք զմեզ ոչ
հող. և ոչ այլ ինչ. և մանաւանդ տպէս պար
գեա մեզ զՀոգւոն զայն զոր առեր ի քեզ առ
հայր, տալ աշակերտաց քոց. և սորին խոստու
թեբ ամէն օրհնեցելոյ մեր քո և կուսին և
քեզ փառք ընդ հօր ծնողի քոյ և ոգւոյն
Աշխարհի՛ի յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ